

**UCHWAŁA NR IV/20/2024
RADY GMINY SKARBIMIERZ**

z dnia 28 czerwca 2024 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033”

Na podstawie art. 10 g ust. 8 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609) Rada Gminy Skarbimierz uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się strategię rozwoju ponadlokalnego pn. „Strategia Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033” stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

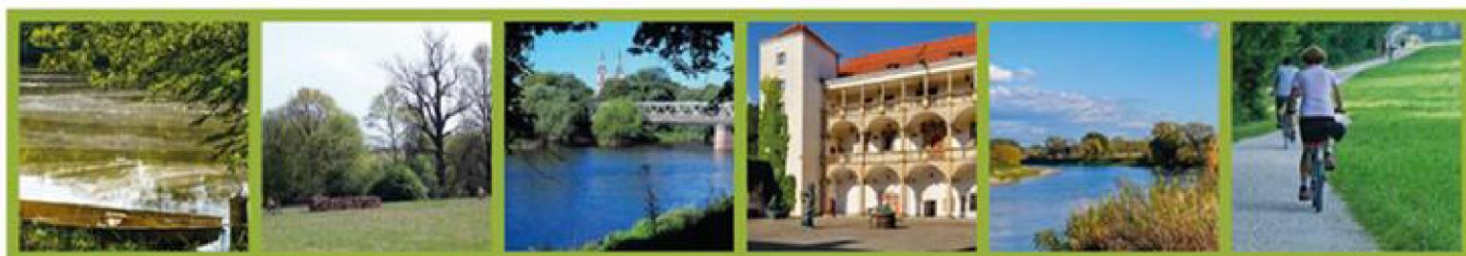
§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Skarbimierz.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Skarbimierz

Marek Kołodziej

Strategia Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033

Opracowanie:

Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER

Spis treści

Wstęp	5
I Wprowadzenie	8
I.1 Przedmiot i podmiot strategii	8
I.2 Definicja obszaru wsparcia – obszar funkcjonalny Subregionu Brzeskiego	8
I.3 Podstawa prawna	10
I.4 Subregion Brzeski w ujęciu regionalnym	12
I.5 Metodyka opracowania	14
I.6 Wyniki ewaluacji ex post	15
II Podsumowanie diagnozy strategicznej – synteza	18
II.1 Uwarunkowania Subregionu Brzeskiego	18
II.2 Synteza diagnozy obszaru realizacji IIT	20
II.2.1 Sfera społeczna	20
II.2.2 Sfera gospodarcza	23
II.2.3 Sfera środowiskowa i przestrzenna	24
II.3 Analiza otoczenia społeczno-gospodarczego	28
II.3.1 Uwarunkowania ogólne	28
II.3.2 Otoczenie społeczne	32
II.3.3 Otoczenie gospodarcze	33
II.3.4 Uwarunkowania w skali globalnej	36
II.3.5 Uwarunkowania regionalne	36
II.4 Analiza SWOT	38
II.5 Wymiar terytorialny wsparcia	40
III Poziom strategiczny. Założenia rozwojowe Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033	43
III.1 Wizja rozwoju Subregionu Brzeskiego	44
III.2 Misja Subregionu Brzeskiego	47
III.3 Cele strategiczne Subregionu Brzeskiego	48
III.4 Kierunki działań podejmowane dla osiągnięcia celów strategicznych Subregionu Brzeskiego	49
IV System realizacji, spójność dokumentu, wymiar partycypacyjny	52
IV.1 Założenia wdrożeniowe	52
IV.2 Monitoring i ewaluacja	53
IV.3 Komplementarność opracowania	57
IV.4 Przebieg i wyniki konsultacji społecznych	61
IV.5 Ramy finansowe i źródła finansowania	62
IV.6 Ewaluacja ex-ante	65
Załącznik nr 1. Inny Instrument Terytorialny – Strategia IIT	68
V.1 Założenia Innych Inwestycji Terytorialnych	68
V.1.1 Podstawa prawna	68
V.1.2 Obowiązkowe elementy Strategii IIT	71
V.2 Matryca interwencji	73
V.2.1 Projekty komplementarne do zadań realizowanych w formule IIT	76
V.3 Część zarządcza	80
V.3.1 Wdrażanie, monitoring i ewaluacja	80
V.3.2 Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych w proces tworzenia Strategii ...	81
V.3.3 Opis procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	85
V.4 Budżet Strategii IIT	87
Załącznik nr 2. Uwarunkowania transportowe i komunikacyjnego	89
VI.1 Analiza uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych	89
VI.1.1 Sieć komunikacyjna na obszarze Subregionu Brzeskiego	90

VI.1.2 Zrealizowane inwestycje drogowe i kolejowe.....	116
VI.2 Interesariusze rynku transportowego na obszarze Subregionu Brzeskiego	117
VI.3 Analiza SWOT	120
VI.4 Matryca logiczna.....	123
VI.5 Koncepcja dotycząca planów mobilności na obszarze Subregionu Brzeskiego	124
VI.5.1 Rekomendowany model funkcjonowania publicznej komunikacji zbiorowej na terenie Subregionu Brzeskiego	124
VI.5.2 Najważniejsze działania inwestycyjne planowane do realizacji	127
VI.5.3 Wskaźniki monitoringu realizacji inwestycji.....	132
VI.5.4 Rezultat rzeczowy realizacji zadań	132
VI.5.5 Komplementarność	133
Załącznik 3. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	136
VII.1 Definicja obszaru wsparcia	136
VII.1.1 Struktura terytorialna Subregionu Brzeskiego	136
VII.1.2 Charakterystyka Subregionu	137
VII.2 Diagnoza strategiczna	138
VII.2.1 Wymiar społeczny	138
VII.2.2 Wymiar gospodarczy	156
VII.2.3 Wymiar środowiskowy	161
VII.2.4 Wymiar przestrzenny	168
VII.3 Analiza SWOT	171
Załącznik 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Subregionu Brzeskiego wraz z ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.....	173
VIII.1 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej.....	173
VIII.2 Polityka przestrzenna w systemie polityk publicznych.....	178
VIII.3 Instrumentacja polityki przestrzennej	178
VIII.4 Rekomendacje dla polityki przestrzennej.....	179
Załącznik 5. Raport z badań	184
Spis tabel, wykresów i grafik.....	196

Wstęp

Obszar funkcjonalny Subregionu Brzeskiego powstał w wyniku inicjatywy władz jednostek samorządu terytorialnego, wchodzących w skład Subregionu. Gmina Brzeg, Gmina Lubsza, Gmina Olszanka, Gmina Oława, Gmina Skarbimierz i Powiat Brzeski podpisały najpierw list intencyjny w celu zawiązania ściślejszej współpracy, a następnie, w dniu 30 kwietnia 2014 r., podpisano umowę partnerską, która określiła zasady współpracy jednostek. Liderem porozumienia ustanowiono Gminę Brzeg. W 2016 r. podpisano formalne porozumienie poprzez przedstawicieli jednostek: miasta Brzegu, gmin: Lubsza, Olszanka, Skarbimierz i Oława (woj. Dolnośląskie) oraz Powiatu Brzeskiego. Na przestrzeni ostatnich lat zmianie uległ skład działających w Partnerstwie Samorządów Subregionu Brzeskiego. W marcu 2020 r. podjęto uchwałę o przyjęciu Gminy Grodków do Subregionu Brzeskiego, w maju natomiast gmina Oława zdecydowała się na rezygnację z członkostwa we wspomnianym wyżej partnerstwie. Zmiany spowodowały, iż obecnie w skład Subregionu Brzeskiego wchodzi tylko samorządy jednostek z województwa opolskiego.

W kwietniu 2022 r. gminy wyraziły wolę utworzenia wspólnie z jednostkami samorządu terytorialnego z terenu powiatu brzeskiego Stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego pod nazwą „Subregion Brzeski”.

Głównymi celami współpracy jednostek wchodzących w skład subregionu są:

- wzmocnienie efektywnej współpracy i integracji jednostek samorządu terytorialnego w obszarze Subregionu Brzeskiego,
- promowanie zintegrowanego i partnerskiego podejścia do planowania rozwoju Subregionu Brzeskiego,
- rozwiązywanie problemów poprzez poszukiwanie i wzmacnianie funkcjonalnych powiązań przynoszących korzyści społeczne i gospodarcze dla tego obszaru,
- określenie i wskazanie obszarów współpracy JST.

Głównym założeniem wynikającym z zapisów strategii jest realizacja wspólnych projektów partnerskich na rzecz swoich członków. Wdrażanie strategii uzależnione będzie od aktualnych i przyszłych uwarunkowań organizacyjnych oraz finansowych jednostek samorządowych tworzących Subregion Brzeski.

Strategia Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033 stanowi dokument opracowany w celu stworzenia warunków do rozwoju społeczno-gospodarczego w subregionie i jego obszarze funkcjonalnym z uwzględnieniem lokalnych potencjałów i uwarunkowań wewnętrznych. Strategia

zawiera również zapisy umożliwiające dostosowanie kierunków interwencji do wymogów związanych z nową perspektywą finansową UE na lata 2021-2027.

Pierwsza część Strategii przedstawia materiał analityczny, oparty na obecnych uwarunkowaniach społeczno-gospodarczych Subregionu Brzeskiego i definiujący wynikające z nich potrzeby subregionu. Druga część opracowania przyjęła charakter operacyjny i wyznacza kierunki rozwoju oraz obszary interwencji, a także wskazuje konkretne projekty strategiczne. Ostatnia, trzecia część, stanowi opis systemu realizacji dokumentu, określa jego wymiar partycypacyjny oraz wskazuje na metodologię monitoringu i ewaluacji strategii.

Strategia Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033 pod względem planistycznym będzie dokumentem pełniącym równocześnie rolę strategii terytorialnej (Strategii IIT). Zapisy strategii rozwoju ponadlokalnego odpowiadają ściśle na kluczowe elementy w zakresie rozwoju regionalnego, zawarte w Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030 oraz Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego.

Strategia, jako dokument planistyczny, zawiera elementy o charakterze strategicznym – wizję i misję subregionu w perspektywie wieloletniej. Jej zapisy w jasny sposób obrazują kwestie kluczowych wyzwań, a następnie wyznaczają priorytetowe obszary współpracy. Z punktu widzenia projektowanej interwencji, główne założenia zawarte są w celach strategicznych oraz w stanowiących ich rozwinięcie szczegółowych kierunkach interwencji. Strategia zawiera też szczegółowy plan operacyjny w zakresie projektów o charakterze zintegrowanym, których realizacja ma bezpośrednio przyczynić się do zwiększenia dynamiki rozwoju społeczno-gospodarczego subregionu. Subregion Brzeski to jeden z czterech kluczowych (poza Aglomeracją Opolską) ośrodków wzrostu, stąd dynamika i efektywność modernizacji tego obszaru jest istotna w perspektywie wzmocnienia potencjału całego województwa opolskiego.

Przedmiotowy dokument obejmuje kompleksowo zagadnienia i problemy mające wpływ na rozwój rdzenia subregionu i jego obszaru funkcjonalnego. Tym samym przygotowana część postulatywna wyodrębnia działania w sensie tematycznym i obszarowym, koncentrując się na wyzwaniach, które integrują samorzady tworzące Subregion Brzeski w wymiarze terytorialnym oraz funkcjonalnym.

W Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033 wskazano szereg działań koniecznych, aby cały obszar funkcjonalny stał się nie tylko nowoczesnym obszarem o znaczeniu wojewódzkim, ale aby konkurował z innymi obszarami w Polsce i za granicą o miejsca pracy, turystów, a także przyciągał nowych mieszkańców. Podkreślona została jego rola gospodarcza i społeczna dla kształtowania polityk lokalnych na poziomie całego województwa opolskiego.

Kwestie, które zostały opisane w przedmiotowym dokumencie bazują na opracowaniach kluczowych dla formułowania treści planistycznych: Raportcie z realizacji Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2014-2020 oraz Diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej (w ujęciu wewnętrznym i zewnętrznym) będącej częścią opracowania dla perspektywy do roku 2033.

I Wprowadzenie

I.1 Przedmiot i podmiot strategii

Podmiotem strategii jest Stowarzyszenie „Subregion Brzeski”, które zostało powoływane 12 października 2022 poprzez podjęcie stosownej uchwały założycielskiej przez przedstawicieli gmin wchodzących w skład tej inicjatywy. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, gminy mogą tworzyć: związek międzygminny, stowarzyszenie lub porozumienie międzygminne, w celu przygotowania i realizacji strategii rozwoju ponadlokalnego, która jest przedmiotem niniejszego opracowania.

Przedmiotem strategii jest stworzenie kompleksowego opracowania skupiającego potrzeby i wyzwania gmin powiązanych ze sobą funkcjonalnie, które posiadają wspólne, uzupełniające się lub współzależne cele rozwojowe i chcą razem realizować politykę rozwoju w ramach Subregionu Brzeskiego. Dokument określa również ramy dla realizacji wspólnych założeń w perspektywie do roku 2033. Celem strategii jest promowanie zintegrowanego podejścia do rozwiązywania problemów rozwojowych.

I.2 Definicja obszaru wsparcia – obszar funkcjonalny Subregionu Brzeskiego

Subregion Brzeski tworzą jednostki zlokalizowane na terenie województwa opolskiego. Łączna powierzchnia tego obszaru wynosi 716 km², a liczba ludności zamieszkująca subregion w 2020 r. wynosiła 76 438 osób. Rdzeniem obszaru, wokół którego tworzą się powiązania funkcjonalne jest Miasto Brzeg.

Subregion Brzeski tworzą:

- Gmina Brzeg (gmina miejska),
- Gmina Grodków (gmina miejsko-wiejska),
- Gmina Lubsza (gmina wiejska),
- Gmina Olszanka (gmina wiejska),
- Gmina Skarbimierz (gmina wiejska),
- Powiat Brzeski.

Gmina Brzeg jest jedną z dwóch gmin miejskich wchodzących w skład Subregionu, jest jednocześnie rdzeniem subregionu i siedzibą powiatu brzeskiego. Poniższa tabela przedstawia informacje dotyczące liczby ludności oraz powierzchni poszczególnych jednostek wchodzących w skład Subregionu Brzeskiego.

Tabela 1 Liczba ludności Subregionu Brzeskiego (2021 r.).

Jednostka terytorialna	Powierzchnia [ha]	Odsetek powierzchni subregionu	Liczba ludności	Odsetek ludności subregionu
Powiat brzeski	87 596	-	89 282	-
Brzeg	1 461	2,0%	35 226	46%
Skarbimierz	11 031	15,4%	8 357	11%
Lubsza	21 270	29,7%	8 997	12%
Olszanka	9 276	12,9%	4 874	6%
Grodków	28 595	39,9%	18 984	25%
Łącznie Subregion Brzeski	71 633	-	76 438	-

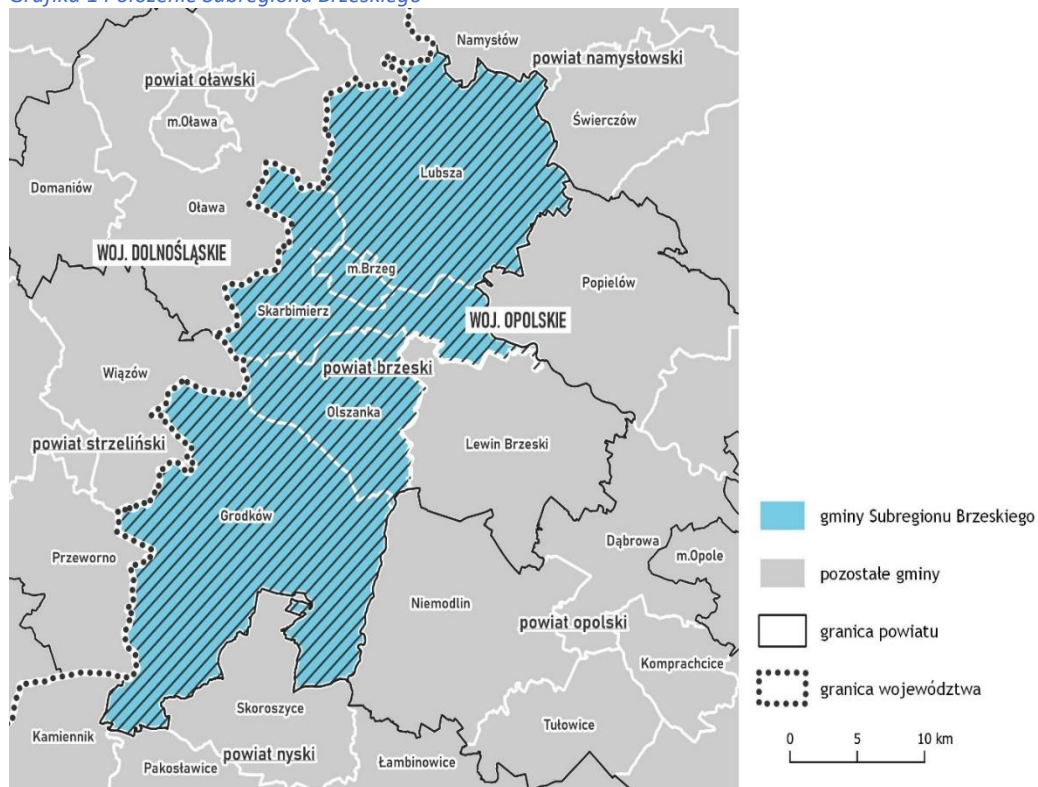
Źródło: GUS, opracowanie własne.

Największą powierzchnię zajmuje gmina miejsko-wiejska Grodków (39,9%). Rdzeń obszaru – gmina Brzeg - stanowi jedynie 2,0% powierzchni, jednakże udział ludności tam jest najwyższy – mieszkańcy Brzegu stanowią blisko 46% wszystkich mieszkańców subregionu.

Niewątpliwymi atutami subregionu są: jego położenie pomiędzy miastami wojewódzkimi – Opolem i Wrocławiem, które stwarza możliwość rozwoju subregionu oraz położenie nad Odrą. Oprócz tego nie bez znaczenia jest dostępność komunikacyjna, położenie w bliskiej odległości autostrady A4, rozwinięta sieć dróg krajowych i wojewódzkich, połączenia kolejowe, a także bliskość lotniska we Wrocławiu.

Wyzwaniem dla subregionu jest budowanie przewagi konkurencyjnej w skali województwa, która będzie wyróżniać go w skali całego regionu i przyczyni się do przyszłego rozwoju.

Grafika 1 Położenie Subregionu Brzeskiego

Źródło: opracowanie własne

I.3 Podstawa prawna

Podstawa prawna dla powstania strategii rozwoju ponadlokalnego wynika z ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40, 572). Zgodnie z art. 10g. ust. 1. Gminy sąsiadujące, powiązane ze sobą funkcjonalnie, mogą opracować strategię rozwoju ponadlokalnego będącą wspólną strategią rozwoju tych gmin w zakresie ich terytorium.

Zgodnie z art. 10g ust. 2 strategia rozwoju ponadlokalnego:

- 1) jest opracowywana z udziałem powiatu, jeżeli w jej opracowywaniu uczestniczą wszystkie gminy z terytorium tego powiatu,
- 2) może być opracowywana z udziałem powiatu, jeżeli przynajmniej jedna gmina, o której mowa w ust. 1, znajduje się na jego terytorium.

Zgodnie z art.10e ust.3 strategia rozwoju określa w szczególności:

- 1) cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym,
- 2) kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych,
- 3) oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia,
- 4) model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy,
- 5) ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie,
- 6) obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 2094), wraz z zakresem planowanych działań,
- 7) obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań,
- 8) system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych,
- 9) ramy finansowe i źródła finansowania.

Treści wskazane w punkcie 4,6 i 7 przedstawione są w dokumencie strategii w formie graficznej, która stanowi odzwierciedlenie jej treści, przedstawia najważniejsze informacje. Prezentacja graficzna ułatwia zrozumienie wizji i kierunków rozwoju. Oprócz wymienionych elementów, strategia zawiera również wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych.

Istotnymi z punktu widzenia tworzenia strategii rozwoju ponadlokalnego, są również zapisy Art. 10g. w szczególności:

- w celu przygotowania i realizacji strategii rozwoju ponadlokalnego jednostki samorządu terytorialnego mogą tworzyć w szczególności związek międzygminny, o którym mowa w art. 64, lub związek powiatowo-gminny, o którym mowa w art. 72a ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1526), lub stowarzyszenie, o którym mowa w art. 84, lub zawierać porozumienie międzygminne, o którym mowa w art. 74.
- projekt strategii rozwoju ponadlokalnego opracowuje wójt albo organ wykonawczy związku międzygminnego albo stowarzyszenia oraz przedkłada go zarządowi województwa w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa,
- zarząd województwa wydaje opinię, o której mowa w ust. 5, w terminie 30 dni od dnia otrzymania projektu strategii rozwoju ponadlokalnego. W przypadku braku opinii we wskazanym terminie uznaje się, że strategia rozwoju ponadlokalnego jest spójna ze strategią rozwoju województwa,
- strategia rozwoju ponadlokalnego jest przyjmowana przez organ stanowiący związku międzygminnego albo stowarzyszenia, w drodze uchwały,
- strategia rozwoju ponadlokalnego opracowana przez porozumienie międzygminne jest przyjmowana przez właściwe rady gmin i obowiązuje od dnia jej przyjęcia przez ostatnią radę gminy. Strategia rozwoju ponadlokalnego opracowana z udziałem powiatu jest przyjmowana również przez radę powiatu i obowiązuje od dnia jej przyjęcia przez ostatnią radę gminy lub powiatu,
- do aktualizacji strategii rozwoju ponadlokalnego stosuje się ust. 5–8 oraz art. 10e ust. 2–4.

I.4 Subregion Brzeski w ujęciu regionalnym

Jednym z najważniejszych dokumentów na poziomie regionalnym, wskazującym obszary strategicznej interwencji (OSI) jest strategia rozwoju województwa. OSI to obszary, w stronę których kierowane będzie wsparcie ze strony województwa w celu zniwelowania występujących problemów i negatywnych zjawisk.

W przypadku Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030 wyznaczono 5 OSI:

- 1) OSI Subregion Aglomeracja Opolska,
- 2) OSI Subregion Brzeski,
- 3) OSI Subregion Kędzierzyńsko-Strzelecki,
- 4) OSI Subregion Północny,
- 5) OSI Subregion Południowy.

Oprócz wskazanych subregionów w strategii wojewódzkiej zostały uwzględnione również dwa typy OSI krajowych, mianowicie:

- OSI Miasta średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze – do których zaliczane jest miasto Brzeg,
- OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Wsparcie kierowane w stronę OSI, będzie odbywać się poprzez instrumenty jakimi są:

1. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) – ten instrument będzie dedykowany subregionom, uznanym jako OSI o znaczeniu regionalnym.
2. Inne Instrumenty Terytorialne (IIT) – instrument przeznaczony dla wszystkich pozostałych terytoriów, z preferencjami dla małych miast oraz grupy gmin wiejskich z problemami rozwojowymi, dla których nie przewidziano dodatkowego wsparcia jak w OSI krajowych.

Miasto Brzeg, który zlokalizowany jest w Subregionie Brzeskim, jest zaliczany do krajowych OSI **Miasta średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze**, które są skutkiem transformacji politycznej, deindustrializacji, kurczenia się bazy ekonomicznej i depopulacji.

W przypadku OSI zdefiniowanych w województwie opolskim, miasto Brzeg wpisuje się w **OSI Subregion Brzeski**. W przeszłości, w subregionie, dominującą funkcją była funkcja rolnicza. Obecnie rozwijają się tam nowe pozarolnicze funkcje. Miasto Brzeg wraz z obszarem funkcjonalnym, rozwijają się, powstają tam nowe przedsiębiorstwa, a położenie oraz dobre skomunikowanie drogowe i kolejowe z Aglomeracją Opolską i Wrocławską, stanowią bazę do jeszcze szybszego rozwoju. Wskazane OSI wymagają ukierunkowanej interwencji publicznej lub rozwiązań regulacyjnych.

Wśród celów polityki przestrzennej ukierunkowanych na OSI Subregion Brzeski oraz wyodrębnione w ramach subregionu OSI, znalazły się:

- Kształtowanie spójnego systemu przyrodniczego
 - Rozwój powiązań systemu przyrodniczego
- Ochrona i poprawa jakości środowiska oraz walorów krajobrazowych
 - Rozwój nowoczesnej gospodarki odpadami
 - Ograniczenie emisji hałasu i poprawa klimatu akustycznego
 - Poprawa jakości powietrza
 - Ochrona cennych obszarów przyrodniczo-krajobrazowych
- Ochrona wysokiego potencjału rolniczej przestrzeni produkcyjnej
 - Ochrona przed presją urbanizacyjną najcenniejszych i najbardziej produktywnych gleb
 - Przeciwdziałanie erozji gleb
- Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich
 - Kształtowanie przestrzeni dla różnych form aktywności gospodarczej
- Wielofunkcyjny rozwój węzłowych ośrodków rozwoju
 - Kształtowanie przestrzeni dla rozwoju funkcji miejskich
- Wzmocnienie funkcji kulturowych
 - Ochrona zabytkowych układów urbanistycznych i ruralistycznych
 - Stanowienie pomników historii
 - Tworzenie parków kulturowych
- Wzmocnienie konkurencyjności zagospodarowania
 - Tworzenie warunków dla rozwoju funkcji turystycznych
 - Zwiększenie dostępności do infrastruktury (społecznej i technicznej)
 - Promowanie kompleksowych rozwiązań rewitalizacyjnych
- Wzmocnienie odporności przestrzeni na zagrożenia naturalne
 - Bieżące utrzymywanie infrastruktury przeciwpowodziowej
 - Prewencyjna ochrona obszarów szczególnego zagrożenia powodzią i wystąpienia ryzyka powodziowego w planach zagospodarowania przestrzennego
 - Zwiększenie dyspozycyjności zasobów wodnych i odporności na susze
- Wzmocnienie potencjału energetycznego
 - Proekologiczna modernizacja gospodarki

- Wzmocnienie powiązań funkcjonalno-przestrzennych
 - Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportowej (drogowej i kolejowej)
 - Kształtowanie systemów ścieżek i szlaków rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą
 - Tworzenie warunków dla rozwoju transportu publicznego
- Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa powodziowego
 - Realizacja działań technicznych związanych ze zbiornikami i ciekami wodnymi.

I.5 Metodyka opracowania

Poniżej przedstawiono metody oraz etapy prac nad opracowaniem dokumentu strategii wraz z opisem i wyjaśnieniem.

- Ewaluacja ex-post

W strategii przedstawione zostały wnioski z przeprowadzonej ewaluacji ex post dotyczącej projektu Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego do roku 2020, dokonanej po zakończeniu interwencji. Przedstawiono stopień realizacji zaplanowanych w dokumencie zadań, a także wyzwania na przyszłość.

- Przeprowadzenie diagnozy

Diagnoza strategiczna obszaru subregionu stanowi główny element wyjściowy dla opracowania strategii rozwoju. W celu stworzenia diagnozy przeprowadzono analizę danych wtórnych tzw. zastanych. Korzystano z ogólnodostępnych opracowań i ekspertyz oraz dokumentów diagnostycznych i planistycznych. Z kolei podstawę do opracowania wniosków na temat badanego obszaru stanowiły z jednej strony zbiory danych statystycznych, agregowane w ramach Bank Danych Lokalnych GUS, z drugiej natomiast szczegółowa analiza desk research.

- Nabór projektów

Dla opracowanej interwencji w ramach IIT przeprowadzono nabór propozycji projektowych, które następnie zostały zebrane i zagregowane w ramach przedsięwzięć zintegrowanych.

- Opracowanie części planistycznej

W części planistycznej, skupiono się na określeniu celów, jakie mają być zrealizowane wraz z przypisaniem do nich szczegółowych kierunków działania.

- Opracowanie części wdrożeniowej

Część wdrożeniowa zawiera elementy związane z systemem realizacji strategii, monitoringiem, procesem aktualizacji oraz ewaluacją dokumentu. Przedstawia także ramy i źródła finansowania, w celu oceny możliwości realizacji strategii i przewidzianych zadań.

- Konsultacje społeczne i włączenie partnerów społeczno-gospodarczych

Konsultacje społeczne umożliwiły poznanie potrzeb, problemów i potencjałów wewnątrz subregionu. Stanowią najważniejszy element weryfikacji wstępnej dla zapisów przedmiotowego dokumentu. Opinie badanych i ich sugestie zostały przeanalizowane i wzięte pod uwagę przy opracowaniu dokumentu strategii.

- Przeprowadzenie procedury środowiskowej

Projekt strategii rozwoju ponadlokalnego podlega strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (sooś). W przypadku nieotrzymania zgody na odstąpienie od przeprowadzenia sooś, konieczne jest stworzenie prognozy oddziaływania na środowisko. Prognoza uwzględnia możliwe oddziaływania i wpływ na środowisko, charakterystykę działań i rozwiązań oraz analizę i ocenę aktualnego stanu środowiska.

- Proces opiniowania

Projekt strategii jest konsultowany z podmiotami, które wskazane są w ustawie, a także podlega zaopiniowaniu przez zarząd województwa.

I.6 Wyniki ewaluacji ex post

Ewaluacja ex-post stanowi podsumowanie działań dla strategii realizowanej w okresie lat 2014-2020. Przeprowadzona została po zakończeniu interwencji. Ocena stanu realizacji Strategii rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2014-2020 jest istotna z punktu widzenia opracowania nowego dokumentu jakim jest Strategia Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033.

Poniżej zaprezentowano cele strategiczne oraz operacyjne, które wyróżnione zostały w ramach Strategii rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2014-2020:

Cel strategiczny 1 Poprawa warunków technicznych i organizacyjnych dla dynamicznego rozwoju gospodarczego Subregionu Brzeskiego

Cele operacyjne i działania:

- Uzbrojenie terenów inwestycyjnych
- Wzmocnienie wydajności systemu komunikacyjnego

Cel strategiczny 2 Budowa subregionalnego systemu zintegrowanych usług publicznych na bazie nowoczesnej infrastruktury

Cele operacyjne i działania:

- 2-1 Wzmocnienie i rozwój nowoczesnych usług społecznych
- 2-2 Rozwój infrastruktury i usług systemu ochrony zdrowia

- 2-3 Wzmocnienie zaplecza usług czasu wolnego i turystyki

Cel strategiczny 3 Wzrost konkurencyjności Subregionu w oparciu o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze oraz zwiększenie efektywności energetycznej

Cele operacyjne i działania:

- 3-1 Ochrona środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne
- 3-2 Rozwój zasobów oraz zabezpieczenie dziedzictwa kultury
- 3-3 Zwiększenie wydajności energetycznej i wykorzystanie OZE

W ramach opracowania *Plan działań w obrębie obszaru funkcjonalnego Subregionu Brzeskiego* dla wszystkich celów wyznaczono 26 zadań inwestycyjnych. Informacje o zadaniach do realizacji, zrealizowanych oraz zadań w trakcie realizacji wyznaczonych dla poszczególnych celów, przedstawia poniższa tabela¹.

Tabela 2 Wyniki ewaluacji ex post

	Zadania do realizacji	Zadania zrealizowane	Zadania w trakcie realizacji	Zadanie nie zrealizowane
Cel 1	10	60%	10%	30%
Cel 2	3	33%	-	66%
Cel 3	10	70%	10%	20%
Razem	23 = 100%	60,87%	8,70%	30,43%

Źródło: opracowanie własne.

Według stanu na grudzień 2021 roku, 60% zadań zostało zrealizowanych, a 9% było w trakcie realizacji. Najwięcej zadań zrealizowano w ramach Celu strategicznego 3 Wzrost konkurencyjności Subregionu w oparciu o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze oraz zwiększenie efektywności energetycznej (70% zrealizowanych zadań). Najmniej natomiast dotyczących celu strategicznego 2 Budowa subregionalnego systemu zintegrowanych usług publicznych na bazie nowoczesnej infrastruktury (33% zadań).

Analiza szczegółowa, obejmująca również przeprowadzenie wywiadów u każdego z partnerów subregionu, jasno wskazuje plany i wyzwania na przyszłość, które skupiają się w obszarach jakimi są:

- **adaptacja do zmian klimatu i działania na rzecz ochrony środowiska,**
- **utworzenie spójnej sieci ścieżek rowerowych uwzględniając przy tym ich przebieg wokół miejsc o szczególnych walorach kulturowych,**

¹ Nie zostały uwzględnione zadania realizowane przez Gminę Oława z uwagi na rezygnację z członkostwa w Subregionie Brzeskim.

- **rozwój usług społecznych w szczególności skierowanych do osób starszych i niesamodzielnych,**
- **utworzenie spójnego produktu turystycznego opartego na zasobach przyrodniczych i kulturowych.**

Subregion Brzeski dla 1/5 badanych respondentów kojarzy się z bogatą historią i zabytkami. Mieszkańcy wskazują również na tereny zielone, rekreacyjne (13,6%) czy piękny krajobraz (6,4%). Ocena współpracy oraz funkcjonowania porozumienia w ramach subregionu wypadła pozytywnie. Zawiązanie ściślejszej współpracy i działanie w ramach porozumienia w zakresie przedsięwzięć zintegrowanych będzie miało na celu wzmocnienie efektywnej współpracy i dalszą integrację samorządów.

Wyniki opisanego procedury monitoringu oraz ewaluacji, wskazują na dobrą ocenę realizacji założeń strategii, biorąc pod uwagę efektywność i trafność działań. Wysoko należy także ocenić trwałość oraz oddziaływanie interwencji zaplanowanej na poziomie strategii subregionalnej.

II Podsumowanie diagnozy strategicznej – synteza

II.1 Uwarunkowania Subregionu Brzeskiego

1. Subregion Brzeski tworzy 6 jednostek. Wśród nich znajdują się gminy województwa opolskiego, należące do powiatu brzeskiego – gmina Brzeg, Lubsza, Olszanka, Skarbimierz i Grodków. Podmiotem tworzącym obszar jest również powiat brzeski. Gmina Brzeg jest jednocześnie rdzeniem subregionu oraz siedzibą powiatu brzeskiego. Z początkiem 2020 r. gmina Grodków, która wcześniej działała w ramach Subregionu Południowego, weszła w skład Subregionu Brzeskiego. Do maja 2020 r. w partnerstwie Samorządów Subregionu Brzeskiego uczestniczyła także gmina Oława, zlokalizowana w województwie dolnośląskim, jednakże po jej rezygnacji, od czerwca 2020 r. Subregion Brzeski tworzą podmioty położone tylko w województwie opolskim.
2. Rdzeniem subregionu, a jednocześnie motorem rozwojowym, jest miasto Brzeg, które razem z pozostałymi jednostkami tworzy jego obszar funkcjonalny. Funkcją dominującą tego obszaru była funkcja rolnicza, jednakże obecnie w subregionie stawia się na nowe, pozarolnicze funkcje, które wymagają planowania oraz stworzenia odpowiednich warunków dla godzenia walorów przestrzeni, z potrzebami wynikającymi z nowoczesnego przemysłu, osadnictwa i rolnictwa. W strategii rozwoju województwa opolskiego, miasto Brzeg określone zostało jako miasto średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze.
3. Atutem subregionu jest jego dostępność komunikacyjna i dobre połączenie zarówno drogowe jak i kolejowe z Aglomeracją Opolską.
4. W województwie opolskim wyodrębnione zostały 3 sfery, które nawiązują do specyficznych uwarunkowań przyrodniczych. Ośrodek subregionalny, jakim jest Brzeg, zaliczany jest do sfery centralnej i wyróżnionego w niej, jednego z dwóch zewnętrznych obszarów – zachodniego – brzesko-grodzkiego. Obszar ten został wyznaczony, jako posiadający szczególne predyspozycje i możliwości do rozwoju i intensyfikacji zagospodarowania, jak również wymagający inwestycji w infrastrukturę komunikacyjną i techniczną.
5. W planie zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego wskazano różne typy obszarów funkcjonalnych, do których zaliczane są jednostki wchodzące w skład Subregionu Brzeskiego. Jednym z nich jest Obszar Funkcjonalny Ośrodka Subregionalnego Brzeg, który obejmuje gm. Skarbimierz, Lubsza, Grodków i Olszanka. Wśród wiejskich obszarów funkcjonalnych gmina Skarbimierz została określona jako uczestnicząca w procesach

rozwojowych, a pozostałe gminy powiatu brzeskiego, wchodzące w skład subregionu jako wymagające wsparcia procesów rozwojowych. Oprócz tego na terenie subregionu wskazano obszary szczególnego zjawiska, a wśród nich: obszary zagrożenia powodzią² (z uwagi na przebieg rzeki Odry), a także obszary ochrony gleb intensywnej produkcji rolnej. Należy pamiętać, że granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy wynikające z art. 77 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2023 r. poz. 1478 ze zm.) oraz w przypadku lokalizowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią m.in. nowych obiektów budowlanych oraz gromadzenia ścieków, niezbędne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z art. 390 ust. 1 ustawy - Prawo wodne. Tereny znajdujące się w ramach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią podlegają określönemu zagospodarowaniu, gdzie zgodnie z art. 166 ust. 10 ustawy jw. planowane zagospodarowanie nie może m.in. naruszać ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym czy stanowić zagrożenie dla ochrony zdrowia ludzi czy środowiska oraz utrudniać zarządzanie ryzykiem powodziowym.

6. Północna część subregionu – w szczególności gmina Lubsza oraz tereny położne wzdłuż rzeki Odry, stanowią obszary kształtowania potencjału rozwojowego. W przypadku gm. Lubsza obszary rozwoju nowych funkcji turystycznych, natomiast tereny nadrzeczne – obszary rozwoju nowych funkcji społeczno-gospodarczych (transport rzeczny, przeładunek towarów, turystyka). Lubsza wskazana została również jako obszar wiejski o najtrudniejszej sytuacji rozwojowej. Oprócz tego, w dokumencie wskazano również obszary o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług – wśród nich znalazła się gmina Brzeg, gdzie odnotowano stosunkowo niską liczbę instytucji publicznych w stosunku do liczby mieszkańców.
7. Województwo opolskie boryka się z negatywnymi zjawiskami demograficznymi, jest najszybciej wyludniającym się regionem w Polsce. Ze względu na te negatywne tendencje, w planie zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego, obszar całego województwa został uznany za problemowy ze względu na depopulację. W przypadku powiatu brzeskiego, który wchodzi w skład subregionu, sytuacja demograficzna, w porównaniu do pozostałych powiatów wypada najlepiej (podobnie jest w przypadku powiatu opolskiego). Powiat brzeski przynależy do klasy, w której spadek liczby ludności w latach 2006-2016 wynosił 0-2%.

² Obszary o wysokim i średnim prawdopodobieństwie wystąpienia – Q10% i Q1% są to obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których mają zastosowanie przepisy odrębne zgodnie z ustawą Prawo wodne.

II.2 Synteza diagnozy obszaru realizacji IIT

II.2.1 Sfera społeczna

Podsumowanie

- Analiza sytuacji demograficznej Subregionu Brzeskiego wykazała negatywne zmiany w strukturze demograficznej tego obszaru świadczące o zachodzeniu procesu depopulacji.
- Na obszarze występuje niesprzyjające zjawisko obciążenia demograficznego. Z punktu widzenia całego obszaru jest równoważone korzystniejszą sytuacją demograficzną w gminach wiejskich i związane jest z występującym procesem suburbanizacji. Jednakże przy utrzymującym się w dłuższym okresie czasu niskim poziomie urodzeń i długim czasie trwania życia, sytuacja ta może ulec pogorszeniu.
- Wysoki wskaźnik obciążenia jest zdecydowanie niekorzystny z gospodarczego punktu widzenia – wymaga podjęcia, z odpowiednim wyprzedzeniem, działań w zakresie polityki społeczno-opiekuńczej na danym obszarze.
- Przed Subregionem Brzeskim stoją poważne wyzwania bezpośrednio powiązane ze starzeniem się społeczeństwa, ubytkiem osób w wieku przedprodukcyjnym oraz niekorzystnym saldem migracji.
- Średni współczynnik dotyczący liczby pracujących na 1000 ludności dla Subregionu Brzeskiego w 2020 r. wynosił 184 w stosunku do całej Polski (252) i województwa opolskiego (219) był na znacznie niższym poziomie.
- Wskaźnik dostępności opieki żłobkowej w 2020 r. w subregionie (18,3%) był wyższy od krajowego (12,8%) oraz wojewódzkiego (17,7%). Gmina Skarbimierz oraz gmina Olszanka nie posiadają oferty żłobkowej
- Średnio w regionie 9 na 10 dzieci objętych jest wychowaniem przedszkolnym. W subregionie w 2020 r. wartość odsetka dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wyniosła 92% i była bardzo zbliżona do wartości województwa opolskiego (92,2%) oraz kraju (91%).
- W przypadku Subregionu Brzeskiego mamy do czynienia ze zjawiskiem odbywania nauki w Brzegu, mimo zamieszkania w innej gminie subregionu. W najlepszy sposób obrazuje ten stan dynamika zmian współczynnika skolaryzacji netto. Dla Brzegu w latach 2011-2022 wartość ta wzrosła o 10,8 p. proc, natomiast w gminach ościennych, tj. Skarbimierz, Olszanka oraz Lubsza wartość znacznie spadła (kolejno: -14,7, -10,0, -9,5 p. proc.).
- Obserwując zmiany w okresie dekady od 2011 do 2020 r., zasięg udzielanej pomocy społecznej miał tendencję spadkową we wszystkich gminach subregionu, przy czym najwyższy spadek dotyczył gminy Grodków (-5,3 pkt. proc.) a najniższy gminy Brzeg (-1,1 pkt. proc.).
- Liczba mieszkań przypadających na 1 000 mieszkańców jest najwyższa w rdzeniu obszaru – mieście Brzeg, które jest najgęściej zaludnioną jednostką subregionu (427), z kolei najmniejsza – w gminie Olszanka (299).
- Ze względu na specyfikę analizowanego terenu wiodącym ośrodkiem życia kulturalnego, jak również podmiotem świadczącym usługi kulturalne wyższego rzędu jest rdzeń Subregionu Brzeskiego. Dodatkowo obszar charakteryzuje się relatywnie wysoką liczbą materialnych zabytków dziedzictwa kulturowego. Na terenie całego Subregionu funkcjonuje 17

	<p>placówek świadczących ofertę kulturalną (centra, domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice).</p> <ul style="list-style-type: none"> • W subregionie Brzeskim niedostatecznie wykorzystany jest potencjał związany z rozwojem turystyki tematycznej. Interwencja w tym obszarze powinna być skupiona w szczególności na turystykę aktywną, edukacyjną, która wykorzystywać będzie atrakcyjność przyrodniczą oraz dziedzictwo kulturowe i historyczne obszaru. • W kontekście liczby uczestników biorących udział w różnego rodzaju imprezach organizowanych przez ośrodki kultury (uczestnicy w imprezach na 1000 ludności) wybijają się dwie gminy: Brzeg (154) oraz Olszanka (122), nie osiągając jednak wskaźnika na poziomie ogólnokrajowym (348) jak i województwa opolskiego (184). Świadczy to o konieczności poprawy oferty kulturalnej w tym zakresie. Zbadano również aktywność osób w wieku poprodukcyjnym. W 2021 r. udział osób, będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej wynosił 1,0% w gminie Grodków. W pozostałych gminach nie odnotowano udziału tej grupy, co może wynikać z faktu, że według danych GUS kluby seniora/UTW występują tylko na terenie tej gminy. Istotne jest zatem rozwijanie oferty aby była ona dostępna również w pozostałych gminach Subregionu. • Biorąc pod uwagę wskaźniki dotyczące czytania i dostępu do bibliotek, na terenie Subregionu Brzeskiego w 2020 r. zauważono zbliżone statystyki wobec obszarów referencyjnych Polski i województwa opolskiego. Wskaźnik czytelników bibliotek na 1000 ludności w 2020 r. w subregionie (135) był wyższy niż kraju (128), i województwie opolskim (124). Uwzględniając dynamikę zmian w latach 2011-2020 odnotowuje się znaczny spadek ogólnej liczby czytelników na poziomie 23%. • Odnotowuje się na poziomie subregionu brak wystarczających środków na opiekę nad zabytkami oraz terenami zielonymi, skutkujący złym stanem zachowania niektórych obiektów. Dodatkowo słabo ocenia się wykorzystanie walorów krajobrazowych do celów rekreacyjnych – mała ilość ścieżek i szlaków przyrodniczych. • Dynamika zmian wskaźnika porad zdrowotnych w latach 2011-2020 w subregionie (-7,1%) była znacznie niższa od wartości krajowej i wojewódzkiej. Jednak dokładniejsza analiza w zakresie liczby udzielanych porad lekarskich wskazuje, że znacząco zwiększyła się ona w gminach: Skarbimierz (aż +680,2%) oraz Lubsza (+14,2%). Wzrost dynamiki udzielonych porad może świadczyć o wysokiej jakości świadczonych usług zdrowotnych, ale również stanowi zagrożenie dla wydolności systemu zdrowia, w momencie nadmiernego obciążenia przez pacjentów. 				
	<p style="text-align: center;">Najważniejsze liczby</p> <table border="1"> <tr> <td data-bbox="560 1682 721 1805"> <p>76 438</p> </td> <td data-bbox="721 1682 1401 1805"> <p>Subregion Brzeski zamieszkiwany był przez 76 438 osób, co stanowiło 7,83% ogółu ludności zamieszkującej województwo opolskie.</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="560 1805 721 1951"> <p>66,2</p> </td> <td data-bbox="721 1805 1401 1951"> <p>Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w roku 2020.</p> </td> </tr> </table>	<p>76 438</p>	<p>Subregion Brzeski zamieszkiwany był przez 76 438 osób, co stanowiło 7,83% ogółu ludności zamieszkującej województwo opolskie.</p>	<p>66,2</p>	<p>Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w roku 2020.</p>
<p>76 438</p>	<p>Subregion Brzeski zamieszkiwany był przez 76 438 osób, co stanowiło 7,83% ogółu ludności zamieszkującej województwo opolskie.</p>				
<p>66,2</p>	<p>Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w roku 2020.</p>				

	<div data-bbox="560 197 722 365"> <p>-7,03%</p> </div> <p data-bbox="730 203 1374 360">Prognozy demograficzne GUS wskazują, że powiat brzeski odnotuje w 2030 r. spadek liczby ludności na poziomie - 7,03% i będzie znacznie przewyższał prognozowany spadek w kraju (-4,8%) jednak będzie niższy niż w całym województwie opolskim (-8,45%).</p> <div data-bbox="560 376 722 495"> <p>- 23%</p> </div> <p data-bbox="730 405 1374 465">Spadek ogólnej liczby czytelników bibliotek (w latach 2011-2020).</p> <div data-bbox="560 506 722 611"> <p>9/10</p> </div> <p data-bbox="730 524 1374 589">Średnio w subregionie 9 na 10 dzieci objętych jest wychowaniem przedszkolnym.</p>
	<p data-bbox="858 651 1058 680" style="text-align: center;">Rekomendacje IIT</p> <p data-bbox="528 712 1390 1099">Rekomenduje się dostosowanie polityki rozwoju społeczno-gospodarczego do najważniejszych wyzwań demograficznych. Interwencja w ramach IIT powinna być ukierunkowana na poprawę jakości życia, wzmocnienie atrakcyjności osiedleńczej oraz poprawę jakości usług publicznych jako elementy oddziałujące pozytywnie na sytuację demograficzną i pośrednio gospodarczą. W zakresie IIT konieczne będzie także podjęcie działań mających na celu zwiększenie dostępności do usług wspierających osoby potrzebujące – w szczególności świadczonych w sposób niestacjonarny, które pozwalają działaniami objąć szerszą grupę osób potrzebujących, przy ograniczeniu kosztów finansowych. W tym kontekście ważne jest ukierunkowanie interwencji z uwzględnieniem osób starszych i zagrożonych wykluczeniem społecznym w związku ze starzejącym się społeczeństwem obszaru.</p> <p data-bbox="528 1104 1390 1391">Powyższe zjawiska zdają się być najistotniejszymi elementami, do których obecnie, a tym bardziej w przyszłości, musi dostosować się polityka rozwoju społeczno-gospodarczego Subregionu Brzeskiego. W związku z traktowaniem demografii jako kluczowego wyzwania należy podkreślić konieczność oddziaływania na atrakcyjność osiedleńczą, jakość życia i poziom świadczonych usług publicznych jako czynniki bezpośrednio wpływające na zachowania migracyjne. W tym kontekście istotne jest również prowadzenie polityki z uwzględnieniem poprawy jakości życia mieszkańców w każdym aspekcie społecznym – od ochrony zdrowia po atrakcyjną ofertę kulturalną.</p> <p data-bbox="528 1395 1390 1744">Biorąc pod uwagę obserwowane na terenie subregionu, województwa i kraju tendencje w zakresie rynku pracy, konieczne będzie podjęcie działań zmierzających do zwiększenia udziału liczby osób pracujących. Aktualna niska stopa bezrobocia i trwający wzrost gospodarczy przyczyniają się do problemu braku dostępu do kadr pracowniczych. Rozwiązaniem może okazać się rozwijanie oferty usług wsparcia rodziców, a w szczególności kobiet dzieci do lat 3, w zakresie powrotu na rynek pracy. W tym celu rozważyć należy rozszerzenie dostępu do oferty żłobkowej, która w tej chwili wydaje się być niewystarczająca. Mimo podjętych do tej pory przedsięwzięć, dostęp do oferty żłobkowej na terenie Subregionu Brzeskiego jest mocno zróżnicowany i w wielu gminach wciąż niewystarczający.</p>

II.2.2 Sfera gospodarcza

Podsumowanie

- Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON (w 2020 r.) na 1000 ludności dla całego Subregionu Brzeskiego (119) była niższa w porównaniu do kraju (122) jednak wyższa niż w województwie opolskim (108). Dynamika zmian w okresie 2011-2020 r. w ramach subregionu (13,9%) była znacznie niższa w stosunku do całego województwa opolskiego (18,5%), oraz wskaźnika dla całego kraju (25,9%).
- W Subregionie Brzeskim brak jest podmiotów gospodarczych zatrudniających powyżej 1 000 pracowników. W województwie opolskim jest ich 11. Subregion wyróżnia odsetek firm zatrudniających od 0-9 pracowników. Jest ich 8 850 i stanowią aż ponad 95% ogółu podmiotów gospodarczych.
- W przypadku Brzegu mamy do czynienia z wysokim potencjałem w zakresie funkcjonowania małych przedsiębiorstw. W mieście jest zarejestrowanych w 2020 r. aż 4 843, co stanowi 54,72% wszystkich firm zatrudniających do 9 osób w subregionie.
- Subregion Brzeski charakteryzuje ujemny bilans zarejestrowanych przedsiębiorstw w stosunku do wyrejestrowywanych (-20). Wskaźnik był na poziomie znacząco mniej korzystnym w stosunku do województwa opolskiego (-15) oraz w stosunku do całego kraju (-10). Wśród gmin należących do subregionu najkorzystniejsza sytuacja odnośnie różnicy pomiędzy nowo zarejestrowanymi a wyrejestrowanymi podmiotami na 10 tys. ludności w 2020 r. była w Gminie Skarbimierz (13). Jest to jedyna jednostka, która odnotowała dodatni bilans w zakresie tego wskaźnika.
- Dla całego Subregionu Brzeskiego wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. ludności wynosił 35 i był na niższym poziomie wobec danych dla Polski (39) jak i województwa opolskiego (39).
- Potencjał turystyczny subregionu ma swoje odbicie w liczbie dostępnych miejsc noclegowych na 1000 ludności. W 2020 r. Subregion Brzeski w tym zakresie miał większy potencjał (8,3) niż województwo opolskie (7,9), z największą liczbą miejsc w gminach: Grodków (11,9) oraz Skarbimierz (11,5) – pomimo tego, iż w 2 gminach wchodzących w jego skład zauważa się brak obiektów noclegowych (Lubsza, Olszanka). W 2020 r. wskaźnik związany z miejscami noclegowymi na 1000 ludności biorąc pod uwagę cały subregion znacząco odbiegał od wskaźnika ogólnopolskiego (20,3). Świadczy to o niewykorzystanym potencjale w zakresie turystycznym.
- Analizując zmienną dotyczącą długości dróg rowerowych na 100 km², zauważa się, że gmina Brzeg (10,3) oraz gmina Skarbimierz (10,2) posiadają w tym względzie atrakcyjny potencjał na tle całego kraju (5,5) i województwa opolskiego (5,9). W pozostałych gminach subregionu poziom długości dróg rowerowych na 100 km² był bardzo niski.

Najważniejsze liczby

4 843

W Brzegu jest zarejestrowanych w 2020 r. aż 4 843, co stanowi 54,72% wszystkich firm zatrudniających do 9 osób w subregionie. Zdecydowana większość przedsiębiorstw Subregionu Brzeskiego to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

	<div data-bbox="544 203 727 331"> <p>119</p> </div> <p>Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w 2020 r. na 1000 ludności dla całego Subregionu Brzeskiego (119) była niższa w porównaniu do kraju (122) jednak wyższa niż w województwie opolskim (108).</p> <div data-bbox="544 344 727 539"> <p>3,1</p> </div> <p>Długość dróg rowerowych na 100 km², w Subregionie Brzeskim. Gmina Brzeg (10,3) oraz gmina Skarbimierz (10,2) posiadają w tym względzie atrakcyjny potencjał na tle całego kraju (5,5) i województwa opolskiego (5,9). W pozostałych gminach subregionu poziom długości dróg rowerowych na 100 km² był bardzo niski.</p> <div data-bbox="544 553 727 721"> <p>-20</p> </div> <p>Wskaźnik dotyczący różnicy pomiędzy nowo zarejestrowanymi, a wyrejestrowanymi podmiotami na 10 tys. ludności w Subregionie Brzeskim (-20) był znacząco mniej korzystny w stosunku do województwa opolskiego (-15) oraz w stosunku do całego kraju (-10).</p>
	<p style="text-align: center;">Rekomendacje IIT</p> <p>Z punktu widzenia wyzwań związanych z rynkiem pracy ważne stanie się kształtowanie kompetencji i zachowań przedsiębiorczych oraz działań opartych na promocji samozatrudnienia i samodzielnego tworzenia miejsc pracy. Ważnym wyzwaniem jest prowadzenie polityki integracji w odniesieniu do obcokrajowców z punktu widzenia stworzenia mechanizmów akcelerujących ich osiedlanie się. Subregion zmagać się będzie w najbliższych latach z sytuacją związaną z napływem uchodźców z Ukrainy. Kolejnym aspektem jest wsparcie sektora turystyki, rekreacji i spędzania czasu wolnego, dotkniętego restrykcjami związanymi z sytuacją epidemiczną w związku z pandemią koronawirusa. Sektor turystyczny powinien być wsparty poprzez ukierunkowaną interwencję w działania związane z szeroko rozumianym rozwojem sektora w oparciu o produkty turystyczne związane z zasobami kulturowymi i przyrodniczymi subregionu.</p>

II.2.3 Sfera środowiskowa i przestrzenna

	<p style="text-align: center;">Podsumowanie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udział procentowy lesistości w powierzchni całego Subregionu Brzeskiego był niekorzystny na tle województwa. W Subregionie Brzeskim w 2020 r. lesistość wynosiła tylko 20,8% kiedy to w całej Polsce wskaźnik wynosił 29,6%, a w przypadku województwa opolskiego 26,7%. • Największy udział obszarów prawnie chronionych odnotowano w gminie Lubsza (48%), w gminach Brzeg i Skarbimierz, takie obszary nie występują. W kontekście analizy atrakcyjności przyrodniczej warto podkreślić funkcjonowanie Stobrawskiego Parku Krajobrazowego. Kompleksy leśne stanowią niemal 80% powierzchni parku. Jest to najmłodszy park krajobrazowy województwa opolskiego. W gminie Olszanka znajduje się rezerwat leśny „Przylesie” o powierzchni 17,24 ha, z kolei w gminie Gródków rezerwat Kokorycz (44,28 ha) i Dębina (61,11 ha). Obecność obszarów prawnie chronionych wpływa na konieczność wsparcia i ochrony w celu rozwoju i wzmocnienia bioróżnorodności. • Średni wskaźnik zmieszanych odpadów komunalnych z gospodarstw domowych przypadających na jednego mieszkańca (kg) dla Subregionu
---	--

Brzeskiego w 2020 r. wynosił 174 kg i był niższy od wskaźnika dla województwa opolskiego (192) oraz taki sam jak dla całej Polski (174).

- Analizując zużycie wody w gospodarstwach domowych w 2020 r. przypadające na 1 korzystającego wskaźnik ten dla Subregionu Brzeskiego (35,6 m³) był korzystny w porównaniu do danych dla Polski (36,8 m³) jednak niekorzystny w stosunku do województwa opolskiego (32,8 m³). Oceniając sytuację w poszczególnych gminach zauważono, że zużycie wody w gospodarstwach domowych było zdecydowanie największe w Brzegu (42,6 m³).
- W kontekście udziału ludności korzystającej z sieci wodociągowej w 2020 r. sytuacja w Subregionie Brzeskim była zadawalająca w porównaniu do obszarów referencyjnych. Średnia dla całego subregionu (97,4%) była wyższa wobec danych dla całej Polski (92,3%) oraz województwa opolskiego (97%). Warto także dodać, iż we wszystkich gminach wchodzących w skład subregionu poziom analizowanego wskaźnika przekraczał 95%.
- Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej dla całego Subregionu Brzeskiego wynosi 86,3% i jest wyższy wobec danych dla całej Polski (71,5%) i województwa opolskiego (73,9%), co można uznać za zjawisko bardzo korzystne. Wśród gmin należących do subregionu, największy odsetek dostępu ludności do sieci kanalizacyjnej w 2020 r. odnotowano w gminach: Brzeg (94,9%) oraz Olszanka (92,4%) i różnica w stosunku do pozostałych gmin jest znacząca.
- Dostępem do sieci gazowej w 2020 r. objętych było średnio 60,8% ludności całego Subregionu Brzeskiego. W stosunku do obszarów porównawczych dane dla całego subregionu były wyższe niż dla województwa opolskiego (43,9%), oraz Polski (54,2%). Pośród gmin należących do subregionu najwyższy udział ludności korzystającej z sieci gazowej odnotowano w gminie Brzeg (96,9%). Gmina Olszanka zgazyfikowana jest tylko w 0,1%, natomiast gmina Lubsza w ogóle nie posiada na swoim terenie sieci gazowej.
- Potencjał techniczny kolektorów słonecznych oraz paneli fotowoltaicznych dla Powiatu Brzeskiego wynosi 15,06 GWh/rok. Średni potencjał energii słonecznej występuje w gminach: Brzeg, Grodków i Lubsza – 3 – 4 GWh/rok, nieco mniejszy w gminach: Skarbimierz tj. 1 – 3 GWh/rok i Olszanka tj. 0 – 1 GWh/rok.
- Wskaźnik gęstości zaludnienia w subregionie w 2020 r. wynosił 107 os./km². Tym samym, był niższy od gęstości zaludnienia w kraju (122 os./km²) jednak nieco wyższy niż w województwie opolskim (104 os./km²). Wartość tego wskaźnika jest mocno uwarunkowana gęstością zaludnienia Brzegu, która wynosi aż 2 411 os/ km². Najniższą gęstość zaludnienia odnotowano w gminach wiejskich: Lubsza (42 os./km²) oraz Olszanka, (53 os./km²).
- W zakresie poziomu pokrycia jednostek miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, Subregion Brzeski wypada bardzo korzystnie na tle kraju i województwa. Wskaźnik dla subregionu wynosi 75,2% co jest wartością wyższą od średniej wojewódzkiej o 33,5 p. proc. oraz od średniej krajowej aż o 43,8 p. proc.
- Najlepszy dostęp do szerokopasmowego Internetu dla prędkości minimum 30 mb/s mają mieszkańcy gminy Olszanka (81,7%). Brak dostatecznego dostępu odnotowuje się z kolei w gminie Brzeg. Subregion charakteryzuje się występowaniem znacznej liczby operatorów lokalnych, oferujących dostęp do szerokopasmowego internetu na obszarach wiejskich. Działania tych operatorów powodują tak wysoki wskaźnik penetracji m.in. w gminie Olszanka. Na terenie subregionu występuje znaczne przestrzenne

zróżnicowanie nasycenia wskazanymi usługami internetowymi dla mieszkańców. Zgodnie z modelem dla polskich obszarów funkcjonalnych, wskaźnik penetracji zazwyczaj większy był w miastach niż na obszarach wiejskich. W przypadku Subregionu Brzeskiego analiza wskazuje na odmienną sytuację. W dużej mierze internauci w centrum miast korzystają z łączy miedzianych, które mocno ograniczają przepustowość internetu.

- Głównym problemem subregionu w zakresie zanieczyszczenia powietrza jest ponadnormatywny poziom pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu w powietrzu. Wg danych zawartych w ocenie jakości powietrza w województwie opolskim³ wielkości emisji w poszczególnych gminach subregionu kształtuje się na zbliżonym poziomie. Zauważać natomiast można, że w zakresie substancji PM10 i PM2,5 największe stężenia występują w obrębie Miasta Brzeg i Grodkowa. We wszystkich lokalizacjach odnotowuje się przekroczenie stężenia Benzo(a)pirenu od 200-300% normy. Jest to związane z niedostateczną modernizacją energetyczną obiektów użyteczności publicznej, co skutkuje znaczną emisją gazów cieplarnianych do atmosfery i wysokim zapotrzebowaniem na energię do ogrzania budynków. Województwo opolskie (w tym Subregion Brzeski) pod względem emisji zanieczyszczeń należy do grupy regionów o znacznej skali obciążenia środowiska. Kluczowe jest zatem prowadzenie działań mających na celu poprawę efektywności energetycznej m.in. poprzez termomodernizację czy rozwój OZE.
- Wpływ na jakość powietrza ma również ruch samochodowy. Kluczowe jest zatem rozwijanie systemu transportu i modernizacja wraz z zakupem nowego taboru, w celu zmniejszenia negatywnego wpływu na środowisko i skali emisji zanieczyszczeń. Ważne jest również promowanie komunikacji zbiorowej w celu ograniczenia indywidualnego ruchu samochodowego.
- Obszar zagrożony jest wystąpieniem ekstremalnych zjawisk pogodowych m.in. powodzi z uwagi na przebieg rzeki Odry, jak również zagrożeniem suszą (obszar w przeważającej części zagrożony jest ekstremalnie lub silnie suszą). Warunkuje to konieczność dostosowania do zmian klimatu i prowadzenia działań adaptacyjnych.

Najważniejsze liczby

52 636
ha

Powierzchnia Stobrowskiego Parku Krajobrazowego znajdującego się w subregionie.

2 411
os/km²

Gęstość zaludnienia w gminie Brzeg.

174 kg

Średni wskaźnik zmieszanych odpadów komunalnych z gospodarstw domowych przypadających na jednego mieszkańca (kg) dla Subregionu Brzeskiego w 2020 r. Wartość wskaźnika była niższa od wskaźnika dla województwa opolskiego (192 kg) oraz taka sama jak dla całej Polski (174 kg).

86,3%

Wskaźnik dotyczący udziału ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej. Średnia dla całego Subregionu Brzeskiego

³ Dane za rok 2018 i 2019

	<p>(86,3%) była wyższa wobec średniej dla całej Polski (71,5%) i województwa opolskiego (73,9%)</p> <p>81,7% Odsetek ludności w gminie Olszanka z dostępem do szerokopasmowego Internetu dla prędkości minimum 30 mb/s.</p> <p>75,2% Poziom pokrycia jednostek miejscowymi planami zagospodarowania w Subregionie Brzeskim.</p> <p>60,8% Dostępem do sieci gazowej w 2020 r. objętych było średnio 60,8% ludności dla całego Subregionu Brzeskiego.</p> <p>48% Udział obszarów prawnie chronionych w gminie Lubsza.</p>
	<p style="text-align: center;">Rekomendacje IIT</p> <p>Rekomenduje się rozwój odnawialnych źródeł energii w oparciu o najnowsze rozwiązania technologiczne. Rozwój OZE możliwy jest zarówno w sektorze prywatnym (instalacje fotowoltaiczne/pompy ciepła instalowane na obiektach firm oraz w obiektach mieszkalnych/zabudowie jednorodzinnej) jak i publicznym. Na terenie Subregionu Brzeskiego priorytetowo powinny zostać potraktowane także wszelkie działania związane z poprawą jakości powietrza (np. programy związane z ograniczeniem emisji), ze względu na położenie na obszarze o najwyższym w skali kraju obciążeniu środowiska związanym z emisją zanieczyszczeń punktowych. Zaleca się również dalsze działania związane z rozwojem odnawialnych źródeł energii oraz edukację ekologiczną mieszkańców.</p> <p>Działania powinny być odpowiedzią również na konieczność zwiększenia atrakcyjności turystycznej Subregionu Brzeskiego. Mając na uwadze konieczność dalszego wzmocnienia powiązań między poszczególnymi gminami bardzo ważne jest tworzenie produktów liniowych. Są one w największym stopniu atrakcyjne również dla turystów i pozwalają na pełniejsze eksplorowanie walorów turystycznych gmin ze szczególnym uwzględnieniem atrakcyjności przyrodniczej i bioróżnorodności.</p>

II.3 Analiza otoczenia społeczno-gospodarczego

II.3.1 Uwarunkowania ogólne

W strukturze przestrzennej województwa opolskiego subregion znajduje się w tzw. strefie centralnej, na zachód od Aglomeracji Opolskiej – głównej struktury rozwojowej regionu.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego definiuje w obrębie Subregionu Brzeskiego miasto Brzeg jako ośrodek subregionalny.

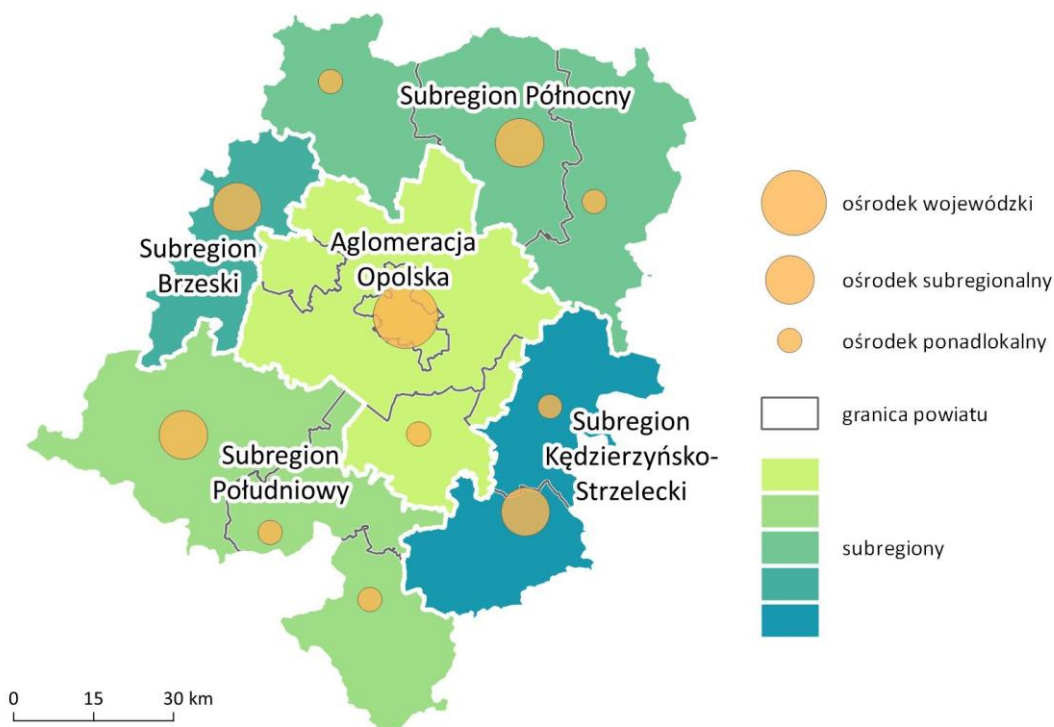
OSI Subregion Brzeski charakteryzuje się wysokim potencjałem rozwojowym w zakresie gospodarczym i środowiskowym. Lokalizacja obszaru jest jednym z jego zasadniczych potencjałów. Obszar wyróżnia się korzystną lokalizacją, w odległości ok. 40 km pomiędzy miastami wojewódzkimi Opolem i Wrocławiem. Dzięki temu subregion stwarza perspektywy współpracy wielopłaszczyznowej pomiędzy dwoma województwami, co czyni z niego terytorialny łącznik pomiędzy Opolszczyzną a Dolnym Śląskiem.

Centrum Subregionu Brzeskiego stanowi miasto Brzeg, które dla mieszkańców Subregionu jest miejscem pracy, nauki, zbytu produkcji rolnej, spędzania czasu wolnego, robienia zakupów czy korzystania z opieki zdrowotnej. Stanowi także ważny węzeł komunikacyjny. Między gminami: Brzeg, Lubsza, Olszanka i Skarbimierz, a powiatem brzeskim działają powiązania funkcjonalne i hierarchiczne. Istotne są również powiązania gospodarcze między gminami i podmiotami gospodarczymi działającymi na ich terenie.

Brzeg jest zaliczany do krajowych OSI Miasta średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze, co wynika z delimitacji przyjętej przez ministerstwo właściwe ds. rozwoju regionalnego i zostało także wskazane w Strategii Opolskie 2030.

Warty podkreślenia jest fakt występowania na obszarze subregionu terenów zielonych i rekreacyjnych o wysokich walorach turystycznych. W połączeniu z zasobami kulturowymi o wysokich walorach atrakcyjności stanowią wysoki potencjał zarówno dla sektora turystycznego jak i rekreacyjnego. Są to niewątpliwie jego atuty i potencjały, których wykorzystanie jest jednym z największych wyzwań stawianych w perspektywie do 2033 roku.

Grafika 2 Struktura funkcjonalno-przestrzenna województwa opolskiego.

Źródło: opracowanie własne.

Najistotniejszą częścią systemu przyrodniczego Brzegu jest dolina rzeki Odry, będąca także głównym elementem krajobrazu miasta. Dolina stanowi korytarz ekologiczny o randze międzynarodowej, a także podlega ochronie prawnej – ustanowiono w jej granicach obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – Grądy Odrzańskie (PLB020002).

Subregion charakteryzuje się zróżnicowaniem przestrzennym i demograficznym. Największymi gminami pod względem powierzchni są Grodków (28 595 ha) oraz Lubsza (21 270 ha). Największą gminą z uwagi na potencjał demograficzny, społeczny i gospodarczy jest Brzeg (35 226 os.), który stanowi rdzeń subregionu. Blisko 97% powierzchni subregionu znajduje się na terenach o charakterystyce wiejskiej. Warto dodać, że struktura osadnicza gmin wiejskich tworzących obszar cechuje się dużym rozproszeniem.

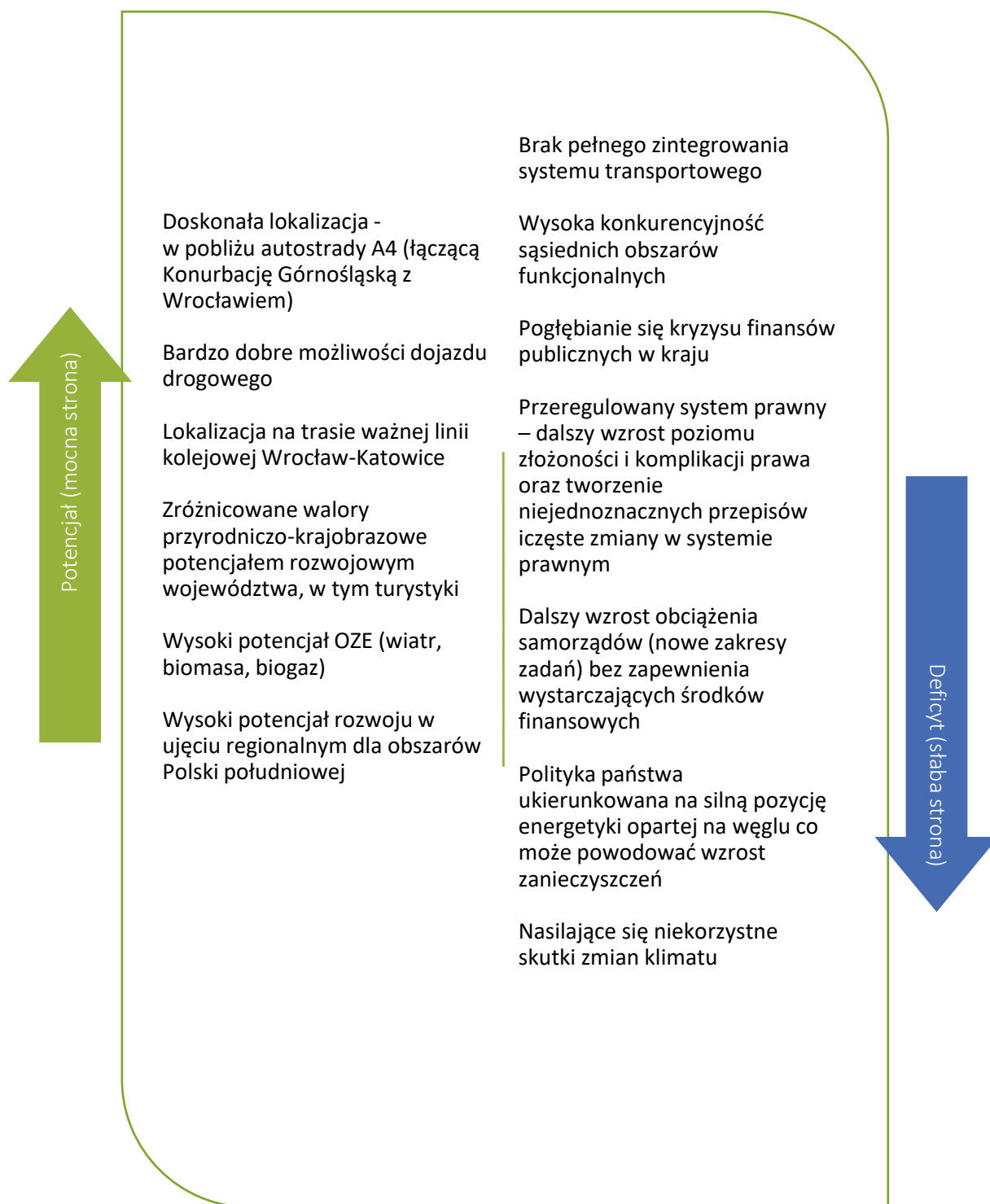
Subregion Brzeski jest korzystnie położony pomiędzy dwoma obszarami aglomeracyjnymi – wrocławskim i opolskim. Odległość do każdego z nich jest zbliżona i wynosi ok. 40 km (licząc od rdzenia subregionu). Jednocześnie równoległe do analizowanego obszaru przebiega autostrada A4 stanowiąca kluczową arterię komunikacyjną o znaczeniu ogólnoeuropejskim, łącząca zachód Europy z Ukrainą (jest to najdłuższa autostrada w kraju, o przebiegu równoleżnikowym, stanowiąca polski odcinek drogi międzynarodowej E40). Najbliższy węzeł autostradowy znajduje się

ok. 13 km od stolicy subregionu, co stanowi istotny czynnik budowy przewagi konkurencyjnej regionu, również w zakresie budowy trwałego i stabilnego wzrostu gospodarczego.

Przez Brzeg przebiega także magistrala kolejowa nr 132 relacji Bytom – Wrocław Główny, posiadająca istotne znaczenie dla międzynarodowego ruchu osobowego i towarowego. Miasto położone jest nad rzeką Odrą, stanowiącą drogę wodną E30 w ramach europejskiego systemu dróg wodnych.

Ważnym szlakiem transportowym przebiegającym przez Subregion Brzeski jest również rzeka Odra, chociaż infrastruktura hydrotechniczna nie pozwala w chwili obecnej na pełne wykorzystanie rzeki i nadanie jej III klasy żeglowności na wszystkich odcinkach użytkowych.

Grafika 3 Analiza potencjałów i deficytów dotyczących ogólnych uwarunkowań zewnętrznych wpływających na rozwój subregionu

Źródło: GUS, opracowanie własne.

II.3.2 Otoczenie społeczne

Analiza otoczenia społecznego oparta jest na wskaźnikach z obszaru polityki społecznej. Diagnoza strategiczna dla województwa opolskiego wskazuje na podstawowe deficyty występujące na obszarze województwa:

- negatywne procesy demograficzne, w tym zwłaszcza zjawisko depopulacji (kształtowane zarówno przez ujemny przyrost naturalny jak i przez ujemne saldo migracji),
- starzenie się społeczeństwa.

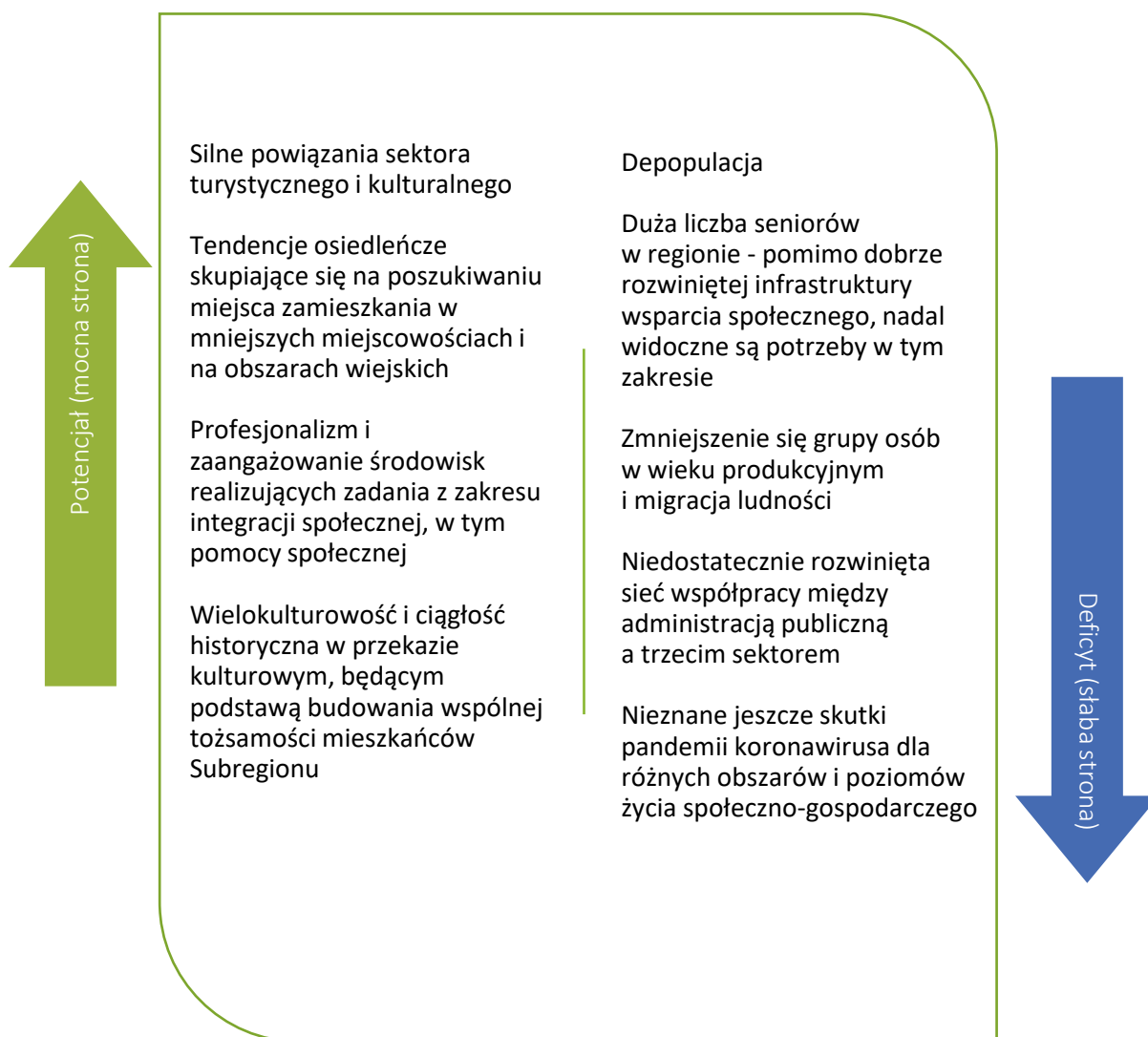
Województwo opolskie charakteryzuje się ponadto spadkiem zasięgu ubóstwa ekonomicznego i liczby osób korzystających z pomocy społecznej. Z kolei poprawa wartości wskaźnika rozwoju społecznego sytuuje województwo opolskie wśród regionów wysoko rozwiniętych i wynika z rozwoju w wymiarze zdrowia, edukacji i zamożności.

Na obszarze subregionu wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku produkcyjnym. Wysokie wartości tego wskaźnika, z jednej strony świadczą o zamożności i zdrowotności danego społeczeństwa (wydłużenie średniej długości życia), z drugiej strony są niekorzystne z punktu widzenia finansów publicznych (mała liczba osób płacących podatki przy dużej liczbie osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, ochrony zdrowia itp.). Wskaźniki odnoszą się do liczby jednostek, które mogą być uzależnione od wsparcia innych w codziennym życiu (młodzież i osoby starsze) w liczbie osób, które są zdolne do zapewniania takiego wsparcia.

Wskazane aspekty stanowią aktualną barierę oraz zagrożenie dla obecnego i przyszłego rozwoju społeczno-gospodarczego. Konsekwentny spadek ludności ma duże znaczenie dla potencjału demograficznego obszaru i warunkuje niekorzystne perspektywy dla jego rozwoju. Analiza zachowań społecznych wskazuje na coraz mniejsze przywiązanie do miejsca zamieszkania. Często główną determinantą są czynniki ekonomiczne, które doskonale widoczne są w przypadku gminy Skarbimierz, która charakteryzuje się dodatnim saldem migracji.

Niesprzyjające zjawisko obciążenia demograficznego, z punktu widzenia całego obszaru jest równoważone korzystniejszą sytuacją demograficzną w gminach wiejskich i związane jest z występującym procesem suburbanizacji. Jednakże przy utrzymującym się w dłuższym okresie niskim poziomie urodzeń i długim czasie trwania życia, sytuacja ta może ulec pogorszeniu. Wysoki wskaźnik obciążenia jest zdecydowanie niekorzystny z gospodarczego punktu widzenia – wymaga podjęcia, z odpowiednim wyprzedzeniem, działań w zakresie polityki społeczno-opiekuńczej na danym obszarze. Jednym z największych wyzwań dla subregionu będzie odwrócenie negatywnego trendu demograficznego, co w sposób bezpośredni determinować będzie realizację lokalnej polityki społecznej na obszarze poszczególnych gmin. Wyzwania w tym zakresie powinny być potraktowane dwuaspektowo – poprzez poprawę jakości życia na obszarze oraz ograniczenie zjawisk depopulacyjnych.

Grafika 4 Analiza potencjałów i deficytów w otoczeniu społecznym subregionu, wpływających na jego rozwój

Źródło: GUS, opracowanie własne.

II.3.3 Otoczenie gospodarcze

Województwo opolskie, w stosunku do wskaźników krajowych, charakteryzuje średni poziom rozwoju gospodarczego, mierzony wartością produktu krajowego brutto na mieszkańca. Obszaru województwa wyróżnia się zróżnicowaną strukturą przemysłu (przemysł spożywczy, mineralny, metalowy oraz chemiczny) oraz stosunkowo wysoko produktywnym rolnictwem, któremu sprzyja nie tylko wysoki poziom kultury rolnej, ale i potencjał rolniczej przestrzeni produkcyjnej (czyli warunki klimatyczne, glebowe czy ukształtowanie terenu – obszar jest stosunkowo płaski)⁴.

⁴ Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030.

Subregion Brzeski w porównaniu po pozostałych subregionów województwa opolskiego wyróżnia dobrze rozwinięta mała przedsiębiorczość, nastawiona głównie na świadczenie usług i drobną wytwórczość (handel, budownictwo, przetwórstwo przemysłowe). W Subregionie Brzeskim brak jest podmiotów gospodarczych zatrudniających powyżej 1 000 pracowników. W województwie opolskim jest ich 11. Subregion wyróżnia odsetek firm zatrudniających od 0-9 pracowników – stanowią ponad 95% ogółu podmiotów gospodarczych. Zdecydowana większość przedsiębiorstw to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Podobnie jak w przypadku innych obszarów funkcjonalnych woj. opolskiego, odnotowuje się odpływ kadr pracowniczych do sąsiednich ośrodków wzrostu gospodarczego (Wrocław, Katowice).

Subregion Brzeski charakteryzuje się relatywnie niskim poziomem liczby podmiotów prowadzących działalność bezpośrednio związaną z obsługą ruchu turystycznego, co świadczy o niepełnym wykorzystaniu potencjałów i walorów turystycznych obszaru. Jednocześnie mając na uwadze zidentyfikowane zasoby i atrakcje turystyczne Subregionu Brzeskiego, należy zwrócić uwagę na możliwości rozwojowe branży turystycznej, która w perspektywie długoterminowej może stać się istotnym elementem regionalnej gospodarki.

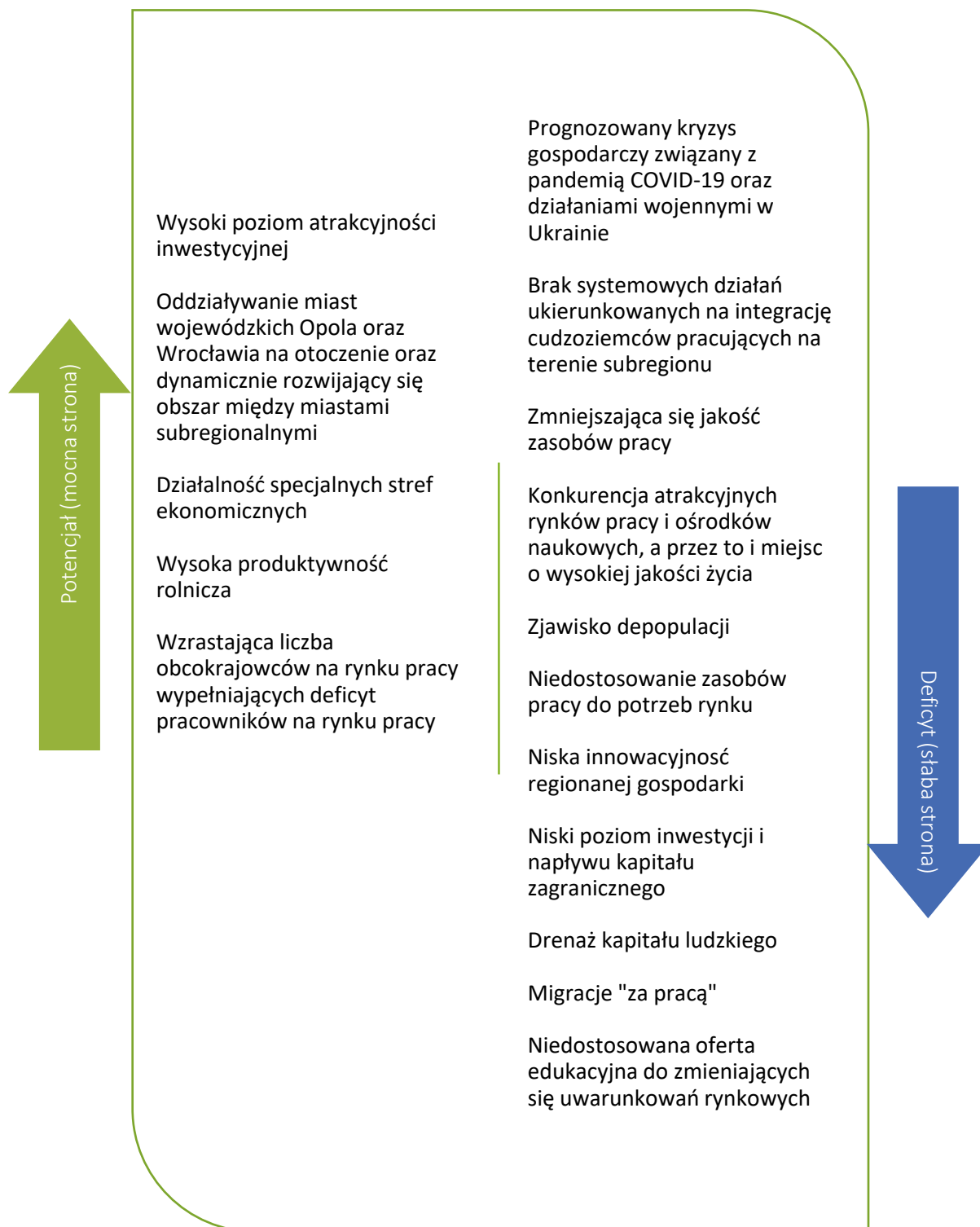
Potencjał inwestycyjny subregionu związany jest z dobrym usytuowaniem na obszarze województwa opolskiego oraz terenami inwestycyjnymi, m.in. włączonymi są do Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Invest-Park. Biorąc pod uwagę czynniki gospodarcze atrakcyjność inwestycyjną obszaru należy ocenić jako wysoką. Decydują o tym głównie powiązania przestrzenne (dobre położenie, rozwinięta infrastruktura transportowa). Do najważniejszych zagrożeń w aspekcie rozwoju należy zaliczyć jednak proces tzw. „drenażu mózgow” czyli odpływ wykształconych i wyspecjalizowanych zasobów kapitału ludzkiego do stosunkowo bliskich obszarów metropolitalnych.

Kluczowe działania związane z funkcjonowaniem Subregionu Brzeskiego powinny wynikać ze wzmocnienia roli Brzegu jako lidera Subregionu. Trwałość działań i funkcjonująca współpraca w ramach partnerów tworzących Subregion Brzeski, dominacja podejścia koncyliacyjnego, umiejętne szukanie wspólnych mianowników w działaniach o charakterze zintegrowanym, traktowanie subregionu jako wspólnej płaszczyzny do działania i rozwoju pozwolą mu rozwijać się dla wspólnej korzyści wszystkich partnerów.

Rozwój systemu komunikacyjnego powinien obejmować organizację wydajnej sieci transportowej i opartego na niej zrównoważonego transportu publicznego z uwzględnieniem powiązań infrastrukturalnych i funkcjonalnych – powinien zatem odpowiadać pojęciu „zrównoważonej mobilności”, wykraczającemu poza kategorię „zrównoważonego transportu”. Powiązanie systemu transportowego z podsystemem gospodarczym pozwoli na połączenie z jednej strony warunków

do rozwoju gospodarczego, z drugiej, włącznie sektora turystyki i kultury do sfery gospodarczej. Jednym z ważnych działań będzie stworzenie infrastruktury rowerowej i rowerowych szlaków turystycznych na terenie subregionu.

Grafika 5 Analiza potencjałów i deficytów w otoczeniu gospodarczym subregionu, wpływających na jego rozwój

Źródło: opracowanie własne.

II.3.4 Uwarunkowania w skali globalnej

W oparciu o aktualne informacje związane z sytuacją globalną oraz europejską, należy wskazać następujące zagadnienia, jako mające wpływ na realizację założeń rozwojowych Subregionu Brzeskiego:

- Światowy kryzys gospodarczy związany z pandemią COVID-19. Skutki gospodarcze, biorąc pod uwagę prognozy PKB, są jednoznacznie negatywne – jednak należy podkreślić, że okresy kryzysów są również szansą na pozytywną zmianę i tak podchodzi do nich znaczna część przedsiębiorców.
- Zmiany w zakresie bezpieczeństwa kraju związane z wojną w Ukrainie – napływ uchodźców wojennych oraz zmiana w zakresie polityki bezpieczeństwa wewnętrznego na wiele lat zmienia perspektywy zarówno w sferze społecznej (współistnienia i życia publicznego) oraz gospodarczej (pojawienie się napływu zagranicznej siły roboczej). Nie są znane w tej chwili oraz trudne są do analizy skutki wydłużającego się konfliktu zbrojnego w perspektywie długoterminowej.
- Zmiany klimatyczne – problemem globalnym dotyczącym region są zmiany klimatyczne, które generują nie tylko ekstremalne zjawiska pogodowe, ale również są lub, w niedalekiej przyszłości, mogą być powodem występowania problemów społecznych (migracje klimatyczne, choroby związane z ociepleniem klimatu, konieczność adaptacji do nowych warunków życia, niedobory wody i żywności).
- Postęp technologiczny – uwarunkowania związane z rewolucją wynikającą z coraz szerszego i bardziej zaawansowanego stosowania technologii w każdej dziedzinie życia. Robotyzacja a także cyfryzacja będą miały wpływ na wypieranie ludzi z niektórych zawodów, jednocześnie znacząco wspierały rozwój gospodarczy poprzez automatyzację produkcji. Z drugiej strony postęp technologiczny będzie stwarzał możliwości rozwoju nowych zawodów.
- Wzrost konkurencyjności gospodarek państw pozaeuropejskich – konkurencyjność pojedynczych państw europejskich będzie prawdopodobnie spadała, zwłaszcza w kontekście współpracy gospodarczej. Tym bardziej rozwój Polski będzie w większym stopniu zależał od współpracy w ramach UE oraz będzie powiązany i uzależniony od koniunktury światowej. Niebagatelne znaczenie będzie miała możliwie przedłużająca się gospodarcza i polityczna izolacja Rosji na arenie międzynarodowej.

II.3.5 Uwarunkowania regionalne

Regionalne uwarunkowania zewnętrzne ograniczone są do wpływu polityk lokalnych na działania na szczeblu wojewódzkim. Wśród najważniejszych należy wskazać:

- Definiowanie Brzegu jako rdzenia ośrodka funkcjonalnego przekłada się na zmianę w jego funkcjonowaniu. Dawniej obszar funkcjonalny był zdominowany funkcją rolniczą, obecnie cechuje się rozwijającymi, nowymi, pozarolniczymi funkcjami, wymagającymi godzenia wysokich walorów przestrzeni z potrzebami nowoczesnego przemysłu, osadnictwa i rolnictwa. Miasto Brzeg stanowi centrum społeczno-gospodarcze i kulturalne całego subregionu, który jako obszar o szczególnych predyspozycjach dla rozwoju i intensyfikacji zagospodarowania, wymaga znacznego wysiłku inwestycyjnego w infrastrukturę komunikacyjną (drogi dojazdowe do węzłów autostradowych) i techniczną (uzbrajanie terenów) przy jednoczesnym usuwaniu barier i godzeniu konfliktów przestrzennych.
- Politykę inwestycyjną nakierowaną na ograniczenie negatywnych skutków zmian klimatycznych oraz dbanie o środowisko przyrodnicze.
- Podjęcie działań ograniczających skutki pandemii COVID-19. Czynnikiem mającym olbrzymi wpływ w ciągu ostatniego okresu na rozwój Subregionu Brzeskiego, jak i całego świata, jest pandemia zakaźnej choroby COVID-19 wywoływanej przez koronawirusa SARS-CoV-2. Wpływ pandemii na rozwój lokalny, w tym społeczny, zdrowotny i gospodarczy będzie mógł zostać oceniony dopiero po jej zakończeniu. Niemniej, już w chwili obecnej, widoczne są określone trendy w różnych obszarach życia społecznego czy gospodarczego. Ważnym z punktu widzenia ograniczania jej skutków jest wdrażanie instrumentów ukierunkowanych na poprawę warunków świadczenia usług społecznych i zdrowotnych oraz kształtowanie czynników rozwoju gospodarczego (m.in. poprzez stymulowanie wzrostu rynku pracy).
- Realizacja działań wyrównujących poziom rozwoju społeczno-gospodarczego – region powinien wykorzystywać i wzmacniać własne zasoby kapitału ludzkiego i instytucjonalnego w celu maksymalnie efektywnego pozyskiwania zasobów zewnętrznych. Działania w obrębie województwa opolskiego skupione będą zwłaszcza wokół kształtowania postaw przedsiębiorczych na obszarach o niskich wskaźnikach rozwoju gospodarczego. Niebagatelny wpływ na kształtowanie tej sfery działalności będą miały podmioty ekonomii społecznej oraz instytucje otoczenia biznesu. Ważne jest stworzenie optymalnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości.
- Podjęcie działań związanych z odwróceniem niekorzystnych zmian demograficznych poprzez skuteczne wdrażanie rozwiązań ukierunkowanych na wspieranie polityki senioralnej i rodzinnej, w tym opieki nad dziećmi oraz wspierających integrację i pomoc imigrantom(?), w tym stwarzanie warunków do osiedlenia dla uchodźców wojennych.

II.4 Analiza SWOT

Poniżej zaprezentowano analizę SWOT uwzględniając najważniejsze uwarunkowania rozwoju: wewnętrzne (mocne i słabe strony) i zewnętrzne (słabe strony i zagrożenia). Wyniki przeprowadzonej ewaluacji ex post oraz diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej pozwoliły na poznanie tendencji, trendów widocznych w Subregionie Brzeskim oraz deficytów i problemów, które mogą hamować rozwój jednostek zrzeszonych w ramach Subregionu. W analizie SWOT przedstawiono również czynniki zewnętrznie warunkujące (szanse) bądź ograniczające (zagrożenia) rozwój Subregionu, które zidentyfikowano na podstawie przeprowadzonej analizy otoczenia społeczno-gospodarczego, zawartej w rozdziale II.3. Analiza otoczenia społeczno-gospodarczego.

Mocne strony (S)	Słabe strony (W)
<ul style="list-style-type: none"> • Korzystne położenie pomiędzy miastami wojewódzkimi: Opolem i Wrocławiem • Bliskość autostrady A4 i węzła autostradowego (odległość 13 km od rdzenia obszaru) • Dostępność komunikacyjna do sieci dróg krajowych i wojewódzkich • Bliska odległość do portu lotniczego – Wrocław • Położenie nad Odrą – rzeką o znaczeniu krajowym, stwarza możliwość rozwoju turystyki aktywnej • Zwiększanie się atrakcyjności osiedleńczej obszaru z uwagi na czynniki środowiskowe oraz ekonomiczne - subregion staje się miejscem osiedlania się osób spoza regionu. • Relatywnie niski poziom bezrobocia, który w połączeniu z istniejącymi uwarunkowaniami gospodarczo-społecznymi w dużej mierze wpłynął na ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych. • Unikalne zasoby przyrodnicze i kulturowe w oparciu o które można budować markę subregionu - zasoby przyrodnicze do rozwoju agroturystyki i ekoturystyki (Stobrowski Park Krajobrazowy i rezerwat przyrody) • Możliwość tworzenia zróżnicowanych produktów turystycznych (zasoby kultury materialnej, warunki do aktywnego wypoczynku) 	<ul style="list-style-type: none"> • Trwałość zjawiska depopulacji, głównie w kontekście odnotowywanego przyrostu naturalnego oraz ujemnego salda migracji. • Duże dysproporcje pomiędzy gminami związane z atrakcyjnością osiedleńczą obszaru • Suburbanizacja • Brak dużych podmiotów gospodarczych, zatrudniających powyżej 1 000 osób • Brak wyspecjalizowanych kadr pracowniczych. • Drenaż osób wykształconych do ośrodków gospodarczych Opola, Wrocławia i Katowic. • Niewykorzystany potencjał w zakresie zasobów turystycznych – brak jasno scharakteryzowanego produktu turystycznego • Duże dysproporcje pomiędzy gminami związane z atrakcyjnością osiedleńczą obszaru • Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura drogowa (drogi, parkingi) oraz niewystarczająca liczba ścieżek rowerowych • Definiowanie Brzegu oraz Grodkowa jako miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze

Najważniejsze szanse / potencjały (O)	Zagrożenia (T)
<ul style="list-style-type: none"> • Zintensyfikowanie dynamiki zjawiska reemigracji, która jest bezpośrednio powiązana z sytuacją społeczno-gospodarczą. • Coraz mniejsze przywiązanie do miejsca zamieszkania - główną determinantą są czynniki ekonomiczne, doskonale widoczne w przypadku gminy Skarbimierz, która charakteryzuje się dodatnim saldem migracji. • Dalszy rozwój terenów inwestycyjnych w subregionie generujący atrakcyjne miejsca pracy. • Zmiana dynamiki na rynku pracy związana z napływem uchodźców. • Dostępność środków zewnętrznych na finansowanie ważnych projektów inwestycyjnych i społecznych: fundusze strukturalne Unii Europejskiej, programy krajowe. • Duża liczba obiektów (w tym zabytków kultury materialnej) możliwych do zrewitalizowania, modernizacji i wdrożenia nowych funkcji. • Możliwości rozwojowe branży turystycznej, która w perspektywie długoterminowej może stać się istotnym elementem regionalnej gospodarki - wzrost zainteresowania turystów obszarem o cennych walorach przyrodniczo-krajobrazowych i licznych zabytkach. • Polityka Unii Europejskiej nastawiona na odnawialne źródła energii daje szansę na zachowanie dobrego stanu środowiska naturalnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Drenaż kapitału ludzkiego przez wiodące ośrodki wzrostu województwa dolnośląskiego i opolskiego (Wrocław, Opole) oraz Konurbację Górnośląską. • Konsekwentny spadek ludności mający duże znaczenie dla potencjału demograficznego obszaru i warunkujący niekorzystne perspektywy dla jego rozwoju. • Starzenie się społeczności. • Niekorzystna dynamika zaobserwowanego ruchu turystycznego - spada liczba osób korzystających z noclegów, jak również sama liczba udzielonych noclegów. • Trudności związane z finansowaniem inwestycji komunalnych (brak wolnych środków budżetowych, ograniczenie subwencji zewnętrznych, spadek dochodów budżetu z podatków, problemy związane z bieżącym finansowaniem). • Dalszy wzrost obciążenia samorządów – scedowanie większej liczby zadań na gminy bez jednoczesnego zapewniania środków finansowych na ich realizację, przyczyniająca się do stałego spadku możliwości inwestycyjnych samorządów. • Niepewna sytuacja na rynku pracy będąca wynikiem pandemii COVID-19. • Zmieniająca się dynamicznie sytuacja geopolityczna. zagrożenie związane z oddziaływaniem wojny w Ukrainie • Wzrost występowania miejscowych zagrożeń, które wynikają z ekstremalnych zjawisk pogodowych.

II.5 Wymiar terytorialny wsparcia

W strukturze województwa opolskiego wyznaczano obszary strategicznej interwencji (OSI), na które ukierunkowane będą działania rozwojowe i wsparcie w programach rozwoju. OSI pokrywają się ze strukturami funkcjonalno-przestrzennymi, w ramach których następuje integracja funkcjonalna.

Wyodrębniono w ramach województwa 5 OSI:

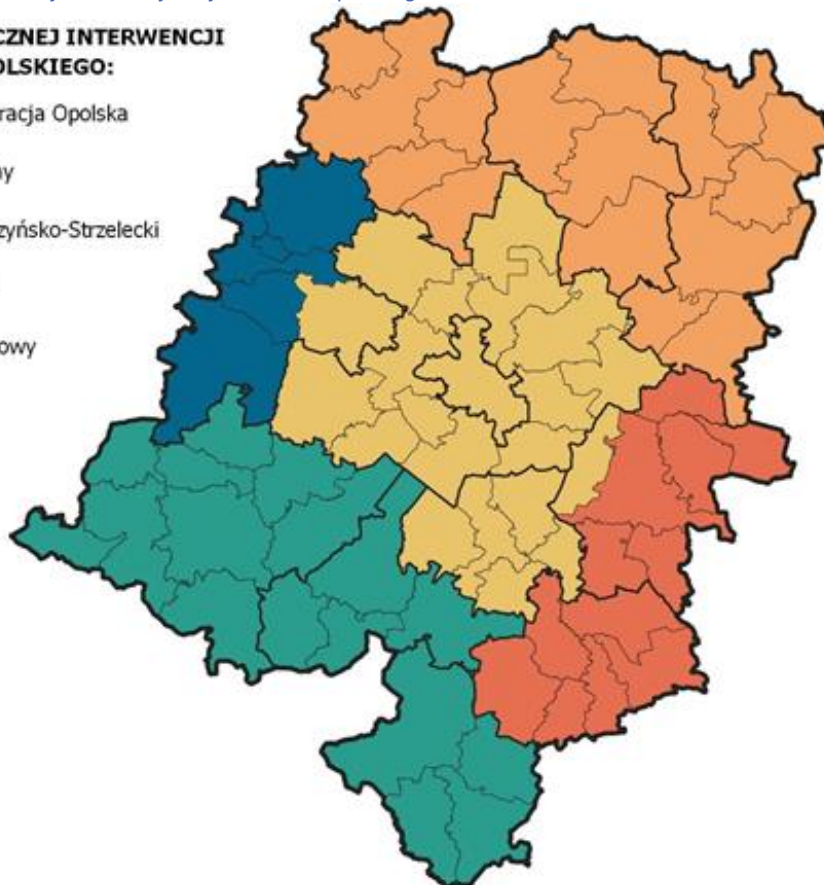
- 1.** OSI Subregion Aglomeracja Opolska,
- 2.** OSI Subregion Brzeski,
- 3.** OSI Subregion Kędzierzyńsko-Strzelecki,
- 4.** OSI Subregion Północny,
- 5.** OSI Subregion Południowy.

OSI Subregion Brzeski charakteryzuje się wysokim potencjałem rozwojowym w zakresie gospodarczym i środowiskowym. Lokalizacja obszaru jest jednym z jego zasadniczych potencjałów. Obszar wyróżnia się korzystną lokalizacją, w odległości ok. 40 km pomiędzy miastami wojewódzkimi Opolem i Wrocławiem. Dzięki temu subregion stwarza perspektywę współpracy wielopłaszczyznowej pomiędzy dwoma województwami, co czyni z niego terytorialny łącznik pomiędzy Opolszczyzną a Dolnym Śląskiem.

Grafika 6 Obszary Strategicznej Interwencji Województwa Opolskiego

**OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI
WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO:**

- Subregion Aglomeracja Opolska
- Subregion Północny
- Subregion Kędzierzyńsko-Strzelecki
- Subregion Brzeski
- Subregion Południowy

Źródło: opracowanie własne

Centrum Subregionu Brzeskiego stanowi miasto Brzeg, które dla mieszkańców subregionu jest miejscem pracy, nauki, zbytu produkcji rolnej, spędzania czasu wolnego, robienia zakupów czy korzystania z opieki zdrowotnej. Stanowi także ważny węzeł komunikacyjny. Między gminami: Brzeg, Lubsza, Olszanka, Grodków i Skarbimierz a powiatem brzeskim działają powiązania funkcjonalne i hierarchiczne. Istotne są również powiązania gospodarcze między gminami i podmiotami gospodarczymi działającymi na ich terenie.

Brzeg jest zaliczany do krajowych OSI Miasta średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze, co wynika z delimitacji przyjętej przez ministerstwo właściwe ds. rozwoju regionalnego i zostało także wskazane w Strategii Opolskie 2030.

Atutem subregionu, który może być w jeszcze większym stopniu podkreślany, jest posiadanie terenów zielonych i rekreacyjnych o wysokich walorach turystycznych. Ich właściwe wykorzystanie jest jednym z największych wyzwań stawianych w perspektywie do 2033 roku.

Grafika 7 OSI Krajowe w Województwie Opolskim

**OSI KRAJOWE
W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM:**

Gminy zagrożone trwałą marginalizacją:

Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze:

miasta obniżającego się potencjału

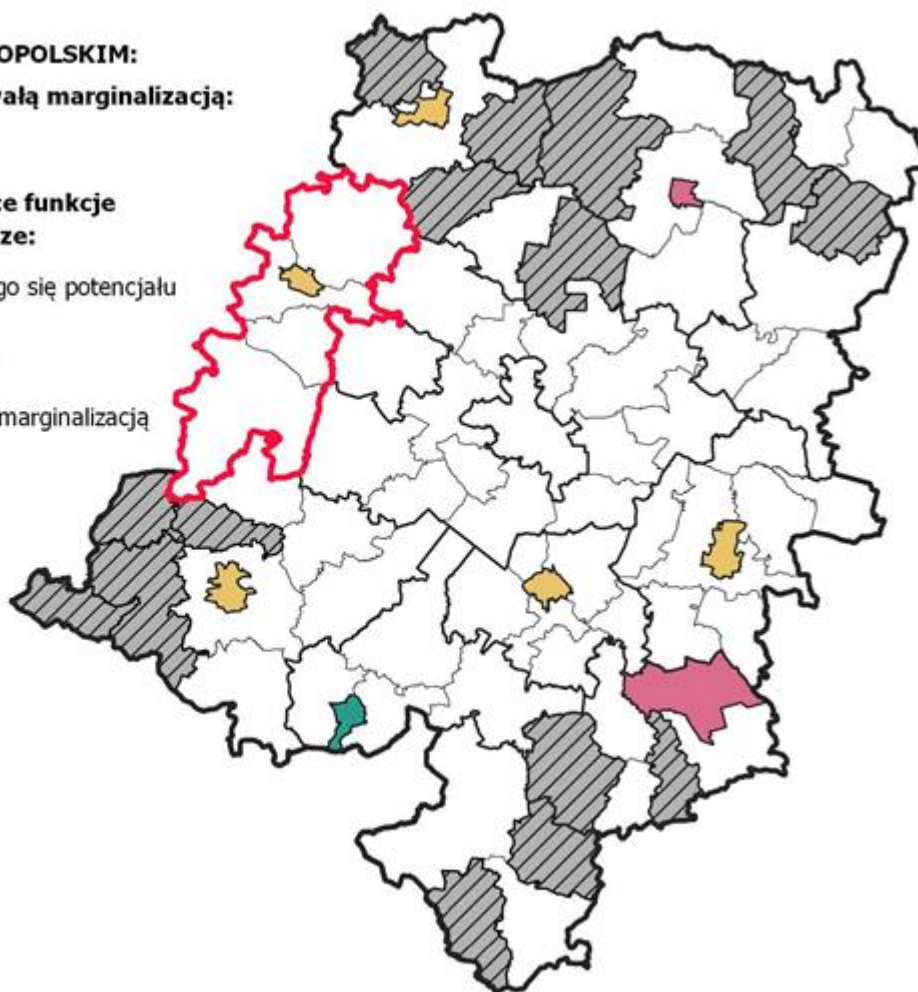
miasta stagnujące

miasta zagrożone marginalizacją

Subregion Brzeski

Źródło: opracowanie własne

Podstawę opracowania stanowią konkretne przedsięwzięcia zgłaszane i opracowywane przez samorządy skupione w Subregionie Brzeskim. Prowadzone prace przygotowawcze doprowadziły do wypracowania obszarów tematycznych, o szczególnym znaczeniu dla subregionu, które bezpośrednio korelują z powiązаныmi z nimi celami rozwojowymi. Inwestycje (zadania) skupione w poszczególnych przedsięwzięciach zintegrowanych tworzą tzw. wiązkę projektową. Cechują się zintegrowanym charakterem, co oznacza, że realizacja pełnego zakresu przewidzianych działań będzie miała znaczący wpływ na niwelowanie deficytów rozwojowych, a zasięg ich oddziaływania obejmuje cały obszar subregionu.

III Poziom strategiczny. Założenia rozwojowe Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033

Konstruując założenia planistyczne należy podkreślić dwa aspekty związane ze strukturą i funkcjonalnością przedmiotowego dokumentu.

Po pierwsze Strategia Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033 to kontynuacja „Strategii rozwoju współpracy Subregionu Brzeskiego na lata 2014 -2020 z perspektywą do roku 2025” oraz uszczegóławiającego „Planu działań w obrębie obszaru funkcjonalnego Subregionu Brzeskiego”. Pierwszy z przywołanych dokumentów ma charakter strategiczny, a drugi operacyjny, chcąc zachować komplementarność międzyokresową traktuje się opracowanie jako kontynuację podjętych dotychczas działań.

Ze względu na zmiany w przepisach prawa niniejsze opracowanie łączy w sobie cechy dwóch opracowań: strategii rozwoju ponadlokalnego zdefiniowanej w przepisach o samorządzie gminnym oraz strategii terytorialnej, której obligatoryjne elementy zostały umieszczone w tzw. ustawie wdrożeniowej.

Poziom strategiczny, czyli założenia rozwojowe Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033 to w istocie strategia rozwoju ponadlokalnego. Poniższa tabela pozwala na zidentyfikowanie poszczególnych części składowych.

Obligatoryjne kryterium strategii rozwoju ponadlokalnego:	Umiejscowienie w Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033
1. Wnioski z diagnozy w podziale na trzy sfery	Rozdział II
2. cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;	Rozdział III.3
3. kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;	Rozdział III.4
4. oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia;	Rozdział IV.2
5. model struktury funkcjonalno-przestrzennej subregionu;	Rozdział Załącznik 4/VIII.1
6. ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w subregionie;	Rozdział Załącznik 4.
7. obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 1668 oraz z 2021 r. poz. 1038) wraz z zakresem planowanych działań;	Rozdział I.4
8. obszary strategicznej interwencji kluczowe dla subregionu, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;	Załącznik nr 1
9. system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;	Rozdział IV
10. ramy finansowe i źródła finansowania.	Rozdział IV

Przedmiotowe opracowanie to klasyczny dokument planistyczny formułujący misję i wizję rozwoju oraz cele na poziomie strategicznym wraz z kierunkami działań. Na poziomie strategicznym wyodrębniono instrument IIT jako kluczowy, który następnie został szczegółowo opisany w Załączniku nr 1. Inny Instrument Terytorialny – Strategia IIT, który charakteryzuje poziom operacyjny. Można uznać, że w sensie horyzontalnym, przytoczone w trzecim rozdziale zapisy tworzą ramy i dają umocowanie dla realizacji (wdrażania) instrumentu IIT.

III.1 Wizja rozwoju Subregionu Brzeskiego

W związku z kontynuowaniem współpracy między partnerami tworzącymi Subregion Brzeski, wizja rozwoju nie ulega znaczącej zmianie w odniesieniu do dotychczasowych dokumentów. Jest to podyktowane trafnym brzmieniem jej zapisów, które zostały poddane ewaluacji po podjętych działaniach w perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020. Warto zwrócić na kilka ważnych elementów.

- I Wizja (podobnie jak misja) nie jest obligatoryjną częścią strategii rozwoju ponadlokalnego, natomiast jej umieszczenie zapewnia przywołaną już komplementarność międzyokresową oraz wskazuje na rzeczywisty kierunek docelowy, do którego zmierzają partnerzy w ramach subregionu.
- II Brzmienie wizji w ujęciu treściowym silniej koncentruje się na czynnikach środowiskowych, dziedzictwie oraz transporcie. Ponadto uwzględnia zmianę partnerstwa (obszar nie ma charakteru transregionalnego, w miejsce Gminy Oława wstąpiła Gmina Grodków).
- III Treść wizji rozwoju w perspektywie roku 2033 została uzupełniona o wymienione elementy wpływające na zwiększenie poziomu integracji oraz realną integrację obszaru Subregionu Brzeskiego w oparciu o kluczowe czynniki.
- IV Wizja w dalszym ciągu utrzymana jest w lapidarnym charakterze umożliwiającym jej jasne komunikowanie.
- V Wizja stanowi element strategii rozwoju ponadlokalnego Subregionu Brzeskiego niemniej można ją równocześnie odnosić do poziomu operacyjnego odnoszącego się do interwencji IIT.

W obrębie wizji Subregionu Brzeskiego zawierają się główne aspiracje rozwojowe samorządów Subregionu Brzeskiego. W niniejszej Strategii są one rozumienie jako suma sukcesów samorządów i podejmowanych przez nie działań w wymiarze zintegrowanym.

Wizja Subregionu Brzeskiego w 2033 roku

Subregion Brzeski w roku 2033 to obszar intensywnego rozwoju gospodarczego, zapewniający wysoką jakość usług publicznych oraz wykorzystujący potencjał dziedzictwa kulturowego.

W ujęciu przestrzennym jesteśmy świadkami efektywnego wykorzystania potencjału powiązań Brzegu oraz pozostałych gmin subregionu na rzecz zintegrowanego rozwoju społeczno-ekonomicznego przy jednoczesnym łagodzeniu skutków kryzysu klimatycznego.

**SUBREGION
BRZESKI**

Przytoczona wizja wprost wskazuje na nadrzędność rozwoju gospodarczego, który warunkuje poprawę jakości życia mieszkańców oraz efektywności funkcjonowania instytucji czy też standardów środowiskowych. Można zatem wskazać, że dobrostan i budowanie zamożności obszaru ma podstawowe znaczenie. Fundamentalne elementy wynikające z wizji określają w pewnym sensie ramy dla konkretnej interwencji w sferach gospodarczej, przestrzennej i społecznej. Warto je wymienić, a następnie poddać charakterystyce.

Przedstawiona wizja wyraźnie ujawnia podstawowe wyzwania, założenia i uwarunkowania, które wyznaczają ramy rozwoju współpracy w ramach Subregionu Brzeskiego.

Rozwój gospodarczy

W minionych latach dostrzeżono zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru funkcjonalnego Brzegu – zarówno w wymiarze infrastrukturalnym (uzbrojenie i udostępnianie terenów inwestycyjnych), jak również w zakresie promocji inwestycyjnej (działań marketingowych nastawionych na kreowanie marki Subregionu Brzeskiego jako dogodnej lokalizacji dla inwestycji). Niemniej działania w tym kontekście są bardzo ważne w perspektywie najbliższej dekady szczególnie biorąc pod uwagę dogodną lokalizację (przebieg autostrady A4) i bliskość Wrocławia oraz Opola wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Trzeba przy tym pamiętać, że możliwości działania samorządów w zakresie stymulowania rozwoju biznesu są ograniczone. Współpraca samorządów w ramach podejmowania zintegrowanych i spójnych działań może przynosić jednak wymierne efekty w zakresie poprawy warunków prowadzenia działalności gospodarczej.

Usługi publiczne

Systematyczna poprawa jakości usług publicznych ma podstawowe znaczenie z punktu widzenia oceny efektywności funkcjonowania samorządów tworzących Subregion Brzeski. Celem współpracy samorządów w ramach Subregionu jest świadczenie najwyższej jakości usług publicznych. Tym samym należy podkreślić, że jakość usług jest porównywana w odniesieniu do sąsiednich ośrodków miejskich, szczególnie przywołanych stolic województw: dolnośląskiego i opolskiego. Wpływa to na duże oczekiwania mieszkańców obszaru i stanowi wyzwanie o charakterze organizacyjnym i systemowym. Równocześnie ważnym aspektem jest także zapewnienie bezpieczeństwa publicznego w zakresie podstawowych obowiązków służb publicznych.

Dziedzictwo

Przez dziedzictwo, w wizji rozwoju Subregionu Brzeskiego, rozumiemy ogół wartości materialnych i niematerialnych, które mają wpływ na integrację obszaru oraz zamieszkującej go wspólnoty. Efektywne gospodarowanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i historycznego jest podstawowym warunkiem zapewnienia wysokiej jakości życia na obszarze Subregionu Brzeskiego. W tym katalogu można wskazać konkretne działania skupiające się na zabytkach dziedzictwa kulturowego (m.in. Szlak Polichromii Brzeskich), jak również chociażby na folklorze czy zabytkach związanych z Piastami Śląskimi. Co ważne w kategorii dziedzictwa postrzegać należy Odrę i jej walory żeglugowe i związane z turystyką, rekreacją czy wypoczynkiem. Innymi słowy dziedzictwo w ramach wizji to instrument spajający wspólnotę jako uczestnika procesów rozwojowych i modernizacyjnych.

Powiązania funkcjonalne

Powiązania funkcjonalne to istota strategii terytorialnej (także w konsekwencji wdrażania instrumentu IIT). Jednoznacznie należy wskazać, że zidentyfikowano silny zakres powiązań funkcjonalnych Brzegu z gminami wiejskimi, o czym świadczy zarówno dynamika zjawiska suburbanizacji, jak i koncentracja specjalistycznych usług publicznych w Brzegu. Proces planowania strategicznego uwzględnia te zjawiska, stąd wskazano zadania, które swoją specyfiką odpowiadają kierunkom rozwoju obszaru (między innymi na obszarach wiejskich akcenty położone są na komunikację, rekreację, środowisko naturalne, a w mieście Brzeg na ochronę zdrowia, rewitalizację, kulturę, turystykę, rekreację). Co więcej spójność funkcjonalna Subregionu Brzeskiego to również infrastruktura drogowa i transportowa zwiększająca finalnie dostępność komunikacyjną obszaru (w wymiarze zewnętrznym i wewnętrznym), a co za tym idzie pożądaną atrakcyjność inwestycyjną i osiedleńczą.

Ograniczenie antropopresji oraz adaptacja do zmian klimatu

W dobie kryzysu klimatycznego ograniczenie wpływu człowieka na stan środowiska naturalnego jest ważny zarówno z poziomu mieszkańców, jak i całych gmin czy też większych obszarów, czego przykładem jest Subregion Brzeski. Dokonanie zmian w obszarze środowiska wymaga skumulowanych działań, dla których sfera działań ponadlokalnych jest optymalna. Co więcej, w ramach wizji, zakłada się poprawę stanu środowiska naturalnego i zwiększanie poziomu adaptacji do zmian klimatycznych. W świetle diagnozy strategicznej obszar środowiska naturalnego należy uznać jako istotny kontekst rozwoju społeczno-gospodarczego Subregionu. Wartość dziedzictwa przyrodniczego, w tym rzeka Odra, jest trudna do przecenienia, zasoby przyrodnicze całego obszaru są znaczące, a w społeczności panuje zgoda co do wysokiej oceny ich wartości. Jakość życia mieszkańców zależy w znaczącym stopniu od jakości otoczenia ekologicznego (pod uwagę brać trzeba stan zdrowia mieszkańców – warunkowany między innymi jakością wody, gleby, powietrza). Ważne jest, że działania na rzecz ochrony środowiska są w sposób oczywisty powiązane przestrzennie i stąd optymalną metodą ich podejmowania jest przyjęcie form zintegrowanych projektów w ramach obszaru funkcjonalnego.

III.2 Misja Subregionu Brzeskiego

Misja to kolejna po wizji część nieobligatoryjna strategii rozwoju ponadlokalnego. W przedmiotowym opracowaniu została umieszczona jako cel nadrzędny spajający poziom interwencji strategicznej oraz operacyjnej. Misja konkretyzuje zapisy wizji sprowadzając je do możliwie konkretnego komunikatu, postulatu czy zasady, zgodnie z którą będziemy podejmować działania w imię urzeczywistnienia wizji.

Misja Subregionu Brzeskiego

Integracja Subregionu Brzeskiego w oparciu o dynamikę rozwoju gospodarczego, wzmocnienie wspólnoty subregionalnej, podnoszenie i specjalizacja dostępnych usług oraz wzmocnienie powiązań funkcjonalnych poprzez realizację wspólnych projektów.

SUBREGION
BRZESKI

Istotą misji jest integracja Subregionu Brzeskiego w sferze gospodarczej, społecznej oraz przestrzennej. W efekcie realizacji przedmiotowej strategii zakłada się poprawę jakości życia mieszkańców obszaru poprzez działania wspólne, warto zwrócić uwagę na kilka czynników, które wyróżniają misję a dodatkowo mogą stanowić jej dookreślenie. Istota powiązań funkcjonalnych jest związana z dwoma rodzajami działań: są to albo przedsięwzięcia o liniowym charakterze (budowa ścieżek i tras rowerowych) lub działania prośrodowiskowe związane z poprawą jakości powietrza o skumulowanym

efekcie skali. Innymi słowy, na poziomie inwestycji, kluczowa jest infrastruktura liniowa następnie pozostałe działania oddziałujące całościowo na obszar.

Wzmacnianie wspólnoty subregionalnej to wykorzystanie dziedzictwa historycznego, kulturowego, przyrodniczego oraz wszystkich elementów i cech charakterystycznych, które wpływają na kształtowanie się tożsamości mieszkańców Subregionu Brzeskiego. Można stwierdzić, że meta celem zawartym w misji są działania na rzecz powstania wspólnoty świadomej rozwijającej się w atrakcyjnym otoczeniu gospodarczym.

III.3 Cele strategiczne Subregionu Brzeskiego

Rozdział opisuje cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (art. 10e. ust. 3. Pkt. 1).

Cele strategiczne Subregionu Brzeskiego zostały określone w ramach trzech domen strategicznych – wymiarów przywołanych przez ustawodawcę w ustawie o samorządzie gminnym. Logika prezentowanej interwencji polega na wskazaniu trzech tematycznie wyodrębnionych celów i zakotwiczenie ich w obszarach planistycznych. Rozwinięcie celów strategicznych będzie się znajdowało w kolejnym rozdziale.

Wymiary, domeny, obszary planowania strategicznego w Subregionie Brzeskim

I Wymiar gospodarczy	II Wymiar społeczny	III Wymiar przestrzenny
-------------------------	------------------------	----------------------------

Warto podkreślić, że wyznaczone wymiary – w ramach których określono poniżej cele strategiczne – są kompletne, a więc obejmują całość zagadnień, w których samorzady mogą podejmować skuteczną interwencję w formule zintegrowanej, jednocześnie wyznaczając linię demarkacyjną m.in. w odniesieniu do projektów, które należą do domeny indywidualnej aktywności partnerów w ramach Subregionu Brzeskiego. Przedstawione cele strategiczne wyznaczają obszary działania Subregionu Brzeskiego jako Stowarzyszenia działającego na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego – co więcej, mają charakter kontynuacji i nawiązania do już zrealizowanych projektów.

Wymiar	Cel strategiczny
I	Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności subregionalnej gospodarki.
II	Cel strategiczny 2. Wzmacnianie tożsamości wspólnoty lokalnej w oparciu o wyróżniającą się jakość usług publicznych oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i zasobów naturalnych.
III	Cel strategiczny 3. Integracja przestrzenna, techniczna i planistyczna subregionu przy jednoczesnym ograniczeniu zjawiska antropopresji.

III.4 Kierunki działań podejmowane dla osiągnięcia celów strategicznych Subregionu Brzeskiego

Rozdział opisuje kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych zgodnie z przepisami ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (art. 10e. ust. 3. Pkt. 2).

Ponadto rozdział odnosi się do:

- przepisu art. 10e. ust. 3. pkt. 7) obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań; zawartego w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.
- przepisu art. 10e. ust. 1. pkt. 6) obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 1668 oraz z 2021 r. poz. 1038), wraz z zakresem planowanych działań (art. 10e. ust. 1. pkt. 6) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych Subregionu Brzeskiego wpisują się w wyznaczone w ramach trzech wymiarów cele strategiczne. Co więcej interwencja wskazuje na Obszary Strategicznej Interwencji zdefiniowane z poziomu regionu (zapisy Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030). Ponadto Subregion Brzeski jako interwencję kluczową tzw. OSI (art. 10e. ust. 1. pkt. 6) określa realizację instrumentu IIT na swoim obszarze.

Warto przypomnieć, że OSI krajowe pokazane w Strategii Opolskie 2030 wynikają z delimitacji⁵ przyjętej przez ministerstwo właściwe ds. rozwoju, wg której wyróżnione zostały dwa typy OSI:

⁵ Delimitacja miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, Przemysław Śleszyński, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Warszawa 2016 oraz jej aktualizacja z 2019. Ministerstwo właściwe ds. rozwoju w OSI krajowych ujęło 139 miast.

- Miasta średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze, wśród których ujęto m.in. miasto Brzeg,
- Obszary zagrożone trwałą marginalizacją, do których nie zaliczono żadnej z gmin współtworzących Subregion Brzeski⁶.

Wsparcie w przypadku Subregionu Brzeskiego będzie się odbywało za pomocą Innych Inwestycji Terytorialnych (IIT) – ten instrument będzie dedykowany subregionom, uznanym jako OSI o znaczeniu regionalnym. Taki status posiada Subregion Brzeski. Warto w tym miejscu podkreślić, że:

1. Subregion Brzeski to terytorialne OSI (art. 10e. ust. 1. pkt. 6) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym) wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030.
2. Subregion Brzeski jako interwencję kluczową tzw. OSI (art. 10e. ust. 1. pkt. 6) określa realizację instrumentu IIT na swoim obszarze.
3. Obie kategorie OSI znajdują odzwierciedlenie w schemacie ilustrującym kierunki działań na tle pozostałych zapisów strategicznych.

Warto przywołać w tym miejscu charakterystykę Subregionu Brzeskiego zawartą w Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030 w części odnoszącej się do wymiaru terytorialnego strategii.

OSI Subregion Brzeski – obszar dotychczas zdominowany funkcją rolniczą, obecnie z rozwijającymi się nowymi, pozarolniczymi funkcjami, wymagający godzenia wysokich walorów przestrzeni z potrzebami nowoczesnego przemysłu, osadnictwa i rolnictwa. W subregionie motorem rozwoju jest miasto Brzeg wraz ze swoim MOF, z rozwijającą się strefą gospodarczą, w których już teraz prężnie rozwijają się nowe przedsiębiorstwa. Dobre skomunikowanie z AO, zarówno drogowe, jak i kolejowe może być atutem rozwoju subregionu. Ośrodek ten został wskazany na poziomie polityki krajowej jako miasto tracące funkcje społeczno-gospodarcze.

Uszczegółowienie projektowe interwencji znajduje się w załączniku nr 1. Inny Instrument Terytorialny – Strategia IIT. Planowane rezultaty działań z wyszczególnieniem wskaźników dla danego kierunku działania zaprezentowano z kolei w rozdziale „IV System realizacji, spójność dokumentu, wymiar partycypacyjny”.

⁶ Aktualizacja delimitacji obszarów problemowych na 2018 rok, Przemysław Śleszyński, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Warszawa 2019. Ministerstwo właściwe ds. rozwoju w OSI krajowych ujęto 755 gmin.

Wizja rozwoju w 2033 roku

Subregion Brzeski w roku 2033 to obszar intensywnego rozwoju gospodarczego, zapewniający w pierwszej kolejności wysoką jakość usług publicznych oraz wykorzystania potencjału dziedzictwa kulturowego. W ujęciu przestrzennym jesteśmy świadkami efektywnego wykorzystania potencjału powiązań Brzegu oraz pozostałych gmin subregionu na rzecz zintegrowanego rozwoju społeczno-ekonomicznego przy jednoczesnym łagodzeniu skutków kryzysu klimatycznego.

Wymiar gospodarczy	Wymiar społeczny	Wymiar przestrzenny
<p>Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności subregionalnej gospodarki</p> <p>Kierunek działania 1.1 Integracja Subregionu Brzeskiego w oparciu o nowoczesny transport publiczny i efektywny system komunikacji</p> <p>Kierunek działania 1.2 Marketingowe kreowanie Subregionu jako ośrodka gospodarczego</p> <p>Kierunek działania 1.3 Modernizacja, rozbudowa i budowa infrastruktury na rzecz zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej</p>	<p>Cel strategiczny 2. Wzmacnianie tożsamości wspólnoty lokalnej w oparciu o wyróżniającą się jakość usług publicznych oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i zasobów naturalnych</p> <p>Kierunek działania 2.1. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i rozwój turystyki</p> <p>Kierunek działania 2.2 Podnoszenie standardów i jakości opieki wychowania przedszkolnego</p> <p>Kierunek działania 2.3 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości kształcenia w Subregionie Brzeskim</p> <p>Kierunek działania 2.4 Wsparcie edukacji dzieci i młodzieży</p> <p>Kierunek działania 2.5. Rozwój systemu wsparcia rodzin i pieczy zastępczej</p> <p>Kierunek działania 2.6 Wzmacnianie profilaktyki społecznej</p> <p>Kierunek działania 2.7 Podnoszenie jakości świadczonych usług społecznych</p> <p>Kierunek działania 2.8 Działania na rzecz społeczności lokalnej</p>	<p>Cel strategiczny 3. Integracja przestrzenna, techniczna i planistyczna Subregionu przy jednoczesnym ograniczeniu zjawiska antropopresji</p> <p>Kierunek działania 3.1 Adaptacja i wzmocnienie odporności Subregionu Brzeskiego na zmiany klimatyczne</p> <p>Kierunek działania 3.2 Poprawa efektywności energetycznej Subregionu Brzeskiego</p> <p>Kierunek działania 3.3 Ochrona bioróżnorodności i racjonalne udostępnianie zasobów środowiska naturalnego</p> <p>Kierunek działania 3.4 Wdrażanie koncepcji gospodarki o obiegu zamkniętym</p> <p>Kierunek działania 3.5 Rozwój i wzmocnienie systemu gospodarki wodno-ściekowej</p> <p>Kierunek działania 3.6 Poprawa funkcjonalności przestrzeni publicznej i rozwój infrastruktury</p> <p>Kierunek działania 3.7 Zrównoważony rozwój transportu publicznego w Subregionie Brzeskim</p>

IV System realizacji, spójność dokumentu, wymiar partycypacyjny

Rozdział stanowi obligatoryjny element w ramach tworzenia dokumentów planistycznych. Dokument strategii rozwoju ponadlokalnego, zgodnie z najlepszymi praktykami i standardami, musi posiadać ściśle określony systemem wdrażania, który umożliwi realizację zapisanych celów strategicznych i operacyjnych. Ponadto sformułowane warunki i procedury obowiązujące w realizacji celów stanowią obligatoryjny element zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Rozdział składa się z dwóch zasadniczych części. Pierwszą z nich jest przedstawienie zasad wdrażania IIT na terenie Subregionu Brzeskiego, poprzez działania prowadzone na zasadzie funkcjonowania Stowarzyszenia, w ramach którego decyzje podejmowane będą na Zarządzie. Z kolei pracownicy stowarzyszenia zapewnią obsługę administracyjną subregionu). Natomiast drugim elementem rozdziału jest umieszczenie ramowych przepisów związanych z monitorowaniem i ewaluacją samego dokumentu.

IV.1 Założenia wdrożeniowe

Zgodnie z zapisami zawartymi w ustawie o samorządzie gminnym, strategia rozwoju ponadlokalnego zawiera oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia. Nierozłącznym jej elementem są także opisy – systemu realizacji strategii, w tym wytycznych do sporządzania dokumentów wykonawczych, a także ramy finansowe i źródła finansowania.

System wdrażania Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033 obejmuje dwa poziomy funkcjonowania:

- Poziom strategiczny,
- Poziom operacyjny.

Poziom strategiczny opisuje założenia rozwojowe subregionu. Wskazuje na cele strategiczne i kierunki działań w perspektywie długookresowej. Ponadto, określa wizję i misję subregionu, czyli wskazuje sposób osiągnięcia stanu docelowego dla obszaru wraz ze wskazaniem głównych wartości w odniesieniu do wskazanych celów strategicznych i kierunków działań.

Poziom operacyjny przedstawia strategię terytorialną (strategię IIT), z wyszczególnieniem poszczególnych projektów realizowanych w partnerstwie. Relacje pomiędzy Strategią Rozwoju Subregionu a Strategią IIT trzeba interpretować jako relacje dokumentu kierunkowego i programu wykonawczego. W ramach strategii przyjmuje się podejście całościowe do rozwoju subregionu.

Dodatkowo zaprezentowana Strategia IIT jest opracowaniem, które podkreśla zintegrowany charakter zawartych w nim projektów i jest odpowiedzią na nowe podejście do zarządzania rozwojem.

IV.2 Monitoring i ewaluacja

Niniejszy rozdział zawiera katalog wskaźników dopasowanych do działań wyróżnionych w strategii. Zgodnie z art.10e ust. 3 ustawy o samorządzie gminnym, strategia określa oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia.

Monitoring prowadzony będzie realizowany co roku w celu zapewnienia ciągłości, prawidłowości i efektywności realizacji strategii. Taka procedura umożliwi wykrycie ewentualnych zagrożeń, ale także lepsze ukierunkowanie na osiągnięcie przyjętych w strategii celów. Ponadto monitoring pozwala na uzyskanie informacji dotyczących działań, które zostały wskazane do realizacji w czasie obowiązywania strategii.

Prowadzony będzie na dwóch poziomach:

- poziomie strategicznym – poprzez zbadanie zmian (rezultatów). W tym celu opracowano listę wskaźników produktu i rezultatu do kierunków działań zaplanowanych w strategii bazując na zapisach programu Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027. W wymiarze strategicznym oceniany będzie postęp w realizacji opisanych założeń,
- poziomie operacyjnym – poprzez ocenę efektów poszczególnych przedsięwzięć. Monitoring zostanie zrealizowany za pomocą wskazania odsetka projektów przedsięwzięć zrealizowanych.

Opisane sposoby monitoringu stanowią będą podstawowe narzędzie do ewaluacji i oceny stopnia aktualności Strategii. Głównym celem ewaluacji jest ocena efektów i jakości prowadzonych działań. Raporty częściowe (ewaluacyjne) będą stanowić również źródło informacji, co do konieczności aktualizacji przedmiotowej strategii.

Poniżej przedstawiono katalog wskaźników produktu i rezultatu pochodzących z FEO 2021-2027 przyporządkowanych do celów Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033.

Tabela 3 Wskaźniki produktu

Wymiar gospodarczy		
Oczekiwany rezultat	Wskaźnik	Jednostka
Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności subregionalnej gospodarki	Długość nowych lub rozbudowanych dróg poza TEN-T	km
	Długość dróg przebudowanych lub zmodernizowanych poza TEN-T	km
	Liczba zakupionych jednostek kolejowego taboru pasażerskiego	szt.

Wymiar społeczny		
Oczekiwany rezultat	Wskaźnik	Jednostka
Cel strategiczny 2 Wzmacnianie tożsamości wspólnoty lokalnej w oparciu o wyróżniającą się jakość usług publicznych oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i zasobów naturalnych.	Integracja przestrzenna, techniczna i planistyczna subregionu przy jednoczesnym ograniczeniu zjawiska antropopresji.	szt.
	Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	os.
	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	os.
	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach uczniowskich	os.
	Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	os.
	Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	podmioty
	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych kształtujących świadomość ekologiczną	szt.
	Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	podmioty
	Liczba wspartych szkół	szt.
	Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach oświatowych	os.
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.
	Całkowita liczba osób objętych wsparciem	os.
	Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	os.
	Liczba osób objętych programem polityki zdrowotne	os.
	Liczba podmiotów wykonujących działalność leczniczą objętych w projekcie wsparciem w zakresie poprawy dostępności zgodnie ze standardem dostępności	podmioty
	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	os.
	Liczba wdrożonych programów polityki zdrowotne	szt.
	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	os.
	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.
	Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	szt.
Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	
Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	
Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	m ²	
Liczba zabytków nieruchomości objętych wsparciem	szt.	
Wymiar przestrzenny		
Oczekiwany rezultat	Wskaźnik	Jednostka
Cel strategiczny 3 Integracja przestrzenna, techniczna i planistyczna subregionu przy jednoczesnym ograniczeniu zjawiska antropopresji.	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej i metropolitarnej"	szt.
	Liczba wspartych zintegrowanych węzłów przesiadkowych	szt.
	Wspierana infrastruktura rowerowa	km
	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	os.
	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.
	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.
	Liczba wspartych inicjatyw na obszarach miejskich i wiejskich	szt.
	Lokale mieszkalne o udoskonalonej charakterystyce energetyczne	szt.
	Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetyczne	m ²
	Inwestycje w nowe lub zmodernizowane systemy monitorowania, gotowości, ostrzegania i reagowania w kontekście klęsk żywiołowych i katastrof w przypadku klęsk żywiołowych	euro

Liczba jednostek służb ratowniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof	szt.
Liczba miast wspartych w zakresie adaptacji do zmian klimatu	szt.
Liczba inicjatyw dotyczących zielono-niebieskiej infrastruktury	szt.
Liczba kompleksowych kampanii edukacyjnych	szt.
Powierzchnia objęta środkami ochrony przed niekontrolowanymi pożarami	ha
Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzenia ścieków	km
Wydajność nowo wybudowanych lub zmodernizowanych instalacji oczyszczania ścieków	RLM
Dodatkowe zdolności w zakresie recyklingu odpadów	tony/rok
Inwestycje w obiekty do selektywnego zbierania odpadów	euro
Powierzchnia obszarów chronionych i cennych przyrodniczo innych niż Natura 2000 objętych działaniami ochronnymi i odtwarzającymi	ha
Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno- edukacyjnych kształtujących świadomość ekologiczną	szt.
Liczba wspartych form ochrony przyrody	szt.
Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu	ha

Tabela 4 Wskaźniki rezultatu

Wymiar gospodarczy		
Oczekiwany rezultat	Wskaźnik	Jednostka
Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności subregionalnej gospodarki	Oszczędność czasu dzięki udoskonalonej infrastrukturze drogowej	osobodni/rok
	Roczna liczba użytkowników nowo wybudowanych, przebudowanych, rozbudowanych lub zmodernizowanych dróg	pasażerokilometr/rok
Wymiar społeczny		
Oczekiwany rezultat	Wskaźnik	Jednostka
Cel strategiczny 2 Wzmacnianie tożsamości wspólnoty lokalnej w oparciu o wyróżniającą się jakość usług publicznych oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i zasobów naturalnych	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje lub umiejętności po opuszczeniu programu	%
	Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu	%
	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych	użytkownicy/rok
	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	os.
	Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu	szt.
	Liczba podmiotów wykonujących działalność leczniczą, które poprawiły dostępność zgodnie ze standardem dostępności	podmioty
	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	szt.
	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	odwiedzający/rok
	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje lub umiejętności po opuszczeniu programu	%

	Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu	%
	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych	użytkownicy/rok
	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	os.
	Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu	szt.
	Liczba podmiotów wykonujących działalność leczniczą, które poprawiły dostępność zgodnie ze standardem dostępności	podmioty
	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	szt.
	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne turystyczne objęte wsparciem	odwiedzający/rok
Wymiar przestrzenny		
Oczekiwany rezultat	Wskaźnik	Jednostka
Cel strategiczny 3 Integracja przestrzenna, techniczna i planistyczna subregionu przy jednoczesnym ograniczeniu zjawiska antropopresji.	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego	użytkownicy/rok
	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tonyrównoważnika CO ₂ /rok
	Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych)	MWh/rok
	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tony CO ₂ /rok
	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed niekontrolowanymi pożarami	os.
	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed klęskami żywiołowymi związanymi z klimatem (oprócz powodzi lub niekontrolowanych pożarów)	os.
	Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia	os.
	Odpady poddane recyklingowi	tony/rok
	Odpady zbierane selektywnie	tony/rok
	Liczba gatunków zagrożonych, dla których wykonano działania ochronne	szt.
	Powierzchnia obszarów chronionych, dla których opracowano dokumenty planistyczne	ha
	Ludność odnosząca korzyści ze środków na rzecz jakości powietrza	os.

IV.3 Komplementarność opracowania

Strategia Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033, została poddana analizie oraz weryfikacji w zestawieniu z kluczowymi dokumentami strategicznymi i operacyjnymi na szczeblu ogólnoeuropejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Komplementarność celów z zapisami zawartymi w analizowanych dokumentach, została wykazana poniżej.

Europejski Zielony Ład

Europejski Zielony Ład zawiera plan działań, które mają na celu umożliwienie efektywniejszego wykorzystania zasobów, dzięki przejściu na czystą gospodarkę o obiegu zamkniętym, a także przeciwdziałanie utracie różnorodności biologicznej i zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń. Kierunki działania, przewidziane do realizacji w niniejszym dokumencie w ramach Celu strategicznego 5. Poprawa stanu środowiska naturalnego i bezpieczeństwa mieszkańców, wpisują się w działania wskazane w dokumencie Europejski Zielony Ład.

Europejski Zielony Ład	Strategia Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033
<p>Działania</p> <ul style="list-style-type: none"> • inwestycje w technologie przyjazne dla środowiska • wspieranie innowacji przemysłowych • wprowadzanie czystszych, tańszych i zdrowszych form transportu prywatnego i publicznego • obniżenie emisyjności sektora energii • zapewnienie większej efektywności energetycznej budynków • współpraca z partnerami międzynarodowymi w celu poprawy światowych norm środowiskowych 	<p>Cel strategiczny 3. Integracja przestrzenna, techniczna i planistyczna Subregionu przy jednoczesnym ograniczeniu zjawiska antropopresji</p>

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

KSRR jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r., który przedstawia cele polityki regionalnej, a także działania i zadania, które powinny podjąć rząd oraz samorządy na różnych szczeblach: wojewódzkie, powiatowe i gminne, dodatkowo podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki, w perspektywie roku 2030. Poniższa tabela przedstawia Cele wskazane w KSRR 2030 oraz odpowiadające im Cele strategiczne przewidziane do realizacji w Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Strategia Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033
Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności subregionalnej gospodarki Cel strategiczny 3. Integracja przestrzenna, techniczna i planistyczna Subregionu przy jednoczesnym ograniczeniu zjawiska antropopresji
Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	Cel strategiczny 2. Wzmacnianie tożsamości wspólnoty lokalnej w oparciu o wyróżniającą się jakość usług publicznych oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i zasobów naturalnych
Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie	Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności subregionalnej gospodarki Cel strategiczny 3. Integracja przestrzenna, techniczna i planistyczna Subregionu przy jednoczesnym ograniczeniu zjawiska antropopresji

Krajowa Polityka Miejska 2030

Dokument Krajowa Polityka Miejska 2030, opisuje strategie wspierania rozwoju miast do 2030 r. Wśród głównych wyzwań dla nowej polityki znajduje się niekontrolowana suburbanizacja, polaryzacja rozwoju gospodarczego miast, jak również skutki przeobrażeń demograficznych w miastach – depopulacja oraz starzenie się społeczeństwa. Zaplanowane w dokumencie działania muszą być zintegrowane między sobą.

Krajowa Polityka Miejska 2030	Strategia Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033
Cel 1. Budowa miast dostępnych i przyjaznych dla wszystkich jego mieszkańców	Cel strategiczny 2. Wzmacnianie tożsamości wspólnoty lokalnej w oparciu o wyróżniającą się jakość usług publicznych oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i zasobów naturalnych
Cel 2. Podniesienie konkurencyjności i atrakcyjności gospodarczej miast	Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności subregionalnej gospodarki
Cel 3. Adaptacja miast do zmian klimatu i zwiększenie wykorzystania rozwiązań opartych na naturze	Cel strategiczny 3. Integracja przestrzenna, techniczna i planistyczna Subregionu przy jednoczesnym ograniczeniu zjawiska antropopresji
Cel 5. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom suburbanizacji i ponowne wykorzystanie przestrzeni w miastach	Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności subregionalnej gospodarki Cel strategiczny 3. Integracja przestrzenna, techniczna i planistyczna Subregionu przy jednoczesnym ograniczeniu zjawiska antropopresji

Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030

Cele zawarte w niniejszej strategii zachowują spójność z celami strategicznymi wskazanymi w Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030, co prezentuje poniższa tabela.

Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030	Strategia Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033
Cel strategiczny 1 - Człowiek i relacje – Mieszkańcy gotowi na wyzwania i tworzący otwartą wspólnotę	Cel strategiczny 2. Wzmacnianie tożsamości wspólnoty lokalnej w oparciu o wyróżniającą się jakość usług publicznych oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i zasobów naturalnych
Cel strategiczny 2 - Środowisko i rozwój – Środowisko odporne na zmiany klimatyczne i sprzyjające rozwojowi	Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności subregionalnej gospodarki Cel strategiczny 3. Integracja przestrzenna, techniczna i planistyczna Subregionu przy jednoczesnym ograniczeniu zjawiska antropopresji
Cel strategiczny 3 - Silna gospodarka – Gospodarka inteligentna wzmacniająca konkurencyjność regionu	Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności subregionalnej gospodarki Cel strategiczny 3. Integracja przestrzenna, techniczna i planistyczna Subregionu przy jednoczesnym ograniczeniu zjawiska antropopresji

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego zdefiniowano cel polityki przestrzennej województwa opolskiego jako „kształtowanie struktury przestrzennej odznaczającej się wysokim poziomem ładu przestrzennego, która będzie umożliwiła wykorzystanie jego zróżnicowanych terytorialnie potencjałów, zapewniła konkurencyjność w stosunku do otoczenia zewnętrznego i eliminowała niekorzystne różnice w warunkach życia wewnątrz regionu”, który koresponduje z Cel strategicznym 3. Integracja przestrzenna, techniczna i planistyczna Subregionu przy jednoczesnym ograniczeniu zjawiska antropopresji.

Ponadto dokument jest spójny z dokumentami na szczeblu lokalnym, które zostały przedstawione poniżej:

- Strategia Rozwoju Gminy Grodków na lata 2014-2023
- Strategia Rozwoju Gminy Olszanka na lata 2016 – 2025 z perspektywą do 2030 roku
- Strategia Rozwoju Gminy Brzeg na lata 2016-2022
- Strategia Rozwoju Gminy Lubsza

Dokumenty z zakresu gospodarki wodnej

Zgodnie z zapisami art. 326 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1478 ze zm.) strategia rozwoju ponadlokalnego uwzględnia ustalenia dokumentów planistycznych takich jak: plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, plany zarządzania ryzykiem

powodziowym oraz plany przeciwdziałania skutkom suszy. Przedmiotowy dokument jest spójny z zapisami Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry – PZRP, Planu przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy oraz Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry. Wśród istotnych ustaleń i kwestii związanych z gospodarowaniem wodami, warto wskazać planowane do realizacji inwestycje PGW WP:

Na terenie Gminy Lubsza (zadanie inwestycyjne, mające charakter retencyjny, zapobiegający suszy):

- „Kanał Odra-Odrzyca, gm. Skarbimierz, gm. Lubsza”. Zakres inwestycji obejmuje opracowanie dokumentacji projektowej wraz z uzyskaniem decyzji umożliwiających realizację zadania oraz wykonanie robót budowlanych polegających na budowie kanału przerzutowego w celu grawitacyjnego zasilania zlewni Potoku Odrzyca wodami rzeki Odry w okresie od 1 kwietnia do 30 września każdego roku. Potok Odrzyca w czasie trwania posuszy nie prowadzi praktycznie wody, zasilenie wodami Odry spowoduje poprawę warunków gruntowo - wodnych na terenach sąsiadujących z ciekami, poprawiając produktywność gleb użytkowanych rolniczo. Całkowita długości projektowanego kanału przerzutowego wynosi $L_c = 509,1$ m.

Na terenie Miasta Brzeg (zadania o charakterze przeciwpowodziowym):

- „Zabezpieczenie przed powodzią miasta Brzeg. Przebudowa hydrowęzła na terenie miasta Brzeg”. Działanie E_SO_003. Zakres inwestycji obejmuje opracowanie dokumentacji projektowej wraz z uzyskaniem decyzji umożliwiających realizację zadania oraz wykonanie robót budowlanych polegających na przebudowie kanałów, murów brzegowych oraz bulwarów ze szczególnym uwzględnieniem zabezpieczenia oczyszczalni ścieków.
- „Zabezpieczenie przed powodzią miasta Brzeg. Rozbiórka obwałowań polderu Brzeziny”. Działanie E_SO_001. Zakres inwestycji obejmuje opracowanie dokumentacji projektowej wraz z uzyskaniem decyzji umożliwiających realizację zadania oraz wykonanie robót budowlanych polegających na fragmentarycznej rozbiórce wałów polderu Brzezina wraz z budową nowych wałów wzdłuż wsi Brzezina.
- „Przebudowa śluzy małej w Brzegu z dostosowaniem do parametrów min. IV klasy drogi wodnej”. Działanie PPI_811. Zakres inwestycji obejmuje opracowanie dokumentacji projektowej wraz z uzyskaniem decyzji umożliwiających realizację zadania oraz wykonanie robót budowlanych polegających na przebudowie śluzy z dostosowaniem parametrów do min. IV klasy drogi wodnej. Inwestycja ma mieć charakter transportowy.
- „Korekta łuków na Odrze skanalizowanej na odcinku RZGW we Wrocławiu od ujścia Nysy Kłodzkiej w km 181,30 do stopnia wodnego Malczyce w km 300,00”. Działanie PPI_818. Zakres inwestycji obejmuje opracowanie dokumentacji projektowej wraz z uzyskaniem decyzji

umożliwiających realizację zadania oraz wykonanie robót budowlanych polegających na korekcie łuków na odcinku od ujścia Nysy Kłodzkiej w km 181,30 do stopnia wodnego Malczyce w km 300,00. Planowana inwestycja ma charakter ponadlokalny i ma na celu modernizację oraz umożliwienie transportu Odrzańską Drogą Wodną.

Na terenie Gminy Skarbimierz (zadania o charakterze transportowym):

- „Modernizacja śluzy „Zwanowice” z dostosowaniem do parametrów min. IV klasy drogi wodnej”, której zakres, zgodnie z Programem Planowanych Inwestycji w gospodarce wodnej PGW WP, obejmuje opracowanie dokumentacji projektowej wraz z uzyskaniem decyzji umożliwiających realizację zadania oraz wykonanie robót budowlanych polegających na modernizacji śluzy z dostosowaniem parametrów do min. IV klasy drogi wodnej.
- „Budowa nowej śluzy „Lipki” o parametrach min. IV klasy drogi wodnej”. Zakres inwestycji obejmuje opracowanie dokumentacji projektowej wraz z uzyskaniem decyzji umożliwiających realizację zadania oraz wykonanie robót budowlanych polegających na budowie śluzy o parametrach min. IV klasy drogi wodnej.

Wśród działań mających na celu przeciwdziałanie skutkom suszy, które powinny być wdrażane w gminach Subregionu Brzeskiego można wymienić: podjęcie działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych, poprzez: prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb, prowadzenie prac przeciwerozojnych, zalesianie, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych, mokradeł, małych urządzeń piętrzących (zastawki, małe progi, przetamowania), retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych.

IV.4 Przebieg i wyniki konsultacji społecznych

Strategia Rozwoju Subregionu Brzeskiego 2023-2033 została opracowana w pełnej zgodności z zasadą z partycypacji społecznej. Podczas prac nad zawartością opracowania uwzględniono wyniki analiz powstałych w na etapie konsultacji, wizyt studyjnych i warsztatów strategicznych a gotowy projekt strategii podlegał konsultacjom społecznym (możliwość zgłaszania uwag i wniosków on-line).

Przeprowadzone na etapie rozpoczęcia prac nad strategią badanie ankietowe miało na celu poznanie potrzeb mieszkańców subregionu, a także zidentyfikowanie problemów i wyzwań rozwojowych stojących przed samorządami tworzącymi Subregion Brzeski. Poznanie opinii mieszkańców jest kluczowym elementem i bazą do planowania rozwoju subregionu. W badaniu wzięło udział 445 respondentów. Wyniki i analiza ankiet zostały zaprezentowane w załączniku nr 4 do przedmiotowej strategii.

Na etapie początkowym, przed rozpoczęciem formułowania zapisów strategicznych dokumentu przeprowadzono badania preferencji i potrzeb zarówno samorządów (wizyty studyjne, warsztaty) jak i partnerów społeczno-gospodarczych. Przeprowadzono otwarty nabór organizacji oddziałujących na kształtowanie polityk lokalnych.

Wśród interesariuszy spośród podmiotów społeczno - gospodarczych znaleźli się m.in. przedstawiciele podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego. Zastosowanie różnych sposobów przeprowadzenia konsultacji oraz uwzględnienie zróżnicowanego kręgu adresatów warunkuje wdrożenie realnych mechanizmów współdecydowania społecznego.

Konsultacje społeczne projektu dokumentu prowadzone były w terminie od 14 września 2023 r. do 20 października 2023 r. W trakcie trwania konsultacji spłynęły uwagi w formie elektronicznej i papierowej, które wraz z odniesieniem przedstawiono w Raporcie z konsultacji społecznych, opublikowanym na stronach samorządów wchodzących w skład Subregionu Brzeskiego.

Zgodnie z obwieszczeniem Burmistrza Brzegu z dnia 8 listopada 2023 r. uwagi i wnioski do projektu „Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033” wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko mogły być wnoszone w terminie do 30 listopada 2023 r.

W trakcie trwania konsultacji wpłynęły 2 uwagi, które zostały uwzględnione w dokumencie. Szczegóły znajdują się w raporcie z konsultacji.

IV.5 Ramy finansowe i źródła finansowania

Realizacja działań zaplanowanych w strategii rozwoju ponadlokalnego będzie możliwa dzięki wykorzystaniu środków finansowych pochodzących z różnych źródeł, m.in.:

- środków własnych jednostek tworzących Subregion Brzeski,
- środków pochodzących z budżetu państwa lub budżetu samorządu województwa przewidziane na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania;
- środków z funduszy celowych;
- środków z Funduszy Europejskich dostępnych w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego;
- środków prywatnych, np. przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, wspólnot mieszkaniowych;
- kredyty bankowe,
- innych funduszy zewnętrznych, np. funduszy norweskich i funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego;

- innych środków publicznych.

Interwencja będzie finansowana głównie z budżetów gmin wchodzących w skład Subregionu Brzeskiego oraz z Funduszy Europejskich, które zgodnie z założeniami perspektywy finansowej UE w latach 2021-2027 stanowią wsparcie m.in. przedsiębiorstw, jednostek samorządu terytorialnego, instytucji otoczenia biznesu czy instytucji badawczych.

Prognozuje się, że na realizację Strategii zostanie przeznaczony ponad 33 mln zł. Należy mieć na uwadze, że wartości te nie obejmują wszystkich wydatków na przedsięwzięcia służące realizacji poszczególnych kierunków działań w sferze gospodarczej, społecznej i przestrzennej, które w chwili tworzenia dokumentu strategicznego są trudne do określenia. Szacunkowy udział procentowy wydatków na poszczególne cele strategiczne przedstawia się następująco:

- Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności subregionalnej gospodarki – 8%
- Cel strategiczny 2. Wzmacnianie tożsamości wspólnoty lokalnej w oparciu o wyróżniającą się jakość usług publicznych oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i zasobów naturalnych – 28%
- Cel strategiczny 3. Integracja przestrzenna, techniczna i planistyczna subregionu przy jednoczesnym ograniczeniu zjawiska antropopresji – 64%

Środki z Funduszy Europejskich zostaną rozdysponowane w ramach programów krajowych oraz regionalnych, które mogą stanowić podstawę do finansowania projektów zaplanowanych w ramach przedmiotowej Strategii. Poniżej przedstawiono poszczególne programy wraz ze wskazaniem możliwości ich wykorzystania.

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy (Fundusze norweskie i EOG)

Wsparcie w ramach Mechanizmu Finansowego EOG i Funduszy Norweskich uwzględnia przede wszystkim rozwój przedsiębiorczości i innowacji, jak również usług publicznych (m.in. edukacji, zdrowia i kultury) i ochronę środowiska. Poszczególne programy w ramach III edycji Funduszy Norweskich i EOG będą wdrażane do 2024 r. Daje to zatem szansę na wykorzystanie dostępnych środków do realizacji działań skupionych w każdym z celów strategicznych niniejszego dokumentu. Wśród priorytetów, w ramach których możliwe będzie pozyskanie wsparcia znajdują się: Rozwój przedsiębiorczości i innowacje, Rozwój Lokalny, Edukacja, Kultura, Społeczeństwo Obywatelskie oraz Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu.

Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 (FEO 2021-2027)

Na wsparcie województwa opolskiego w perspektywie 2021-2027 łącznie zostanie przekazane ponad 966 milionów euro. Zgodnie z założeniami programu *Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027*

interwencja dotyczyć będzie 10 priorytetów oraz pomocy technicznej. Zakres programu jest komplementarny z interwencją programów krajowych służących realizacji celów polityki spójności w perspektywie 2021-2027, jak też innych instrumentów krajowych i unijnych.

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS)

Program opiera się na wsparciu rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska i przeciwdziałania oraz adaptacji do zmian klimatu. Zgodnie z założeniami programu, wsparcie obejmować będzie w szczególności inwestycje związane z poprawą jakości infrastruktury drogowej, poprawą wydolności ochrony zdrowia, ale również wykorzystaniem potencjału tkwiącego w dziedzictwie kulturowym. W ramach programu mogą zatem zostać sfinansowane działania przewidziane w Celu strategicznym 3. Integracja przestrzenna, techniczna i planistyczna Subregionu przy jednoczesnym ograniczeniu zjawiska antropopresji. Dodatkowo priorytety programu FEnIKS obejmują usługi publiczne, zwłaszcza kulturę i ochronę zdrowia, co daje szansę na sfinansowanie zadań zaplanowanych do realizacji Celu strategicznego 2. Wzmacnianie tożsamości wspólnoty lokalnej w oparciu o wyróżniającą się jakość usług publicznych oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i zasobów naturalnych.

Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)

Głównym celem Programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 jest zwiększenie potencjału w zakresie badań, innowacji, jak również wykorzystywanie zaawansowanych technologii, czy wzrost konkurencyjności MŚP. Wsparciem mogą zostać objęte przedsięwzięcia wpisujące się w trzy priorytety: Wsparcie dla przedsiębiorców, Środowisko przyjazne innowacjom oraz Zazielenienie przedsiębiorstw, a więc kierunki wytyczone w ramach Celu strategicznego 1. Wzrost konkurencyjności subregionalnej gospodarki.

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)

Realizacja programu uwzględnia wsparcie m.in. na rzecz poprawy sytuacji na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia. Program FERS może być brany pod uwagę przede wszystkim przy realizacji działań w wymiarze społecznym, w ramach Celu strategicznego 2. Wzmacnianie tożsamości wspólnoty lokalnej w oparciu o wyróżniającą się jakość usług publicznych oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i zasobów naturalnych. Dodatkowo wśród priorytetów programu znajdują się *Lepsze polityki dla rozwoju społecznego*, co stanowi szansę na wsparcie realizacji w ramach celu strategicznego 1, dotyczącego wymiaru gospodarczego.

IV.6 Ewaluacja ex-ante

Ewaluacja ex-ante pozwala na weryfikację kompletności, poprawności, adekwatności i trafności wniosków, które wynikają z diagnozy. Ocenia również, czy cele i działania zaplanowane w strategii są możliwe do osiągnięcia i zrealizowania przy wykorzystaniu dostępnych zasobów. Ewaluacja ex-ante ma na celu również weryfikację założeń strategii wobec zapisów dokumentów wyższego rzędu.

W przypadku ewaluacji ex-ante wyróżnia się cztery podstawowe kryteria:

- I. trafności celów strategicznych i planowanych działań względem zidentyfikowanych problemów lub wyzwań,

Na potrzeby przedmiotowego dokumentu, stworzono diagnozę obszaru, mającą na celu poznanie potrzeb i problemów oraz zidentyfikowanie potencjałów Subregionu Brzeskiego, co pozwoliło na trafne zaplanowanie działań przewidzianych do realizacji. W celu prawidłowego wskazania celów rozwojowych, które stanowią będą odpowiedź na rzeczywiste potrzeby interesariuszy zamieszkujących Subregion Brzeski, przeprowadzono badania ankietowe dla szerokiego grona odbiorców oraz wywiady z przedstawicielami kluczowych środowisk związanych z funkcjonowaniem subregionu. Kompleksowe podejście umożliwiło zidentyfikowanie indywidualnych potrzeb poszczególnych samorządów oraz opracowanie zakresów projektów zintegrowanych, kluczowych dla całego obszaru, co znacząco przełożyło się na jakość przedmiotowego dokumentu.

W strategii wskazano 3 cele strategiczne wraz z przyporządkowanymi do każdego z nich kierunkami działań, które zawierają charakterystykę potrzeb obszaru oraz rekomendacje. Misja i wizja obszaru są powiązane z celami, co wskazuje na zastosowanie poprawnego podejścia, które pozwala stwierdzić, że założenia rozwojowe przedstawione w niniejszym dokumencie są możliwe do zrealizowania.

- II. przewidywanej skuteczności działań na rzecz realizacji celów oraz metod ich wdrażania i zabezpieczenia odpowiednich zasobów,

Opisane kierunki działań oraz następnie przedsięwzięcia na poziomie obszarów interwencji umożliwiają osiągnięcie rezultatów związanych z ewolucją subregionu w kierunku obszaru bardziej atrakcyjnego z perspektywy osiedleńczej, turystycznej oraz inwestycyjnej. Planowane działania powinny być kierowane do wszystkich grup mieszkańców, po to by stale wzmacniać i budować kapitał ludzki oraz zaspokajać aktualne potrzeby mieszkańców subregionu.

Działania przewidziane w ramach Celu 1. Wzrost konkurencyjności subregionalnej gospodarki odnoszą się do integracji Subregionu Brzeskiego w oparciu o nowoczesny transport publiczny i efektywny system komunikacji oraz modernizacji, rozbudowy i budowy infrastruktury na rzecz zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej. Istotne jest podjęcie działań i prowadzenie kompleksowej polityki

transportowej. Z uwagi na rangę i rolę jaką pełni Subregion Brzeski, ważne jest wzmacnianie współpracy między gminami, a także szeroka promocja obszaru. Działania przewidziane w ramach tego celu są adekwatne do występujących w subregionie procesów związanych z rozwojem gospodarczym. Cel skupia się na sprawnym wykreowaniu subregionu jako ośrodka gospodarczego o znaczeniu wojewódzkim. Kluczowe jest zatem prowadzenie działań mających na celu budowę marki i konkurencyjności obszaru, a także wzmacnianie potencjału inwestycyjnego oraz wsparcie przedsiębiorczości.

Cel strategiczny 2. Wzmacnianie tożsamości wspólnoty lokalnej w oparciu o wyróżniającą się jakość usług publicznych oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i zasobów naturalnych dotyczy zabezpieczenia i wykorzystania zasobów środowiska i dziedzictwa kulturowego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Interwencja w tym celu jest odpowiedzią na konieczność zwiększenia atrakcyjności turystycznej subregionu. Mając również na uwadze konieczność dalszego wzmacniania powiązań między poszczególnymi gminami bardzo ważne jest tworzenie produktów liniowych. Są one w największym stopniu atrakcyjne również dla turystów i pozwalają na pełniejsze eksplorowanie walorów turystycznych gmin ze szczególnym uwzględnieniem atrakcyjności przyrodniczej i kulturowej. Działanie powinno skupić się na upowszechnieniu i zachowaniu dziedzictwa kulturowego oraz jego efektywnego wykorzystywania do budowy oferty turystycznej. Całość powinna zostać uzupełniona poprzez rozwój infrastruktury i usług społecznych i systemu ochrony zdrowia, co jest niezwykle istotne w kontekście starzenia się społeczeństwa.

Cel strategiczny 3 Integracja przestrzenna, techniczna i planistyczna subregionu przy jednoczesnym ograniczeniu zjawiska antropopresji dotyczy wzmocnienia powiązań funkcjonalnych. Ważnym aspektem jest rozwój subregionalnej sieci ścieżek rowerowych, co wraz z interwencją w sektorze energetycznym, poprzez zapewnienie redukcji emisji gazów cieplarnianych, pozwoli na zrównoważoną adaptację Subregionu Brzeskiego do zmian klimatycznych. Adaptacja do zmian klimatycznych oraz ochrona bioróżnorodności na terenie subregionu jest priorytetem, z uwagi na specyfikę obszaru i walory środowiska przyrodniczego, stanowiące zasób i istotny potencjał rozwojowy.

III. przewidywanej efektywności sumy zasobów przeznaczonych na realizację działań,

Prowadzenie wspólnych działań w ramach partnerstwa, ukierunkowanych na ograniczenie oraz wyeliminowanie problemów całego obszaru, ale także przy uwzględnieniu specyfiki i różnicowanych potrzeb ośrodków (miejskich i wiejskich budujących Subregion Brzeski) pokazuje i stanowi uzasadnienie do przewidywanych nakładów. Koszty i zasoby przeznaczone na realizację celów i założeń, wykorzystane zostaną w sposób jak najbardziej ekonomiczny i skuteczny ponieważ dotyczą rzeczywistych, zidentyfikowanych na analizowanym obszarze problemów i wyzwań.

- IV.** spójności wewnętrznej między jej celami a priorytetami i działaniami oraz zewnętrznej między założeniami strategii a założeniami dokumentów wyższego rzędu lub równorzędnymi

Strategia Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033 została opracowana zgodnie z następującymi założeniami:

- dokument cechuje wysoka spójność wewnętrzna – cele oraz kierunki działań wraz z rekomendacjami, a także zaplanowane przedsięwzięcia są spójne i odnoszą się do priorytetowych kwestii związanych z dalszym rozwojem obszaru.
- cele strategiczne wynikają wprost z potrzeb jednostek skupionych w ramach subregionu.
- podstawą dla opracowania założeń rozwojowych była pogłębiona diagnoza obszaru oraz wyniki badań ilościowych i jakościowych,
- kierunki działań zawierają się w trzech głównych celach strategicznych, odnoszących się do wymiaru społecznego gospodarczego i przestrzennego.
- przedsięwzięcia na poziomie operacyjnym zawierają kluczowe wyzwania na poziomie interwencji infrastrukturalnej i społecznej, umożliwiając osiągnięcie rezultatów docelowych,
- rozdział dotyczący terytorialnego wymiaru wsparcia koncentruje się na zaakcentowaniu zidentyfikowanych potrzeb oraz zdiagnozowanego popytu na konkretną interwencję, stanowiąc podstawę do wdrażania konkretnych rozwiązań w postaci przedsięwzięć zintegrowanych,
- dokument został poddany analizie oraz weryfikacji w zestawieniu z kluczowymi dokumentami strategicznymi i operacyjnymi na różnych szczeblach. Wykazano komplementarność ze wskazanymi dokumentami, poprzez wskazanie spójności między założeniami przedstawionych dokumentów a niniejszej strategii.

Załącznik nr 1. Inny Instrument Terytorialny – Strategia IIT

V.1 Założenia Innych Inwestycji Terytorialnych

Inne Instrumenty Terytorialne (IIT), jest to nowy instrument terytorialny, który wdrażany po raz pierwszy jest w perspektywie 2021-2027. W województwie opolskim podejście terytorialne realizowane będzie poprzez zastosowanie instrumentu ZIT dla MOF Aglomeracji Opolskiej oraz IIT wspierających rozwój 4 Subregionów, w tym Subregionu Brzeskiego.

V.1.1 Podstawa prawna

Inne Instrumenty Terytorialne (IIT), stanowią instrument rozwoju terytorialnego, o którym mowa w art. 28 i art. 29 rozporządzenia ogólnego oraz w art. 9 i art. 11 rozporządzenia EFRR i Funduszu Spójności.⁷ IIT mogą być realizowane zgodnie z warunkami, które określa umowa partnerstwa na obszarach, które wyznaczone są przez właściwą instytucję zarządzającą. Istotą IIT w perspektywie 2021-2027 jest realizacja projektów zintegrowanych, przez które rozumie się przedsięwzięcia partnerskie, które mają na celu rozwiązywanie lub zaspokajanie potrzeb subregionu.

Podstawę prawną realizacji instrumentu IIT w Subregionie Brzeskim stanowią:

- Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce;
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej;
- Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz. U. 2022 r. poz. 1079);
- Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027
- Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030

Uzupełnienie informacji dotyczących instrumentu IIT opisuje również dokument opracowany przez MFIPR mianowicie: Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027, których przygotowanie wynika bezpośrednio z zapisów Umowy Partnerstwa.

⁷ Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027

Zgodnie z zapisami Ustawy wdrożeniowej 2021-2027 (ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027), projekty ujęte w Strategii IIT muszą być projektami wynikającymi z celów, jakie mają być w jej ramach zrealizowane oraz wynikać z wykorzystanego podejścia zintegrowanego. Zapisy FEO 2021-2027, zgodnie z zawartymi kodami interwencji wskazują, że obligatoryjnie poprzez instrumenty terytorialne wdrażane muszą być projekty w:

- Priorytecie 10 Fundusze europejskie na wzmocnienie potencjałów endogenicznych opolskiego – Cel Polityki 5 (w przypadku Subregionu Brzeskiego działanie 10.4 Dziedzictwo kulturowe i kultura, rozwój turystyki na obszarach innych niż miejski – 4 Subregiony oraz działanie 10.6 Europejska Inicjatywa Społeczna - – 4 Subregiony),
- Priorytecie 3 Fundusze Europejskie na zrównoważony transport miejski województwa opolskiego – Cel Polityki 2 (w przypadku Subregionu Brzeskiego działanie 3.1 Mobilność miejska (dedykowana MOF, zgodnie z przyjętą Delimitacją Miejskich Obszarów Funkcjonalnych ośrodków powiatowych w województwie opolskim (przyjętą Uchwałą nr 8745/2023 z 30 stycznia 2023 r.)) oraz 3.2 Mobilność miejska w ZIT (nie dotyczy Subregionu Brzeskiego).

Projekty w strategii IIT w ramach ww. priorytetów/działań powinny spełniać jeden z poniższych warunków:

- I. być projektem partnerskim w rozumieniu art. 39 ustawy wdrożeniowej,
- II. deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu, tj. wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin wchodzących w skład Subregionu, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

W przypadku pozostałych działań dedykowanych Subregionowi premiowane będą projekty partnerskie. Wsparcie w ramach celu polityki 5 będzie realizowane w oparciu o instrumenty terytorialne, tj. IIT, które zostaną uzupełnione o odpowiednie działania z Celu polityki 2, Celu Polityki 3 i Celu Polityki 4. Warunkiem realizacji jest opracowanie przez jednostki samorządu terytorialnego Subregionu Brzeskiego, strategii IIT oraz jej pozytywne zaopiniowanie przez właściwą IZ.

Zgodnie z zapisami Funduszy Europejskich dla Opolskiego 2021-2027, w strategii IIT finansowane będą działania w ramach następujących priorytetów:

I Europejskie Fundusz Rozwoju Regionalnego

- Priorytet 2 Fundusze Europejskie dla czystej energii i ochrony środowiska naturalnego w województwie opolskim
 - 2.1 Poprawa efektywności energetycznej w województwie opolskim
 - 2.7 Instrumenty finansowe w obszarze środowiska
 - 2.3 Zapobieganie zagrożeniom związanym ze zmianą klimatu
 - 2.4 Gospodarka wodno-ściekowa
 - 2.5 Odpady i gospodarka o obiegu zamkniętym
 - 2.6 Ochrona różnorodności biologicznej
- Priorytet 3 Fundusze Europejskie na zrównoważony transport miejski województwa opolskiego
 - 3.1 Mobilność miejska (dedykowana MOF, zgodnie z przyjętą Delimitacją Miejskich Obszarów Funkcjonalnych ośrodków powiatowych w województwie opolskim (przyjętą Uchwałą nr 8745/2023 z 30 stycznia 2023 r.)
 - 3.2 Mobilność miejska w ZIT (nie dotyczy Subregionu Brzeskiego)
- Priorytet 4 Fundusze Europejskie na rzecz spójności i dostępności komunikacji województwa opolskiego
 - 4.2 Mobilność mieszkańców
- Priorytet 10 Fundusze Europejskie na wzmacnianie potencjałów endogenicznych opolskiego
 - 10.4 Dziedzictwo kulturowe i kultura, rozwój turystyki - 4 Subregiony
 - 10.6 Europejska Inicjatywa Społeczna – 4 subregiony

Ponadto na terenie Subregionu Brzeskiego realizowana będzie Europejska Inicjatywa Społeczna (EIS). Granty w ramach EIS będą przeznaczone na zadania o charakterze m.in. prospołecznym, prozdrowotnym, kulturalnym, edukacyjnym, turystycznym, realizowane na podstawie oddolnych inicjatyw lokalnych.

II Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+)

- Priorytet 5 Fundusze Europejskie wspierające opolski rynek pracy i edukację
 - 5.6 Edukacja przedszkolna
 - 5.7 Kształcenie ogólne
 - 5.9 Kształcenie zawodowe
 - 5.10 Edukacja włączająca

- Priorytet 6 Fundusze Europejskie wspierające włączenie społeczne w opolskim
 - 6.7 Wsparcie rodziny i pieczy zastępczej
 - 6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży
- Priorytet 7 Fundusze Europejskie wspierające usługi społeczne i zdrowotne w opolskim
 - 7.1 Usługi zdrowotne i społeczne oraz opieka długoterminowa

Alokacja dla Subregionu Brzeskiego		
EFRR	EFSA+	SUMA (EFRR + EFSA+)
14 038 287 EUR	5 314 695 EUR	19 352 982 EUR

W okresie 2021-2027 Inne Inwestycje Terytorialne (IIT) nie będą jedynym mechanizmem wsparcia dla przedsięwzięć rozwojowych obszaru. W celu skutecznego wdrażania zapisów dokumentu i realizacji celów, istotne jest również wykorzystanie funduszy pochodzących z innych źródeł zewnętrznych oraz środków własnych gmin, które tworzą Subregion Brzeski. Projekty komplementarne stanowią uzupełnienie projektów realizowanych w ramach FEO 2021-2027. W osobnym dokumencie stanowiącym Listę projektów, zaprezentowano typy projektów, które mają kluczowe znaczenie dla przedmiotowego Subregionu i realizacją Cele ZIT (Cele strategiczne). Prezentowana lista może być modyfikowana w miarę postępu prac nad Strategią IIT oraz w trakcie realizacji. Efektywna realizacja zależy od wielkości uzyskanego dofinansowania oraz wkładu własnego beneficjentów. Wszystkie wymienione inicjatywy odzwierciedlają priorytety Strategii i mają na celu wspieranie lokalnych społeczności wraz z poprawą jakości ich życia. Źródła z których mogą być finansowane projekty komplementarne wskazano w rozdziale IV.5 Ramy finansowe i źródła finansowania.

V.1.2 Obowiązkowe elementy Strategii IIT

Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa strategia IIT, pełniąca rolę strategii terytorialnej (w odniesieniu do zapisów art. 36 ust. 8 ustawy wdrożeniowej) zawiera następujące elementy:

- synteza diagnozy obszaru realizacji IIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych,
- cele, jakie mają być zrealizowane w ramach IIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązanych z realizacją właściwego programu,
- lista projektów realizujących cele wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami,

- opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii IIT.

Zgodnie z art. 36. ust. 9. „Strategii IIT można nie sporządzać, w przypadku gdy dla obszaru, o którym mowa w ust. 2, opracowano i uchwalono w szczególności strategię rozwoju gminy, o której mowa w art. 10e ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, lub strategię rozwoju ponadlokalnego, o której mowa w art. 10g tej ustawy, lub gminny program rewitalizacji, o którym mowa w art. 14 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 r. poz. 485), o ile zawierają elementy, o których mowa w ust. 8.

Poniżej wskazano obowiązkowe elementy Strategii IIT wraz z odniesieniem do poszczególnych rozdziałów zaprezentowanych w dokumencie.

Element Strategii IIT	Element Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033	
synteza diagnozy obszaru realizacji IIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych	→	II Podsumowanie diagnozy strategicznej – synteza
cele, jakie mają być zrealizowane w ramach IIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązanych z realizacją właściwego programu	→	2. Matryca interwencji Lista projektów – osobny dokument
lista projektów realizujących cele, o których mowa w pkt 2, wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami	→	Lista projektów stanowi osobny dokument
opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii IIT	→	3.2 Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych w proces tworzenia Strategii

V.2 Matryca interwencji

Poniżej zaprezentowano matrycę interwencji przedstawiającą poszczególne działania z Programu Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 wraz z odniesieniem do celów strategicznych strategii rozwoju ponadlokalnego i realizowanych kierunków działania. Poszczególne kierunki wraz z typami przedsięwzięć planowanymi w ramach poszczególnych działań FEO 2021-2027 przedstawiono w kolejnym rozdziale.

Cel polityki spójności	Priorytet FEO 2021-2027	Działania FEO 2021-2027	Cel strategiczny Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033	Kierunek działania Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033
Cel Polityki 2 bardziej przyjazna dla środowiska bezemisyjna Europa	Priorytet 2 Fundusze europejskie dla czystej energii i ochrony środowiska naturalnego w województwie opolskim	2.1 Poprawa efektywności energetycznej w województwie opolskim	Cel strategiczny 3. Integracja przestrzenna, techniczna i planistyczna Subregionu przy jednoczesnym ograniczeniu zjawiska antropopresji	Kierunek działania 3.2 Poprawa efektywności energetycznej Subregionu Brzeskiego
		2.7 Instrumenty finansowe w obszarze środowiska		Kierunek działania 3.1 Adaptacja i wzmocnienie odporności Subregionu Brzeskiego na zmiany klimatyczne
		2.3 Zapobieganie zagrożeniom związanym ze zmianą klimatu		Kierunek działania 3.5 Rozwój i wzmocnienie systemu gospodarki wodno-ściekowej
		2.4 Gospodarka wodno-ściekowa		Kierunek działania 3.4 Wdrażanie koncepcji gospodarki o obiegu zamkniętym
		2.5 Odpady i gospodarka o obiegu zamkniętym		Kierunek działania 3.3 Ochrona bioróżnorodności i racjonalne udostępnianie zasobów środowiska naturalnego
		2.6 Ochrona różnorodności biologicznej		Kierunek działania 3.7 Zrównoważony rozwój transportu publicznego w Subregionie Brzeskim
	Priorytet 3 Fundusze Europejskie na zrównoważony transport	3.1 Mobilność miejska		

Cel polityki spójności	Priorytet FEO 2021-2027	Działania FEO 2021-2027	Cel strategiczny Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033	Kierunek działania Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033
	miejski województwa opolskiego			Kierunek działania 3.7 Zrównoważony rozwój transportu publicznego w Subregionie Brzeskim - Opolskie na rowery do centrów usług i miejsc pracy
Cel polityki 3 lepiej połączona Europa	Priorytet 4 Fundusze Europejskie na rzecz spójności i dostępność komunikacyjnej województwa opolskiego	4.2 Mobilność mieszkańców	Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności subregionalnej gospodarki	Kierunek działania 1.1 Integracja Subregionu Brzeskiego w oparciu o nowoczesny transport publiczny i efektywny system komunikacji Kierunek działania 1.1 Integracja Subregionu Brzeskiego w oparciu o nowoczesny transport publiczny i efektywny system komunikacji - Opolskie na rowery do centrów usług i miejsc pracy
Cel polityki 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym	Priorytet 5 Fundusze Europejskie wspierające opolski rynek pracy i edukację	5.6 Edukacja przedszkolna 5.7 Kształcenie ogólne 5.9 Kształcenie zawodowe 5.10 Edukacja włączająca	Cel strategiczny 2. Wzmacnianie tożsamości wspólnoty lokalnej w oparciu o wyróżniającą się jakość usług publicznych oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i zasobów naturalnych	Kierunek działania 2.2 Podnoszenie standardów i jakości opieki wychowania przedszkolnego Kierunek działania 2.4 Wsparcie edukacji dzieci i młodzieży Kierunek działania 2.3. Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości kształcenia w Subregionie Brzeskim Kierunek działania 2.5. Rozwój systemu wsparcia rodzin i pieczy zastępczej Kierunek działania 2.6 Wzmacnianie profilaktyki społecznej
	Priorytet 6 Fundusze Europejskie wspierające włączenie społeczne w opolskim	6.7 Wsparcie rodziny i pieczy zastępczej 6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży		

Cel polityki spójności	Priorytet FEO 2021-2027	Działania FEO 2021-2027	Cel strategiczny Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033	Kierunek działania Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033
	Priorytet 7 Fundusze Europejskie wspierające usługi społeczne i zdrowotne w opolskim	7.1 Usługi zdrowotne i społeczne oraz opieka długoterminowa		Kierunek działania 2.7 Podnoszenie jakości świadczonych usług społecznych
Cel polityki 5 Europa bliżej obywateli	Priorytet 10 Fundusze Europejskie na wzmacnianie potencjałów endogenicznych opolskiego	10.4 Dziedzictwo kulturowe i kultura, rozwój turystyki na obszarach innych niż miejskie – 4 Subregiony		Kierunek działania 2.1. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i rozwój turystyki
		10.6 Europejska Inicjatywa Społeczna – 4 subregiony		Kierunek działania 2.1. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i rozwój turystyki - Opolska Kultura i Turystyka czeka na Ciebie
				Kierunek działania 2.8. Działania na rzecz społeczności lokalnej

V.2.1 Projekty komplementarne do zadań realizowanych w formule IIT

Perspektywa finansowa 2014-2020 dla Unii Europejskiej była ważnym okresem, w którym kierowano znaczące środki na rozwój różnych regionów w państwach członkowskich. Subregion Brzeski, podobnie jak inne regiony w Polsce, mógł skorzystać z różnych programów i funduszy dostępnych w tym okresie. Dzięki dostępnym środkom z perspektywy finansowej 2014-2020 Subregion Brzeski mógł realizować ważne projekty mające na celu poprawę jakości życia mieszkańców, rozwój lokalnej gospodarki oraz wzmocnienie infrastruktury. Środki unijne stanowiły znaczące wsparcie dla lokalnych inicjatyw i przyczyniły się do długoterminowego rozwoju regionu.

Tytuł projektu	Nazwa wnioskodawcy	Kwota dofinansowania [PLN]	Koszt całkowity projektu [PLN]	Źródło dofinansowania
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Powiatu Brzeskiego z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii – Zespół Szkół Budowlanych w Brzegu oraz Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Brzegu	Powiat Brzeski	2 629 448,74	3 328 416,14	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Zagospodarowanie terenu pod centrum przesiadkowe w Brzegu	Gmina Brzeg	1 509 647,00	2 554 331,06	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Wdrażanie strategii niskoemisyjnych w Subregionie Południowym na terenie Gminy Grodków i Gminy Paczków	Gmina Grodków	11 024 152,00	14 287 340,18	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Powiatu Brzeskiego z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii – Sala gimnastyczna II Liceum Ogólnokształcącego w Brzegu	Powiat Brzeski	624 865,25	790 968,68	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Brzeg w zakresie PSP nr 1	Gmina Brzeg	918 114,70	2 269 250,51	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Budowa Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w Grodkowie	Gmina Grodków	776 173,86	1 496 519,32	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Adaptacja Sali Rajców, tzw. skarbcza oraz gotyckiej Sali w	Gmina Brzeg	299 978,06	423 999,65	Regionalny Program

Tytuł projektu	Nazwa wnioskodawcy	Kwota dofinansowania [PLN]	Koszt całkowity projektu [PLN]	Źródło dofinansowania
wieży ratusza na cele muzealne, etap II				Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Ochrona różnorodności biologicznej w Brzegu poprzez działania edukacyjno-informacyjne	Gmina Brzeg	352 326,70	414 502,00	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Wymiana źródeł ciepła w Gminie Brzeg	Gmina Brzeg	1 236 438,61	3 636 584,18	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Ochrona różnorodności biologicznej obszarów parkowych i wodnych na terenie Gminy Brzeg i Gminy Lewin Brzeski	Gmina Brzeg	1 938 481,91	4 697 196,07	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Rewaloryzacja zbiornika wodnego przy ul. Korfantego w Brzegu	Gmina Brzeg	1 945 958,98	2 372 385,52	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Odbudowa zbiornika wodnego wraz z mostkiem na terenie Parku Centralnego od strony ul. Piastowskiej w Brzegu	Gmina Brzeg	864 203,64	1 026 183,49	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Rewaloryzacja zabytkowego budynku Ratusza w Brzegu	Gmina Brzeg	3 986 102,53	8 946 745,86	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Rewaloryzacja zbiornika wodnego „Kwadratówka” oraz części ogrodowej na terenie Parku Wolności w Brzegu	Gmina Brzeg	1 871 685,92	2 247 225,44	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Rewaloryzacja zbiornika wodnego przy ul. Korfantego w Brzegu	Gmina Brzeg	1 945 958,98	2 372 385,52	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020

Tytuł projektu	Nazwa wnioskodawcy	Kwota dofinansowania [PLN]	Koszt całkowity projektu [PLN]	Źródło dofinansowania
Ograniczenie niskiej emisji w Gminie Grodków – przedsięwzięcia w budynkach użyteczności publicznej	Gmina Grodków	1 632 026,64	2 612 957,50	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Mąkoszycach, w gminie Lubsza	Gmina Lubsza	1 210 215,65	1 423 783,12	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, w tym zwłaszcza znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy w powiecie brzeskim (I)	Powiat brzeski/Powiatowy Urząd Pracy w Brzegu	3 443 500,00	3 443 500,00	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Edukacja w Gminie Lubsza przepisem na sukces	Gmina Lubsza	182 455,73	192 058,66	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Stawiamy na przedszkolaki w Gminie Lubsza.	Gmina Lubsza	500 186,00	588 560,00	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Ścieżka do sukcesu- rozwój kompetencji uczniów z Gminy Lubsza	Gmina Lubsza	954 972,50	1 006 012,50	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
„Nasza jakość – Twoja szansa. Podniesienie kompetencji zawodowych uczniów i nauczycieli Zespołu Szkół Ekonomicznych w Brzegu	Powiat Brzeski	1 999 595,72	2 221 773,09	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Kształcenie umiejętności uniwersalnych oraz kompetencji kluczowych uczniów i uczennic szkół ogólnokształcących Powiatu Brzeskiego	Powiat Brzeski	250 695,00	263 979,00	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Przebudowa amfiteatru miejskiego wraz z rewaloryzacją Parku im. Bolesława Chrobrego w Brzegu	Gmina Brzeg	4 999 358,00	8 452 000,00	Regionalny Program Operacyjny Województwa

Tytuł projektu	Nazwa wnioskodawcy	Kwota dofinansowania [PLN]	Koszt całkowity projektu [PLN]	Źródło dofinansowania
				Opolskiego na lata 2014-2020
Rewitalizacja Ratusza w Grodkowie	Gmina Grodków	2 534 923,12	4 609 789,28	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Podniesienie jakości przestrzeni publicznej Zespołu Szkół Budowlanych w Brzegu poprzez budowę ogólnodostępnego boiska wielofunkcyjnego.	Powiat Brzeski	299 996,36	901 431,36	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Sport jako narzędzie do aktywizacji i integracji społecznej na terenie Gminy Grodków – rewitalizacja obiektów sportowych: kompleks lekkoatletyczny, Otwarta Strefa Aktywności i boisko przy PSP nr 1 w Grodkowie	Gmina Grodków	699 905,08	1 912 124,03	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Brzeg poprzez rewitalizację obiektów sportowych	Gmina Brzeg	699 418,25	2 969 395,21	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020

V.3 Część zarządcza

V.3.1 Wdrażanie, monitoring i ewaluacja

Na spotkaniu założycielskim, które odbyło się 18 października 2022 r. w Brzegu podjęto uchwałę w sprawie przyjęcia statutu Stowarzyszenia „Subregion Brzeski”⁸. W uchwale oprócz celu powołania Stowarzyszenia wskazano również organy Stowarzyszenia, którymi są Walne Zebrani Członków, Zarząd Stowarzyszenia i Komisja Rewizyjna. Poniżej w tabeli przedstawiono charakterystykę poszczególnych organów.

Organ Stowarzyszenia	Charakterystyka
Walne Zebranie Członków	<ul style="list-style-type: none"> • Organ stanowiący Stowarzyszenia (najwyższa władza Stowarzyszenia) • Może być zwyczajne lub nadzwyczajne • Zwoływane jest nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy <p>Do zadań i kompetencji należy m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Określenie głównych kierunków działania i rozwoju Stowarzyszenia • Uchwalanie regulaminu Zarządu Stowarzyszenia • Uchwalanie budżetu • Rozpatrywanie wniosków i postulatów zgłoszonych przez władze Stowarzyszenia
Zarząd Stowarzyszenia	<ul style="list-style-type: none"> • Organ wykonawczy Stowarzyszenia • Składa się z 3 członków • Reprezentuje Stowarzyszenie na zewnątrz • Posiedzenia odbywają się nie rzadziej niż 2 raz w roku <p>Do zadań i kompetencji należy m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Realizacja celów Stowarzyszenia • Sporządzanie sprawozdań z działalności, w tym sprawozdań z wykonaniu budżetu • Sprawowanie zarządu nad majątkiem Stowarzyszenia • Wykonywanie czynności administracyjnych związanych z nabywaniem i utratą członkostwa
Komisja Rewizyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Organ kontroli wewnętrznej Stowarzyszenia • Kontroluje działalność Stowarzyszenia nie rzadziej niż raz w roku • Składa się z 3 członków <p>Do zadań i kompetencji należy m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kontrolowanie działalności Stowarzyszenia, w tym kontrola wykonania budżetu przez Zarząd Stowarzyszenia • Składanie wniosków z kontroli na Walnym Zebraniu Członków • Składanie wniosków o absolutorium dla władz Stowarzyszenia

W ramach Stowarzyszenie funkcjonuje również Biuro Stowarzyszenia, które zajmuje się obsługą prac Zarządu Stowarzyszenia. Pracą Biura kieruje kierownik biura, będący jednocześnie pełnomocnikiem Zarządu ds. wdrażania Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033.

⁸ Uchwała nr 3/2022 z dnia 18 października 2022 roku w sprawie przyjęcia statutu Stowarzyszenia „SUBREGION BRZESKI”

Skuteczne wdrożenie założeń Strategii oraz osiągnięcie zaplanowanych rezultatów będzie możliwe dzięki prowadzeniu systematycznego monitoringu i ewaluacji prowadzonych działań. Kluczowe jest zbadanie postępów poszczególnych projektów oraz analiza ich efektów, jak również aktualizacja podejmowanej interwencji. Bieżący monitoring realizacji Strategii polega na analizie wskaźników zdefiniowanych dla poszczególnych kierunków działań, a tym samym projektów partnerskich zidentyfikowanych w Subregionie Brzeskim. Będzie on prowadzony przez cały okres obowiązywania strategii, co najmniej raz w roku, a jego efektem będą opracowywane sprawozdania, które dotyczyć będą poziomu realizacji poszczególnych projektów.

Monitorowaniu podlegać będzie katalog wskaźników wskazanych w liście projektów. Wskazano tam wskaźniki oczekiwanych rezultatów, w odniesieniu do działań wskazanych w FEO 2021-2027. Wymienione wskaźniki rezultatu odpowiadają bezpośrednim efektom, które widoczne będą w trakcie, a również po wdrożeniu interwencji, jak również pozwolą na uzyskanie informacji o zmianach, które widoczne będą po zakończeniu wdrażania zaplanowanych projektów, w odniesieniu do aktualnej sytuacji.

V.3.2 Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych w proces tworzenia Strategii

Jednym z wymogów i obowiązkowych elementów Strategii IIT wynikających z postanowień Umowy Partnerstwa jest opis procesu zaangażowania partnerów. Stowarzyszenie Subregion Brzeski z uwagi na konieczność zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych w przygotowanie i wdrażanie strategii terytorialnej, przeprowadziło nabór partnerów. Opracowywany dokument wymaga włączenia w proces partnerów społeczno-gospodarczych, szczególnie działających w obszarach: społeczeństwa obywatelskiego, organizacji działających na rzecz ochrony środowiska, promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych czy równości i niedyskryminacji.

Przed rozpoczęciem formułowania dokumentu strategii rozwoju ponadlokalnego przeprowadzono badania preferencji i potrzeb zarówno samorządów (wizyty studyjne, warsztaty) jak i partnerów społeczno-gospodarczych wybraną metodą kooptacji poprzez wybór najważniejszych organizacji oddziałujących na kształtowanie polityk lokalnych. Wyniki analiz pozwoliły na sprecyzowanie problemów społecznych oraz wskazały sposoby ich rozwiązywania. Wskazane wyniki mają także odzwierciedlenie w zakresie obszarów inwestycyjnych wskazanych finalnie w strategii IIT.

W trakcie prac nad dokumentem przeprowadzono także dwa otwarte nabory do listy partnerów społeczno-gospodarczych:

- 9-23 sierpnia 2021 r. <https://brzeg.pl/aktualnosci/97006-samorzady-subregionu-brzeskiego-przygotowuja-dokument-pn-strategia-rozwoju-subregionu-brzeskiego-na-lata-2021-2030/>
- 31 maja do 23 czerwca 2023 r. <https://brzeg.pl/aktualnosci/117638-nabor-partnerow-do-prac-nad-przygotowaniem-i-wdrazaniem-strategii-rozwoju-subregionu-brzeskiego/>

Nabór był ogłoszony na stronach internetowych wszystkich samorządów tworzących Subregion Brzeski. Warunkiem przystąpienia do naboru było wypełnienie formularza zgłoszeniowego zamieszczonego na stronach internetowych, wskazując dane organizacji oraz obszar działalności, w której działa zgłaszający podmiot.

Podczas prac przygotowawczych, konsultacje nad analizą potrzeb i kierunków rozwoju przeprowadzana były z następującymi podmiotami:

- Fundacja Centrum Aktywnego Wsparcia
- Brzeskie Stowarzyszenie Chorych na SM
- Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoznawcze Oddział Ziemi Brzeskiej
- KS Futsal Team
- Brzeskie Towarzystwo Piłkarskie Stal Brzeg
- Klub Sportowy Masters Brzeg
- Stowarzyszenie „ Pokój i Dobro”
- Brzeskie Stowarzyszenie Abstynenta „ TAMA”
- Opolska Fundacja Inicjatyw Gospodarczych i Społecznych Alma Prudentia”
- Polski Czerwony Krzyż Opolski Oddział Okręgowy w Opolu, reprezentowany przez: Polski Czerwony Krzyż Oddział Rejonowy w Brzegu
- Brzeskie Stowarzyszenie Promocji i Zdrowia
- Fundacja Moc i Siła
- Caritas przy Parafii Podwyższenia Krzyża Świętego w Brzegu
- LOP Liga Ochrony Przyrody, Okręg w Opolu,
- Towarzystwo Rozwoju Ziemi Brzeskiej
- Szkolny Klub Sportowy „Orlik” Brzeg
- Ludowy Zespół Sportowy KS Starowice Dolne,
- Gminne Zrzeszenie „Ludowe Zespoły Sportowe” w Grodkowie,
- Uczniowski Klub Sportowy „OLIMP”,
- Stowarzyszenie „Grodkowska Trójka”,
- Grodkowskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Ich Przyjaciół,

- Regionalne Stowarzyszenie Miłośników Historii i Wojskowości im. Rtm. W. Pileckiego „Kryptonim T-IV”,
- Towarzystwo Miłośników Ziemi Grodkowskiej,
- Stowarzyszenie Klub Sportowy Grodkowska Akademia Sportu,
- „AUTO-MOTO-KLUB Grodków”,
- Grodkowski Klub Sportowy,
- Stowarzyszenie Kobiet Wiejskich Gminy Grodków „Gminna Rada Kobiet”,
- Stowarzyszenie „GRODKOWIACY”,
- Ludowy Zespół Sportowy „Zryw” Szydłowice
- Ludowy Zespół Sportowy „Victoria” Dobrzyń
- Ludowy Zespół Sportowy „Victoria” Kościerzycy
- Ochotnicze Straże Pożarne w Lubszy, Czepielowicach, Mąkoszycach, Szydłowicach, Rogalicach, Dobrzyniu
- Stowarzyszenie „Tarnowiec wczoraj, dzisiaj i jutro”
- Stowarzyszenie wędkarskie „Kormoran” w Kościerzycach
- Gminne Społeczne Towarzystwo Oświatowe w Czepielowicach
- Koła Gospodyń Wiejskich w Kościerzycach i Czepielowicach oraz parafie i inne organizacje

W trakcie opracowywania strategii, kluczową rolę odgrywała faza konsultacji z wybranymi podmiotami. Aby uzyskać pełne i dokładne informacje od reprezentantów interesariuszy, zdecydowano się na dwa główne narzędzia komunikacji: wywiady telefoniczne oraz badania ankietowe.

Wywiady telefoniczne, będące jednym z bardziej tradycyjnych sposobów zbierania informacji, pozwoliły na nawiązanie bezpośredniego kontaktu z przedstawicielami wskazanych podmiotów. Dzięki interaktywnemu charakterowi rozmów telefonicznych, istniała możliwość zadawania dodatkowych pytań, co pozwoliło na zgłębienie wątpliwości i uzyskanie pełniejszego obrazu sytuacji. Z kolei badania ankietowe, miały na celu zgromadzenie strukturyzowanych danych od większej liczby respondentów. Wysłanie zaproszenia do udziału w badaniu ankietowym pozwoliło na osiągnięcie szerokiego spektrum opinii w stosunkowo krótkim czasie. Ankietowani mieli możliwość wyrażenia swojego zdania na określone tematy, co pozwoliło na analizę i porównanie różnych punktów widzenia. Dzięki temu podejściu, proces konsultacji był kompleksowy, co z pewnością przyczyniło się do lepszego doprecyzowania części diagnostycznej strategii. Wyniki przeprowadzonych analiz umożliwiły dokładne określenie, które kwestie społeczne wymagają interwencji. Zrozumienie tych problemów było kluczowe dla tworzenia strategii, która będzie skutecznie odpowiadać na potrzeby społeczności.

Ostateczne wyniki badań miały także bezpośredni wpływ na określenie obszarów inwestycyjnych w strategii IIT. To gwarantuje, że środki będą kierowane tam, gdzie są one najbardziej potrzebne i gdzie przyniosą największy pozytywny wpływ na rozwój lokalnych społeczności.

Wskazani partnerzy zostali także zaangażowani w proces konsultacyjny, którego końcowym etapem były konsultacje projektu dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z art. 30 i w związku z art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.). Burmistrz Brzegu zapewnił mieszkańcom możliwość zapoznania się z projektem „Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z obwieszczeniem Burmistrza Brzegu z dnia 8 listopada 2023 r. uwagi i wnioski do projektu „Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033” wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko mogły być wnoszone w terminie do 30 listopada 2023 r.

Uwagi i wnioski można było składać w następujących formach:

- pisemnie na formularzu osobiście lub pocztą na adres Urzędu Miasta w Brzegu (ul. Robotnicza 12, 49-300 Brzeg),
- za pomocą poczty elektronicznej poprzez przesłanie skanu podpisanego formularza lub formularza podpisanego elektronicznie na adres: piotr.serwadczak@brzeg.pl,
- poprzez system e-PUAP na adres: [/umbrzeg/skrytka](#),
- za pomocą formularza on-line: https://ankieta.deltapartner.org.pl/subregion_brzeski_oos.

W trakcie trwania konsultacji wpłynęły 2 uwagi, które zostały uwzględnione w dokumencie. Szczegóły znajdują się w raporcie z konsultacji.

Partnerzy będą również zaangażowani na etapie wdrażania dokumentu i realizacji zaplanowanych zadań. Partnerzy ze względu na zaangażowanie od najwcześniejszego etapu prac nad dokumentem, posiadają niezbędną wiedzę i rozumieją główne założenia strategii, ale także posiadają umiejętności i moce przerobowe wymagane, aby wprowadzić ją w życie. Podmioty te będą stanowić wsparcie i będą współpracować z JST w trakcie realizacji założeń dokumentu. Zadaniem partnerów na etapie wdrażania będzie również monitorowanie stopnia realizacji oraz wnoszenie ewentualnych uwag dotyczących konieczności wprowadzenia zmian i korekt w dokumencie. Wsparcie na etapie wdrażania będzie również zagwarantowane poprzez finansowanie działań instytucji odpowiedzialnych za ich wdrażanie.

W czasie wdrażania Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego 2023-2033 prowadzony będzie proces informowania i konsultacji społecznych, rozumianych jako m.in.:

- upowszechnianie idei partnerskiego rozwoju Subregionu Brzeskiego,
- upowszechnianie raportów dotyczących przygotowania i realizacji Strategii na stronie internetowej członków subregionu,
- informowanie interesariuszy Subregionu Brzeskiego o efektach projektów realizowanych w ramach ZIT
- ewentualne przekazywanie do zaopiniowania partnerom społecznym i gospodarczym projektów dokumentów, które stanowią podstawę np. do podejmowania merytorycznych decyzji dotyczących np. kryteriów wyboru projektów.

V.3.3 Opis procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Opracowany dokument „Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko został przekazany do zaopiniowania do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu i Opolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu pismem o sygnaturze WOOS.410.2.30.2023.MO z dnia 29 listopada 2023 r. oraz Opolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny pismem o sygnaturze NZ.9022.1.154.2023.MKK z dnia 29 listopada 2023 r. zaopiniowali bez uwag projekt „Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033” wraz z Prognozą.

Poniżej przedstawiono wnioski, które przedstawił Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu i Opolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego:

- 1) Projekt dokumentu wyznacza cele strategiczne w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym oraz odpowiadające im priorytety kierunków działań w perspektywie do 2033 roku. Dla oceny realizacji wyznaczonych celów opracowano system monitoringu. Zgodnie z „Prognozą...” realizacja zadań nie spowoduje zagrożeń dla zdrowia ludzi lub środowiska.
- 2) Głównym założeniem Strategii jest stworzenie kompleksowego opracowania skupiającego potrzeby i wyzwania gmin powiązanych ze sobą funkcjonalnie, które posiadają wspólne, uzupełniające się lub współzależne cele rozwojowe i chcą razem realizować politykę rozwoju w ramach Subregionu Brzeskiego. Dokument określa również ramy dla realizacji wspólnych założeń w perspektywie do roku 2033. Celem strategii jest promowanie zintegrowanego podejścia do rozwiązywania problemów rozwojowych.
- 3) W przypadku realizacji zapisów dokumentu istnieje niewielkie prawdopodobieństwo bezpośredniego lub pośredniego ryzyka oddziaływania na obszary cenne przyrodniczo. Należy jednak nadmienić, iż stopień, zakres oraz skutek oddziaływania (negatywny, pozytywny, neutralny) będzie mógł zostać oceniony z chwilą ustalenia dokładnego zakresu oraz rodzaju prowadzonych przedsięwzięć.

- 4) Jak wskazano w prognozie, wszystkie zaplanowane inwestycje, które w sposób bezpośredni lub pośredni będą miały wpływ na środowisko, ostatecznie przyczynią się do poprawy jego jakości. Analiza oddziaływań projektów priorytetowych nie wykazała bezpośredniego znaczącego negatywnego wpływu na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 (w tym na integralność i spójność sieci Natura 2000).
- 5) Działania wyznaczone w Strategii nie wpłyną negatywnie na drożność migracyjną i ekologiczną korytarzy. Zapewnienie wykwalifikowanego nadzoru przyrodniczego oraz dostosowanie terminu prowadzenia ewentualnych przyszłych planowanych prac do okresów aktywności fauny i wegetacji flory zapewni zminimalizowanie negatywnego wpływu inwestycji na korytarze ekologiczne i migracyjne w rejonie obszaru przedsięwzięcia. Rozwój inwestycji liniowych takich jak infrastruktura drogowa może przyczynić się do zmniejszenia drożności korytarzy ekologicznych.

Wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko

Zgodnie z przepisami zawartymi w ustawie z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2023 poz. 1094 z późn. zm.), z rozdziału 3, działu VI dotyczącego postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w przypadku projektów polityk, strategii, planów i programów, opracowywany dokument nie będzie wywierał znaczącego oddziaływania transgranicznego.

Skala przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji w ramach dokumentu ma charakter regionalny i ewentualne negatywne oddziaływanie tych przedsięwzięć będzie miało zasięg lokalny. Na etapie prognozy stwierdzono, że realizacja projektu Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego nie wskazuje możliwości negatywnego transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw.

V.4 Budżet Strategii IIT

Tabela 5 Budżet Strategii IIT

Cel polityki spójności	Priorytet FEO 2021-2027	Działania FEO 2021-2027	Wartość projektów	Wartość dofinansowania	Wartość wkładu własnego
Cel polityki 2 bardziej przyjazna dla środowiska bezemisyjna Europa	Priorytet 2 Fundusze europejskie dla czystej energii i ochrony środowiska naturalnego w województwie opolskim	2.1 Poprawa efektywności energetycznej w województwie opolskim	29 575 000,00 zł	25 038 750,00 zł	4 495 750,00 zł
		2.3 Zapobieganie zagrożeniom związanym ze zmianą klimatu	12 320 000,00 zł	10 321 963,50 zł	1 998 036,50 zł
		2.5 Odpady i gospodarka o obiegu zamkniętym	3 550 000,00 zł	3 017 500,00 zł	532 500,00 zł
		2.6 Ochrona różnorodności biologicznej	12 572 900,00 zł	10 686 965,00 zł	1 885 935,00 zł
	SUMA PRIORYTET 2		58 017 900,00 zł	49 065 178,50 zł	8 912 221,50 zł
	Priorytet 3 Fundusze Europejskie na zrównoważony transport miejski województwa opolskiego	3.1 Mobilność miejska	52 850 000,00 zł	44 922 500,00 zł	7 927 500,00 zł
SUMA PRIORYTET 3		52 850 000,00 zł	44 922 500,00 zł	7 927 500,00 zł	
Cel polityki 3 lepiej połączona Europa	Priorytet 4 Fundusze Europejskie na rzecz spójności i dostępność komunikacyjnej województwa opolskiego	4.2 Mobilność mieszkańców	16 200 000,00 zł	13 650 000,00 zł	2 550 000,00 zł
		SUMA PRIORYTET 4		16 200 000,00 zł	13 650 000,00 zł
Cel polityki 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym	Priorytet 5 Fundusze Europejskie na rynek pracy i edukację	5.6 Edukacja przedszkolna	3 781 014,00 zł	3 044 811,00 zł	736 293,00 zł
		5.7 Kształcenie ogólne	1 000 000,00 zł	835 000,00 zł	165 000,00 zł
		5.9 Kształcenie zawodowe			
		5.10 Edukacja włączająca	11 393 481,00 zł	9 399 784,00 zł	1 993 697,00 zł
	SUMA PRIORYTET 5		16 174 495,00 zł	13 279 595,00 zł	2 894 990,00 zł
		6.7 Wsparcie rodziny i pieczy zastępczej	2 800 000,00 zł	2 380 000,00 zł	420 000,00 zł

Cel polityki spójności	Priorytet FEO 2021-2027	Działania FEO 2021-2027	Wartość projektów	Wartość dofinansowania	Wartość wkładu własnego
	Priorytet 6 Fundusze Europejskie wspierające włączenie społeczne w opolskim	6.8 Profilaktyka zachowań społecznych dzieci i młodzieży	1 550 000,00 zł	1 317 500,00 zł	232 500,00 zł
	SUMA PRIORYTET 6		4 350 000,00 zł	3 697 500,00 zł	652 500,00 zł
	Priorytet 7 Fundusze Europejskie wspierające usługi społeczne i zdrowotne w opolskim	7.1 Usługi zdrowotne i społeczne oraz opieka długoterminowa	13 352 300,00 zł	11 349 455,00 zł	2 002 845,00 zł
	SUMA PRIORYTET 7		13 352 300,00 zł	11 349 455,00 zł	2 002 845,00 zł
Cel polityki 5 Europa bliżej obywateli	Priorytet 10 Fundusze Europejskie na wzmocnienie potencjałów endogenicznych opolskiego	10.4 Dziedzictwo kulturowe i kultura, rozwój turystyki – 4 Subregiony	22 350 000,02 zł	18 522 500,02 zł	3 827 500,00 zł
		10.6 Europejska Inicjatywa Społeczna – 4 subregiony	5 000 000,00 zł	4 250 000,00 zł	750 000,00 zł
	SUMA PRIORYTET 10		27 350 000,02 zł	22 772 500,02 zł	4 577 500,00 zł

Źródło: opracowanie własne

Załącznik nr 2. Uwarunkowania transportowe i komunikacyjny

Transport niskoemisyjny i mobilność miejska

Współczesne wyzwania związane z dynamicznym rozwojem miast skłaniają do wdrażania innowacyjnych rozwiązań w dziedzinie mobilności miejskiej. Głównym celem podejmowanych działań w tym obszarze jest przekierowanie inwestycji w kierunku ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza, w tym gazów cieplarnianych, generowanych przez sektor transportu.

Zła jakość powietrza oraz wzrost presji motoryzacyjnej wymuszają potrzebę zrównoważonego rozwoju mobilności, w tym redukcji udziału indywidualnego transportu samochodowego w ruchu kołowym.

Wyznaczone na podstawie diagnozy inwestycje skierowane do realizacji w obszarze mobilności miejskiej, mają na celu m.in. stworzenie inteligentnych systemów transportowych. Te systemy nie tylko ułatwią płynność ruchu, ale przyczynią się również do zmniejszenia negatywnego wpływu transportu na klimat.

Dzięki wdrożeniu inwestycji przewidzianych do realizacji w latach 2021-2027, społeczności miejskie i miejsko-wiejskie mają szansę na przekształcenie swojej infrastruktury transportowej w bardziej efektywny, ekologiczny i przyjazny dla mieszkańców system. Dzięki współpracy między sektorem publiczno-prywatnym, innowacyjnemu podejściu do planowania przestrzennego, a także aktywnemu zaangażowaniu lokalnych społeczności, możliwa będzie realizacja postawionych celów. Te działania pozytywnie wpłyną na jakość życia mieszkańców opisywanego obszaru oraz przyczynią się do ochrony środowiska naturalnego.

VI.1 Analiza uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych

Zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego obszar Subregionu Brzeskiego został włączony do strefy przestrzeni województwa poza obszarem aglomeracyjnym. Jego rdzeniem jest miasto Brzeg, będące centrum życia społeczno-gospodarczego w południowo-zachodniej części tego województwa. W związku z powyższym, struktura sieci osadniczej województwa opolskiego kwalifikuje obszar opisywanego subregionu (w znaczeniu regionalnym) jako teren oddziaływania miasta Brzeg.

Z perspektywy cech funkcjonalnych w strukturze przestrzennej województwa miasto Brzeg zlokalizowane jest w jednej z trzech stref, nawiązującej do specyficznych uwarunkowań przyrodniczych (strefa centralna). Strefa ta charakteryzuje się koncentracją obszarów cennych przyrodniczo i, choć nie jest jednorodna, jej wspólnym mianownikiem w kontekście rozwoju przestrzennego jest potrzeba integracji z nowoczesnym transportem. Zdefiniowany w obrębie strefy centralnej obszar zachodni

(brzesko-grodkowski), wskazany został w Planie Transportowym Województwa Opolskiego 2030 (PTWO 2030) jako obszar o wyjątkowym potencjale rozwoju, wymagający jednak zwiększonego wysiłku inwestycyjnego dotyczącego infrastruktury komunikacyjnej⁹. Jak wskazano w PTWO 2030, istniejąca sieć komunikacyjna na obszarze Subregionu Brzeskiego wymaga utworzenia dróg dojazdowych do węzła autostradowego (wraz z uzbrojeniem terenu), usunięcia napotykaných barier i godzenia ewentualnych konfliktów przestrzennych, co będzie możliwe dzięki wdrażaniu elektromobilności oraz wprowadzaniu nowoczesnych rozwiązań dotyczących transportu niskoemisyjnego.

VI.1.1 Sieć komunikacyjna na obszarze Subregionu Brzeskiego

VI.1.1.1 Infrastruktura drogowa

Funkcjonowanie całego Subregionu Brzeskiego uzależnione jest od transportu i jego dostępności. Analizując istniejącą sieć komunikacyjną omawianego obszaru, można stwierdzić, iż składa się ona z połączeń drogowych oraz kolejowych. Do najważniejszych dróg zalicza się:

- DK39 (Łagiewniki -Strzelin -Biedrzychów -Owczary -Brzeg-Namysłów-Kępno),
- DK94 (Zgorzelec-Bolesławiec-Chojnów-Legnica-Prochowice-Wrocław-Brzeg-Opole-Strzelce Opolskie -Toszek -Pyskowice -Bytom -Będzin -Sosnowiec -Dąbrowa Górnicza -Olkusz -Kraków -Wieliczka -Targowisko -Bochnia -Brzesko -Wojnicz -Tarnów -Pilzno -Dębica -Ropczyce -Rzeszów -Łańcut -Jarosław-Radymno-Korczowa),
- DW378 (Biedrzychów-Grodków),
- DW385 (Jaczowice -Grodków -Ziębice -Ząbkowice Śląskie-Wolibórz),
- DW401 (Brzeg -Grodków-Pakośćawice),
- DW457 (Pisarzowice -Dobrzeń Wielki),
- DW460 (Kościerzycy -Brzeg-Kopanie),
- DW462 (Stobrawa - Kopanie -Łosiów -Pogorzela-Krzyżowice).

Zgodnie z oceną dostępności drogowej przeprowadzoną w ramach planu zagospodarowania przestrzennego województwa, kluczowym aspektem w regionie jest zapewnienie efektywnej komunikacji między obszarem województwa a jego stolicą regionalną, czyli miastem Opolem. W układzie drogowym województwa opolskiego dominują trasy na osi wschód-zachód, co skutkuje tym, że obszary o ograniczonej dostępności znajdują się głównie na kierunku północ-południe. Wpływ na tę sytuację ma funkcjonowanie autostrady A4: odległe rejony regionu, takie jak gminy Grodków, Skarbimierz, Strzelce Opolskie czy Leńnica, zlokalizowane w pobliżu węzłów

⁹ Plan Transportowy Województwa Opolskiego 2030, Opole, 2021.

autostradowych, posiadają lepsze połączenia z Opolem niż obszary bliższe autostradzie, np. gminy Łambinowice i Korfantów, które mają utrudniony do niej dostęp.

Do kluczowych inwestycji istotnych z punktu widzenia funkcjonowania Subregionu Brzeskiego należy budowa obwodnicy Brzegu w ciągu linii drogowej nr 39 – w ramach Programu budowy 100 obwodnic na lata 2020-2030. Celem przedsięwzięcia jest zrealizowanie projektu obejmującego budowę obwodnicy Brzegu, włączając w to konstrukcję mostu nad rzeką Odrą oraz stworzenie dogodnych dojazdów do przyległego terenu. Planowana inwestycja zakłada także rozbudowę infrastruktury towarzyszącej głównej trasie, a także modernizację lokalnych dróg i istniejących elementów infrastruktury technicznej. Celem głównym inwestycji jest usprawnienie ruchu w obrębie miejskim poprzez odciążenie go od ruchu tranzytowego, co wpłynie na płynność komunikacji oraz ogólną przepustowość ulic. Realizacja tego przedsięwzięcia przyczyni się do podniesienia standardu bezpieczeństwa zarówno dla kierujących pojazdami, jak i mieszkańców Brzegu. Krok ten umożliwi także redukcję uciążliwego hałasu oraz ograniczenie emisji substancji szkodliwych do środowiska, poprzez wyeliminowanie z ruchu miejskiego ciężkich pojazdów transportowych. W konsekwencji przyczyni się to do poprawy jakości życia w mieście oraz stworzenia bardziej przyjaznego środowiska dla jego mieszkańców.

VI.1.1.2 Infrastruktura kolejowa

Infrastruktura kolejowa stanowi kluczowy element systemu transportowego, pełniąc istotną rolę zarówno w mobilności ludzi, jak również w przemieszczaniu towarów. Możemy opisać ją jako dynamiczną sieć, która obejmuje nie tylko same tory i pociągi, lecz także stacje, centra przesiadkowe i logistyczne, systemy sygnalizacyjne oraz telekomunikacyjne oraz inne powiązane obiekty i usługi. Sprawne funkcjonowanie tej infrastruktury bezpośrednio wpływa na gospodarkę, lokalną społeczność oraz środowisko.

VI.1.1.3 Elektromobilność

Biorąc pod uwagę stacje ładowania pojazdów o mocach pomiędzy 150-350 kW, stwierdzono, że na terenie Subregionu Brzeskiego znajdują się łącznie 4 publiczne punkty ładowania pojazdów elektrycznych, co przedstawia poniższa grafika. Analizując udostępnione przez Starostwo Powiatowe w Brzegu dane stwierdza się, że ogólna liczba pojazdów zarejestrowanych na terenie Subregionu Brzeskiego na koniec roku 2022 wynosiła 36 504 szt. Tylko 27 z nich było w pełni elektrycznych.

W celu zminimalizowania negatywnych skutków transportu drogowego dla środowiska konieczne jest polepszenie dostępności infrastruktury do ładowania pojazdów elektrycznych. Zgodnie z danymi z końca lipca 2022 roku w Polsce było zarejestrowanych ogółem 52 881 pojazdów osobowych i użytkowych z napędem elektrycznym. W ciągu pierwszych siedmiu miesięcy 2022 roku liczba ta

na potrzebę rozwoju infrastruktury ładowania pojazdów elektrycznych, na chwilę obecną nie ma konkretnych planów inwestycyjnych w tym zakresie.

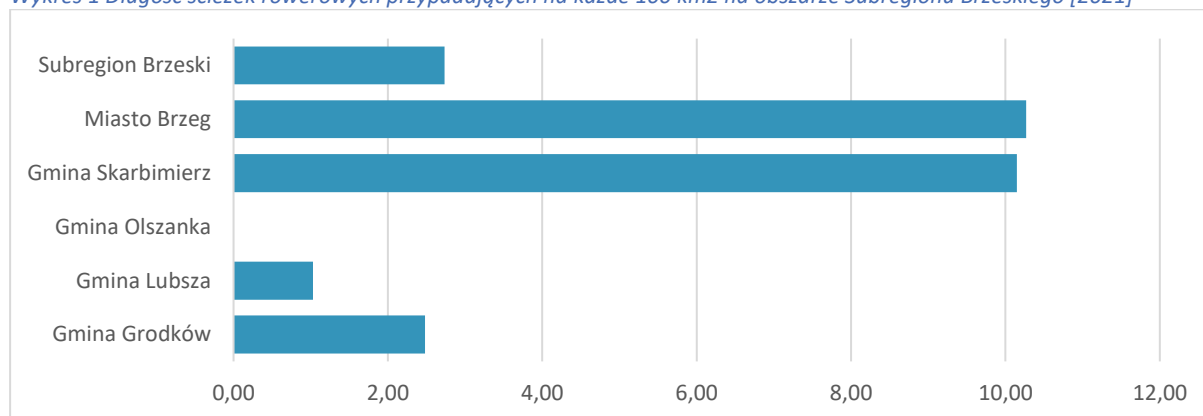
VI.1.1.4 Transport lotniczy

W zakresie transportu lotniczego, najbliższym portem lotniczym jest Port Lotniczy we Wrocławiu, oddalony od Brzegu o około 63 km. W drugiej kolejności jest Port Lotniczy w Pyrzowicach, oddalony o około 172 km. Odległość od warszawskiego Portu Lotniczego (Lotnisko Chopina) to ponad 340 km.

VI.1.1.5 Drogi rowerowe

Długość dróg dla rowerów¹¹ przypadających na każde 100 km² na obszarze Subregionu Brzeskiego wynosi 4,79 km. Jest to wartość niższa niż średnia ogólnopolska, która wynosi 5,92 km na 100 km² w 2021 r. Ścieżki rowerowe na omawianym terenie są rozproszone i koncentrują się głównie na obszarze miasta Brzeg oraz gminy Skarbimierz. Zagęszczenie ścieżkami rowerowymi w Brzegu wynosi 10,27 km na 100 km², w Skarbimierzu 10,15, a w pozostałych gminach waha się od 0 do 2,48.

Wykres 1 Długość ścieżek rowerowych przypadających na każde 100 km² na obszarze Subregionu Brzeskiego [2021]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Należy pamiętać, iż występowanie dróg rowerowych oprócz promowania zdrowego trybu życia, poprawy jakości powietrza, redukcji korków drogowych i zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych – stanowi uzupełnienie istniejącej sieci komunikacyjnej.

Rower jako środek transportu wykorzystywany może być zarówno do rekreacji, jak i do sprawnego przemieszczania się np. do pracy, do szkoły, do sklepu lub punktów i miejsc przesiadkowych, dzięki którym można kontynuować podróż innymi środkami transportu, jak autobus czy pociąg.

¹¹ Zgodnie z definicją GUS: Droga dla rowerów - Droga lub część drogi niebędącej jezdnią oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi (np.C-13, C-13/16) przeznaczona do ruchu rowerów, hulajnóg elektrycznych i urządzeń transportu osobistego oraz osób poruszających się przy użyciu urządzenia wspomagającego ruch i ruchu pieszych, w przypadkach przewidzianych w ustawie.

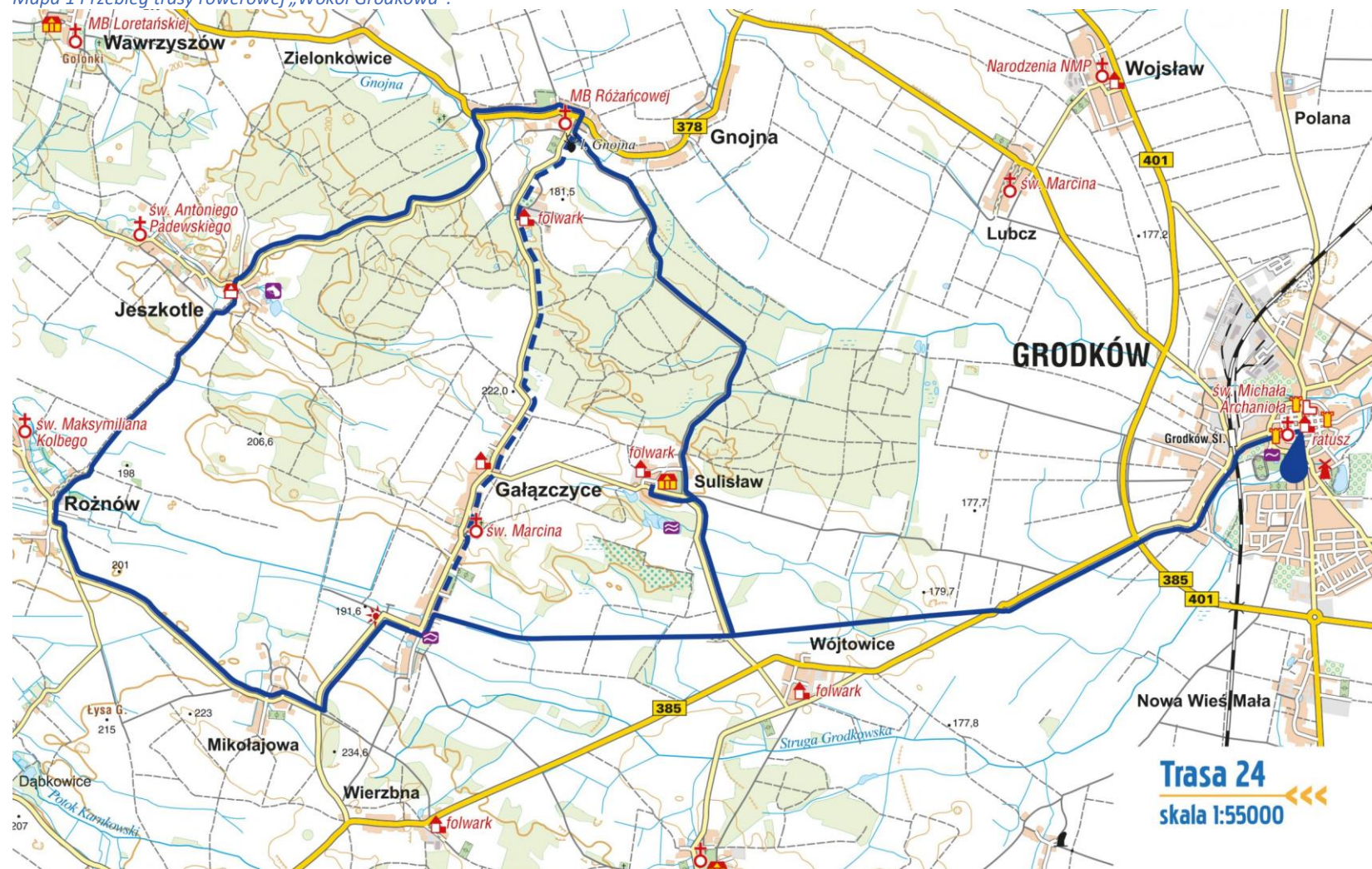
Biorąc powyższe pod uwagę, Samorząd Województwa Opolskiego opracował „Przewodnik rowerowy po najlepszych trasach Opolszczyzny¹²”. W zestawieniu najatrakcyjniejszych dróg rowerowych uwzględniono trasy biegnące przez obszar gmin wchodzących w skład Subregionu Brzeskiego.

Zgodnie z treścią ww. przewodnika, wśród najciekawszych tras rowerowych znalazły się trasy na obszarze gmin Subregionu Brzeskiego, w tym trasa „Wokół Brzegu Szlakiem Polichromii Brzeskich”, która rozpoczyna swój bieg w Brzegu, a następnie przebiega przez obszar gmin Skarbimierz i Olszanka. Cała trasa liczy 53,8 km, z czego drogi asfaltowe i bruk stanowią tu 48,8 km, natomiast drogi gruntowe 5 km. Trasa określana jest jako dość łatwa, skierowana głównie dla miłośników zabytków i architektury sakralnej. Kolejną trasą rowerową przebiegającą przez teren Subregionu Brzeskiego jest trasa o nazwie „Wokół Grodkowa”. Rozpoczyna się ona w Grodkowie, po czym przebiega przez takie miejscowości jak Wójtowice, Mikołajowa, Rożnów (miejscowość należąca do gminy Wołczyn), po czym, wracając na obszar administracyjny gminy Grodków, przecina miejscowości Jeszkotle, Gnojna i Sulisław. Trasa określana jest jako bardzo łatwa, której użytkownikami mogą być całe rodziny.

Przebieg tras został przedstawiony na poniższych mapach.

¹² https://www.opole.pl/sites/default/files/field_attachment/2022-12/Przewodnik-rowerowy_net.pdf

Mapa 1 Przebieg trasy rowerowej „Wokół Grodkowa”.

Źródło: <https://www.opolskie.pl/36897-2/przewodnik-rowerowy/>

Innym popularnym szlakiem rowerowym zlokalizowanym na terenie Subregionu Brzeskiego jest trasa „Z Namysłowa do Lubszy przez Stobrawski Park Krajobrazowy”. Trasa ma długość 60 km, z czego 26,8 km to odcinki asfaltowe i brukowe, natomiast 33,2 km to drogi gruntowe. Trasa leży częściowo na terenie gminy Lubsza, częściowo na terenie gminy Namysłów. Trasa przeznaczona jest w szczególności dla miłośników lasów i natury; nie brakuje tu obszarów cennych przyrodniczo, rezerwatów oraz siedlisk dzikich zwierząt. Przebieg trasy rowerowej przedstawia poniższa mapa.

Mapa 3 Przebieg trasy rowerowej „Z Namysłowa do Lubszy przez Stobrawski Park Krajobrazowy”.

Źródło: <https://www.opolskie.pl/36897-2/przewodnik-rowerowy>

Wśród kluczowych aspektów związanych z infrastrukturą rowerową warto mieć na uwadze, że:

- najsilniejsze powiązania funkcjonalne z miastem rdzeniowym obserwuje się w gminach wiejskich Skarbimierz i Olszanka,
- występują silne powiązania pomiędzy miastem Brzeg a miejscowościami przyległymi do jego obszaru,
- mniej zurbanizowane gminy stanowią gminy wiejskie, takie jak Olszanka – nie są one głównym obszarem suburbanizacji,
- niedostatecznie rozwinięta sieć dróg rowerowych występuje głównie na terenie gmin wiejskich Olszanka i Lubsza,
- wyniki badań ankietowych i przeprowadzonych audytów na terenie wybranych gmin Subregionu Brzeskiego wskazują na brak zadowolenia mieszkańców z obecnej liczby i długości dróg rowerowych.

Zgodnie z badaniami i analizami, które przeprowadzono w zakresie tematyki związanej z drogami rowerowymi na terenie Subregionu Brzeskiego, stwierdza się, iż podczas planowania tego rodzaju inwestycji istotne jest zaangażowanie odpowiednich grup interesariuszy. Warto wdrożyć również:

- konsultacje społeczne w przypadku tworzenia dokumentacji z zakresu rozwoju infrastruktury rowerowej,
- regularne (przynajmniej 1 rocznie) spotkania ewaluacyjne z władzami miasta w celu podjęcia debaty na temat aktualnego stanu infrastruktury rowerowej,
- konsultacje z przedstawicielami lokalnych środowisk rowerowych odnośnie do planów urzędu w zakresie wydatków związanych z tematyką rowerową,
- dobre praktyki w ramach tworzenia infrastruktury rowerowej, wykorzystujące najnowsze technologie i najwyższe standardy,
- badania ruchu, w tym ruchu rowerowego – jego natężenia i kierunku.

Zgodnie z treścią raportu, który powstał w wyniku prowadzonych badań ankietowych, w części poświęconej „przywództwu i koordynacji” prac związanych z planowaniem i realizowaniem inwestycji w zakresie infrastruktury rowerowej, audytorzy zalecili, aby:

- utworzyć dedykowaną „radę rowerową”, której przewodniczyć będą władze gmin,
- wyznaczyć w gminie osoby odpowiedzialne za koordynację projektów rowerowych
- podpisać list intencyjny w sprawie realizacji wspólnej polityki rowerowej.

W celu świadomego kreowania polityki rowerowej na swoim obszarze zalecono, aby padła jasna i konkretna deklaracja w sprawie ruchu rowerowego, obejmująca wizję, cele strategiczne i kierunki

działań. W treści ww. raportu wskazano także potrzebę przygotowania planu działania (planu operacyjnego) na kolejne lata, uzupełniając go o tzw. „zadania miękkie” i sposób finansowania.

Biorąc powyższe pod uwagę, stwierdza się, iż dalszy rozwój infrastruktury rowerowej jest nadal priorytetowym obszarem, w którym planuje się kontynuację inwestycji w nadchodzących latach. Podczas prowadzenia prac związanych z projektowaniem i tworzeniem nowych tras rowerowych, warto brać pod uwagę uwarunkowania społeczno-gospodarcze, komunikacyjne i funkcjonalno-przestrzenne, a także cele Opolskiej Polityki Rowerowej¹³. Pozwoli to na osiągnięcie dodatkowych korzyści, do których zaliczyć można:

- mniejsze zatłoczenie na drogach, a tym samym mniejsze korki i poprawa płynności ruchu,
- poprawę bezpieczeństwa drogowego,
- mniejsze zanieczyszczenie środowiska, w tym powietrza,
- niższe emisje dwutlenku węgla,
- poprawę zdrowia fizycznego i psychicznego mieszkańców.

Stworzenie możliwości wygodnego oraz bezpiecznego poruszania się stanowi istotny element wpływający na jakość życia społeczności. Wyzwaniem o istotnym znaczeniu dla systemu transportowego w miastach województwa opolskiego jest poprawa warunków dla ruchu pieszych i rowerzystów, równocześnie doskonaląc system transportu publicznego i integrując go z aktywnymi formami mobilności. Kluczowym aspektem, który hamuje rozwój ruchu rowerowego, jest brak spójnych tras rowerowych, szczególnie pomiędzy gminami oraz w obrębie istniejących struktur miejskich. Wychodząc naprzeciw tej barierze Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego wdraża projekt „Opolskie na rowery i realizacja koncepcji rozwoju ścieżek rowerowych w województwie opolskim wraz z kampanią edukacyjną”¹⁴. Realizacja projektu zaangażowała szerokie grono osób oraz środowiska z całego regionu. W trakcie całego maja 2021 roku odbyły się intensywne konsultacje dotyczące istniejących już tras rowerowych, podczas których zebrano blisko dwieście uwag i cennych sugestii. W okresie letnim tego samego roku przeprowadzono inwentaryzację istniejących dróg rowerowych, w trakcie której uczestnicy przejechali niemal 2000 kilometrów. Zebrane podczas tych przejazdów dane stanowiły istotny materiał wyjściowy do opracowania koncepcji projektu. W kolejnym etapie projektu uczestnicy konsultacji zgłosili ponad osiemdziesiąt uwag, które zostały uwzględnione w opracowywanej koncepcji.

¹³ Opolska Polityka Rowerowa, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, listopad 2018, Opole.

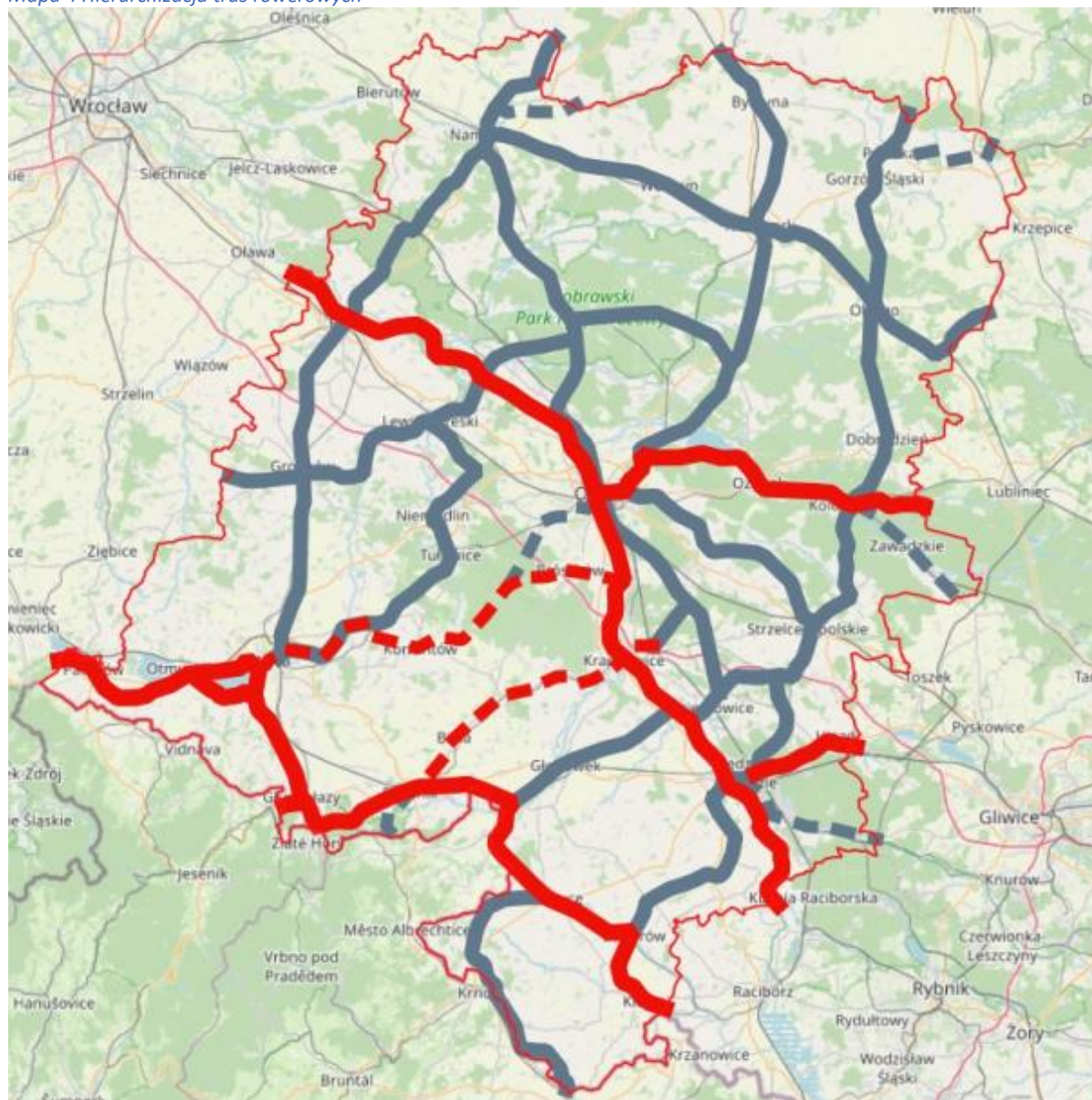
¹⁴ <https://bip.opolskie.pl/wp-content/uploads/2022/01/PTWO-2030-13.12.2021.pdf>

Wynikiem prowadzonych prac była „Koncepcja przebiegu tras rowerowych w województwie opolskim”¹⁵, w której zawarto między innymi informacje dotyczące:

- wyników przeprowadzonej inwentaryzacji tras rowerowych,
- hierarchizacji sieci tras rowerowych,
- numeracji tras,
- proponowany przebieg nowych tras rowerowych,
- miejsc obsługi rowerzystów (MOR),
- integracji planowanej sieci tras rowerowych z transportem zbiorowym,
- oznakowania tras,
- opisu zastosowanych rodzajów infrastruktury rowerowej,
- szacunkowych kosztów realizacji tras.

¹⁵ <https://www.opolskie.pl/wp-content/uploads/2022/05/koncepcja.opolskie.v.2.1.pdf>

Mapa 4 Hierarchizacja tras rowerowych

Trasa główna: linia czerwona, trasa główna – łącznikowa: czerwona przerywana, trasy pozostałe: linia szara, trasy pozostałe współpracujące: linia szara przerywana.

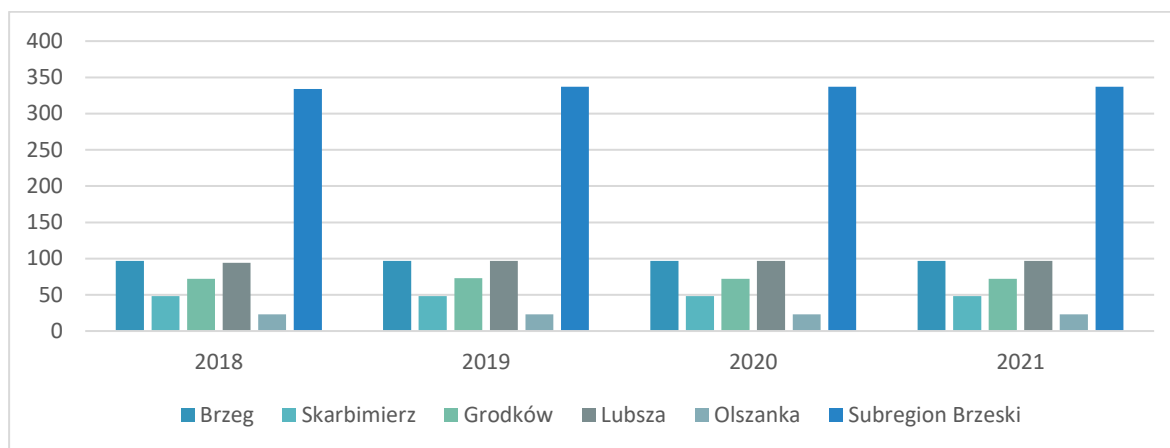
Źródło: *Koncepcja przebiegu tras rowerowych w województwie opolskim.*

Podsumowując, wyzwaniem stojącym przed Województwem Opolskim, w tym także przed Subregionem Brzeskim, jest skuteczne zintegrowanie istniejącej infrastruktury rowerowej, jej dalsza ekspansja oraz spójna promocja. Wzorcowo rozwinięta sieć tras rowerowych może pełnić podwójną rolę: jako alternatywna opcja dla lokalnych podróży w stosunku do samochodów oraz jako uzupełnienie atrakcji turystycznych regionu.

VI.1.1.6 Komunikacja publiczna

Na terenie Subregionu Brzeskiego funkcjonuje komunikacja zbiorowa, która realizowana jest przy wykorzystaniu transportu autobusowego i kolejowego. Istniejące dworce autobusowe i kolejowe obsługują komunikację lokalną, regionalną i dalekobieżną. Przystanki autobusowe na obszarach miejskich znajdują się w niewielkich odległościach, które wynoszą 300 m na obszarach bardziej zurbanizowanych i 500 m na pozostałych obszarach. W przypadku przystanków zlokalizowanych na obszarach wiejskich (zwłaszcza w gminie Olszanka), jest ich znacznie mniej, co więcej, są od siebie bardziej oddalone, co może utrudniać ich wykorzystanie. Analizując dostępne dane, możemy stwierdzić, iż najmniej przystanków występuje w centralnej części Subregionu Brzeskiego (obszar gmin Olszanka i Skarbimierz).

Wykres 2 Liczba przystanków na obszarze Subregionu Brzeskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

VI.1.1.6 Komunikacja publiczna – komunikacja autobusowa

Brzeg

Na terenie Gminy Brzeg komunikację miejską obsługuje Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej (PKS) z siedzibą przy ul. 1 Maja 1, 49-302 Brzeg. Przedsiębiorstwo funkcjonuje od 9 grudnia 1999 r.¹⁶ Liczba przystanków obsługiwanych przez PKS w Brzegu Sp. z o.o. wynosi 154¹⁷.

W skład miejskiej sieci komunikacji autobusowej wchodzi osiem linii autobusowych. Obszary o niskim stopniu zurbanizowania nie są uwzględnione w systemie komunikacji publicznej. Zgodnie z przeprowadzoną diagnozą na potrzeby „Studium techniczno-ekonomicznego systemu

¹⁶ http://www.pks-brzeg.pl/firma_kontakt.htm

¹⁷ http://www.pks-brzeg.pl/przystanki_komunikacji_miejskiej.htm

komunikacyjnego Miasta Brzegu do roku 2035”, poziom wykorzystania zdolności przewozowej na ww. liniach autobusowych wynosi od 10 do 40%.

Przebieg poszczególnych linii miejskiej komunikacji autobusowej przedstawia się w sposób następujący:

- Linia 0A: Cmentarz – ul. Starobrzeska – ul. Wyszyńskiego – ul. Wrocławska – ul. Starobrzeska – Cmentarz,
- Linia 0B: Cmentarz – ul. Starobrzeska – ul. Wyszyńskiego – ul. Wrocławska – ul. Starobrzeska – Cmentarz,
- Linia 1: Kościerzycy – Pisarzowice – Rynek – ul. Szkolna – Dworzec autobusowy – ul. 1 Maja – Żłobizna – Pępice,
- Linia 2: Pawłów – ul. Sikorskiego – ul. Szkolna – Dworzec autobusowy – ul. Armii Krajowej – ul. Konopnickiej – Skarbimierz,
- Linia 3: ul. Starobrzeska – ul. 1 Maja – Plac Dworcowy PKP – ul. Wrocławska – ul. Małujowicka – Małujowice – Łukowice Brzeskie – Bierzów,
- Linia 5: ul. Starobrzeska – ul. 1 Maja – Plac Dworcowy PKP – ul. Kamienna – ul. Oławska – Brzezina – Lipki,
- Linia 6: ul. Konopnickiej – ul. Armii Krajowej – ul. Wyszyńskiego – ul. Wrocławska – ul. Kamienna – Plac Dworcowy PKS.
- Linia 8: ul. Starobrzeska – ul. 1 Maja – Plac Dworcowy PKP – ul. Kamienna – ul. Wrocławska – ul. Wrocławska (pętla).

System komunikacji miejskiej na obszarze Gminy Brzeg oceniany jest jako dobry¹⁸¹⁹.

Grodków

Na terenie Gminy Grodków występuje 65 przystanków (w tym 1 dworzec), które udostępnione są przez gminę operatorom i przewoźnikom. Transport publiczny obsługiwany jest tutaj przez dwa podmioty, tj. PKS Brzeg Sp. z o.o. oraz PKS Nysa Sp. z o.o. PKS Brzeg Sp. z o.o. realizuje przewozy w ramach 19 linii:

- Linia nr 35: Grodków – Bąków p. Kolnicę,
- Linia nr 36: Brzeg – Bąków p. Łukowice Brzeskie,
- Linia nr 37: Grodków – Bąków p. Kolnicę,
- Linia nr 38: Brzeg – Grodków p. Pępice, Bąków,

¹⁸ http://www.pks-brzeg.pl/rozklad_jazdy.htm

¹⁹ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Brzeg, Brzeg, 25 września 2015 r.

- Linia nr 40: Brzeg – Grodków p. Obórki, Bąków,
- Linia nr 43: Grodków – Jeszkotle p. Lubcz, Zielonkowice,
- Linia nr 45: Grodków – Jeszkotle p. Lubcz, Gnojna,
- Linia nr 47: Grodków – Polana – Wierzbnik – Lipowa – Grodków,
- Linia nr 48: Brzeg – Grodków przez Lipową,
- Linia nr 86: Grodków – Gałączyce – Sulistaw – Grodków,
- Linia nr 87: Grodków – Gałączyce – Sulistaw – Grodków,
- Linia nr 88: Grodków – Sulistaw – Gałączyce – Gierów – Grodków,
- Linia nr 91: Brzeg – Przeworno przez Lipową, Grodków, Gałączyce, Gierów,
- Linia nr 95: Grodków – Lipowa – Osiek Grodkowski – Wierzbnik – Polana – Grodków,
- Linia nr 97: Grodków – Gracze p. Żelazną,
- Linia nr 102: Grodków – Jaszów p. Starowice Dolne, Kobiela,
- Linia nr 103: Grodków – Kobiela p. Strzegów,
- Linia nr 104: Grodków – Jaszów p. Starowice Dolne, Kobiela,
- Linia nr 118: Grodków – Więcmierzycze p. Nowa Wieś Mała, Kopice.

PKS Nysa Sp. z o.o. realizuje przejazdy linii nr R160770026, która przebiega przez: Radzikowice, Nowaki, Biechów, Radowice, Jaszów, Bogdanów, Rogów, Strzegów, Jędrzejów, Wójtowice²⁰.

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Gminę Lubsza, na jej terenie występuje 97 przystanków autobusowych. Transport publiczny odbywa się tam przy wykorzystaniu 6 linii autobusowych, których obsługą również zajmuje się PKS Brzeg Sp. z o.o., są to następujące linie:

- Linia nr 307: Pisarzowice – Lubicz,
- Linia nr 308: Michałowice – Lubicz,
- Linia nr 312: Raciszów – Mąkoszyce,
- Linia nr 312: Mąkoszyce – Borucice,
- Linia nr 317: Pisarzowice – Pisarzowice,
- Linia nr 617: Kościerzycze – Kościerzycze.

Lubsza

Na terenie Gminy Lubsza zlokalizowanych jest 85 przystanków autobusowych, które zlokalizowane są na terenie wszystkich miejscowości sołeckich, głównie przy drogach powiatowych. Obsługą połączeń

²⁰ Dane przekazane przez Gminę Grodków.

autobusowych zajmuje się głównie PKS Brzeg Sp. z o.o. Z infrastruktury przystankowej korzystać również mogą inni przewoźnicy, w tym przewoźnicy prywatni, a na podstawie stosownych regulacji prawnych jest ona udostępniana nieodpłatnie.

Olszanka

W obszarze Gminy Olszanka istnieje łącznie 27 przystanków autobusowych, a odpowiedzialność za zapewnienie usług transportu publicznego spoczywa na firmie PKS Brzeg Sp. z o.o. Organizacja transportu publicznego jest prowadzona poprzez funkcjonowanie pięciu linii autobusowych.

Skarbimierz

Usługi w zakresie transportu zbiorowego na terenie Gminy Skarbimierz realizuje PKS Brzeg Sp. z o.o. w ramach linii nr 2, 2A, 77, 326, 321, 342. Na terenie ww. gminy zlokalizowane są 53 przystanki, z czego 28 stanowi własność gminy, a 25 administrowanych jest przez właściwego zarządcę drogi.

VI.1.1.7 Komunikacja publiczna – komunikacja kolejowa

Przez obszar Subregionu Brzeskiego przebiega 5 linii kolejowych:

- nr 132 (Bytom – Wrocław Główny) – dwutorowa, zelektryfikowana linia kolejowa, zarządzana przez PKP PLK,
- nr 277 (Opole Groszowice – Wrocław Brochów) – jednotorowa linia kolejowa zarządzana przez PKP PLK, w trakcie modernizacji w celu poprawy możliwości przewozowych (trasa o dużym znaczeniu transportowym),
- nr 288 (Brzeg – Nysa) – jednotorowa, nieelektryfikowana linia kolejowa, zarządzana przez PKP PLK,
- nr 304 (Brzeg – Łagiewniki Dzierżoniowskie) – linia aktualnie wyłączona z eksploatacji,
- nr 321 (Grodków – Przemowo – Głęboka) – nieczynna linia kolejowa, decyzja o likwidacji z dnia 6 listopada 2002 roku.

Brzeg

Przez teren miasta Brzeg przebiegają trzy linie kolejowe nr 132, 288 i 304. Stacja kolejowa, będąca stacją osobowo-towarową znajduje się w centrum miasta. Linia kolejowa nr 132 stanowi magistralną linię kolejową o relacji Bytom – Katowice – Opole – Brzeg – Wrocław. Linia ta ma istotne znaczenie pod kątem międzynarodowego ruchu osobowego i towarowego.

Przez stację PKP zlokalizowaną w Grodkowie i Brzegu, w ramach linii 288 przebiegają połączenia relacji:

- Kędzierzyn-Koźle – Wrocław Główny ,
- Wrocław Główny – Kędzierzyn-Koźle,
- Kędzierzyn-Koźle – Brzeg,

- Brzeg – Kędzierzyn-Koźle,
- Nysa – Wrocław Główny,
- Wrocław Główny – Nysa.

Lubsza

W Gminie Lubsza zbiorowy transport kolejowy realizowany jest poprzez linię 277, która odgrywa również duże znaczenie w ruchu towarowym. Aktualnie trwają prace modernizacyjne linii w toku zadania: Zaprojektowanie i wykonanie robót budowlanych w ramach zadania pn.: "Prace na kolejowych obiektach inżynierskich na linii 277 w km 75,523; 77,587; 79,847; 80,585 na odcinku Jelcz Laskowice -Wrocław Brochów" realizowanego w ramach projektu pn.: "Poprawa bezpieczeństwa i likwidacja zagrożeń eksploatacyjnych na sieci kolejowej Region Śląski".

Olszanka

Zbiorowa komunikacja kolejowa na terenie Gminy Olszanka realizowana jest w ramach sieci kolejowej nr 288 relacji Brzeg – Nysa. Na terenie omawianej gminy występują dwie stacje, tj. stacja Olszanka i Czeska Wieś.

VI.1.1.7 Podsumowanie

W układzie komunikacyjnym Subregion Brzeski posiada dostęp do autostrady A4 (zjazd 191 Brzeg/Nysa), będącej najdłuższą autostradą w Polsce. Autostrada A4 liczy łącznie 667 km i przebiega przez takie województwa, jak: dolnośląskie, opolskie, śląskie, małopolskie i podkarpackie. Autostrada ta należy do III Paneuropejskiego Korytarza Transportowego. Dzięki występowaniu na jego terenie drogi krajowej nr 94, dojazd z oddalonego o 43,3 km Brzegu (rdzenia Subregionu Brzeskiego) do Opola – stolicy województwa – wynosi około 48 minut. Wykorzystując tę samą drogę krajową możemy przejechać z Brzegu do Wrocławia w 56 minut, pokonując przy tym 42,5 km.

Biorąc pod uwagę uwarunkowania gospodarcze, w tym ujemny bilans zarejestrowanych przedsiębiorstw w stosunku do wyrejestrowanych (-20), a także fakt, iż na około 50% funkcjonujących firm zatrudnia się do 9 osób, stwierdza się, iż obszar Subregionu Brzeskiego boryka się z niewystarczającą liczbą większych zakładów pracy, dających stabilność zatrudnienia w perspektywie wieloletniej. Problem ten dotyczy głównie obszarów wiejskich.

W związku z opisaną sytuacją, mieszkańcy regionu są zmuszeni do podejmowania pracy w innych miastach, co wiąże się z koniecznością regularnych dojazdów. Niestety, dostępność środków transportu jest często ograniczona ze względu na braki w infrastrukturze transportowej oraz niedostateczną liczbę lokalnych dróg. Osoby młode i wykształcone decydują się z kolei

na przeprowadzkę do większych ośrodków, gdzie mają szansę znalezienia atrakcyjniejszego zatrudnienia.

W związku z powyższym, konieczne jest skoncentrowanie się na rozwoju usług komunikacyjnych, które obejmują cały obszar Subregionu. W celu poprawy dostępności transportowej dla mieszkańców dojeżdżających do pracy istotne jest wzmocnienie infrastruktury transportowej. To z kolei może pomóc w redukcji migracji młodych i wykształconych osób do większych miast, takich jak Wrocław czy Opole. Podsumowując, rozwój usług komunikacyjnych w całym obszarze Subregionu Brzeskiego ma kluczowe znaczenie dla poprawy jakości życia mieszkańców i zrównoważonego rozwoju regionu.

Grafika 9 Udział ludności przyjeżdżającej do pracy do gmin Subregionu Brzeskiego w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jak wynika z powyższej grafiki, największe przepływy ludności spoza Subregionu Brzeskiego na jego teren, w związku z wykonywaną pracą, zauważyć można w kierunku miasta Brzeg (38%), gminy Skarbimierz (34%), miasta i gminy Grodków (23%). Najmniejsze przepływy występują w kierunku takich gmin, jak gmina Olszanka (2%) i gminy Lubsza (3%). Ogólna liczba osób dojeżdżających do pracy spoza obszaru analizowanego subregionu na jego teren wynosi 4848.

Grafika 10 Udział ludności wyjeżdżającej do pracy z gmin Subregionu Brzeskiego w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Patrząc na dane dotyczące przepływu ludności z terenu Subregionu Brzeskiego do gmin i miast spoza jego obszaru w celu wykonywania pracy, zauważyć można, iż jest on najbardziej nasilony z terenu miasta Brzeg (37%) i gminy Grodków (27%). Mniejsza migracja ma miejsce w przypadku takich gmin, jak gmina Lubsza (15%), gmina Skarbimierz (13%) oraz gmina Olszanka (8%). Sumaryczna liczba osób wyjeżdżających poza obszar Subregionu Brzeskiego w związku z wykonywaniem pracy wynosi 9814.

Analizując migracje pracownicze można zauważyć, iż przepływ ludności z obszaru Subregionu Brzeskiego w kierunku zewnętrznym, czyli do miast i gmin będących poza jego obszarem, jest dwukrotnie wyższy niż w kierunku odwrotnym. Sytuacja ta spowodowana jest uwarunkowaniami wynikającymi z kondycji rynku pracy i generuje konieczność korzystania z traktów i połączeń komunikacyjnych w kierunku większych ośrodków miejskich. Jak wspomniano w poprzednich podrozdziałach, dostępność tych traktów i połączeń jest często ograniczona, w szczególności na terenach najmniej zurbanizowanych, tj. terenach wiejskich.

Informacje na temat ogólnej liczby ludności na terenie omawianego subregionu zostały zebrane w poniższej tabeli.

Tabela 6 Liczba ludności Subregionu Brzeskiego (2021 r.).

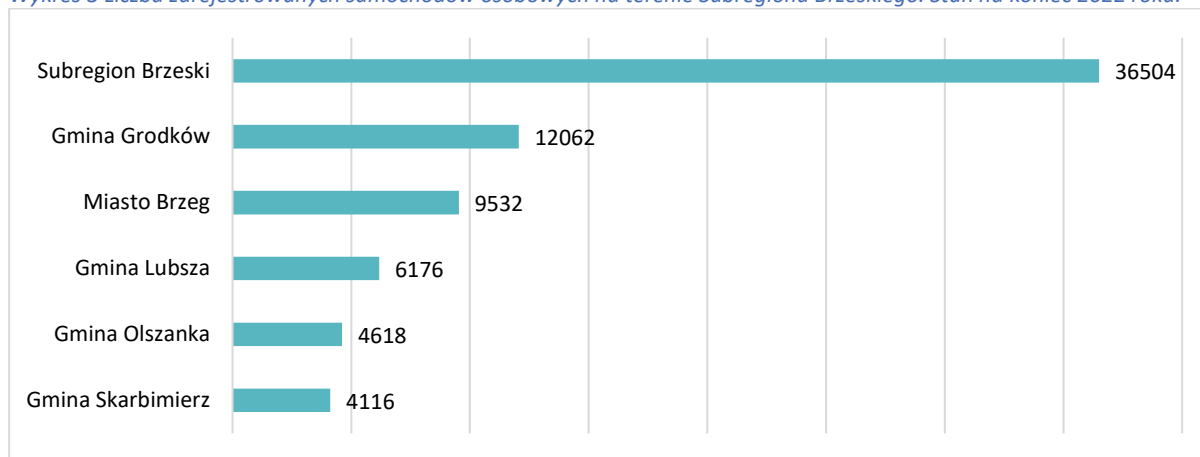
Jednostka terytorialna	Liczba ludności	Odsetek ludności subregionu
Powiat brzeski	89 282	-
Brzeg	35 226	46%
Skarbimierz	8 357	11%
Lubsza	8 997	12%
Olszanka	4 874	6%
Grodków	18 984	25%
Łącznie Subregion Brzeski	76 438	-

Źródło: GUS, opracowanie własne.

Analizując dane za rok 2021, udostępnione przez GUS, można stwierdzić, iż liczba osób pracujących na terenie omawianego subregionu wynosi 43356, natomiast liczba osób, które uczą się może sięgać nawet 13079. Obrazuje to, iż ponad 73% mieszkańców Subregionu Brzeskiego posiada potrzebę przemieszczania się z uwagi na podejmowaną naukę lub pracę.

Wskazane powyżej potrzeby związane z przepływem ludności, zaspokajane są głównie poprzez transport indywidualny. Na poniższym wykresie zestawiono liczbę samochodów osobowych i innych pojazdów silnikowych zarejestrowanych na obszarze Subregionu Brzeskiego.

Wykres 3 Liczba zarejestrowanych samochodów osobowych na terenie Subregionu Brzeskiego. Stan na koniec 2022 roku.

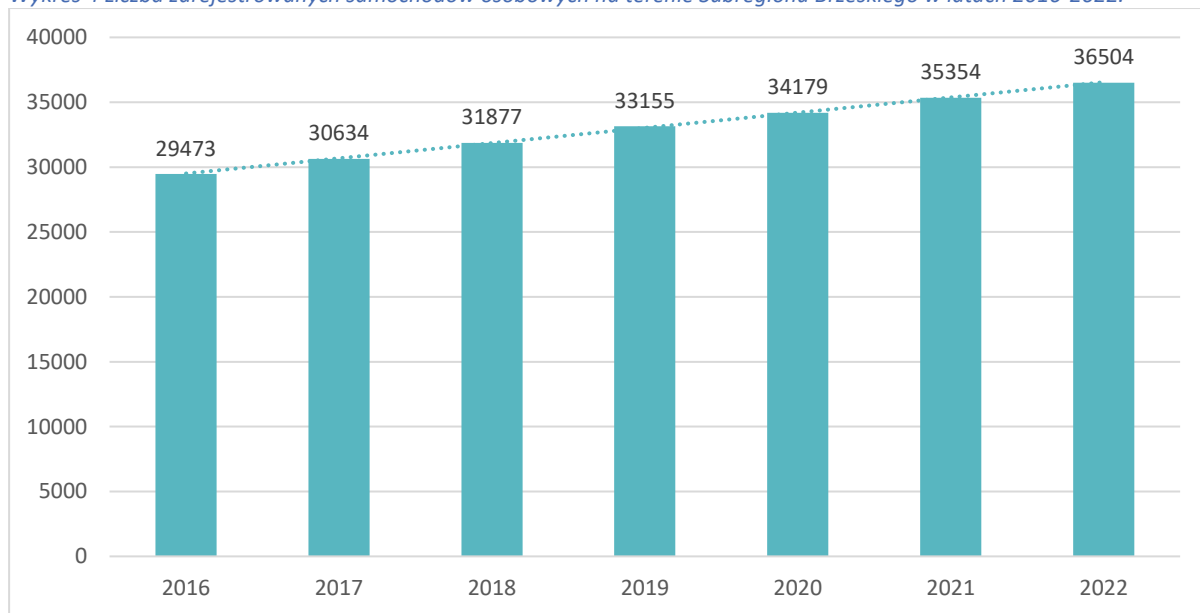

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Biorąc pod uwagę ogólną liczbę zarejestrowanych samochodów na terenie Subregionu Brzeskiego oraz liczbę mieszkańców analizowanego obszaru, możemy stwierdzić, że na 1000 mieszkańców przypada 477 samochodów. Jest to wartość niższa od średniej krajowej, która wynosiła około 517 samochodów na 1000 mieszkańców²¹.

W celu określenia trendu zmian ogólnej liczby zarejestrowanych pojazdów na terenie Subregionu Brzeskiego, porównano dane z okresu od roku 2016 do roku 2022. Wyniki zebrano na poniższym wykresie.

Wykres 4 Liczba zarejestrowanych samochodów osobowych na terenie Subregionu Brzeskiego w latach 2016-2022.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Brzegu.

²¹<https://moto.pl/MotoPL/7,88389,29596338,ile-jest-samochodow-w-polsce-mamy-konkretne-dane-wygladaja.html>

Jak wynika z powyższego zestawienia, liczba zarejestrowanych pojazdów na analizowanym terenie systematycznie wzrasta, pomimo zmniejszającej się liczby ludności. Wpływ na to może mieć zarówno wzrost zamożności mieszkańców, jak i potrzeby komunikacyjne (szczególnie w przypadkach, gdzie transport zbiorowy jest słabo rozwinięty). Opisana sytuacja wskazuje na problemy wynikające z niedostatecznej kondycji transportu publicznego na omawianym obszarze, a także obrazuje konieczność inwestycji w obszarze mobilności miejskiej dla obszaru subregionalnego.

Rozwój transportu indywidualnego wynika również z faktu, iż przeważająca liczba miejsc pracy koncentruje się w największych ośrodkach, w tym ośrodkach miejskich, takich jak Brzeg. Analogiczna sytuacja występuje w przypadku dostępności szkół, tym głównie szkół ponadpodstawowych oraz wyższych. Z uwagi na brak wystarczająco rozwiniętej komunikacji międzygminnej, dotarcie do zakładu pracy lub placówki oświatowej przy wykorzystaniu transportu zbiorowego nie jest możliwe.

Kolejnym argumentem przemawiającym za koniecznością wdrożenia zorganizowanego transportu zbiorowego jest stan i poziom bezpieczeństwa wszystkich użytkowników ruchu drogowego. Jakość bezpieczeństwa w ruchu drogowym ocenić można poprzez obliczenie wskaźników brd, czyli iloraz liczby ofiar śmiertelnych wypadków drogowych na danym obszarze i liczby osób zamieszkujących ten obszar. Wskaźnik określany jest jako liczba zabitych na 100 tysięcy mieszkańców²².

Statystyki dotyczące wypadków drogowych na terenie Subregionu Brzeskiego potwierdzają oczekiwania wynikające z Wizji Zero²³. Szczególnie na terenie miasta Brzeg odnotowano znaczący spadek liczby osób zabitych w wyniku zdarzeń drogowych.

Dane dotyczące liczby wypadków, zdarzeń drogowych oraz liczby osób rannych bądź zabitych w wyniku ich zaistnienia, przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 7 Bezpieczeństwo w ruchu drogowym na obszarze Subregionu Brzeskiego w latach 2016-2022.

Gmina	Rodzaj sytuacji	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Brzeg	Wypadek	19	15	13	10	5	12	14
	Zdarzenie	286	262	270	306	241	272	243
Grodków	Wypadek	10	4	9	7	13	11	5
	Zdarzenie	119	121	146	139	120	136	92
Lubsza	Wypadek	3	3	2	7	4	3	2

²²<https://www.krbrd.gov.pl/wp-content/uploads/2020/12/Uchwala-Nr-1-2015-KRBRD-ws.-przyjecia-sprawozdania-brd-2014.pdf>

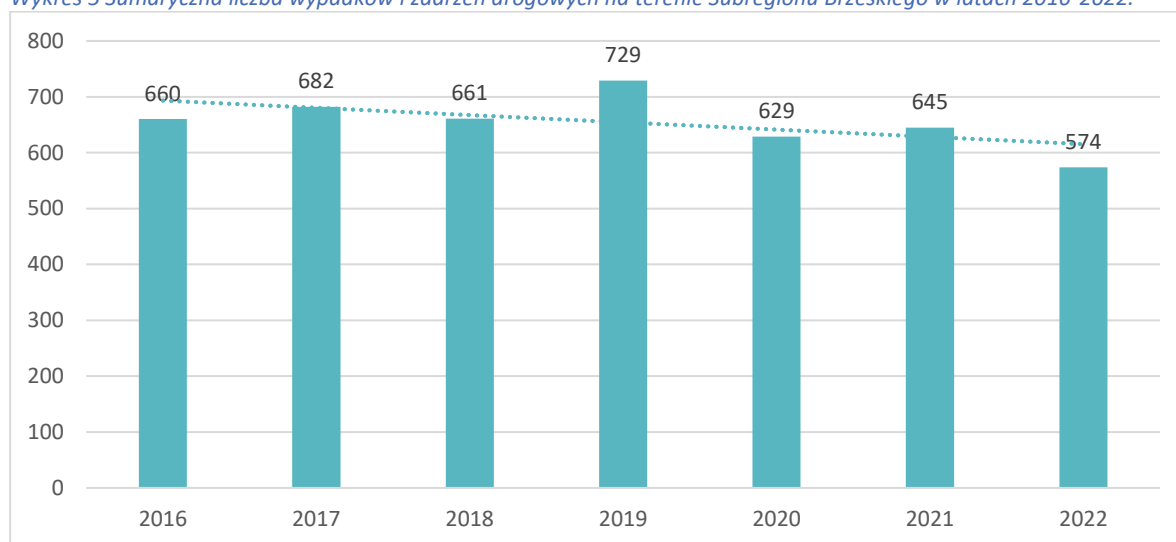
²³ Wizja Zero – dążenie do zmniejszenia liczby wypadków drogowych ze skutkiem śmiertelnym oraz osiągnięcia zerowej liczby ofiar śmiertelnych oraz ciężko rannych.

Gmina	Rodzaj sytuacji	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	Zdarzenie	57	75	58	57	75	55	70
Olszanka	Wypadek	0	2	2	4	3	2	2
	Zdarzenie	48	56	41	67	39	61	47
Skarbimierz	Wypadek	10	12	5	11	7	8	5
	Zdarzenie	108	132	115	121	122	85	94

Źródło: Starostwo Powiatowe w Brzegu.

Informacje na temat sumarycznej liczby zdarzeń i wypadków, które miały miejsce na terenie Subregionu Brzeskiego, zestawiono na poniższym wykresie. Jak widać, choć liczby te różnią się od siebie w poszczególnych latach, można zauważyć niewielki trend spadkowy, obrazujący ograniczenie liczby ich występowania.

Wykres 5 Sumaryczna liczba wypadków i zdarzeń drogowych na terenie Subregionu Brzeskiego w latach 2016-2022.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Brzegu.

Biorąc pod uwagę liczbę ofiar zdarzeń, można stwierdzić, iż i w tym przypadku doszło do jej ograniczenia. Szczegółowe dane na temat osób rannych oraz zabitych w wyniku zdarzeń drogowych na terenie Subregionu Brzeskiego przedstawiono poniżej.

Tabela 8 Bezpieczeństwo w ruchu drogowym na obszarze Subregionu Brzeskiego w latach 2016-2022.

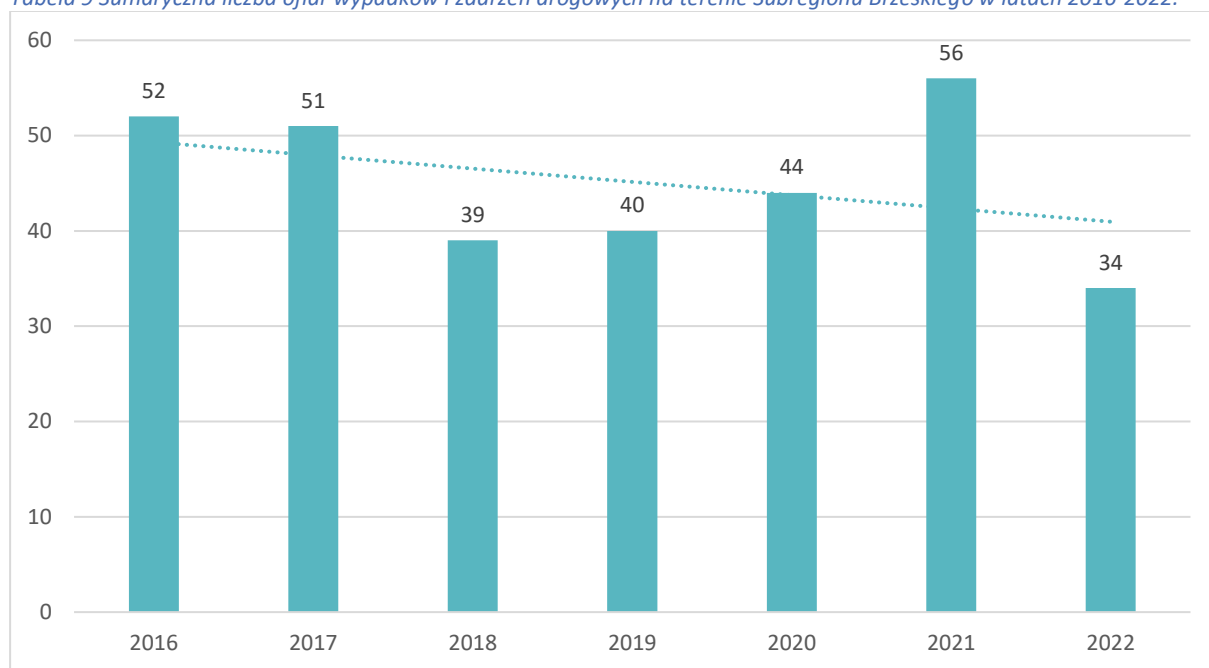
Gmina	Stan ofiary	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Brzeg	Ranni	21	17	13	9	5	8	15
	Zabici	2	0	0	0	1	14	1
Grodków	Ranni	12	9	12	5	12	10	5

Gmina	Stan ofiary	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	Zabici	1	0	2	2	2	3	1
Lubsza	Ranni	4	4	3	6	5	1	1
	Zabici	0	0	0	0	2	2	2
Olszanka	Ranni	0	2	2	8	4	3	2
	Zabici	0	0	0	0	1	1	1
Skarbimierz	Ranni	8	17	7	10	10	10	4
	Zabici	4	2	0	0	2	4	2

Źródło: Starostwo Powiatowe w Brzegu.

Tendencję zmian przedstawiono na poniższym wykresie. Można określić ją jako delikatnie spadkową. Jak widać, największa liczba ofiar odnotowana została w 2021 roku, natomiast najniższa w roku 2022.

Tabela 9 Sumaryczna liczba ofiar wypadków i zdarzeń drogowych na terenie Subregionu Brzeskiego w latach 2016-2022.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Brzegu.

Mimo obserwowanego spadku liczby powyższych incydentów, zjawiska te wciąż mają miejsce. Z tego powodu zaleca się wdrożenie rozwiązań zrównoważonej mobilności miejskiej, a także rozwiązań z zakresu inteligentnych systemów transportowych (ITS) w Subregionie Brzeskim.

Rozwiązania te mają na celu zwiększenie mobilności mieszkańców poprzez wzrost udziału podróży niezbędnych w obszarze pieszo, rowerem oraz środkami transportu zbiorowego, takimi jak autobusy i pociągi. W efekcie ma to prowadzić do ograniczenia wykorzystywania samochodów

do niezbędnego minimum. W celu poprawy bezpieczeństwa zaleca się wprowadzenie rozwiązań ITS, które zgodnie z definicją zawartą w ustawie o drogach publicznych stanowią systemy korzystające z technologii informacyjnych i komunikacyjnych znajdujących zastosowanie w obszarze transportu drogowego, który obejmuje infrastrukturę, pojazdy oraz ich użytkowników. Dodatkowo, rozwiązania te wykorzystywane są w zakresie zarządzania ruchem i zarządzania mobilnością, a także do integracji z innymi środkami transportu. Takie podejście może zaowocować osiągnięciem celów postawionych w Wizji Zero, czyli zmniejszenia liczby wypadków oraz ilości ofiar śmiertelnych do 2030 roku o co najmniej połowę w porównaniu z danymi z 2021 roku.

VI.1.1.8 Wnioski

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy, w oparciu o dostępne dane oraz wyniki badań ankietowych stwierdza się, co następuje:

1. Choć na omawianym terenie obserwuje się stopniowy spadek liczby ludności, fakt ten nie powinien limitować planów rozwojowych regionu. Przeciwnie, poprawa infrastruktury komunikacyjnej oraz mobilności regionu może przyczynić się do napływu ludności z dużych ośrodków miejskich, jak Opole czy Wrocław.
2. Dużym wyzwaniem dla Subregionu Brzeskiego staje się rozbudowa obecnej sieci tras rowerowych, konieczność spójnej ich promocji oraz integracji z wojewódzką siecią rowerową. Poszerzona sieć ścieżek dla rowerzystów pełnić może podwójną rolę. Z jednej strony, stanowi alternatywny środek transportu lokalnego, redukujący konieczność korzystania z samochodów. Z drugiej strony, wzbogaca atrakcyjność oferty turystycznej regionu.
3. Zgodnie z wynikami ankiet przeprowadzonych celem opracowania Strategii Rozwoju Gminy Brzeg na lata 2022-2030, obszar, który wymaga priorytetowej poprawy w przypadku Subregionu Brzeskiego, to stan dróg – zwróciło na to uwagę 64,9% respondentów. Kolejnym istotnym aspektem, wskazanym przez 43,2% ankietowanych, jest rozwinięcie sieci dróg rowerowych²⁴.
4. Kluczowym wyzwaniem, wpływającym na funkcjonowanie Subregionu Brzeskiego i perspektywę jego rozwoju, jest problem wykluczenia komunikacyjnego obszarów o najniższym stopniu zurbanizowania. Dotyczy to zarówno kwestii lokalnych, jak i tych o znaczeniu ponadlokalnym. Wzmacnianie systemu komunikacji na szczeblu lokalnym ma potencjał rozwojowy dla regionu i generuje korzyści w wielu aspektach. Nawet pomimo pozornego wzrostu nakładów na transport publiczny, ta inicjatywa może przyczynić się do poprawy sytuacji całego obszaru.

²⁴ Wyniki ankietyzacji przeprowadzonej na terenie gminy Brzeg.

5. Brak wystarczającej ilości publicznych stacji ładowania pojazdów elektrycznych stanowi przeszkodę dla rozwoju elektromobilności w tym regionie.
6. Na terenie Subregionu Brzeskiego brakuje odpowiedniej infrastruktury do ładowania autobusów elektrycznych, co uniemożliwia ich wykorzystanie. Brak infrastruktury ładowania wpływa negatywnie na potencjał rozwoju ekologicznego transportu publicznego na tym obszarze.

VI.1.2 Zrealizowane inwestycje drogowe i kolejowe

Poprawa stanu infrastruktury transportowej oraz rozwój mobilności na terenie Subregionu Brzeskiego są możliwe dzięki wyznaczaniu celów inwestycyjnych oraz ich realizacji. Na analizowanym terenie rozpoczęto wdrażanie nowych rozwiązań i usprawnień, przyczyniających się do poprawy mobilności. Do zadań tych zaliczyć można inwestycje zebrane w poniższej tabeli.

Tabela 10 Zrealizowane inwestycje drogowe do roku 2022.

Lp.	Nazwa zadania	Zakres realizacji	Źródło dofinansowania
1.	Przebudowa drogi powiatowej nr 1549 O – Wójtowice – Sulisław celem poprawy bezpieczeństwa i ułatwienia komunikacji z terenem inwestycyjnym.	Przebudowa drogi nr 1549 O – Wójtowice – Sulisław, która łączy się z autostradą A4 (z Sulisławia do Wójtowic DP 1549 O, z Wójtowic do obwodnicy Grodkowa DW 385, z obwodnicy Grodkowa do Węzła Przylesie DW 401), należąca do Transeuropejskiej Sieci Transportowej – TEN-T. Węzeł Autostradowy „Przylesie” – to tereny przeznaczone pod inwestycje usytuowane przy węźle autostradowym Przylesie w 194 km autostrady A4.	RPO WO 2014-2020
2.	Przebudowa drogi powiatowej nr 1193 O ul. Bolesława Chrobrego w Brzegu – II etap.	Inwestycja dotycząca przebudowy drogi powiatowej o numerze 1193 O była realizowana na odcinku o długości 0,294 km. Celem tego przedsięwzięcia było wprowadzenie znaczących ulepszeń w infrastrukturze drogowej w celu sprostania aktualnym wymaganiom i poprawy jakości komunikacji na tym obszarze. Całkowity koszt realizacji inwestycji wyniósł 3 508 005,00 zł.	RFRD
3.	Zagospodarowanie terenu pod centrum przesiadkowe w Brzegu.	Celem projektu była budowa obiektu „parkuj i jedź” w celu usprawnienia funkcjonowania komunikacji zbiorowej. W ramach zadania zrealizowano 1 węzeł przesiadkowy, powstało 76 miejsc postojowych oraz infrastruktura rowerowa.	RPO WO 2014-2020
4.	Wdrażanie strategii niskoemisyjnych w Subregionie Brzeskim na terenie gmin Brzeg i Skarbimierz.	Przedmiotem projektu było utworzenie spójnej sieci dróg rowerowych w gminach Brzeg i Skarbimierz, z węzłami „Bike&Ride” i „Park&Ride”.	RPO WO 2014-2020

Lp.	Nazwa zadania	Zakres realizacji	Źródło dofinansowania
5.	Wdrażanie strategii niskoemisyjnych w Subregionie Południowym na terenie gminy Grodków ²⁵ i gminy Paczków.	W ramach projektu zrealizowano 1 obiekt „Park & Ride”, 1 obiekt „Bike&Ride”, tworząc przy tym 141 miejsc parkingowych dla samochodów oraz 17 podwójnych stanowisk dla rowerów.	RPO WO 2014-2020
6.	Rewitalizacja linii kolejowej nr 288 Nysa – Brzeg.	Opracowanie dokumentacji projektowej umożliwiającej finalizację przedsięwzięcia.	RPO WO 2014-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MPTO 2030 i mapadotacji.gov.pl

Oprócz powyższych projektów, które realizowane były przy wsparciu środków UE, poszczególne gminy, będące członkami Subregionu Brzeskiego, sfinalizowały liczne inwestycje drogowe na swoim terenie, poprawiając stan istniejącej infrastruktury, tworząc nowe połączenia komunikacyjne, a także miejsca parkingowe. Realizowane inwestycje przyczyniały się do wdrożenia zasad transportu niskoemisyjnego. Efektem działań, które prowadzone były na terenie wszystkich gmin Subregionu Brzeskiego, było ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, w tym CO₂. Prowadzone inwestycje w latach ubiegłych przyczyniły się do rozwoju siatki połączeń między poszczególnymi gminami wchodzącymi w skład subregionu, a także pozytywnie wpłynęły na poziom mobilności w regionie.

VI.2 Interesariusze rynku transportowego na obszarze Subregionu Brzeskiego

Przeprowadzona analiza ról interesariuszy pozwoliła na przypisanie im odpowiednich działań oraz potencjalnych efektów. Bezpośrednimi interesariuszami są mieszkańcy obszaru funkcjonalnego, użytkownicy dróg, przedsiębiorcy, inwestorzy, turyści oraz organizatorzy transportu publicznego, czyli interesariusze znajdujący się w bezpośrednim obszarze oddziaływania inwestycji zdefiniowanych w niniejszym dokumencie strategicznym. Ponadto, wśród uczestniczących podmiotów wymienić należy instytucje różnego szczebla decyzyjności, zarówno na poziomie unijnym, jak i krajowym. W poniższej tabeli przedstawiono podstawową charakterystykę interesariuszy rynku transportowego na obszarze Subregionu Brzeskiego.

²⁵ W marcu 2020 r. podjęto uchwałę o przyjęciu Gminy Grodków do Subregionu Brzeskiego, w RPO WO 2014-2020 Gmina Grodków była członkiem Subregionu Południowego.

Tabela 11 Interesariusze rynku transportowego na obszarze Subregionu Brzeskiego.

Interesariusze	Udział w realizacji polityki z zakresu transportu i komunikacji	Potencjalne efekty
Instytucje na szczeblu unijnym i krajowym, w tym Dyrekcja Generalna ds. Mobilności i Transportu przy Komisji Europejskiej, Ministerstwo Infrastruktury w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> • Kształtowanie strategii, zasad i regulacji polityki transportowej wspierających rozwój transportu multimodalnego • Planowanie funduszy i wspieranie inwestycji infrastrukturalnych i technologicznych mających na celu integrację gałęzi transportu • Kształtowanie świadomości i ustalanie wytycznych (standardów) dla kalkulacji zewnętrznych kosztów transportu i wdrożenia zasady „zanieczyszczający płaci” 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój konkurencyjnego systemu transportowego uwzględniający zrównoważony rozwój bazujący na filarach, takich jak: dekarbonizacja, cyfryzacja, innowacje i inwestycje
Instytucje na szczeblu regionalnym, np. Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego	<ul style="list-style-type: none"> • Planowanie i wspieranie inwestycji infrastrukturalnych zgodnie z potrzebami transportowymi • Zwiększanie świadomości i promowanie wśród przedsiębiorstw transportu niskoemisyjnego • Rozwój elektromobilności • Rozpowszechnianie dostępu do narzędzi pomiaru emisji CO₂ 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój zrównoważonego systemu transportowego w regionie
Samorządy Subregionu Brzeskiego	<ul style="list-style-type: none"> • Planowanie i realizacja inwestycji infrastrukturalnych zgodnie z potrzebami transportowymi • Kształtowanie polityki komunikacyjnej na obszarze subregionu • Zwiększanie świadomości i promowanie wśród przedsiębiorstw transportu niskoemisyjnego • Rozwój elektromobilności 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój zrównoważonego systemu transportowego w regionie • Realizacja założeń zgodnie z planami i dokumentami strategicznymi • Wzrost wydatków na infrastrukturę komunikacyjną
Uczestnicy rynku usług komunikacyjnych: przewoźnicy, firmy transportowe, spedycyjne, logistyczne, operatorzy terminali przeładunkowych i platform transportowych, właściciele i podmioty zarządzające infrastrukturą punktową i liniową	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój usług transportu dopasowanych do potrzeb klientów z różnych branż • Zastosowanie bodźców dla klientów do korzystania z usług transportu zbiorowego • Uwzględnianie kosztów zewnętrznych transportu w porównaniu atrakcyjności gałęzi i połączeń transportowych • Pogłębiona współpraca z wymianą informacji o ofertach, tworząca platformę dla intensywnego rozwoju usług przewozów 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój usług odpowiadających rynkowym potrzebom przewozowym • Zwiększenie dostępności i konkurencyjności przewozów kolejowych • Połączenie różnych gałęzi transportu w jeden spójny system • Wzrost częstotliwości i terminowości połączeń • Poprawa jakości i bezpieczeństwa połączeń

Interesariusze	Udział w realizacji polityki z zakresu transportu i komunikacji	Potencjalne efekty
Przedsiębiorstwa	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie i wdrażanie strategii logistycznych uwzględniających wymagania zrównoważonego rozwoju • Wykorzystanie nowoczesnych narzędzi i technologii wspomagających zarządzanie transportem • Uwzględnianie kryteriów środowiskowych w wyborze tras i gałęzi transportu • Poszukiwanie efektów synergii z potrzebami transportowymi innych firm (także konkurentów) • Wdrożenie flot niskoemisyjnych opartych na samochodach elektrycznych lub napędzanych paliwami alternatywnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie efektywności transportu pod względem ekonomicznym i środowiskowym • Wzrost świadomości poziomu emisji w rezultacie procesów transportowych
Mieszkańcy, jako ostateczni odbiorcy rezultatów prowadzonej polityki zarządzania mobilnością, w poszczególnych grupach osób korzystających z publicznego transportu zbiorowego, kierowców, rowerzystów i pieszych	<ul style="list-style-type: none"> • Główni beneficjenci końcowi zmian w sektorze komunikacji i transportu • Wyrażanie opinii i sugerowanie zmian w zakresie struktury mobilności na obszarze 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost wykorzystania transportu zbiorowego w strukturze komunikacyjnej obszaru • Rozwój alternatywnych form transportu w stosunku do samochodu indywidualnego, w tym wzrost znaczenia aktywnych form poruszania się (wykorzystanie rowerów)
Inne podmioty (np. instytucje kultury, sportowo-rekreacyjne, świadczące usługi edukacyjne, szkoły, uczelnie, inkubatory przedsiębiorczości, etc.).	<ul style="list-style-type: none"> • Aktywne uczestnictwo w tworzeniu siatki połączeń i częstotliwości kursów z uwzględnieniem miejsc i wydarzeń kluczowych dla obszaru 	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość wykorzystania transportu zbiorowego umożliwiającego dotarcie odbiorców na dane wydarzenie

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Barbara Ocicka, *Role interesariuszy w rozwoju transportu multimodalnego w świetle wyników badań w Projekcie ChemMultimodal, Warszawa 2020.*

VI.3 Analiza SWOT

Celem przeprowadzenia analizy SWOT jest identyfikacja kluczowych cech obszarów zrównoważonej mobilności miejskiej w ramach Subregionu Brzeskiego. Analiza ta koncentruje się na istotnych aspektach ich funkcjonowania oraz roli, jaką pełnią w życiu mieszkańców regionu. Opiera się na danych i informacjach dostarczonych przez jednostki samorządu terytorialnego wchodzące w skład Subregionu Brzeskiego, źródłach statystycznych, takich jak Główny Urząd Statystyczny/Baza Danych Lokalnych oraz dokumentach branżowych przygotowanych przez ekspertów.

	Mocne strony
	Podejmowane działania w kierunku budowy nowych i modernizacji już istniejących szlaków komunikacyjnych – transport kołowy.
	Działania zmierzające do modernizacji istniejącej infrastruktury kolejowej.
	Realizacja projektu „Opolskie na rowery”.
	Przeprowadzona inwentaryzacja dróg rowerowych, opracowana koncepcja nowych traktów rowerowych.
	Wzrastająca mobilność aktywna (piesza, rowerowa) mieszkańców województwa opolskiego.
	Funkcjonujące przedsiębiorstwo obsługujące komunikację publiczną na terenie całego Subregionu Brzeskiego – PKS Brzeg Sp. z o.o., posiadające siedzibę w rdzeniu subregionu – mieście Brzeg.
	Występowanie obszarów cennych przyrodniczo oraz atrakcyjnych turystycznie (zabytki, obiekty rekreacyjne), co sprzyja rozwojowi sieci dróg rowerowych – turystyka aktywna.
	Doświadczenie w realizacji projektów związanych z poprawą mobilności, współfinansowanych ze środków zewnętrznych, w tym środków UE.
	Lokalizacja subregionu pomiędzy dużymi ośrodkami miejskimi, tj. Wrocławiem i Opolem.
	Dostęp do najdłużej autostrady w Polsce (autostrada A4, zjazd 291 Brzeg/Nysa).

Słabe strony	
	Występowanie nieczynnych traktów kolejowych.
	Stary tabor autobusowy.
	Słaba jakość infrastruktury drogowej.
	Niewystarczająca ilość i długość dróg rowerowych.
	Brak integracji planowania przestrzennego na obszarze Subregionu Brzeskiego.
	Brak wystarczającej liczby obwodnic.
	Zróżnicowana dostępność do komunikacji zbiorowej – uzależniona od stopnia zurbanizowania gmin.
	Brak infrastruktury umożliwiającej rozwój elektromobilności.
	Obserwowany trwały trend wzrostowy wskaźnika motoryzacji, w tym szczególnie znaczący udział pojazdów o niskim standardzie emisji spalin.
	Wzrost presji motoryzacyjnej na sieci dróg publicznych, powodujący wzrost emisji spalin i wydłużenie czasu podróży.
	Zmniejszająca się liczba mieszkańców.
	Spadające zainteresowanie transportem zbiorowym.

Szanse	
	Rozbudowa połączeń drogowych.
	Modernizacja istniejącej infrastruktury komunikacyjnej.
	Rewitalizacja nieczynnych traktów kolejowych.
	Występowanie obszarów cennych przyrodniczo oraz atrakcyjnych turystycznie.
	Udostępnienie zewnętrznych środków UE w ramach nowej perspektywy na transport i komunikację.
	Przepisy prawne, które stanowią podstawę skutecznego zarządzania transportem zbiorowym oraz dostarczają dodatkowych źródeł finansowania dla organizacji przewozów kolejowych i autobusowych.
	Możliwość realizacji inwestycji związanych z wymianą i modernizacją istniejącego taboru autobusowego w kierunku taboru niskoemisyjnego (testowanie nowych rozwiązań).
	Przeprowadzenie badań społecznych wśród mieszkańców Subregionu Brzeskiego, w celu doboru właściwej polityki komunikacyjnej i transportowej, spełniającej ich oczekiwania.

	Zagrożenia
	Pandemia Covid-19 przyczyniła się do utrwalenia tendencji korzystania z transportu indywidualnego.
	Zjawisko starzenia się społeczeństwa. Seniorzy charakteryzują się ograniczoną mobilnością, co ma źródło zarówno w mniejszych potrzebach podróżowania w tej grupie wiekowej, jak i w ograniczeniach zdrowotnych. To zjawisko skutkuje spadkiem popytu na podróże oraz usługi transportowe.
	Intensywna rywalizacja sąsiednich jednostek terytorialnych w kwestii przyciągania inwestycji.
	Trudności finansowe sektora publicznego wynikające z zwiększonych wydatków samorządów na świadczenie usług publicznych.
	Wzrost liczby ekstremalnych zjawisk atmosferycznych i w konsekwencji częstsze występowanie klęsk żywiołowych.
	Brak udoskonalenia rozwiązań i infrastruktury komunikacyjnej.
	Wzrastające koszty inwestycji przy równoległym spadku zdolności finansowej samorządów.
	Skokowy wzrost kosztów usług transportowych będący rezultatem podwyższających się cen nośników energii. Zmniejszone przychody z biletów skutkują większymi dopłatami ze strony budżetu jednostek samorządu terytorialnego. Równocześnie, wzrost cen nośników energii wpływa na ograniczenie wykorzystania transportu samochodowego z uwagi na wzrastające ogólne koszty podróży, niezależnie od rodzaju środka transportu.
	Wzrost cen energii elektrycznej powodujący spadek zainteresowania elektromobilnością.

VI.4 Matryca logiczna

Wizja rozwoju transportu na obszarze Subregionu Brzeskiego

Wizja rozwoju transportu na obszarze Subregionu Brzeskiego
Subregion Brzeski obszarem wdrażania efektywnych rozwiązań w komunikacji i transporcie.

Powyższa wizja realizowana jest poprzez dwa główne cele strategiczne na poziomie Subregionu Brzeskiego:

Cel strategiczny 1.	Innowacyjny i konkurencyjny system transportu publicznego
Cel strategiczny 2.	Zintegrowanie poszczególnych sektorów transportu i komunikacji na obszarze Subregionu Brzeskiego

Cele strategiczne

Tabela 12 Matryca logiczna Planu Transportowego

Wymiar	Cel strategiczny Planu Transportowego	Cel szczegółowy Planu Transportowego	Analiza problemowa
Transport publiczny	Cel strategiczny 1. Innowacyjny i konkurencyjny system transportu publicznego	Cel szczegółowy 1.1 Budowa, przebudowa i modernizacja infrastruktury transportu publicznego	<ul style="list-style-type: none"> Niewystarczająca atrakcyjność oferty przewozowej
		Cel szczegółowy 1.2 Wdrażanie zintegrowanej infrastruktury parkingowo-przesiadkowej	<ul style="list-style-type: none"> Brak taboru o zerowym i niskim poziomie emisji
		Cel szczegółowy 1.3 Konkurencyjny i ekologiczny transport publiczny	<ul style="list-style-type: none"> Emisja zanieczyszczeń do powietrza, w tym CO₂ Wykluczenie komunikacyjne w obszarze transportu zbiorowego, szczególnie w miejscowościach najmniej zurbanizowanych
		Cel szczegółowy 1.4 Cyfryzacja transportu publicznego	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost cen biletów za realizowane usługi transportowe Niewystarczające połączenia między infrastrukturą transportu zbiorowego

Sieć połączeń transportowych	Cel strategiczny 2. Zintegrowanie poszczególnych sektorów transportu i komunikacji na obszarze Subregionu Brzeskiego	Cel szczegółowy 2.1 Kształtowanie struktur instytucjonalnych wspierających integrację różnych sektorów transportu	<ul style="list-style-type: none"> • Brak korelacji rozkładów jazdy w transporcie publicznym • Niewystarczająca liczba stacji ładowania dla pojazdów elektrycznych • Ograniczona sieć dróg rowerowych i brak ich skoordynowania <ul style="list-style-type: none"> • Wysoka liczba wypadków i incydentów drogowych
		Cel szczegółowy 2.2 Rozbudowa i tworzenie infrastruktury wspierającej transport rowerowy oraz użytkowanie pojazdów dojazdowych (UTO)	
		Cel szczegółowy 2.3 Zwiększenie bezpieczeństwa i sprawności ruchu drogowego	
		Cel szczegółowy 2.4 Przesunięcie ruchu tranzytowego poza centralne obszary miast	
		Cel szczegółowy 2.5 Wdrażanie rozwiązań elektromobilnych	
		Cel szczegółowy 2.6 Rozwój transportu kolejowego jako alternatywy dla transportu kołowego	

Źródło: Opracowanie własne

VI.5 Koncepcja dotycząca planów mobilności na obszarze Subregionu Brzeskiego

Rozdział ten koncentruje się na kluczowych działaniach i założeniach, wymagających wdrożenia w systemie transportowym, którego priorytetem jest rozszerzenie dostępności obszaru funkcjonalnego oraz zapewnienie doskonałej jakości mobilności i usług transportowych.

VI.5.1 Rekomendowany model funkcjonowania publicznej komunikacji zbiorowej na terenie Subregionu Brzeskiego

Najważniejszym zadaniem samorządów z Subregionu Brzeskiego jest rozwinięcie spójnej infrastruktury transportu publicznego, obejmującej zarówno transport autobusowy, jak i kolejowy tak, aby dostarczyć mieszkańcom wysokiej jakości usługi komunikacyjne, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Zalecenia są oparte na analizie pięciu fundamentalnych aspektów, które wyznaczają specyfikę rynku transportu i komunikacji w obszarze Subregionu Brzeskiego:

I. Integracja różnych sektorów transportu i komunikacji

Obszar Subregionu Brzeskiego usytuowany jest w zachodniej części województwa opolskiego. Odznacza się obszarami cennymi przyrodniczo, często objętymi formami ochrony przyrody. Jego usytuowanie pomiędzy dużymi ośrodkami miejskimi, takimi jak Opole i Wrocław, stanowi o wysokim

potencjale rozwojowym. Kluczowym wyzwaniem inwestycyjnym będzie zatem rozwinięcie infrastruktury komunikacyjnej, w tym dróg oraz dróg rowerowych. Istotną kwestią będzie również rozwój transportu kolejowego, jest to jednak obszar, za który nie odpowiadają zarówno gminy, jak i powiaty wchodzące w skład Subregionu Brzeskiego.

Podmioty uczestniczące:

- Samorządy Subregionu Brzeskiego,
- Województwo Opolskie,
- PKP (infrastruktura kolejowa).

II. Budowa obwodnicy Brzegu

Droga krajowa nr 39 przecina obszary trzech województw: dolnośląskiego, opolskiego oraz wielkopolskiego. Wybudowanie obwodnicy w tym rejonie przyczyni się do zmniejszenia intensywności ruchu, szczególnie w przypadku tranzytu, który wywiera duże obciążenie na nawierzchnię drogi, co z kolei wpływa negatywnie na jej stan techniczny; nowy most nie będzie w Brzegu, a w jego pobliżu/rejonie; ponadto podmiotami uczestniczącymi są także Gmina Skarbimierz i Gmina Lubsza, przez których teren ma przebiegać ta obwodnica.

Jednym z głównych atutów tego przedsięwzięcia jest poprawa poziomu bezpieczeństwa, zarówno dla kierowców, jak i mieszkańców miasta. Nowy most w Brzegu istotnie podniesie zdolności komunikacyjne, także w przypadku sytuacji kryzysowych. Przypomnijmy, że podczas powodzi w 2010 roku istniało poważne ryzyko konieczności zamknięcia obecnego mostu na Odrze, co mogłoby spowodować poważne trudności w ewakuacji mieszkańców, tak jak to miało miejsce w 1997 roku. Projekt ten wpisuje się w ogólnokrajowy Program budowy 100 obwodnic na lata 2020–2030.

Podmioty uczestniczące:

- GDDKiA Oddział w Opolu,
- Konsorcjum firm MPRB Sp. z o.o. i Mosty Kraków S.A.,
- Miasto Brzeg.

III. Rozwój oferty transportu publicznego

Strategia rozwoju komunikacji publicznej powinna synchronizować takie elementy, jak dostępność transportowa dla mieszkańców obszaru, ułatwianie dojazdów do miejsc pracy, szkół oraz instytucji, usprawnienie przemieszczania się w ramach Subregionu Brzeskiego, ograniczenie natężenia ruchu samochodowego oraz stymulowanie wzrostu turystycznego poprzez rozwijanie transportu.

Podmioty uczestniczące:

- Samorządy Subregionu Brzeskiego,

- Województwo Opolskie,
- Przewoźnicy i organizatorzy transportu

IV. Konieczność rozwoju elektromobilności

W obliczu ciągle rosnącego popytu na samochody elektryczne, coraz istotniejszym staje się tworzenie infrastruktury umożliwiającej wydajne i bezpieczne z nich korzystanie. Możliwość szybkiego i bezpiecznego ładowania pojazdów w dowolnym czasie i miejscu przestaje być wyzwaniem – staje się standardem. Dlatego, oprócz punktów ładowania dla elektrobusów, istotne jest rozwinięcie dostępnych dla mieszkańców i odwiedzających sieci stacji ładowania osobowych samochodów elektrycznych. W kontekście rozwoju ekologicznego transportu, kluczową rolę odgrywa progresywna modernizacja floty pojazdów komunikacji publicznej w kierunku modeli o niskiej emisji lub emisji zerowej. Elektryczne autobusy nie tylko są bardziej komfortowe niż ich odpowiedniki z silnikami diesla, ale także cechują się cichą i płynną jazdą, pozbawioną emisji spalin.

Podmioty uczestniczące:

- Samorządy Subregionu Brzeskiego,
- Województwo Opolskie,
- Przewoźnicy i organizatorzy transportu,
- Przedsiębiorcy prywatni.

V. Rozwój systemu dróg rowerowych

Wprowadzenie nowoczesnego i atrakcyjnego systemu komunikacji publicznej, opartej na rozwiązaniach niskoemisyjnych, powinno obejmować również rozwój infrastruktury transportu rowerowego, który może stanowić alternatywny środek transportu w mieście oraz podczas dojazdów do środków komunikacji publicznej, takich jak autobusy i pociągi. Obecnie w Subregionie Brzeskim rowery są stosunkowo rzadko wykorzystywanym środkiem dojazdu do pracy, szkoły czy punktów przesiadkowych. Częściej używane są w celach rekreacyjnych, zwykle ze względu na brak odpowiedniej infrastruktury. Aby poprawić tę sytuację, istotne jest podjęcie działań zmierzających do budowy dedykowanych tras rowerowych, tworzenia parkingów typu "Bike&Ride", rozwijania systemów rowerów miejskich oraz ułatwiania korzystania z indywidualnych środków transportu osobistego (UTO). Zaleca się wykorzystanie wytycznych Planu Transportowego Województwa Opolskiego 2030 (PTWO 2030) oraz Opolskiej Polityki Rowerowej przy projektowaniu i rozwijaniu dróg rowerowych.

Podmioty uczestniczące:

- Samorządy Subregionu Brzeskiego,
- Województwo Opolskie.

VI.5.2 Najważniejsze działania inwestycyjne planowane do realizacji

Jednym z kluczowych aspektów właściwego funkcjonowania obszaru funkcjonalnego jest dostępność komunikacyjna. Aby umożliwić swobodne przemieszczanie się ludzi w obrębie Subregionu Brzeskiego, istotne jest dokonanie inwestycji, obejmujących zarówno rozwój transportu drogowego, jak i kolejowego, oraz zapewnienie ich skutecznego połączenia. Niezbędne jest podejmowanie działań mających na celu poprawę jakości i efektywności transportu publicznego

Tabela 13 Działania objęte instrumentem IIT

Lp.	Beneficjent	Obszar	Zakres IIT w ramach FEO 2021-2027	Na obszarze/poza obszarem MOF	Projekt główny/uzupełniający	Krótki opis projektu	Wartość projektu	Wartość dofinansowania	Wartość wkładu własnego	Źródło finansowania	Etap realizacji projektu	Okres realizacji projektu
1.	Gmina Grodków	Mobilność mieszkańców	4.2 Mobilność mieszkańców	poza MOF	Główny	Budowa i oznakowanie ścieżek rowerowych na terenie gminy Grodków	10 000 000,00 zł	8 500 000,00 zł	1 500 000,00 zł	UE	Koncepcja	2024-2026
2.	Gmina Grodków	Mobilność mieszkańców	4.2 Mobilność mieszkańców	poza MOF	uzupełniający	Budowa stacji ładowania i tankowania pojazdów zeroemisyjnych w Grodkowie	300 000,00 zł	255 000,00 zł	45 000,00 zł	UE	Koncepcja	2025-2026
3.	Gmina Olszanka	Zapobieganie zagrożeniom/ Mobilność mieszkańców	3.1 Mobilność miejska	na obszarze MOF	uzupełniający	Zakup i montaż znaków z dynamicznym pomiarem prędkości	400 000,00 zł	300 000,00 zł	100 000,00 zł	RPO WO	Koncepcja	2024-2027
4.	Gmina Olszanka	Mobilność mieszkańców	3.1 Mobilność miejska	na obszarze MOF	główny	Budowa ok. 12,5 km ścieżek pieszo - rowerowych na terenie gminy Olszanka	8 000 000,00 zł	6 000 000,00 zł	2 000 000,00 zł	RPO WO	Koncepcja	2024 -2027
5.	Powiat Brzeski	Strategie niskoemisyjne	4.2 Mobilność mieszkańców	poza MOF	główny	Ograniczenie ruchu samochodowego i emisji zanieczyszczeń poprzez inwestycję w infrastrukturę rowerową, budowa nowych ścieżek rowerowych z niezbędną infrastrukturą przy drogach powiatowych	10 000 000,00 zł	8 500 000,00 zł	1 500 000,00 zł	FEO 2021-2027	Koncepcja	2024-2027
6.	Gmina Skarbimierz	Mobilność mieszkańców	3.1 Mobilność miejska	na obszarze MOF	główny	Rozbudowa systemu monitoringu, utworzenie centrów monitoringu w miejscowościach gminy i montaż znaków z dynamicznym pomiarem prędkości oraz wyposażenie straży gminnej	1.200 000,00 zł	900 000,00 zł	300 000,00 zł	UE, NFOŚiGW, środki własne	Koncepcja	2022-2027

Lp.	Beneficjent	Obszar	Zakres IIT w ramach FEO 2021-2027	Na obszarze/poza obszarem MOF	Projekt główny/uzupełniający	Krótki opis projektu	Wartość projektu	Wartość dofinansowania	Wartość wkładu własnego	Źródło finansowania	Etap realizacji projektu	Okres realizacji projektu
7.	Gmina Olszanka	Strategie niskoemisyjne	3.1 Mobilność miejska	na obszarze MOF	główny	Budowa ścieżek pieszo - rowerowych na terenie Gminy Olszanka	2 400 000,00 zł	2 040 000,00 zł	360 000,00 zł	FEO 2021-2027	koncepcja	2024-2026
8.	Gmina Brzeg	Strategie niskoemisyjne	3.1 Mobilność miejska	na obszarze MOF	główny	Budowa i Wykonanie 3 etapu centrum przesiadkowego	3 000 000,00 zł	2 550 000,00 zł	450 000,00 zł	FEO 2021-2027	W opracowaniu	2024-2026
9.	Gmina Brzeg	Strategie niskoemisyjne	3.1 Mobilność miejska	na obszarze MOF	główny	Budowa kładki pieszo - rowerowej nad rzeką Odrą i skomunikowanie jej z istniejącymi szlakami rowerowymi (ścieżki rowerowe i ciągi pieszo - rowerowe na terenie Gmin Brzeg, Lubsza i Skarbimierz)	5 000 000,00 zł	4 250 000,00 zł	750 000,00 zł	FEO 2021-2027	koncepcja	2024-2026
10.	PKS Brzeg	Strategie niskoemisyjne	3.1 Mobilność miejska	na obszarze MOF	uzupełniający	Zakup niskoemisyjnego lub zeroemisyjnego taboru autobusowego dla celów komunikacji miejskiej.	24 000 000,00 zł	20 400 000,00 zł	3 600 000,00 zł	FEO 2021-2027	koncepcja	2024-2026
11.	Gmina Lubsza	Strategie niskoemisyjne	3.1 Mobilność miejska	na obszarze MOF	główny	Wyznaczenie i oznakowanie tras pieszo - rowerowych oraz zagospodarowanie miejsc wypoczynku w Gminie Lubsza. W ramach projektu planuje się: opracowanie dokumentacji projektowej, wyznaczenie i oznakowanie tras pieszo - rowerowych,	450 000,00 zł	382 500,00 zł	67 500,00 zł	FEO 2021-2027	koncepcja	2023-2024

Lp.	Beneficjent	Obszar	Zakres IIT w ramach FEO 2021-2027	Na obszarze/poza obszarem MOF	Projekt główny/uzupełniający	Krótki opis projektu	Wartość projektu	Wartość dofinansowania	Wartość wkładu własnego	Źródło finansowania	Etap realizacji projektu	Okres realizacji projektu
						zagospodarowanie miejsc wypożyczalni przy trasach pieszo-rowerowych.						
12	Gmina Brzeg	Strategie niskoemisyjne	3.1 Mobilność miejska	na obszarze MOF	główny	Budowa, przebudowa i remonty ścieżek rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych wraz z niezbędną infrastrukturą na terenie Gminy Brzeg	8 000 000,00 zł	6 800 000,00 zł	1 200 000,00 zł	FEO 2021-2027	koncepcja	2024-2026

Źródło: Samorzędy wchodzące w skład Subregionu Brzeskiego – ankietyzacja.

Uzupełnieniem powyższego wykazu działań będą interwencje określone w Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033.

Lp.	Rodzaj wymiaru	Cel strategiczny	Kierunek działania	Skrócone uzasadnienie
1	Wymiar gospodarczy	Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności subregionalnej gospodarki	Kierunek działania 1.1 Integracja Subregionu Brzeskiego w oparciu o nowoczesny transport publiczny i efektywny system komunikacji	Integracja przestrzenna obszaru i zwiększenie poziomu spójności możliwe jest dzięki rozbudowie sieci dróg rowerowych i rozbudowie infrastruktury rowerowej, pełniącej funkcje nie tylko rekreacyjne, ale również komunikacyjne.
2	Wymiar przestrzenny	Cel strategiczny 3. Integracja przestrzenna, techniczna i planistyczna Subregionu przy jednoczesnym ograniczeniu zjawiska antropopresji	Kierunek działania 3.7 Zrównoważony rozwój transportu publicznego w Subregionie Brzeskim	Zintegrowany system transportowy wpływa na poziom spójności przestrzennej obszaru i siłę powiązań funkcjonalnych. Ponadto wdrażanie nowoczesnych, ekologicznych rozwiązań z zakresu transportu publicznego pozytywnie wpływa na jakość i stan powietrza atmosferycznego na terenie subregionu.

Źródło: Strategia Rozwoju Subregionu Brzeskiego na lata 2021-2030.

VI.5.3 Wskaźniki monitoringu realizacji inwestycji

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Źródło danych do określenia wskaźnika
1.	Zanieczyszczenia powietrza, dla których odnotowano przekroczenia stanu dopuszczalnego w strefie opolskiej	-	RWMŚ
2.	Długość dróg dla rowerów	km]	GUS
3.	Liczba przystanków autobusowych	szt.	GUS
4.	Liczba mieszkańców ekspozowanych na hałas – w ciągu dnia	os.	GDDKiA
5.	Liczba mieszkańców ekspozowanych na hałas – w ciągu nocy	os.	GDDKiA
6.	Drogi powiatowe o nawierzchni gruntowej	km	GUS
7.	Drogi gminne o nawierzchni gruntowej	km	GUS
8.	Ilość zrealizowanych zadań (działania podstawowe)	szt.	-
9.	Ilość zrealizowanych zadań (działania rezerwowe)	szt.	-
10.	Nakłady finansowe poniesione na realizację działań	zł	-

Źródło: Opracowanie własne.

VI.5.4 Rezultat rzeczowy realizacji zadań

Wśród zadań przeznaczonych do realizacji przeważają takie działania jak budowa nowych i modernizacja istniejących dróg gminnych, finalizacja inwestycji z zakresu budowy centrów przesiadkowych, budowa dróg rowerowych, w tym dróg o wymiarze transgranicznym i ponadgminnym, wymiana taboru komunikacji zbiorowej na pojazdy niskoemisyjne, działania mające na celu poprawę mobilności mieszkańców oraz rozwój elektromobilności.

Realizacja powyższych działań przyczyni się do poprawy mobilności miejskiej oraz ochrony środowiska, w tym jakości powietrza. Dzięki realizacji powyższych działań przewiduje się:

- Poprawę efektywności ruchu: modernizacja traktów komunikacyjnych prowadzi do optymalizacji przepływu pojazdów. To z kolei skutkuje skróceniem czasu podróży, a także podniesieniem komfortu oraz bezpieczeństwa podróżujących.
- Redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza: usprawnienie ruchu przyczyni się będzie do redukcji emisji szkodliwych gazów, w szczególności takich jak dwutlenek węgla, tlenki azotu czy cząstki stałe.
- Poprawa bezpieczeństwa na drogach: poprawa jakości dróg i innych traktów komunikacyjnych pozytywnie wpłynie na bezpieczeństwo zarówno dla kierowców, jak i pieszych.

- Promowanie transportu zbiorowego i alternatywnego: wykorzystanie pojazdów niskoemisyjnych w transporcie zbiorowym oraz wprowadzenie pojazdów elektrycznych dla użytku indywidualnego.
- Ograniczenie hałasu: modernizacja dróg poprawi ich parametry akustyczne, eliminując w dużym stopniu hałas związany z ruchem pojazdów, który może być uciążliwi w szczególności dla osób zamieszkujących blisko głównych traktów komunikacyjnych.
- Integracja transportu publicznego: tworzenie węzłów przesiadkowych, które pozwolą na integrację transportu indywidualnego i zbiorowego (w tym autobusowego i kolejowego).

Reasumując, pomyślne wypełnienie określonych zadań będzie miało istotne znaczenie dla poprawy mobilności mieszkańców Subregionu Brzeskiego, zwiększenia ich bezpieczeństwa i komfortu podróży. Realizacja planowanych inwestycji przyniesie realne korzyści środowiskowe. Działania te wspomogą ochronę środowiska poprzez redukcję negatywnego wpływu transportu na ekosystem, zwłaszcza poprawiając jakość powietrza.

VI.5.5 Komplementarność

Poniżej przedstawiono przegląd działań i inicjatyw planowanych do realizacji, bazując na treściach zawartych w dokumentach strategicznych dotyczących transportu, komunikacji oraz dziedzin pokrewnych.

Plan Transportowy Województwa Opolskiego na lata 2021-2030

Kluczowym dokumentem kształtującym politykę transportową na obszarze województwa opolskiego jest Plan Transportowy Województwa Opolskiego na lata 2021-2030. Jego głównym zamierzeniem jest wytyczenie strategicznych kierunków rozwoju regionalnego systemu transportowego w okresie programowania 2021–2027, a także sformułowanie długofalowych propozycji działań do roku 2030. PTWO 2030 pełni istotną rolę jako narzędzie wspierające podejmowanie spójnych i holistycznych decyzji dotyczących rozwoju transportu. Plan, opierający się na rzetelnych analizach i identyfikacji kluczowych problemów, oddaje realne potrzeby regionu. Ponadto, PTWO 2030 wyznacza strategiczne cele i potrzeby transportowe oraz odpowiedzi na rosnące wyzwania związane z coraz większą regionalną mobilnością. Plan uwzględni optymalną integrację między różnymi gałęziami transportu, skupia się na zapewnieniu spójności sieci, wzmacnianiu bezpieczeństwa oraz ograniczaniu wpływu transportu na środowisko w kontekście aspektów społecznych i ekonomicznych. W procesie kształtowania PTWO 2030 kluczową rolę odgrywa współpraca pomiędzy wszystkimi interesariuszami. To zarówno zapewnienie ciągłości działań infrastrukturalnych w obszarach transgranicznych, jak i uwzględnienie potrzeb zgłaszanych przez podmioty zainteresowane, gotowe do pokrycia kosztów utrzymania i eksploatacji przedsięwzięć realizowanych w ramach planu.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Brzeg

Zgodnie z wizją określoną w PGN dla Gminy Brzeg „Gmina Brzeg będzie stanowić nowoczesny, innowacyjny, przyjazny dla środowiska naturalnego, mieszkańców i przedsiębiorców ośrodek, którego wzrost gospodarczy oparty będzie na stosowaniu niskoemisyjnych i proekologicznych rozwiązań technologicznych, inwestycjach w odnawialne źródła energii i stałej poprawie efektywności energetycznej”.

W ramach celu operacyjnego nr 3: Rozwój i wykorzystanie technologii i praktyk niskoemisyjnych, wyznaczono następujące cele szczegółowe:

- Kierowanie się zasadą spełniania warunku niskoemisyjności w podejmowaniu decyzji administracyjnych,
- Zakup niskoemisyjnego taboru gminnego,
- Zakup niskoemisyjnego taboru w komunikacji publicznej,
- Rozbudowa i modernizacja ciągów komunikacji – dróg, dróg rowerowych, traktów pieszych oraz infrastruktury towarzyszącej,
- Rozwój komunikacji zbiorowej poprzez jej promocję i dostosowanie do potrzeb mieszkańców, w tym stworzenie nowych punktów przesiadkowych,
- Promocja budownictwa zeroenergetycznego i pasywnego.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Lubsza

Cel strategiczny gminy obejmuje przede wszystkim dążenie do rozwoju gospodarczego, przy jednoczesnym akcentcie na stopniowe zmniejszanie zapotrzebowania na energię wśród wszystkich użytkowników. Jednym z celów operacyjnych wyznaczonych w PGN jest „ograniczanie emisji CO₂, w tym emisji zależnej bezpośrednio od gminy (dot. m.in. obiektów komunalnych, transportu gminnego, oświetlenia gminnego), zależnej pośrednio od gminy (dot. m.in. obiektów prywatnych i transportu prywatnego)”.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Olszanka

Priorytetowym celem realizacji Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy Olszanka na okres 2015-2020 (z perspektywą do 2025 r.) jest lokalne wsparcie wdrażania pakietu klimatyczno-energetycznego 2020 oraz poprawa jakości powietrza na poziomie lokalnym, regionalnym i nawet globalnym, łącznie z obszarem Unii Europejskiej. Inicjowanie działań przynoszących wymierne korzyści musi wywodzić się z najniższego szczebla samorządu, ponieważ jedynie w ten sposób można skutecznie sprostać wyzwaniom postawionym przez pakiet klimatyczno-energetyczny 2020. Zgodnie z harmonogramem

zadań przeznaczonych do realizacji, w PGN wyznaczono działanie polegające na rozwoju infrastruktury pieszej i rowerowej, jako alternatywy dla transportu kołowego.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Grodków

Głównym celem strategicznym PGN jest przekształcenie gminy Grodków w model gospodarki niskoemisyjnej. Cele szczegółowe obejmują natomiast osiągnięcie do roku 2020 minimalnego zmniejszenia zużycia energii finalnej o 3,88%, wzrost udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych o co najmniej 0,06% oraz ograniczenie emisji CO₂ do roku 2020 o przynajmniej 2,24%. Wśród zadań wyznaczonych do realizacji zaplanowano tu między innymi „budowę, remont i modernizację infrastruktury transportowej”, w tym rozwój komunikacji rowerowej, poprawę stanu technicznego dróg gminnych i rozbudowę infrastruktury około drogowej, a także sukcesywną wymianę taboru samochodowego na pojazdy niskoemisyjne.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Skarbimierz

Priorytetowym celem wdrożenia Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy Skarbimierz na okres 2015-2020 jest lokalne wsparcie w realizacji celów pakietu klimatyczno-energetycznego 2020 oraz poprawa jakości powietrza na poziomie lokalnym, regionalnym i globalnym, włącznie z obszarem Unii Europejskiej. Konieczność inicjowania działań przynoszących konkretną wartość wymaga podjęcia ich na najniższym szczeblu samorządu, aby efektywnie sprostać wymaganiom i postulatom pakietu klimatyczno-energetycznego 2020. Harmonogram realizacji działań zawiera takie inwestycje jak szeroko pojęty rozwój infrastruktury rowerowej.

Przedstawione powyżej cele i działania zmierzające z jednej strony do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza, a z drugiej strony do poprawy mobilności wśród mieszkańców Subregionu Brzeskiego - znalazły również odzwierciedlenie w Strategiach Rozwoju poszczególnych gmin, gdzie jednym z kierunków działań jest poprawa infrastruktury drogowej i kolejowej, rozwój transportu zbiorowego, a także rozwój infrastruktury rowerowej.

Podczas sporządzania niniejszego opracowania uwzględniono również założenia określone w Studium Techniczno-Ekonomicznym Systemu Komunikacyjnego Miasta Brzegu do roku 2035.

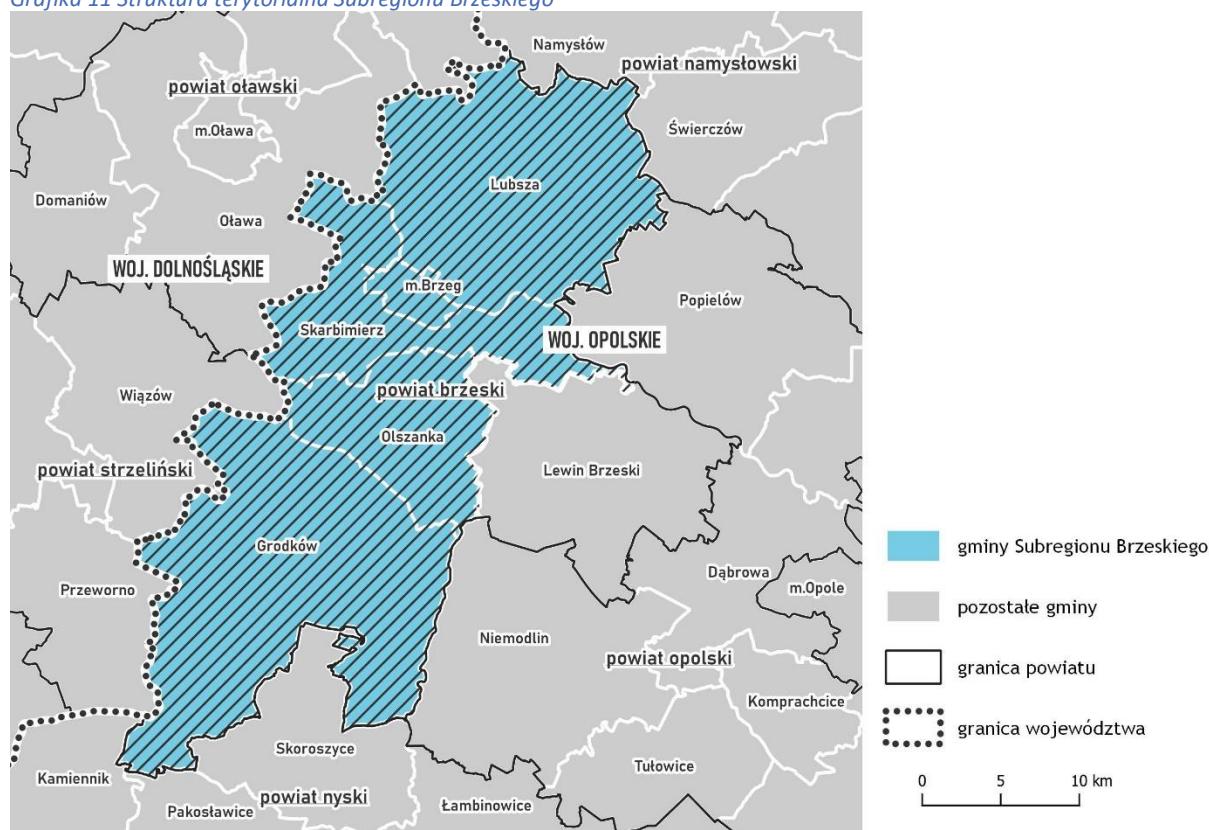
Załącznik 3. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

VII.1 Definicja obszaru wsparcia

VII 1.1 Struktura terytorialna Subregionu Brzeskiego

Centrum Subregionu Brzeskiego stanowi miasto Brzeg, które dla mieszkańców obszaru jest miejscem pracy, nauki, spędzania czasu wolnego, robienia zakupów czy korzystania z opieki zdrowotnej. Stanowi także ważny węzeł komunikacyjny. Między gminami: Brzeg, Lubsza, Olszanka, Grodków i Skarbimierz a powiatem brzeskim działają powiązania funkcjonalne i hierarchiczne. Istotne są również powiązania gospodarcze między gminami i podmiotami gospodarczymi działającymi na ich terenie. Na poniższej grafice można zaobserwować położenie poszczególnych gmin w ramach stworzonego Subregionu Brzeskiego. Koncentryczne położenie Brzegu wskazuje na potrzebę kreowania polityk lokalnych w porozumieniu z podmiotami znajdującymi się w jego bezpośrednim otoczeniu.

Grafika 11 Struktura terytorialna Subregionu Brzeskiego

Źródło: opracowanie własne

Obszar funkcjonalny Subregionu Brzeskiego powstał w wyniku inicjatywy władz jednostek samorządu terytorialnego, wchodzących w skład Subregionu. W skład obszaru wchodzi:

- Gmina Brzeg (gmina miejska, woj. opolskie),
- Gmina Lubsza (gmina wiejska, woj. opolskie),

- Gmina Olszanka (gmina wiejska, woj. opolskie),
- Gmina Grodków (gmina miejsko-wiejska, woj. opolskie),
- Gmina Skarbimierz (gmina wiejska, woj. opolskie),
- Powiat Brzeski (woj. opolskie).

Miasto Brzeg zakwalifikowane jest w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) do OSI krajowych jako miasta średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze (umiarkowane powiększanie niekorzystnego dystansu, umiarkowana zła sytuacja społeczno-gospodarcza). Oprócz tego w subregionie położone jest miasto Grodków, które zaliczane jest do grupy małych miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze.

VII.1.2 Charakterystyka Subregionu

Subregion Brzeski leży na terenie historycznej Ziemi Brzeskiej, w połowie drogi pomiędzy Opolem i Wrocławiem, i znajduje się w obrębie dwóch jednostek geograficznych Niziny Śląskiej będącej rozległą równiną w południowo-zachodniej Polsce i północnych Czechach. Większa część analizowanego obszaru leży na Równinie Grodkowskiej – mikroregionie obejmującym południowo-wschodnią część Równiny Wrocławskiej, pomiędzy rzekami Oławą, Odrą a Nysą Kłodzką.

Powierzchnia subregionu zajmuje 716,33 km² (71 633 ha), co stanowi 7,61% powierzchni województwa opolskiego oraz zamieszkuje go 76 438 mieszkańców (7,83% ogółu ludności województwa), średnia gęstość zaludnienia wynosi 107 os./km², jest wyższa od gęstości zaludnienia w województwie - 104 os./km² (dane za 2020 r.). Największymi gminami pod względem powierzchni, są: Gródków (28 595 ha) oraz Lubsza (21 270 ha). Największą gminą z uwagi na potencjał demograficzny, społeczny i gospodarczy jest Brzeg (35 226 os.), który stanowi rdzeń subregionu. Blisko 97% powierzchni subregionu znajduje się na terenach o charakterystyce wiejskiej. Warto dodać, że struktura osadnicza gmin wiejskich tworzących obszar cechuje się dużym rozproszeniem.

Subregion Brzeski jest korzystnie położony pomiędzy dwoma obszarami aglomeracyjnymi – wrocławskim i opolskim. Odległość do każdego z nich jest zbliżona i wynosi ok. 43 km (licząc od rdzenia subregionu). Jednocześnie równoległe do analizowanego obszaru przebiega autostrada A4 stanowiąca kluczową arterię komunikacyjną o znaczeniu ogólnoeuropejskim, łącząca zachód Europy z Ukrainą (jest to najdłuższa autostrada w kraju, o przebiegu równoleżnikowym, stanowiąca polski odcinek drogi międzynarodowej E40). Najbliższy węzeł autostradowy znajduje się ok. 13 km od stolicy subregionu, co stanowi istotny czynnik budowy przewagi konkurencyjnej regionu, również w zakresie budowy trwałego i stabilnego wzrostu gospodarczego.

Ważnym szlakiem transportowym przebiegającym przez Subregion Brzeski jest również rzeka Odra, chociaż infrastruktura hydrotechniczna nie pozwala w chwili obecnej na pełne wykorzystanie rzeki i nadanie jej III klasy żeglowności na wszystkich odcinkach użytkowych.

VII.2 Diagnoza strategiczna

VII.2.1 Wymiar społeczny

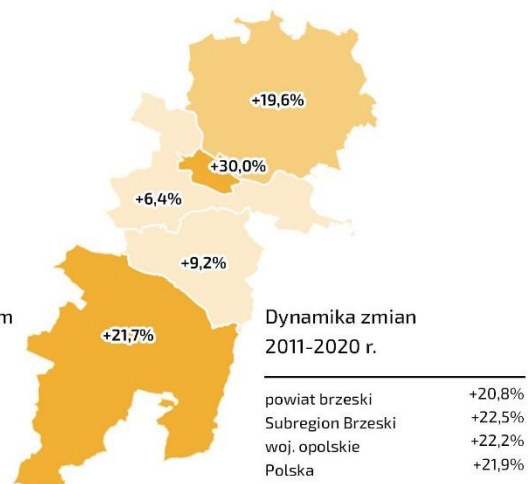
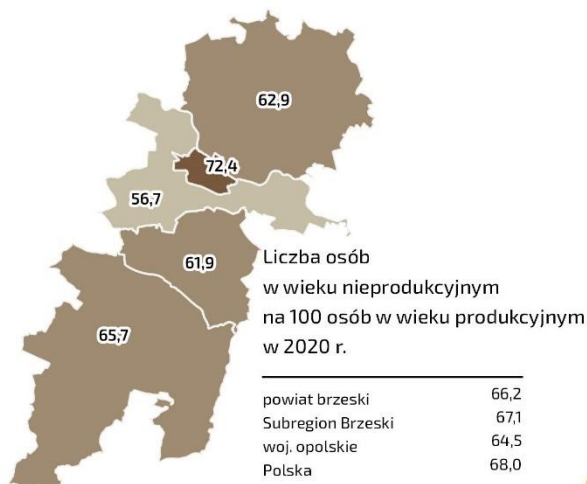
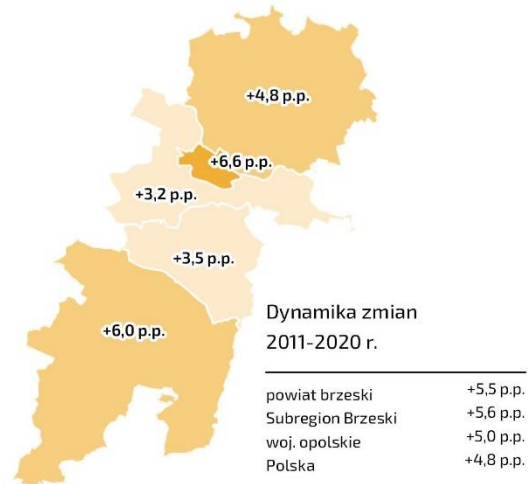
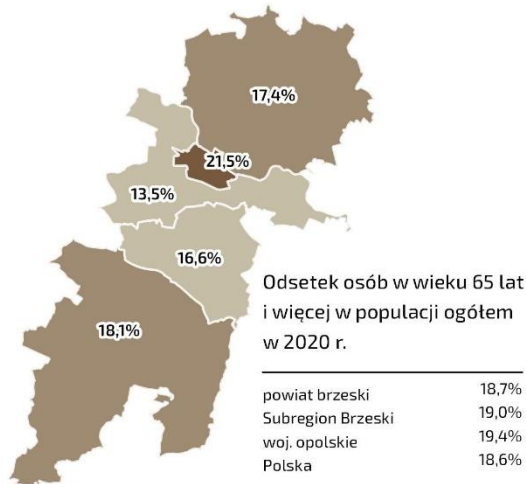
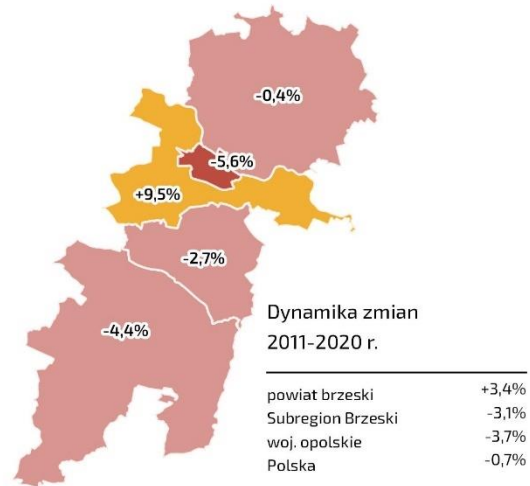
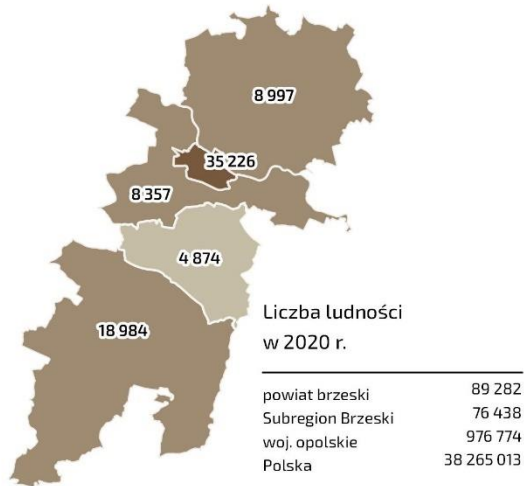
VII.2.1.1 Demografia

- W 2020 r. Subregion Brzeski zamieszkiwany był przez 76 438 osób, co stanowiło 7,83% ogółu ludności zamieszkującej województwo opolskie. Do najbardziej zaludnionych gmin należą: Brzeg (35 226 os.) i Grodków (18 984), W pozostałych gminach liczba ludności nie przekracza 10 tys. mieszkańców.
- W subregionie odnotowuje się ujemną wartość wskaźnika zmiany liczby ludności w latach 2011-2020. Zjawisko depopulacji jest zjawiskiem powszechnym w skali całego kraju. Wartość wskaźnika subregionu wyniosła -3,1%, co jest wynikiem gorszym od wartości kraju (-0,7%) jednak nieco lepszym niż w przypadku województwa opolskiego (-3,7%). Gminą o najwyższym ujemnym wskaźniku jest gmina Brzeg (-5,6%) oraz gmina Gródków (-4,4). Najkorzystniejsza sytuacja w obrębie subregionu występuje natomiast w gminie Skarbimierz (9,5). Jest to jedyna jednostka, w której odnotowuje się dodatnią wartość przedmiotowego wskaźnika. Świadczy to o jej wysokim potencjale w zakresie atrakcyjności osiedleńczej (przede wszystkim ze względu na atrakcyjne miejsca pracy).
- Prognozy demograficzne GUS wskazują, że powiat brzeski odnotuje w 2030 r. spadek liczby ludności na poziomie 7,03% i będzie znacznie przewyższał prognozowany spadek w kraju (-4,8%) jednak będzie niższy niż w całym województwie opolskim (-8,45%).
- Konsekwentny spadek ludności ma duże znaczenie dla potencjału demograficznego obszaru i warunkuje niekorzystne perspektywy dla jego rozwoju. Analiza zachowań społecznych wskazuje na coraz mniejsze przywiązanie do miejsca zamieszkania. Często główną determinantą są czynniki ekonomiczne, które doskonale widoczne są w przypadku gminy Skarbimierz, która charakteryzuje się dodatnim saldem migracji.
- W kontekście starzenia się społeczeństwa, zbadano wartość odsetka osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem. Subregion cechuje się nieco silniejszym poziomem starzenia się społeczeństwa (19,0) w stosunku do kraju (18,6) jednak słabszym niż województwa opolskiego (19,4). Gminami z najdalej posuniętym zjawiskiem starzenia się są gminy Brzeg (21,5) oraz Grodków (18,1). Podobnie sytuacja wygląda w przypadku dynamiki tego zjawiska w latach 2011-2020 - najszybciej starzejącymi się gminami są Brzeg i Grodków, w których odsetek osób

starszych wzrósł w badanym okresie kolejno aż o 6,6 pkt. proc oraz 6.0 pkt. proc. Starzenie się społeczeństwa podobnie jak depopulacja stało się zjawiskiem powszechnym w krajach rozwiniętych, dotyczy to nie tylko Polski, czy jej wybranych regionów.

- W przypadku gminy Brzeg, proces starzenia się społeczeństwa jest szczególnie widoczny, udział osób znajdujących się w wieku poprodukcyjnym był najwyższy w porównaniu z pozostałymi gminami. Przyczyną takiej sytuacji jest występujący na terenie Subregionu Brzeskiego proces suburbanizacji. Podobna tendencja widoczna jest w gminie Gródków, chociaż trochę w mniejszym stopniu.
- Wzrasta liczba osób w wieku nieprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku produkcyjnym. Wysokie wartości tego wskaźnika, z jednej strony świadczą o zamożności i zdrowotności danego społeczeństwa (wydłużenie średniej długości życia), z drugiej strony są niekorzystne z punktu widzenia finansów publicznych (mała liczba osób płacących podatki przy dużej liczbie osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, ochrony zdrowia itp.). Wskaźniki odnoszą się do liczby jednostek, które mogą być uzależnione od wsparcia innych w codziennym życiu (młodzież i osoby starsze) w liczbie osób, które są zdolne do zapewniania takiego wsparcia. Wskaźniki na poziomie subregionu są zbliżone do wartości wojewódzkich i ogólnopolskich. W latach 2011-2020 największy wzrost liczby osób w wieku nieprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku produkcyjnym odnotowano w gminach: Brzeg (+30%) oraz Grodków (+21,7%).
- Niesprzyjające zjawisko obciążenia demograficznego, z punktu widzenia całego obszaru jest równoważone korzystniejszą sytuacją demograficzną w gminach wiejskich i związane jest z występującym procesem suburbanizacji. Jednakże przy utrzymującym się w dłuższym okresie czasu niskim poziomie urodzeń i długim czasie trwania życia, sytuacja ta może ulec pogorszeniu. Wysoki wskaźnik obciążenia jest zdecydowanie niekorzystny z gospodarczego punktu widzenia – wymaga podjęcia, z odpowiednim wyprzedzeniem, działań w zakresie polityki społeczno-opiekuńczej na danym obszarze.

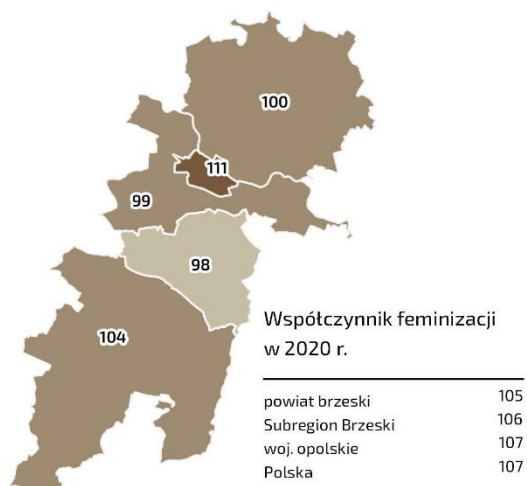
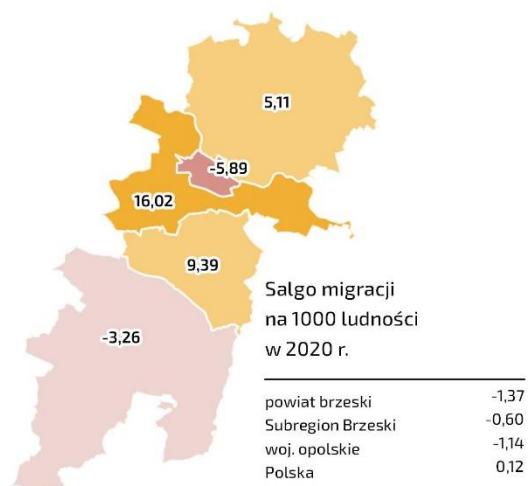
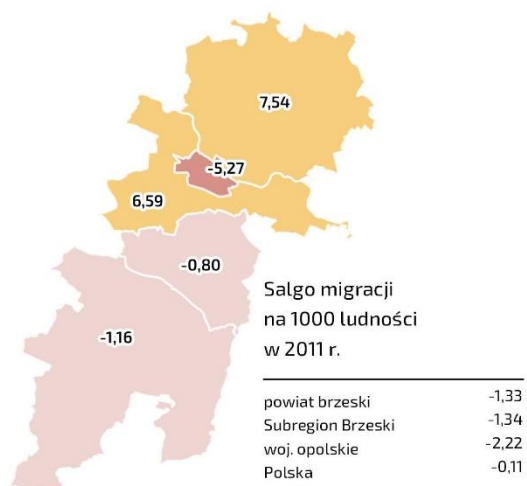
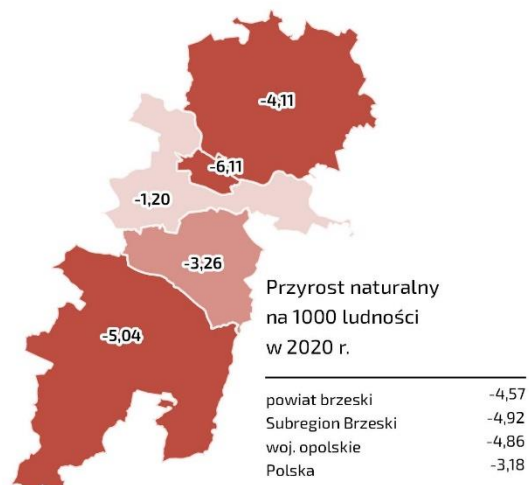
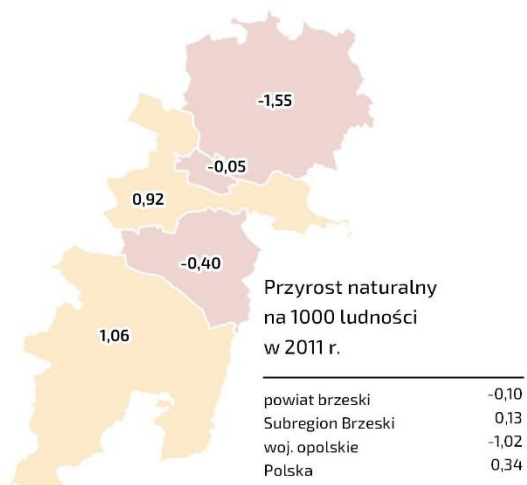
DEMOGRAFIA

źródło danych: GUS BDL 2011-2020

- Ujemny przyrost naturalny stanowi kluczowy czynnik determinujący zjawisko depopulacji w subregionie. W 2020 r. przyrost naturalny na 1000 ludności subregionu wyniósł -4,92, co było wartością znacznie niższą od wartości w kraju (-3,18), czy nawet w województwie opolskim (-4,86). We wszystkich jednostkach subregionu identyfikuje się ujemne wartości przyrostu naturalnego. Na przestrzeni ostatniej dekady wskaźnik znacząco spadł z poziomu wartości dodatnich do ujemnych, co zapowiada niekorzystne tendencje w przyszłości. Gminą, w której zdiagnozowano najgorszą sytuację w omawianym zakresie jest Brzeg (-6,11).
- Saldo migracji na 1000 ludności w 2020 r. wynosiło -0,6, co świadczy, że więcej ludzi wyjeżdża niż osiedla się na tym terenie, jednak patrząc na statystyki ostatniej dekady, saldo migracji uległo poprawie. Dane wskazują na dość stabilną sytuację w kraju i w województwie opolskim – w badanym okresie 2011-2020 saldo migracji odnotowało niewielkie wahania, sięgające 2 pkt. Pod względem omawianego wskaźnika w 2020 r. odmienna sytuacja występuje w gminach: Skarbimierz (16,02), Olszanka (9,39) oraz Lubsza (5,11), w których występuje dodatnie saldo migracji. Świadczy to o znacznym potencjale w zakresie osiedleńczym. Saldo migracji na terenie subregionu świadczy o dużych dysproporcjach związanych z atrakcyjnością osiedleńczą obszaru oraz o występującej suburbanizacji – przemieszczaniu się ludności z miasta centralnego do strefy podmiejskiej.
- Współczynnik feminizacji dla większości badanych jednostek przekracza 100, wyjątek stanowią gminy Olszanka (99) oraz Skarbimierz (98) przy czym dla subregionu wartość współczynnika (106) jest na podobnym, nieznacznie niższym poziomie w stosunku do Polski (107) i całego województwa (107). Jednostką o najwyższym współczynniku feminizacji jest Gmina Brzeg – 111. Współczynnik feminizacji jest nieco niższy w subregionie ze względu na dwa aspekty: dominującą funkcję rolniczą dla obszarów wiejskich w subregionie oraz lokalizacją strefy ekonomicznej w Skarbimierzu, o charakterystyce firm silnie sprofilowanych na zatrudnienie mężczyzn.

DEMOGRAFIA

źródło danych: GUS BDL 2011-2020

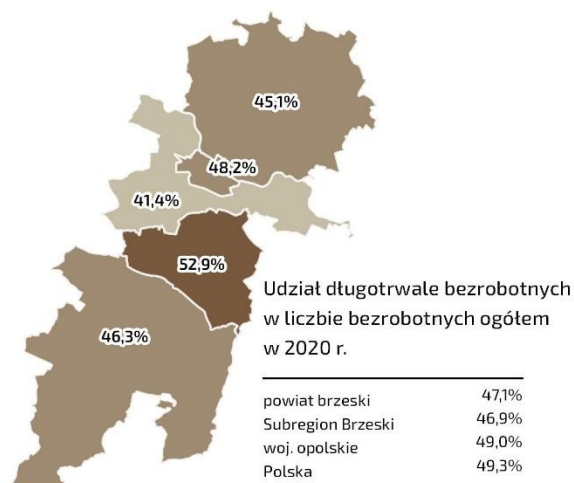
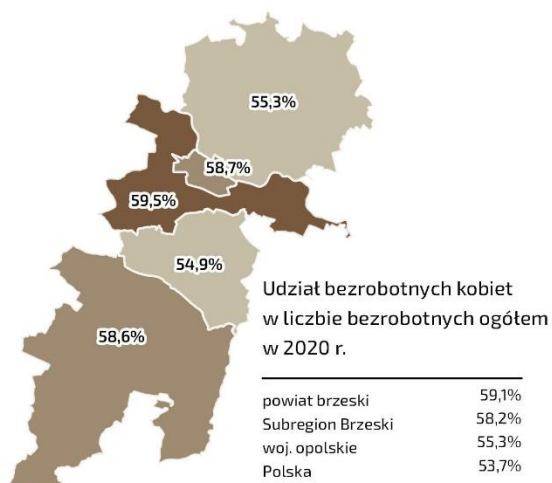
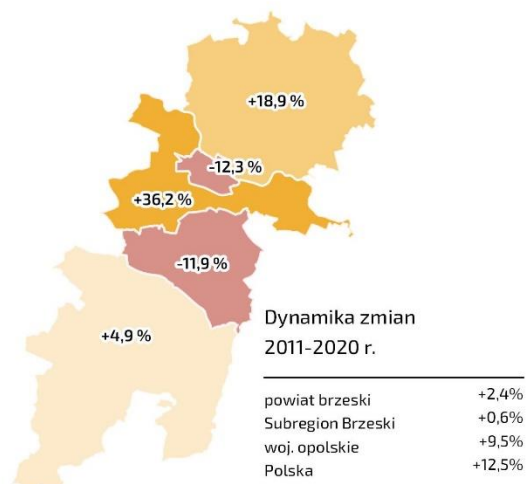
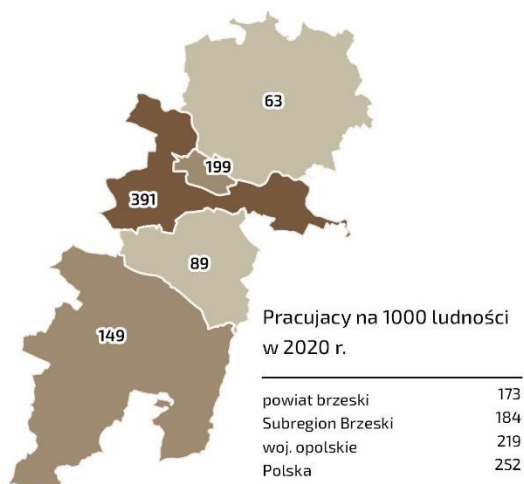
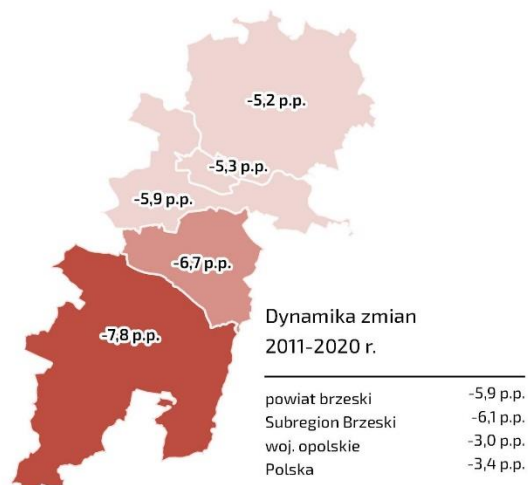
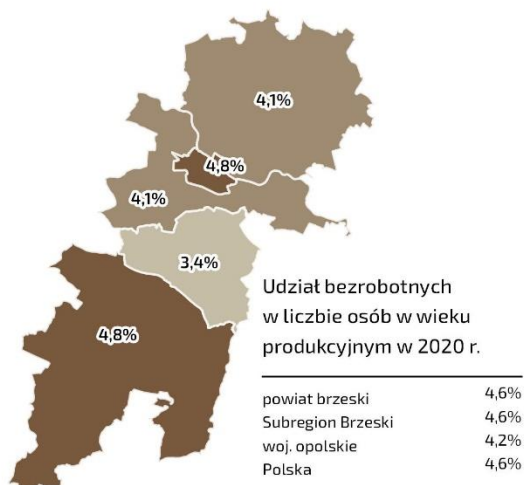
VII.2.1.2 Rynek pracy

- Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2020 r. w całym Subregionie Brzeskim był stosunkowo niski (4,6%), podobnie jak w przypadku Polski (4,6) i województwa opolskiego (4,2%). Dynamika zmian w ciągu dekady, biorąc pod uwagę lata 2011-2020, miała także tendencję spadkową: w subregionie (-6,1 pp.), co było nieznacznie wyższą wartością w stosunku do Polski (-3,4 pp.) i województwa opolskiego (-3,0 pp.). Analizując dynamikę zmian w ramach poszczególnych gmin odnotowano najwyższy spadek w analizowanym okresie 2011-2020 w gminie Grodków (-7,8 pp.), a najniższy w gminie Lubsza (-5,2 pp.).
- Średnia wartość udziału bezrobotnych kobiet w liczbie bezrobotnych ogółem dla całego Subregionu Brzeskiego w 2020 r. wynosiła 58,2% i była wyższa od poziomu do całego województwa opolskiego 55,3%. Także w porównaniu do Polski wskaźnik dla subregionu był wyższy (53,7%). Dynamika zmian w okresie 2011-2020 miała tendencję wzrostową, ale poziom ten był niewielki. W gminach należących do Subregionu Brzeskiego, najwyższy udział bezrobotnych kobiet w liczbie bezrobotnych ogółem odnotowano w gminie Skarbimierz (59,5%), Brzeg (58,7%) oraz Grodków (58,6%).
- Osoby długotrwale bezrobotne to takie, które pozostają bez pracy w okresie dłuższym niż 12 miesięcy. W 2020 r. średnia dla całego subregionu wynosiła 46,9% i była to wartość niższa w stosunku do całego kraju (49,3%). W zakresie udziału długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem również najgorsza sytuacja występowała w gminie Olszanka (52,9%). Z kolei najniższa wartość wskaźnika odnotowana została w gminie Skarbimierz (41,4%) i była zdecydowanie niższa niż wartość wojewódzka i ogólnopolska.
- Spadek bezrobocia do roku 2019 był zjawiskiem powszechnym zarówno w kraju jak i w poszczególnych regionach, więc opisana sytuacja na terenie Subregionu Brzeskiego pasuje do ogólnego trendu ostatnich lat. Niemniej, bezrobocie w kolejnych latach 2020 i 2021 mogło wzrosnąć na wszystkich omawianych rynkach, czyli zarówno w kraju, województwie opolskim jak i w powiatach wchodzących w skład subregionu ze względu na trudną sytuację epidemiologiczną związaną z pandemią koronawirusa.
- Średni współczynnik dotyczący liczby pracujących na 1000 ludności dla Subregionu Brzeskiego w 2020 r. wynosił 184, co w stosunku do całej Polski (252) i województwa opolskiego (219) było na znacznie niższym poziomie. Konsekwentnie, w przypadku dynamiki zmian w okresie 2011-2020 współczynnik osób pracujących na 1000 ludności w subregionie 0,6% był na znacznie niższym poziomie w stosunku do Polski 12,5% i całego województwa opolskiego 9,5%. Najwyższy odsetek pracujących na 1000 ludności w 2020 r. odnotowano w gminie Skarbimierz (391), a najniższy w gminie Lubsza 63. Najwyższa dynamika wzrostu w subregionie osób pracujących

na 1000 ludności w latach 2011-2020 miała miejsce gminie Skarbimierz (36,2%) i była na znacznie wyższym poziomie w porównaniu do Polski (o 23,7 p. proc.) i województwie opolskim (o 26,7 p. proc.). Świadczy to o wysokim potencjale rynku pracy i rozwoju gospodarczego w Skarbimierzu. Wysoką wartość wskaźnika odnotowano także w gminie Lubsza (18,9%). Najmniejsza dynamika zmian wystąpiła w gminie Grodków (4,9%).

- Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w roku 2020 dla Subregionu Brzeskiego (66,2) była na zbliżonym poziomie do województwa opolskiego (64,5) oraz ogólnopolskiego (68). Dynamika zmian w latach 2011-2020 kształtowała się na podobnym poziomie. Wśród gmin z najtrudniejszą sytuacją w zakresie liczby osób w wieku nieprodukcyjnym jest gmina Brzeg (72,4), a dynamika zmian w omawianej gminie była także niekorzystna. W latach 2011-2020 nastąpił wzrost liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym o prawie 21%.

RYNEK PRACY

źródło danych: GUS BDL 2011-2020

VII.2.1.3 Edukacja

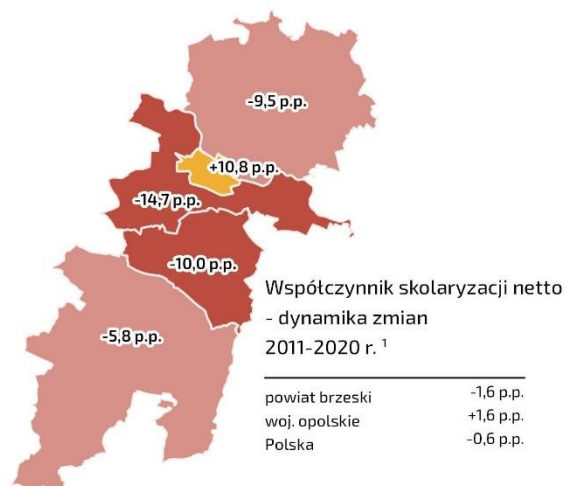
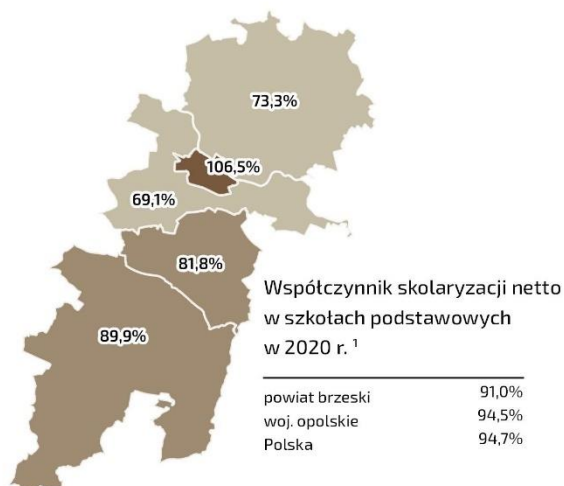
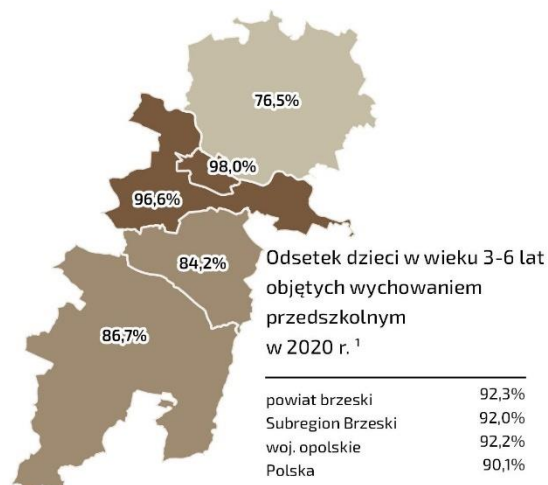
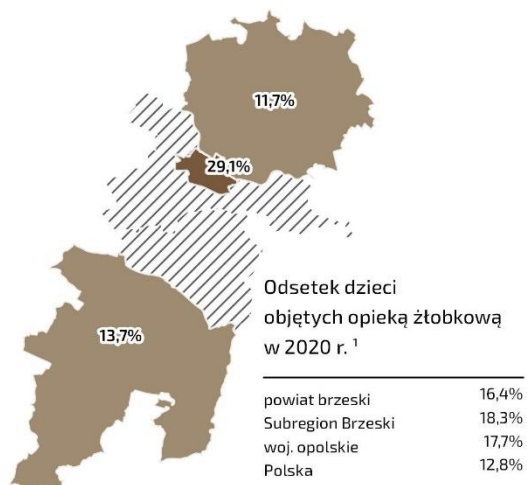
- Opieka żłobkowa jest jednym z ważniejszych elementów usług edukacyjnych (społecznych) wpływających na jakość życia mieszkańców subregionu. Za sprawą szeroko dostępnej opieki żłobkowej rodzice mają możliwość dogodnego powrotu na rynek pracy. Wskaźnik dostępności opieki żłobkowej w 2020 r. w subregionie (18,3%) był wyższy od krajowego (12,8%) oraz wojewódzkiego (17,7%). Najwyższy odsetek dzieci objętych opieką żłobkową w subregionie odnotowano w gminie Brzeg (29,1%). Gmina Skarbimierz oraz gmina Olszanka nie posiadają oferty żłobkowej, są to w zdecydowanej większości gminy wiejskie, które z uwagi na swoją specyfikę nie wykazują takich potrzeb.
- W latach 2011-2020 odnotowano znaczny przyrost przedszkoli w subregionie. Jednocześnie w województwie opolskim systematycznie wzrastał odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Zwiększającą się liczbę dzieci objętych różnymi formami opieki przedszkolnej zawdzięczamy powstaniu nowych placówek i zwiększeniu liczby miejsc w istniejących placówkach. Średnio w regionie 9 dzieci na 10 objętych jest wychowaniem przedszkolnym. W subregionie w 2020 r. wartość odsetka dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wyniosła 92% i była bardzo zbliżona do wartości województwa opolskiego (92,2%) oraz kraju (91%). Najwięcej dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym przypada w gminach: Brzeg (98%) oraz Skarbimierz (96,6%). Najmniejszy odsetek dzieci uczęszcza do przedszkola w gminie Lubsza. Wzrasta liczba dzieci korzystających z tego rodzaju opieki, dlatego konieczne jest utrzymanie tendencji wzrostowej w liczbie placówek zapewniających opiekę dla dzieci w wieku przedszkolnym. Zróżnicowanie w zakresie wartości tego wskaźnika pomiędzy poszczególnymi gminami wynika z jednej strony z podziału wieś-miasto, z drugiej bezpośrednio koreluje ze współczynnikiem pracujących i aktywnych zawodowo osób w danej jst.
- W 2020 r. najwyższy współczynnik skolaryzacji netto²⁶ (szkoły podstawowe) na terenie subregionu osiągnęła gmina Brzeg (106,5%). Zauważa się, że wartości współczynników na terenie pozostałych gmin subregionu są niższe od wartości województwa opolskiego (94,5%), czy kraju (94,7%). Najniższą wartość współczynnika odnotowano w gminie Skarbimierz (69,1%). Niższa wartość współczynników gminnych w stosunku do wartości wojewódzkiej może być przyczyną ruchów migracyjnych lub słabej dostępności szkół podstawowych w poszczególnych gminach w subregionie. Wartość przedmiotowego wskaźnika nie przekraczająca 100% w danej gminie może być pochodną ruchów migracyjnych lub odbywania nauki szkolnej poza obrębem analizowanej gminy. W przypadku Subregionu Brzeskiego mamy do czynienia ze zjawiskiem odbywania nauki

²⁶ Współczynnik skolaryzacji netto określa liczbę uczniów uczęszczającą do szkół na danym etapie kształcenia w ogólnej liczbie dzieci w wieku odpowiadającym danemu etapowi.

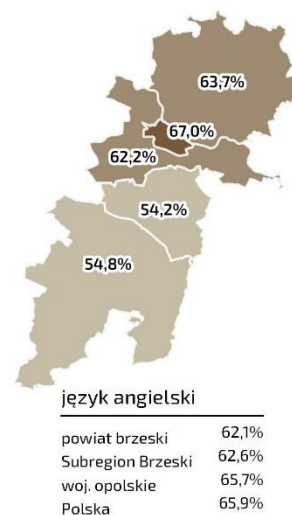
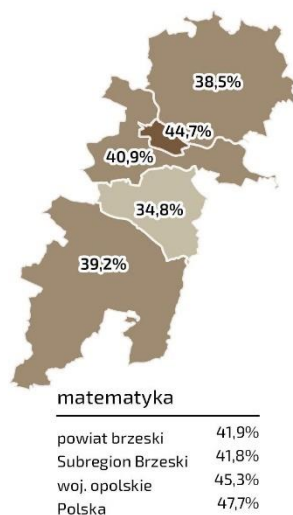
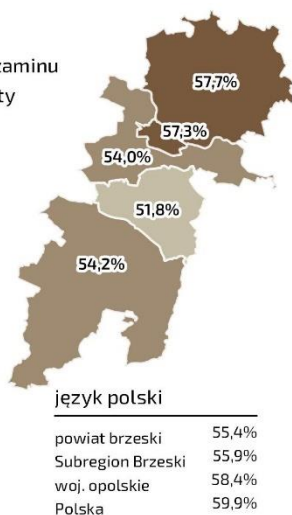
w Brzegu, mimo zamieszkania w innej gminie subregionu. W najlepszy sposób obrazuje ten stan dynamika zmian współczynnika skolaryzacji netto. Dla Brzegu w latach 2011-2022 wartość ta wzrosła o 10,8 p. proc, natomiast w gminach ościennych, tj. Skarbimierz, Olszanka oraz Lubsza wartość znacznie spadła (kolejno: -14,7, -10,0, -9,5 p. proc.).

- Analiza wyników egzaminu ósmoklasisty w roku 2020 wskazuje, iż uczniowie biorący udział w egzaminie ósmoklasisty, uczęszczający do szkół w Brzegu wypadają lepiej niż uczniowie w szkołach z pozostałych gmin subregionu. Związane jest to najczęściej z wyższym poziomem nauczania w szkołach oraz samą wielkością szkół. Jednak porównując wyniki osiągnięte przez szkoły w subregionie z wynikami w kraju czy województwie opolskim – zauważa się, że są one nieco niższe. Najlepsze wyniki z j. polskiego osiągnęli uczniowie szkół w Brzegu i Lubszy. Z matematyki wyróżniła się gmina Brzeg. Natomiast jeżeli chodzi o język obcy – angielski – prym wiodły gminy: Brzeg, Lubsza oraz Skarbimierz.

EDUKACJA

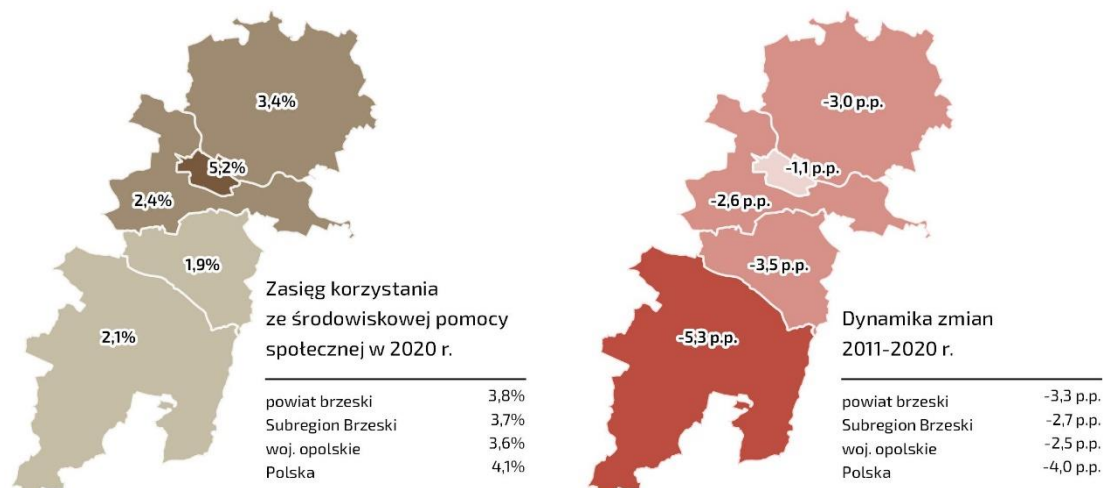
Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2021 r. ²

źródło danych: ¹ GUS BDL 2011-2020 ² <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>

VII.2.1.4 Usługi publiczne i zasoby mieszkaniowe

- W ramach pomocy społecznej zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2020 r. dla całego subregionu był na niskim poziomie (3,7%), niższy niż dla do kraju (4,6%) jednakże w porównaniu województwa opolskiego (3,6%) był nieco wyższy. Obserwując zmiany w okresie dekady od 2011 do 2020 r., zasięg udzielanej pomocy społecznej miał tendencję spadkową we wszystkich gminach subregionu, przy czym najwyższy spadek dotyczył gminy Grodków (-5,3 pkt. proc.) a najniższy gminy Brzeg (-1,1 pkt. proc.).

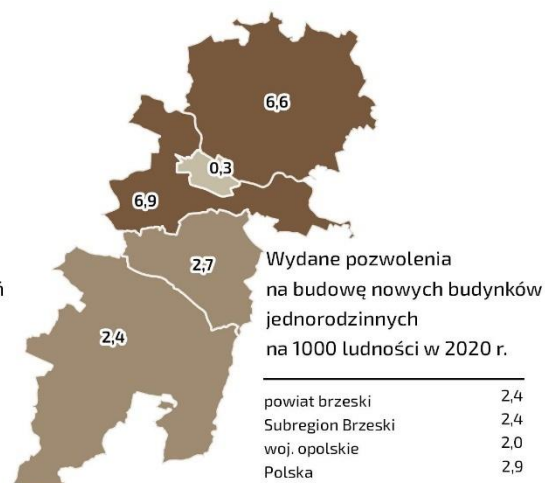
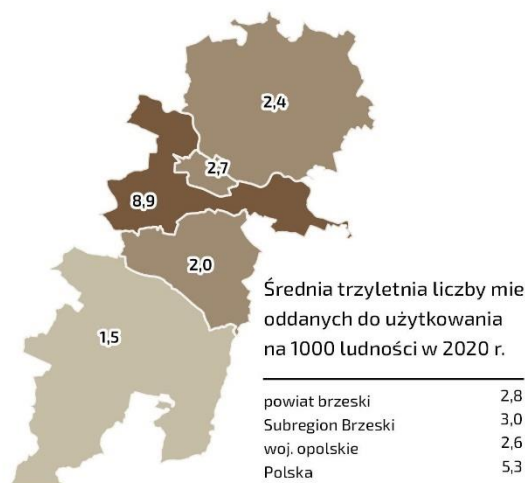
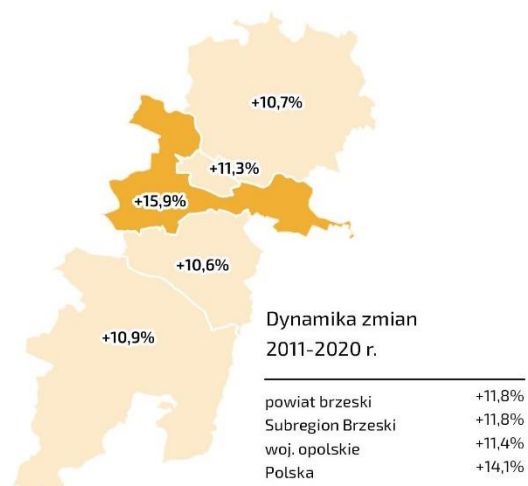
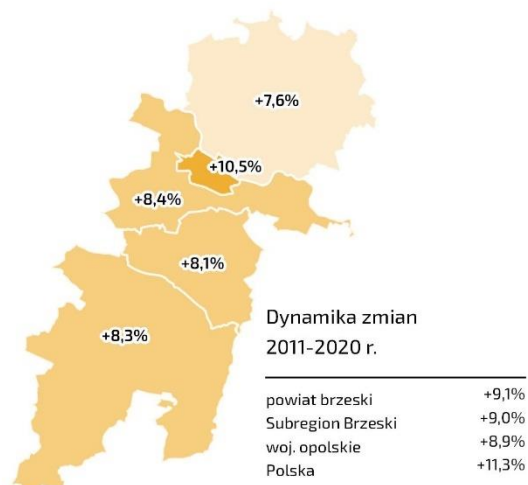
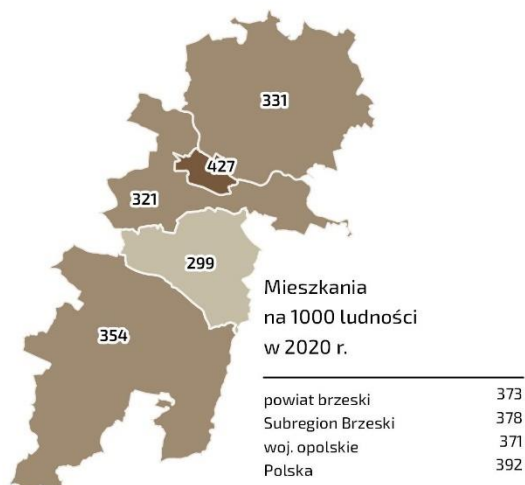

źródło danych: GUS BDL 2011-2020

- W zakresie infrastruktury mieszkaniowej najlepszym wskaźnikiem jest dostępna liczba mieszkań na 1000 ludności. W 2020 r. wartość wskaźnika dla subregionu wynosiła 378 i w porównaniu do Polski (392) wartość była niższa, ale jednocześnie na nieco wyższym poziomie co w województwie opolskim (371). Porównując liczbę mieszkań na 1000 ludności w poszczególnych gminach subregionu, można dostrzec podobną sytuację w gminach: Lubsza, Skarbimierz i Gródków. Liczba mieszkań przypadających na 1 000 mieszkańców jest najwyższa w rdzeniu obszaru – Mieście Brzeg, które jest najgęściej zaludnioną jednostką Subregionu (427), z kolei najmniejsza – w gminie Olszanka (299).
- Wskaźnik określający przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania na 1 osobę w m² w 2020 r. wynosił dla Subregionu Brzeskiego 27,7 m² i był na niższym poziomie niż wskaźnik powierzchni w całej Polsce 28,7 m² i województwie opolskim (29,8 m²). Oznacza to, że jakość życia w ramach komfortu zamieszkania dla mieszkańców subregionu jest nieznacznie niższa od sytuacji dotyczącej przeciętnego Polaka czy mieszkańca województwa opolskiego. Jednak ważne jest w tym zakresie porównanie powierzchni zasobów mieszkaniowych w poszczególnych gminach subregionu. Największą powierzchnią mieszkania przypadającą na 1 osobę charakteryzuje się gmina Lubsza (33,2 m²), a najniższą – Miasto Brzeg (25,7 m²), co jest charakterystyczne dla ośrodków miejskich o dużej gęstości zaludnienia.

- Niekorzystnie wypada średnia trzyletniej liczby mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności w 2020 r. dla Subregionu Brzeskiego (3,0), w porównaniu do kraju (5,3) jednak korzystniej niż w przypadku województwa opolskiego (2,6). Wartość wskaźnika jest zdecydowanie najwyższa w gminie Skarbimierz (8,9) co po raz kolejny podkreśla dobrą atrakcyjność osiedleńczą wskazanej gminy. W pozostałych gminach wskaźnik ten nie przekracza wartości 2,7.

ZASOBY MIESZKANIOWE

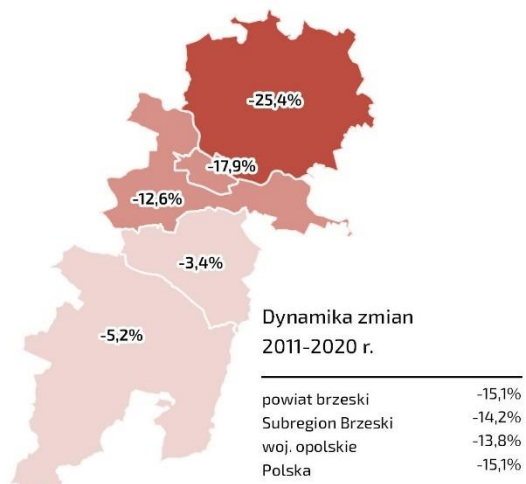
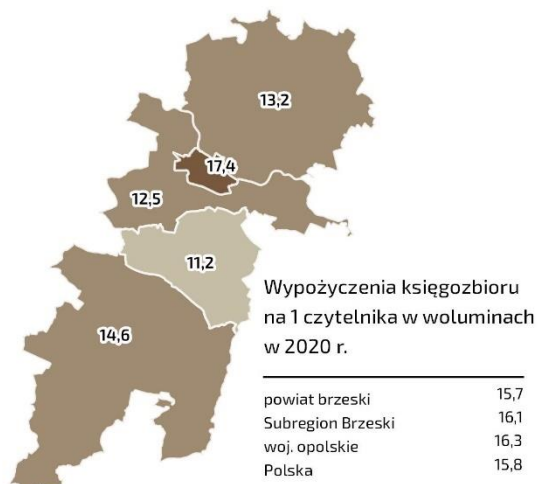
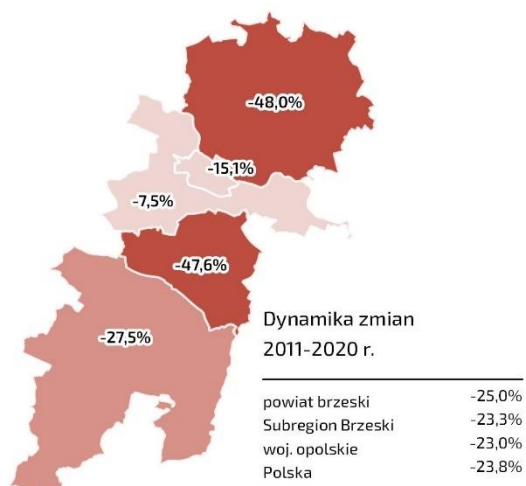
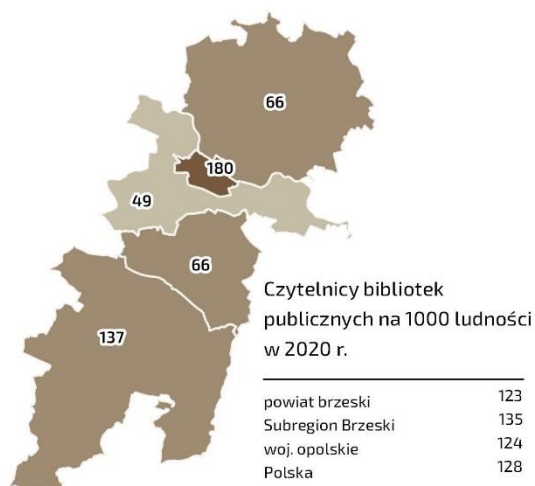
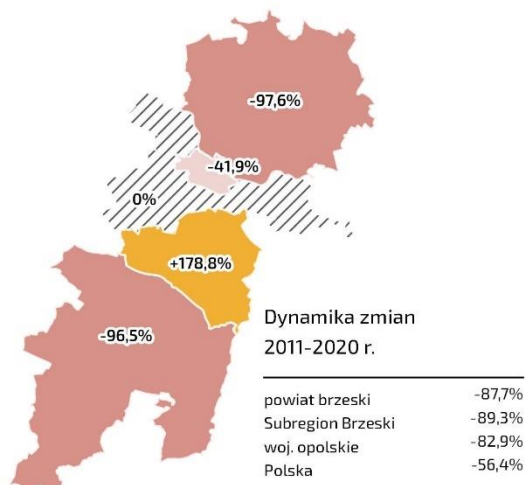
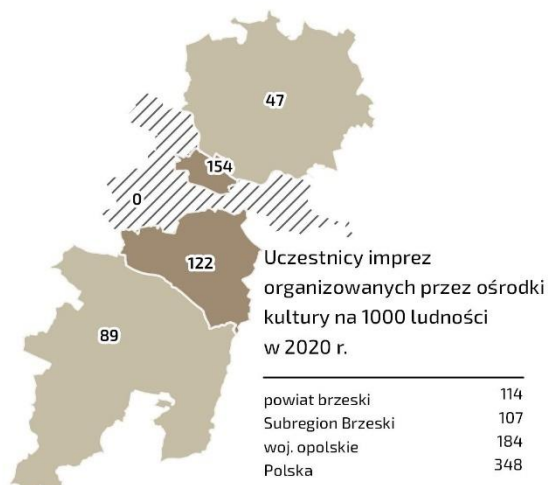

źródło danych: GUS BDL 2011-2020

VII.2.1.5 Kultura

- Ze względu na specyfikę analizowanego terenu wiodącym ośrodkiem życia kulturalnego, jak również podmiotem świadczącym usługi kulturalne wyższego rzędu jest rdzeń Subregionu Brzeskiego. Dodatkowo obszar charakteryzuje się relatywnie wysoką liczbą materialnych zabytków dziedzictwa kulturowego.
- Dostęp do szeroko pojętej kultury i rozrywki jest bardzo ważny z perspektywy mieszkańców. W kontekście liczby uczestników biorących udział w różnego rodzaju imprezach organizowanych przez ośrodki kultury (uczestnicy w imprezach na 1000 ludności) wybijają się dwie gminy: Brzeg (154) oraz Olszanka (122), nie osiągając jednak wskaźnika na poziomie ogólnokrajowym (348) jak i województwa opolskiego (184). Należy mieć na uwadze, iż rok 2020 był rokiem szczególnym, biorąc pod uwagę przeszkody ograniczające swobodną organizację imprez kulturalnych ze względu występowanie obostrzeń związanych z pandemią koronawirusa.
- Biorąc pod uwagę wskaźniki dotyczące czytania i dostępu do bibliotek, na terenie Subregionu Brzeskiego w 2020 r. zauważono zbliżone statystyki wobec obszarów referencyjnych Polski i województwa opolskiego. Wskaźnik czytelników bibliotek na 1000 ludności w 2020 r. w subregionie (135) był wyższy niż kraju (128), i województwie opolskim (124). Uwzględniając dynamikę zmian w latach 2011-2020 odnotowuje się znaczny spadek ogólnej liczby czytelników na poziomie 23%.
- Pod względem wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika w wolumenach wśród gmin wchodzących w skład subregionu na pierwsze miejsce wybija się gmina Brzeg (17,4), kiedy to dla całej Polski i województwa opolskiego dana ta wynosiła kolejno 17,3 oraz 15,8. W pozostałych gminach wartość wskaźnika nie przekroczyła 14,6. Najliczniej z bibliotek korzystają mieszkańcy rdzenia obszaru. Wskaźniki uzyskiwane przez gminy wiejskie Subregionu Brzeskiego są zdecydowanie niższe, co wprost wynika z ich specyfiki oraz rozproszonej zabudowy i wysokiej liczby miejscowości wchodzących w skład gmin. Trzeba jednak pamiętać, że liczba zarejestrowanych czytelników bibliotek nie zawsze przekłada się na liczbę czytelników faktycznie systematycznie korzystających z zasobów księgozbioru. Analizując dynamikę zmian w latach 2011-2020 wśród wszystkich gmin należących do subregionu tylko odnotowano ujemny bilans w ramach wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika w wolumenach. Największy spadek nastąpił w gminie Lubsza, aż -25,4%.

KULTURA

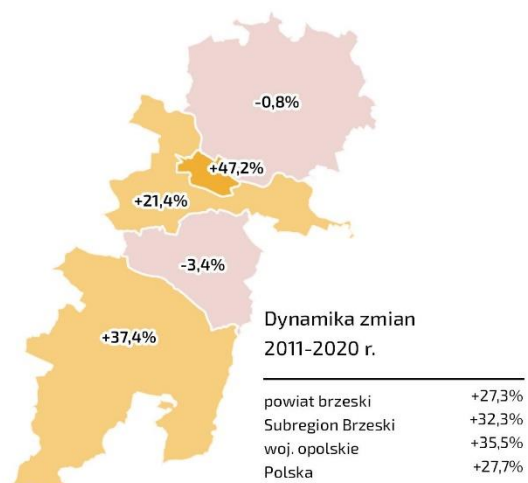
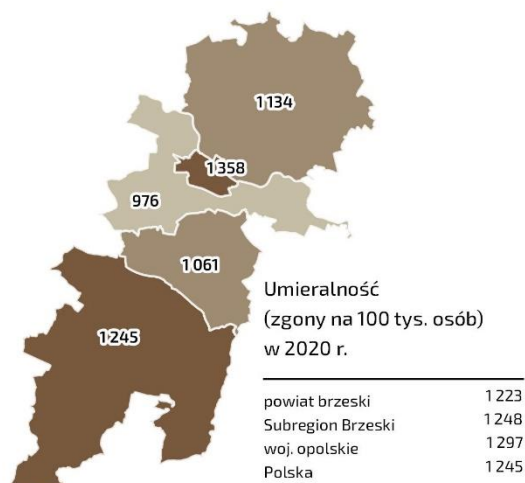
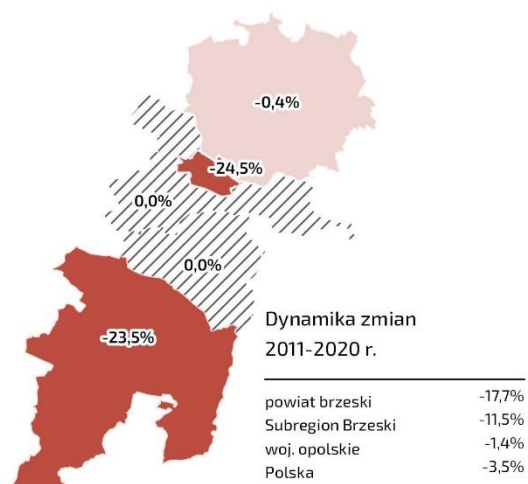
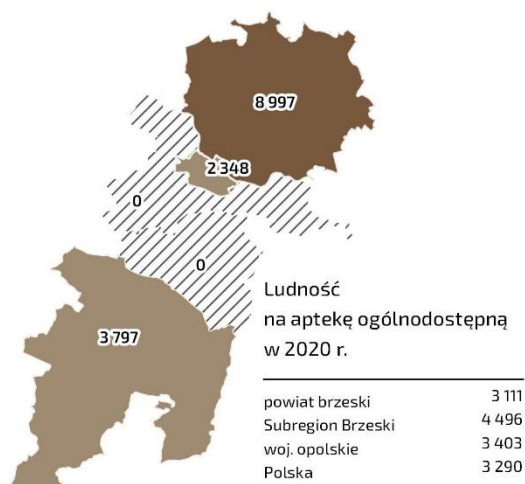
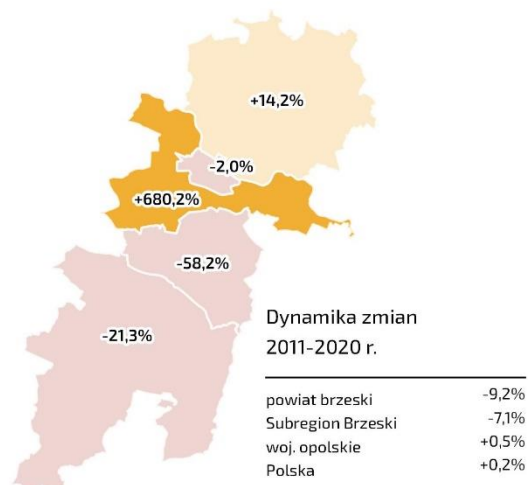
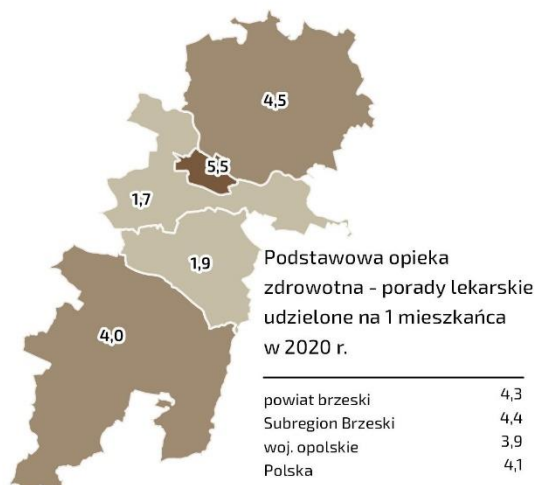

źródło danych: GUS BDL 2011-2020

VII.2.1.6 Stan i ochrona zdrowia

- Liczba udzielonych porad lekarskich na 1 mieszkańca w 2020 r. w subregionie wyniosła 4,4. Wartość była wyższa od wartości krajowej (4,1), czy liczby porad w województwie opolskim (3,9). Najwięcej porad w stosunku do liczby mieszkańców w 2020 r. udzielono w gminach: Brzeg (5,5), Lubsza (4,5), oraz Grodków (4,0).
- Dynamika zmian wskaźnika w latach 2011-2020 w subregionie (-7,1%) była znacznie niższa od wartości krajowej i wojewódzkiej. Jednak dokładniejsza analiza w zakresie liczby udzielanych porad lekarskich wskazuje, że znacząco zwiększyła się ona w gminach: Skarbimierz (aż +680,2%) oraz Lubsza (+14,2%). Wzrost dynamiki udzielonych porad może świadczyć o wysokiej jakości świadczonych usług zdrowotnych, ale również stanowi zagrożenie dla wydolności systemu zdrowia, w momencie nadmiernego obciążenia przez pacjentów. Największe spadki udzielonych porad lekarskich w stosunku do liczby mieszkańców odnotowano w gminach: Olszanka (-58,2%), Grodków (-21,3%), oraz Brzeg (-2,0%), co świadczy o obciążeniu ochrony zdrowia w tych gminach prawdopodobnie na skutek reorganizacji systemu zdrowia.
- Na terenie subregionu systematycznie przybywa aptek ogólnodostępnych, przez co obserwuje się stały spadek liczby osób przypadających na aptekę ogólnodostępną. W badanym okresie 2011-2020 dynamika zmian w subregionie w tym zakresie wyniosła -11,5%. Najwięcej osób przypadających na aptekę ogólnodostępną w 2020 r. odnotowano w gminach: Lubsza (8 997) oraz Grodków (3 797). W gminach Skarbimierz i Olszanka nie występuje apteka wpisana do rejestru punktów aptecznych.
- Liczba zgonów w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców w subregionie w 2020 r. (1 248) była porównywalna dla wartości tego wskaźnika dla kraju (1 245) jednak niższa niż województwa opolskiego (1 297). Najwyższą wartość wskaźnika umieralności odnotowano na terenie gmin: Brzeg (1 358) oraz Grodków (1 245), z kolei najniższą w gminie Skarbimierz (976). Dynamika umieralności w subregionie wskazuje na znaczne zróżnicowanie – największy przyrost zgonów odnotowano w gminach: Brzeg (+47,2%) oraz Grodków (+37,4%). Spadek liczby zgonów odnotowano w gminach: Olszanka (-3,4%) oraz Lubsza (-0,8%). Przyrost umieralności w latach 2011-2020 w subregionie wynosił +32,3% i był znacznie wyższy od przyrostu w kraju (+27,7%) jednak niższy niż w województwie opolskim (+35,5%).

STAN I OCHRONA ZDROWIA

źródło danych: GUS BDL 2011-2020

VII.2.2 Wymiar gospodarczy

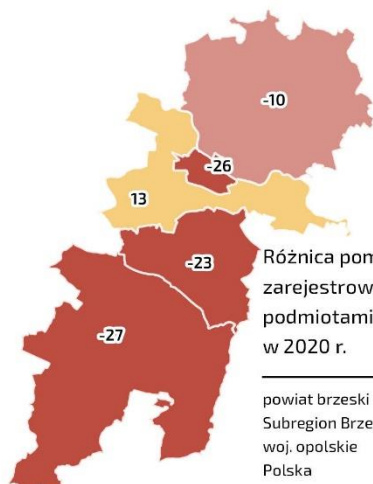
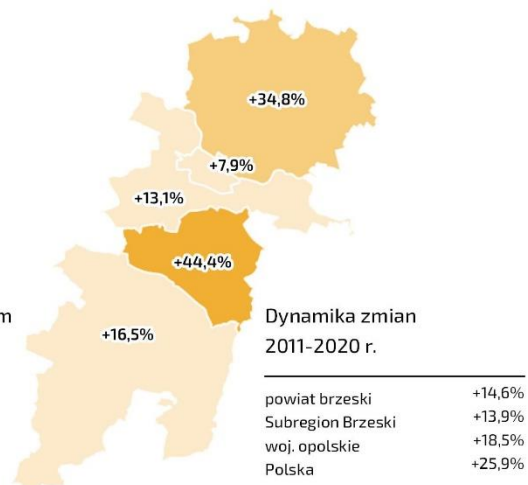
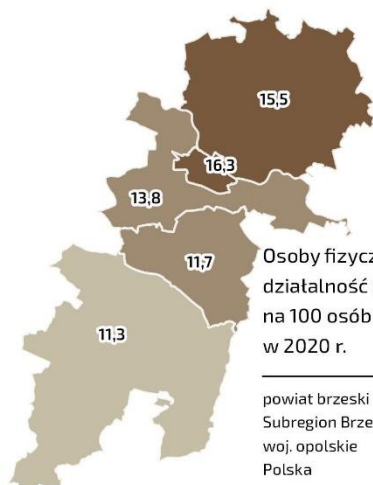
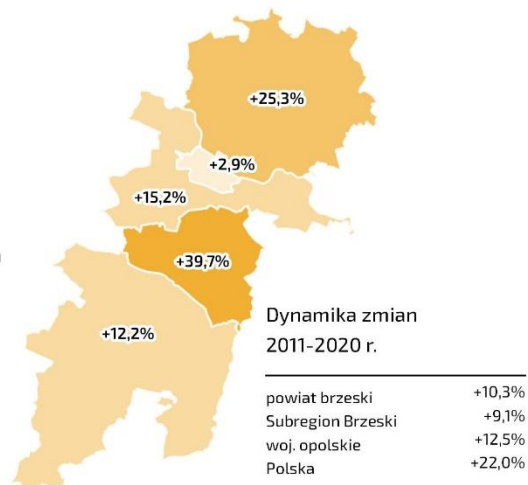
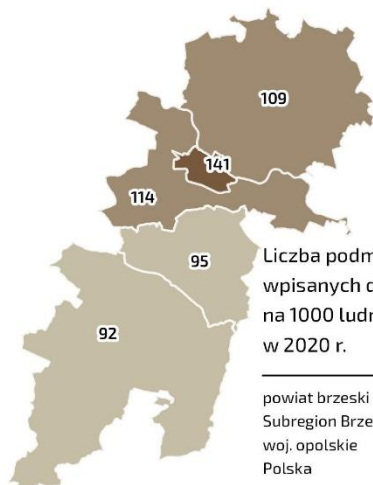
VII.2.2.1 Sytuacja gospodarcza

- Biorąc pod uwagę 2020 r., liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1000 ludności dla całego Subregionu Brzeskiego (119) była niższa w porównaniu do kraju (122) jednak wyższa niż w województwie opolskim (108). Dynamika zmian w okresie 2011-2020 r. w ramach subregionu (13,9%) była znacznie niższa w stosunku do całego województwa opolskiego (18,5%), oraz wskaźnika dla całego kraju (25,9%).
- W 2020 r. liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1000 w subregionie wyniosła 119. Wskaźnik jest wyższy niż w województwie opolskim (108), jednak niższy niż ogólnopolski (122). Zdecydowanie najlepsza sytuacja jest w gminie Brzeg gdzie na 1000 mieszkańców działa 141 firm. Dynamika zmian w latach 2011-2020 w subregionie została odnotowana na dość niskim poziomie (+9,1%) – jest niższa zarówno od dynamiki w skali wojewódzkiej (+12,5%) oraz krajowej (+22%). Przyglądając się bardziej szczegółowo sytuacji w gminach, najwyższy wskaźnik dynamiki liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1000 ludności wystąpił w gminie Olszanka (+39,5%), z kolei najniższy w gminie Brzeg (+2,9%).
- W Subregionie Brzeskim wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2020 r. wynosił 14,4 i był na zbliżonym poziomie jak w Polsce (14,6) i na wyższym poziomie wobec wskaźnika w woj. opolskim (12,8). Dynamika zmian w tym zakresie w latach 2011-2020 była jednak znacznie niższa w przypadku subregionu (+13,9%) w porównaniu z dynamiką województwa opolskiego (+18,5%) i oraz kraju (+25,9%). W ramach gmin wchodzących w skład subregionu w latach 2011-2020 r. dynamika zmian wykazała najwyższy wzrost w gminie Olszanka (+44,4%), z kolei najniższy w gminie Brzeg (+7,9%).
- W Subregionie Brzeskim brak jest podmiotów gospodarczych zatrudniających powyżej 1 000 pracowników. W województwie opolskim jest ich 11. Subregion wyróżnia odsetek firm zatrudniających od 0-9 pracowników. Jest ich 8 850 i stanowią, aż ponad 95% ogółu podmiotów gospodarczych. Dobrze rozwinięta mała przedsiębiorczość, nastawiona głównie na świadczenie usług i drobną wytwórczość (handel, budownictwo, przetwórstwo przemysłowe) stanowi o charakterze lokalnej przedsiębiorczości i rynku pracy Subregionu Brzeskiego.
- Zdecydowana większość przedsiębiorstw Subregionu Brzeskiego to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Największym udziałem w tym zakresie charakteryzują się gminy: Lubsza, oraz Brzeg (co nie jest charakterystyczne dla ośrodków miejskich, które często są siedzibami większych przedsiębiorstw). W przypadku Brzegu mamy do czynienia z odmienną sytuacją, związaną z wysokim potencjałem w zakresie funkcjonowania małych przedsiębiorstw. W mieście

jest ich zarejestrowanych w 2020 r. aż 4 843, co stanowi 54,72% wszystkich firm w subregionie zatrudniających do 9 osób.

- Na podstawie wskaźnika dotyczącego różnicy pomiędzy nowo zarejestrowanymi, a wyrejestrowanymi podmiotami na 10 tys. ludności można ocenić w jakiej kondycji jest przedsiębiorczość w danym regionie. Im ta różnica jest wyższa, tym lepsza sytuacja, ponieważ nowo zarejestrowane podmioty bardziej znacząco przewyższają wyrejestrowane. W ramach tego wskaźnika sytuacja w 2020 r. w Subregionie Brzeskim (-20) była znacząco mniej korzystna w stosunku do województwa opolskiego (-15) oraz w stosunku do całego kraju (-10). Ujemny bilans w subregionie wskazuje na niższą liczbę nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw w stosunku do wyrejestrowywanych. Wśród gmin należących do subregionu najkorzystniejsza sytuacja odnośnie różnicy pomiędzy nowo zarejestrowanymi a wyrejestrowanymi podmiotami na 10 tys. ludności w 2020 r. była w Gminie Skarbimierz (13). Jest to jedyna jednostka, która odnotowała dodatni bilans w zakresie tego wskaźnika. Negatywna sytuacja ma miejsce przede wszystkim w 3 gminach subregionu: Grodkowie (-27), Brzegu (-26) oraz Olszance (-23).
- W kontekście niezbyt wysokiego wskaźnika przedsiębiorczości obszaru, duża liczba tworzonych przedsiębiorstw, których większość stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wymaga szczególnej uwagi władz samorządowych i wsparcia tych podmiotów, które są bardzo istotne z punktu widzenia lokalnego rynku pracy.
- Dla całego Subregionu Brzeskiego wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. ludności wynosił 35 i był na niższym poziomie wobec danych dla Polski (39) jak i województwa opolskiego (39). Największą aktywność w ramach działalności fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w 2020 r. wykazywali mieszkańcy gminy Olszanka (53). Warto podkreślić jest to, iż wynik ten był nie tylko najwyższy wśród gmin tworzących subregion, ale także wyższy w stosunku do całej Polski i województwa opolskiego. Z kolei do najmniej aktywnych gmin należała: gmina Skarbimierz (29).

POTENCJAŁ GOSPODARCZY

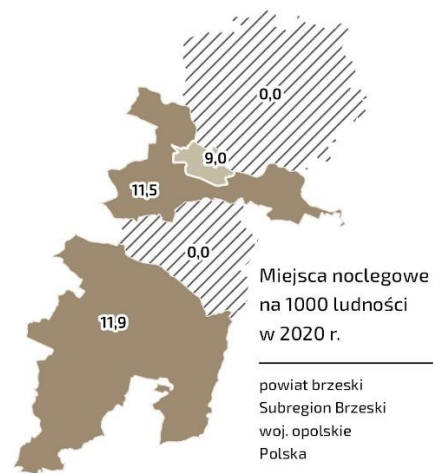

źródło danych: GUS BDL 2011-2020

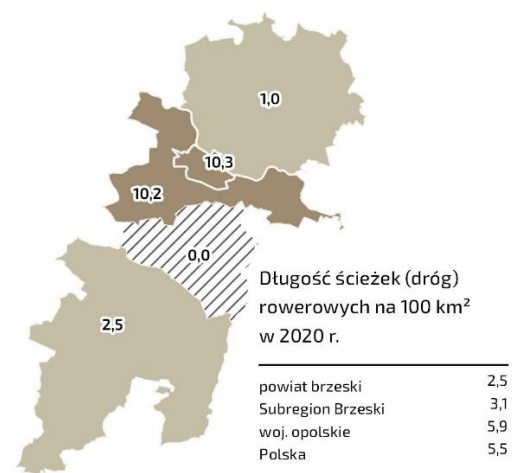
VII.2.2.2 Potencjał turystyczny

- Rzeczywisty stan gospodarki związanej z ruchem turystycznym przedstawia analiza liczby funkcjonujących podmiotów gospodarczych związanych z turystyką. Liczba przedsiębiorstw działających w ramach sekcji I PKD 2007, a więc prowadząca działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi w 2020 roku w Subregionie Brzeskim wyniosła 203, co stanowiło 2,22% wszystkich przedsiębiorstw. W stosunku do 2015 liczba podmiotów w ramach tej sekcji w regionie wzrosła o 10 przedsiębiorstw. W ramach sekcji N, działu 79 działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane na obszarze subregionu funkcjonowało 16 podmiotów. Relatywnie niski poziom liczby podmiotów prowadzących działalność bezpośrednio związaną z obsługą ruchu turystycznego świadczy o niepełnym wykorzystaniu potencjałów i walorów turystycznych obszaru. Jednocześnie mając na uwadze zidentyfikowane zasoby i atrakcje turystyczne Subregionu Brzeskiego, należy zwrócić uwagę na możliwości rozwojowe branży turystycznej, która w perspektywie długoterminowej może stać się istotnym elementem regionalnej gospodarki.
- Potencjał turystyczny subregionu ma swoje odbicie w liczbie dostępnych miejsc noclegowych na 1000 ludności. W 2020 r. Subregion Brzeski w tym zakresie miał większy potencjał (8,3) niż województwo opolskie (7,9), z największą liczbą miejsc w gminach: Grodków (11,9) oraz Skarbimierz (11,5), pomimo tego, iż w 2 gminach wchodzących w jego skład zauważa się brak obiektów noclegowych (Lubsza, Olszanka). W 2020 r. wskaźnik związany z miejscami noclegowymi na 1000 ludności biorąc pod uwagę cały subregion znacząco odbiegał od wskaźnika ogólnopolskiego (20,3). Świadczy to o niewykorzystanym potencjale w zakresie turystycznym.
- Dynamika zaobserwowanego ruchu turystycznego według danych GUS jest niekorzystna. Zarówno liczba osób korzystających z noclegów, jak również liczba udzielonych noclegów spadają w stosunku do roku bazowego. Wskazuje to na potrzebę zintegrowanej promocji turystycznej regionu, który dysponuje walorami turystycznymi predestynującymi obszar do silniejszego wykorzystania turystyki w strukturze regionalnej gospodarki.
- Jednym z wyznaczników atrakcyjności turystycznej danego regionu jest także dostęp do dróg rowerowych. Analizując zmienną dotyczącą długości dróg rowerowych na 100 km², zauważa się, że gmina Brzeg (10,3) oraz gmina Skarbimierz (10,2) posiadają w tym względzie atrakcyjny potencjał na tle całego kraju (5,5) i województwa opolskiego (5,9). W pozostałych gminach subregionu poziom długości dróg rowerowych na 100 km² był bardzo niski, przez co negatywnie wyróżniał się wśród pozostałych jednostek. Wskaźnik jest wyraźną przesłanką

do interwencji na poziomie całego subregionu w tworzeniu spójnej sieci ścieżek i dróg rowerowych.

źródło danych: GUS BDL 2011-2020

źródło danych: GUS BDL 2011-2020

VII.2.3 Wymiar środowiskowy

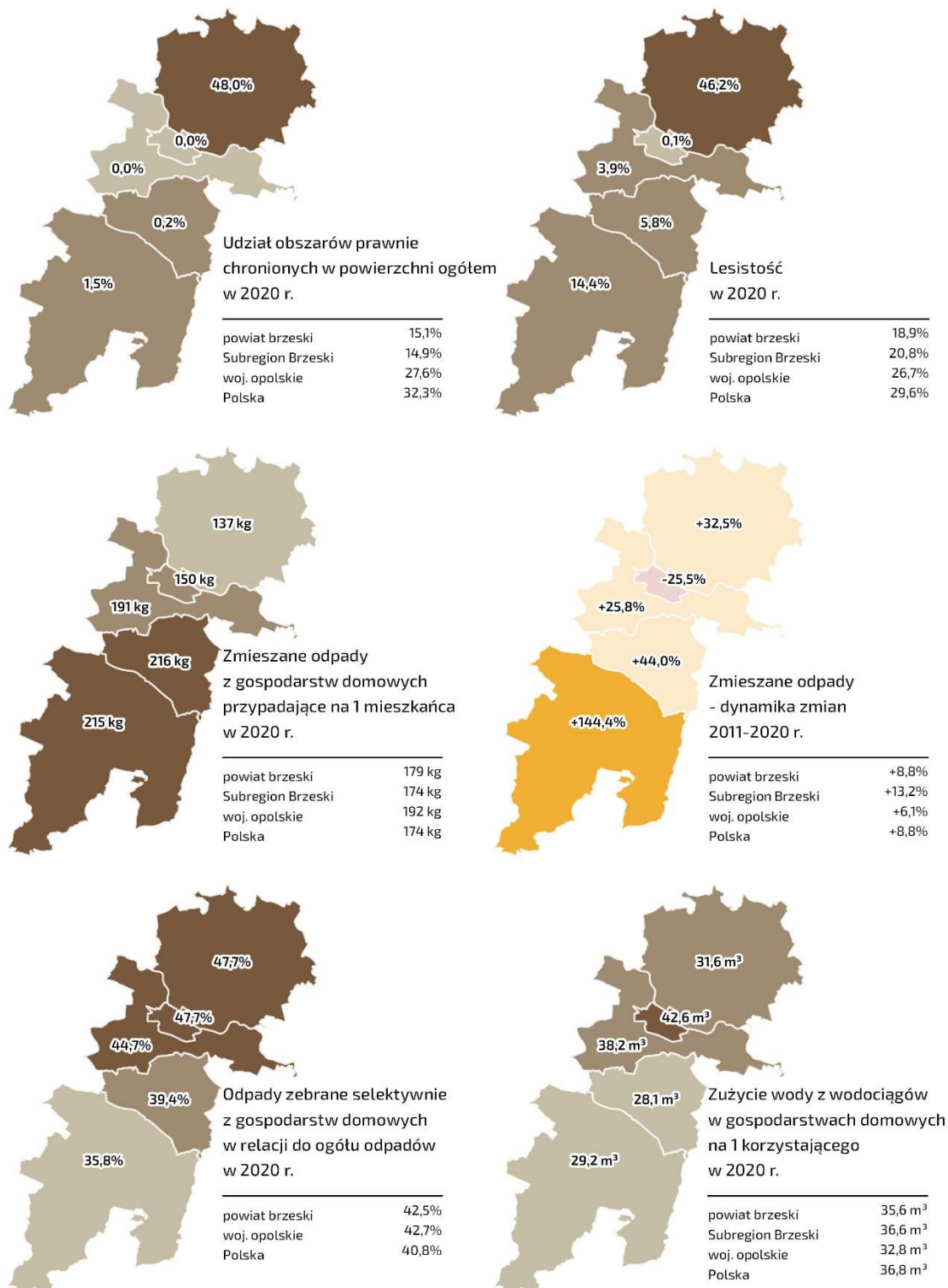
VII.2.3.1 Stan i ochrona środowiska

- Udział procentowy lesistości w powierzchni całego Subregionu Brzeskiego był niekorzystny na tle województwa. W Subregionie Brzeskim w 2020 r. lesistość wynosiła tylko 20,8% kiedy to w całej Polsce wskaźnik wynosił 29,6%, a w przypadku województwa opolskiego 26,7%. Biorąc pod uwagę dane z 2020 r. najbardziej zalesione tereny w ramach subregionu zlokalizowane były w gminie Lubsza (46,2%), a najmniejszy procent zalesienia występował w gminie Brzeg, tylko 0,1%. W pozostałych gminach lesistość była nie przekraczała 15%.
- Analizując dane dla udziału obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem w 2020 r²⁷. sytuacja Subregionu Brzeskiego (15,1%) w tym zakresie była zauważalnie mniej korzystna w porównaniu do kraju (32,3%) i województwa opolskiego (27,6%). Największy udział obszarów prawnie chronionych odnotowano w gminie Lubsza (48%).
- W kontekście analizy atrakcyjności przyrodniczej warto podkreślić funkcjonowanie Stobrowskiego Parku Krajobrazowego, który został założony we wrześniu 1999 roku i zajmuje powierzchnię 52 636 ha. Kompleksy leśne stanowią niemal 80% powierzchni parku. Jest to najmłodszy park krajobrazowy województwa opolskiego. Na jego terenie występuje 50 gatunków roślin chronionych oraz około 140 gatunków roślin rzadkich. W Stobrowskim Parku Krajobrazowym znajduje się 5 rezerwatów przyrody, jeden z nich – leśny rezerwat przyrody Lubsza znajduje się w granicach administracyjnych Subregionu Brzeskiego. Jest on położony jest po lewej stronie szosy Lubsza – Rogalice, w oddziałach 254 i 255, w centralnej części Lasu Lubszańskiego, przez który prowadzi żółty szlak; a także ścieżka dydaktyczna. Powierzchnia rezerwatu wynosi 16,48 ha. Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu. Na mocy obowiązującego planu ochrony ustanowionego w 2018 roku, obszar rezerwatu objęty jest ochroną ścisłą.
- W gminie Olszanka znajduje się rezerwat leśny „Przylesie” o powierzchni 17,24 ha, dodatkowo na terenie gminy zlokalizowane są kompleksy leśne w Michałowie i Krzyżowicach. Obszar rezerwatu podlega ochronie ścisłej.
- Warto podkreślić powiązania funkcjonalne pomiędzy rdzeniem omawianego obszaru a gminami wiejskimi, które wskazują na możliwość tworzenia zróżnicowanych produktów turystycznych łączących dziedzictwo kultury materialnej z aktywnym wypoczynkiem. Komplementarność i kierunki rozwojowe poszczególnych gmin uprawniają do wskazania turystyki jako obszaru o wysokim potencjale wzrostu.

²⁷ Dane dotyczące powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionej nie uwzględniają informacji o obszarach Natura 2000.

- Średni wskaźnik zmieszanych odpadów komunalnych z gospodarstw domowych przypadających na jednego mieszkańca (kg) dla Subregionu Brzeskiego w 2020 r. wynosił 174 kg i był niższy od wskaźnika dla województwa opolskiego (192) oraz taki sam jak dla całej Polski (174). Największy udział zmieszanych odpadów komunalnych przypadających na jednego mieszkańca odnotowano w gminach: Olszanka (216 kg) oraz Grodków (215), z kolei najmniej w gminie Lubsza (137). Średnio dla subregionu dynamika zmian w latach 2011-2020 w zakresie zmieszanych odpadów komunalnych z gospodarstw domowych przypadających na jednego mieszkańca (kg) wynosiła (+13,2%). Niekorzystnie pod tym względem wypada gmina Grodków, gdzie odnotowano aż 144,4% przyrost śmieci przypadających na 1 mieszkańca. W pozostałych gminach wskaźnik ten nie przekroczył 44%, natomiast w gminie Brzeg odnotowano spadek wartości przyrostu śmieci na poziomie -25,5%.
- Największy procentowy udział odpadów zebranych selektywnie z gospodarstw domowych w relacji do ogółu odpadów wśród gmin wchodzących w skład Subregionu Brzeskiego zanotowano w gminach: Lubsza, Brzeg oraz Skarbimierz. Najniższy udział przypadają na gminę Grodków. Wskaźnik dla całego subregionu był zbliżony do wartości wskaźnika w woj. opolskim oraz w całej Polsce.
- Analizując zużycie wody w gospodarstwach domowych w 2020 r. przypadające na 1 korzystającego wskaźnik ten dla Subregionu Brzeskiego (35,6 m³) był korzystny w porównaniu do danych dla Polski (36,8 m³) jednak niekorzystny w stosunku do województwa opolskiego (32,8 m³). Oceniając sytuację w poszczególnych gminach zauważono, że zużycie wody w gospodarstwach domowych było zdecydowanie największe w Brzegu (42,6 m³) a najniższe w gminach: Olszanka (28,1 m³) i Grodków (29,2 m³).
- W województwie opolskim udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem, wzrósł z 3,0% w 2010 r. do 4,1% w 2020 r. W 2020 r. w porównaniu do regionów UE, województwo opolskie osiągało jeden z najniższych poziomów produkcji energii elektrycznej z OZE. Potencjał techniczny kolektorów słonecznych oraz paneli fotowoltaicznych dla Powiatu Brzeskiego wynosi 15,06 GWh/rok. Średni potencjał energii słonecznej występuje w gminach: Brzeg, Grodków i Lubsza – 3 – 4 GWh/rok, nieco mniejszy w gminach: Skarbimierz tj. 1 – 3 GWh/rok i Olszanka tj. 0 – 1 GWh/rok.

OCHRONA ŚRODOWISKA

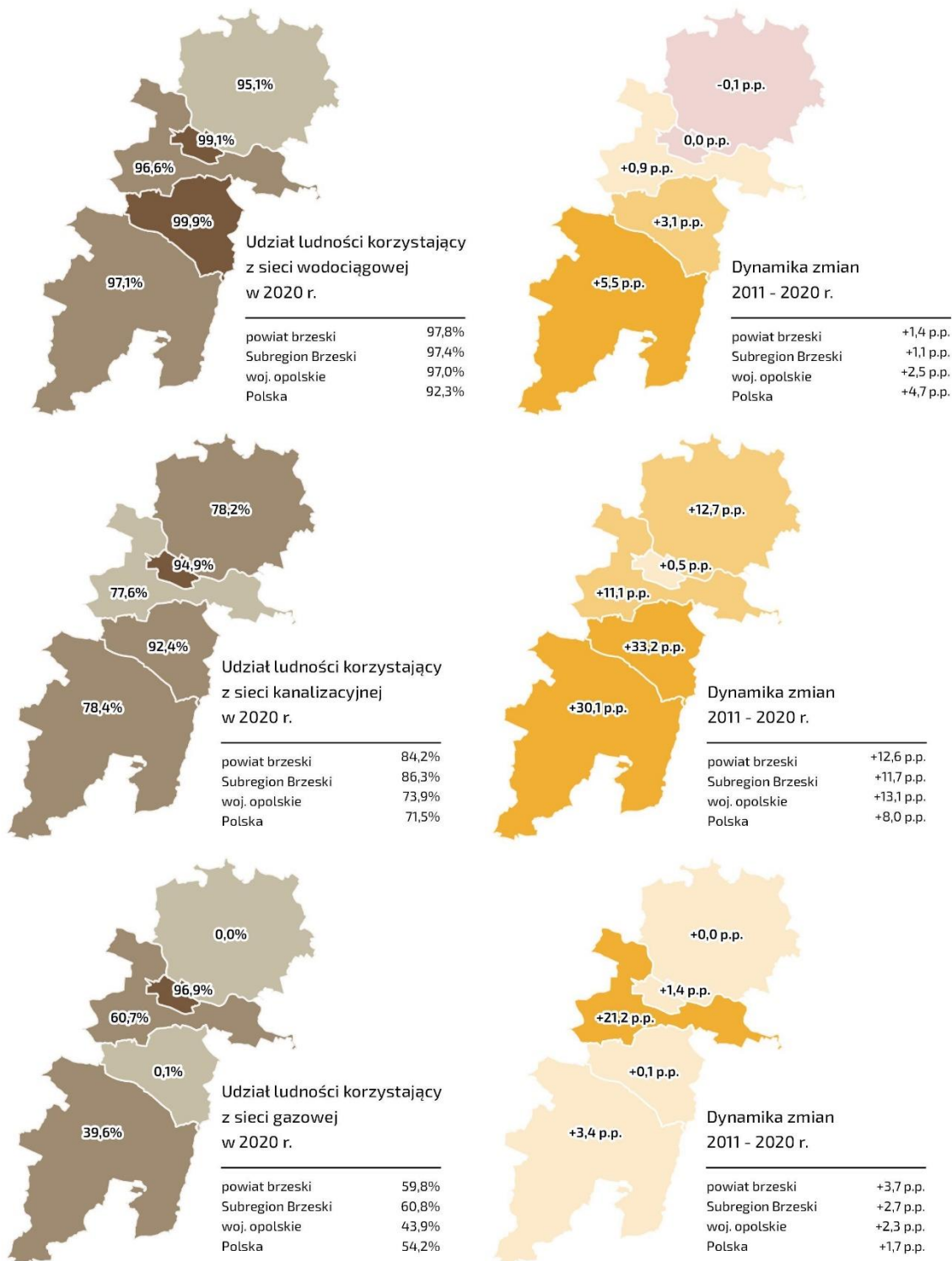

źródło danych: GUS BDL 2011-2020

VII.2.3.2 Infrastruktura techniczna

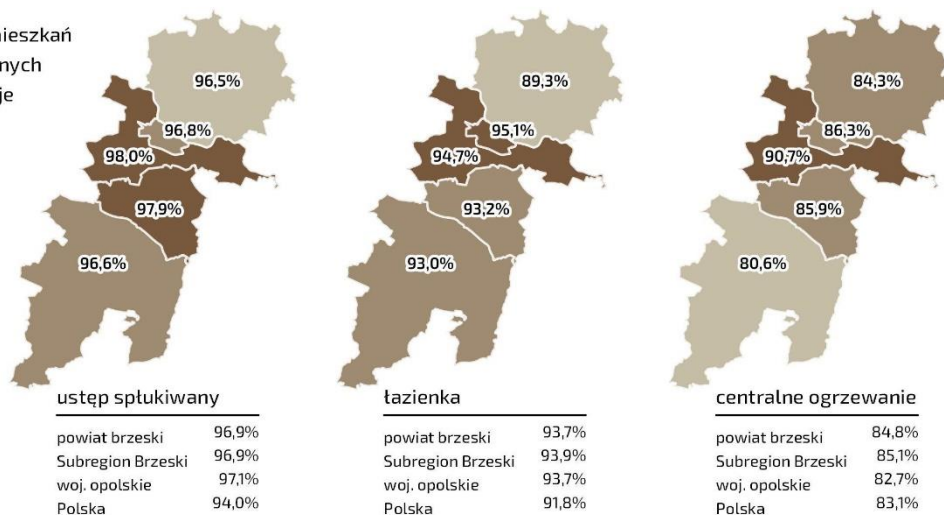
- W kontekście udziału ludności korzystającej z sieci wodociągowej w 2020 r. sytuacja w Subregionie Brzeskim była zadawalająca w porównaniu do obszarów referencyjnych. Średnia dla całego subregionu (97,4%) była wyższa wobec danych dla całej Polski (92,3%) oraz województwa opolskiego (97%). Na podstawie analizy dynamiki zmian na przestrzeni badanego okresu 2011-2020 r. można zauważyć, iż na wszystkich badanych obszarach nastąpił kilkuprocentowy wzrost udziału ludności korzystający z sieci wodociągowej. W 2020 r. największe pokrycie siecią wodociągową odnotowano w gminie Olszanka (99,9%), oraz gminie Brzeg (99,1%). Warto także dodać, iż we wszystkich gminach wchodzących w skład subregionu poziom analizowanego wskaźnika przekraczał 95%. Dynamika zmian na przestrzeni lat 2011-2020 była najkorzystniejsza w gminie Grodków (5,5 pp.), przewyższając nieznacznie średnią dla subregionu.
- Biorąc pod uwagę wskaźnik dotyczący udziału ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej średnia dla całego Subregionu Brzeskiego (86,3%) była wyższa wobec danych dla całej Polski (71,5%) i województwa opolskiego (73,9%), co można uznać za zjawisko bardzo korzystne. Wśród gmin należących do subregionu, największy odsetek dostępu ludności do sieci kanalizacyjnej w 2020 r. odnotowano w gminach: Brzeg (94,9%) oraz Olszanka (92,4%) i różnica w stosunku do pozostałych gmin jest znacząca. Dynamika zmian w zakresie odsetka ludności mającej dostęp do sieci kanalizacji w latach 2011-2020 była znacząca w przypadku gmin: Grodków (+30,1 p. proc.) oraz Olszanka (+33,2 p. proc.). Najniższy przyrost odnotowano w gminie Brzeg, tylko +0,5 p. proc. Warto jednak zauważyć, że Brzeg charakteryzuje się najwyższym współczynnikiem skanalizowania.
- Dostępem do sieci gazowej w 2020 r. objętych było średnio 60,8% ludności dla całego Subregionu Brzeskiego. W stosunku do obszarów porównawczych dane dla całego subregionu były wyższe niż dla województwa opolskiego (43,9%) oraz Polski (54,2%). Pośród gmin należących do subregionu najwyższy udział ludności korzystającej z sieci gazowej odnotowano w gminie Brzeg (96,9%). Gmina Olszanka zgazyfikowana jest tylko w 0,1%, natomiast gmina Lubsza w ogóle nie posiada na swoim terenie sieci gazowej. Świadczy to o wysokim zróżnicowaniu obszaru w zakresie pokrycia siecią gazową. Dynamika zmian w przeciągu dekady (2011-2020 r.) wskazuje na niewielkie przyrosty rzędu maksymalnie 3 p. proc. we wszystkich analizowanych gminach, prócz gminy Skarbimierz, gdzie odnotowano wzrost o 21,2 p. proc. Wynika z tego, iż w tym zakresie zmiany następują najwolniej na tle rozbudowy sieci wodociągów czy kanalizacji.

INFRASTRUKTURA

źródło danych: GUS BDL 2011-2020

Odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje w 2020 r.

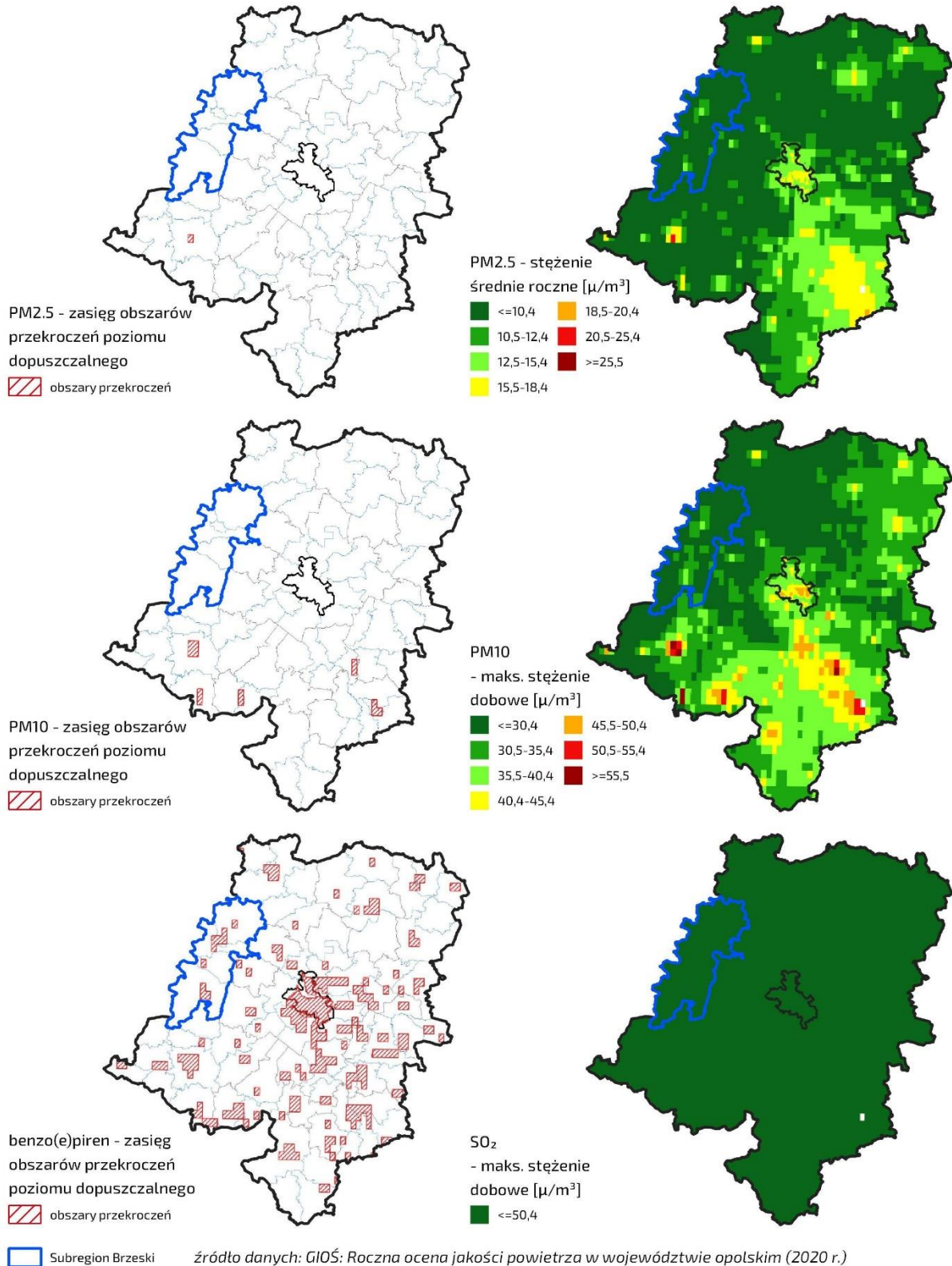

źródło danych: GUS BDL 2011-2020

VII.2.3.3 Stan powietrza atmosferycznego

- Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie opolskim jest emisja antropogeniczna pochodząca z sektora komunalno-bytowego (emisja powierzchniowa), z komunikacji (emisja liniowa) oraz z działalności przemysłowej (emisja punktowa),
- Głównymi lokalnymi źródłami zanieczyszczeń są kominy domów ogrzewanych indywidualnie. Odpowiadają one za 97,7% emisji benzo(a)pirenu, 83,7% emisji pyłu PM_{2,5} oraz 66,5% emisji pyłu PM₁₀,
- Na terenie Subregionu Brzeskiego odnotowano przekroczenia norm związane z emisją benzo(e)apirenu. Trend ten utrzymuje się już od lat na terenie województwa opolskiego. Na wszystkich stanowiskach pomiarowych, na których w 2020 roku monitorowano benzo(a)piren, stwierdzono przekroczenie wartości docelowej.

JAKOŚĆ POWIETRZA

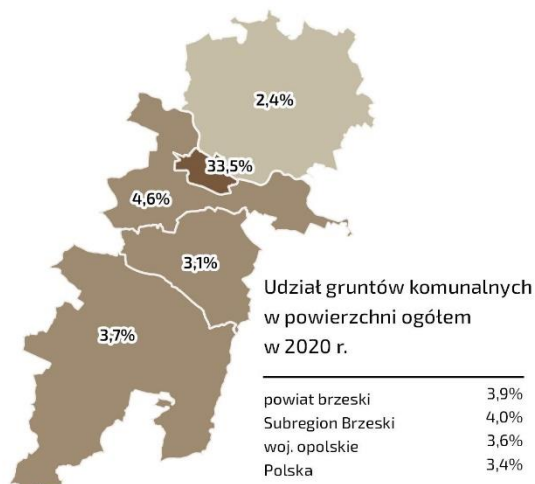
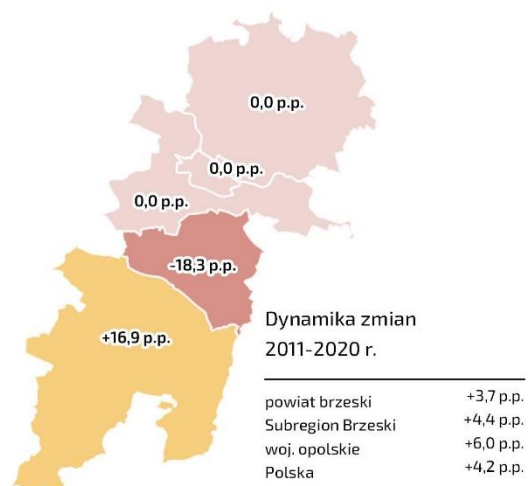
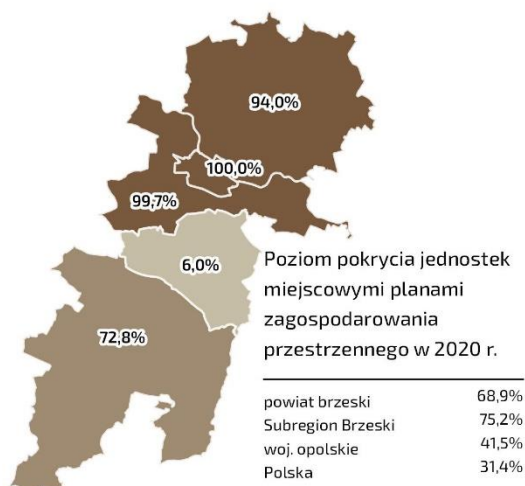
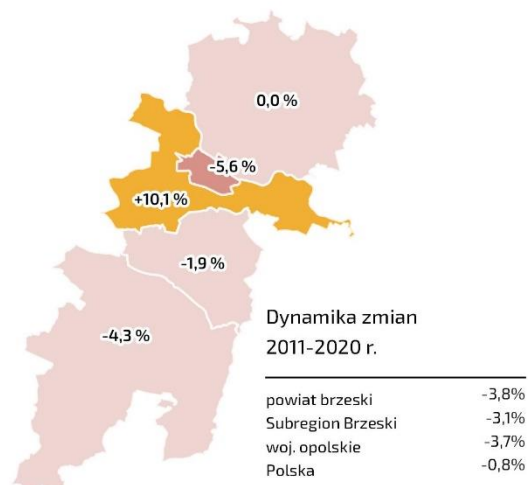
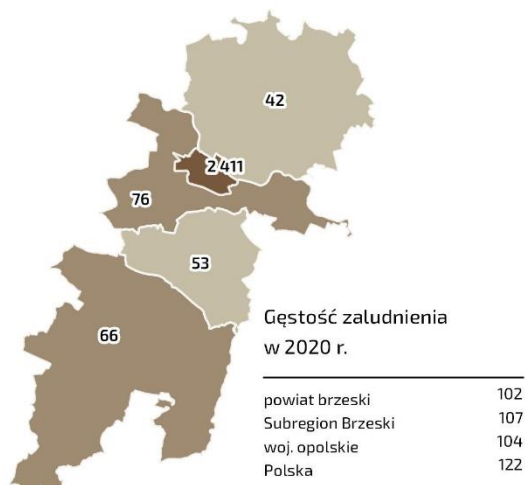

VII.2.4 Wymiar przestrzenny

VII.2.4.1 Uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne

- Struktura osadnicza subregionu koncentruje się wokół miasta Brzeg będącego rdzeniem subregionu. Obszary wiejskie charakteryzujące się rozległymi terenami uprawnymi i leśnymi okalają silniej zurbanizowane gminy miejsko-wiejskie subregionu. Członkiem subregionu jest również gmina Skarbimierz, która ze względu na swoją specyfikę charakteryzuje się wysokim poziomem rozwoju gospodarczego (zlokalizowana na tym terenie strefa ekonomiczna).
- Uwarunkowania hydrologiczne analizowanego obszaru funkcjonalnego są determinowane przebiegającą przez teren rzeką Odrą (ciek wodny o znaczeniu krajowym), tworzącą też naturalną granicę pomiędzy Lubszą a Brzegiem i Skarbimierzem.
- Wskaźnik gęstości zaludnienia w subregionie w 2020 r. wynosił 107 os./km². Tym samym, był niższy od gęstości zaludnienia w kraju (122 os./km²) jednak nieco wyższy niż w województwie opolskim (104 os./km²). Wartość tego wskaźnika jest mocno uwarunkowana gęstością zaludnienia Brzegu, który wynosi aż 2 411 os/ km². Najniższą gęstość zaludnienia odnotowano w gminach wiejskich: Lubsza (42 os./km²) oraz Olszanka, (53 os./km²). Analiza dynamiki gęstości zaludnienia ukazuje tendencje spadkowe, co jest ściśle powiązane z systematycznie malejącą liczbą ludności w subregionie. Spośród badanych gmin największy spadek gęstości zaludnienia odnotowano w Brzegu, wynosił -5,6%. Jediną gminą, w której odnotowano wzrost gęstości zaludnienia jest Skarbimierz (+10,1%). Ma to związek z ofertą firm znajdujących się w strefie ekonomicznej na terenie tej jednostki dla osób poszukujących pracy. Dodatkowo, sporo osób z Brzegu na terenie gminy Skarbimierz buduje swoje domy i tam się wyprowadzają. Wskaźnik bezpośrednio koreluje z innymi danymi dotyczącymi sytuacji demograficznej i gospodarczej w Skarbimierzu.
- W zakresie poziomu pokrycia jednostek miejscowymi planami zagospodarowania, Subregion Brzeski wypada bardzo korzystnie na tle kraju i województwa. Wskaźnik dla subregionu wynosi 75,2% co jest wartością wyższą od średniej wojewódzkiej o 33,5 p. proc. oraz od średniej krajowej aż o 43,8 p. proc. Poziom pokrycia poszczególnych gmin miejscowymi planami zagospodarowania jest bardzo zróżnicowany na terenie subregionu. Według stanu na 2020 r. jedynie w gminie Brzeg pokrycie planami wyniosło 100%. Kolejno 2 gminy są blisko osiągnięcia tego poziomu: Skarbimierz (99,7%) oraz Lubsza (94%) . Najgorzej wypada gmina Olszanka, gdzie wskaźnik wyniósł tylko 6%.
- Udział gruntów komunalnych w powierzchni ogółem subregionu wynosił w 2020 r. 4% i był nieco wyższy od wskaźnika kraju (3,4%) i województwa opolskiego (3,6%). Wskaźnik udziału gruntów komunalnych jest bardzo zróżnicowany w poszczególnych gminach subregionu - najwyższą wartość wskaźnika uzyskała gmina Brzeg (33,5%). W pozostałych jednostkach wskaźnik nie przekracza 5%. Najniższy udział gruntów komunalnych odnotowano w gminie Lubsza (2,4%).

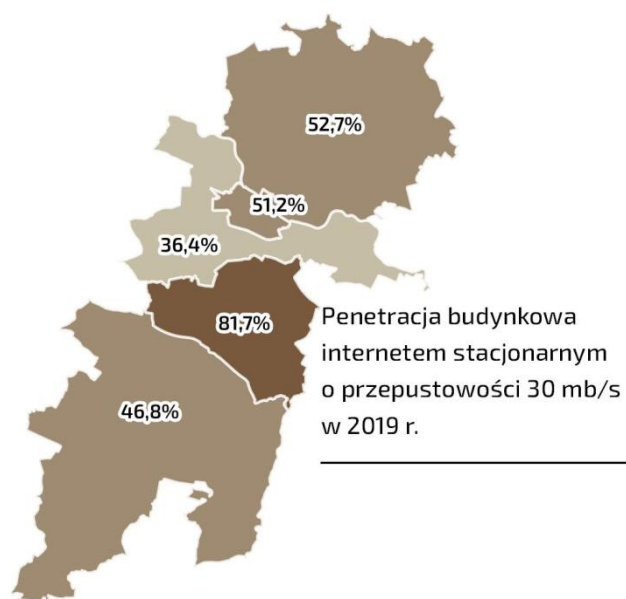
UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNE

źródło danych: GUS BDL 2011-2020

VII.2.4.2 Cyfryzacja

- Pojęcie szerokopasmowego łącza internetowego opisuje połączenie z Internetem o wysokiej prędkości transmisji danych. Penetracja szerokopasmowego Internetu w Polsce jest znacznie niższa od średniej europejskiej (szczególnie niekorzystnie sytuacja wygląda na obszarach wiejskich oraz wśród osób o najniższych dochodach). Dla prywatnych użytkowników, jak i dla firm czy innych instytucji (JST, NGO itd.) szerokopasmowe łącze internetowe stanowi jeden z czynników świadczących o dobrym rozwoju gospodarczym regionu. Z tego powodu władze lokalne starają się stworzyć możliwości techniczne, by powszechnie udostępnić jak najszybsze łącze szerokopasmowe. Najlepszy dostęp do szerokopasmowego Internetu dla prędkości minimum 30 mb/s mają mieszkańcy gminy Olszanka (81,7%). Brak dostatecznego dostępu odnotowuje się z kolei w gminie Brzeg.
- Na terenie subregionu występuje znaczne przestrzenne zróżnicowanie nasycenia wskazanymi usługami dla mieszkańców. Zgodnie z modelem dla polskich obszarów funkcjonalnych, wskaźnik penetracji zazwyczaj większy był w miastach niż na obszarach wiejskich. W przypadku Subregionu Brzeskiego analiza wskazuje na odmienną sytuację. W dużej mierze internauci w centrum miast korzystają z łączy miedzianych, które mocno ograniczają przepustowość Internetu.
- Subregion charakteryzuje się występowaniem znacznej liczby operatorów lokalnych, oferujących dostęp do szerokopasmowego Internetu na obszarach wiejskich. Działania tych operatorów powodują tak wysoki wskaźnik penetracji m.in. w gminie Olszanka.

źródło danych: <https://mapbook.uke.gov.pl/>

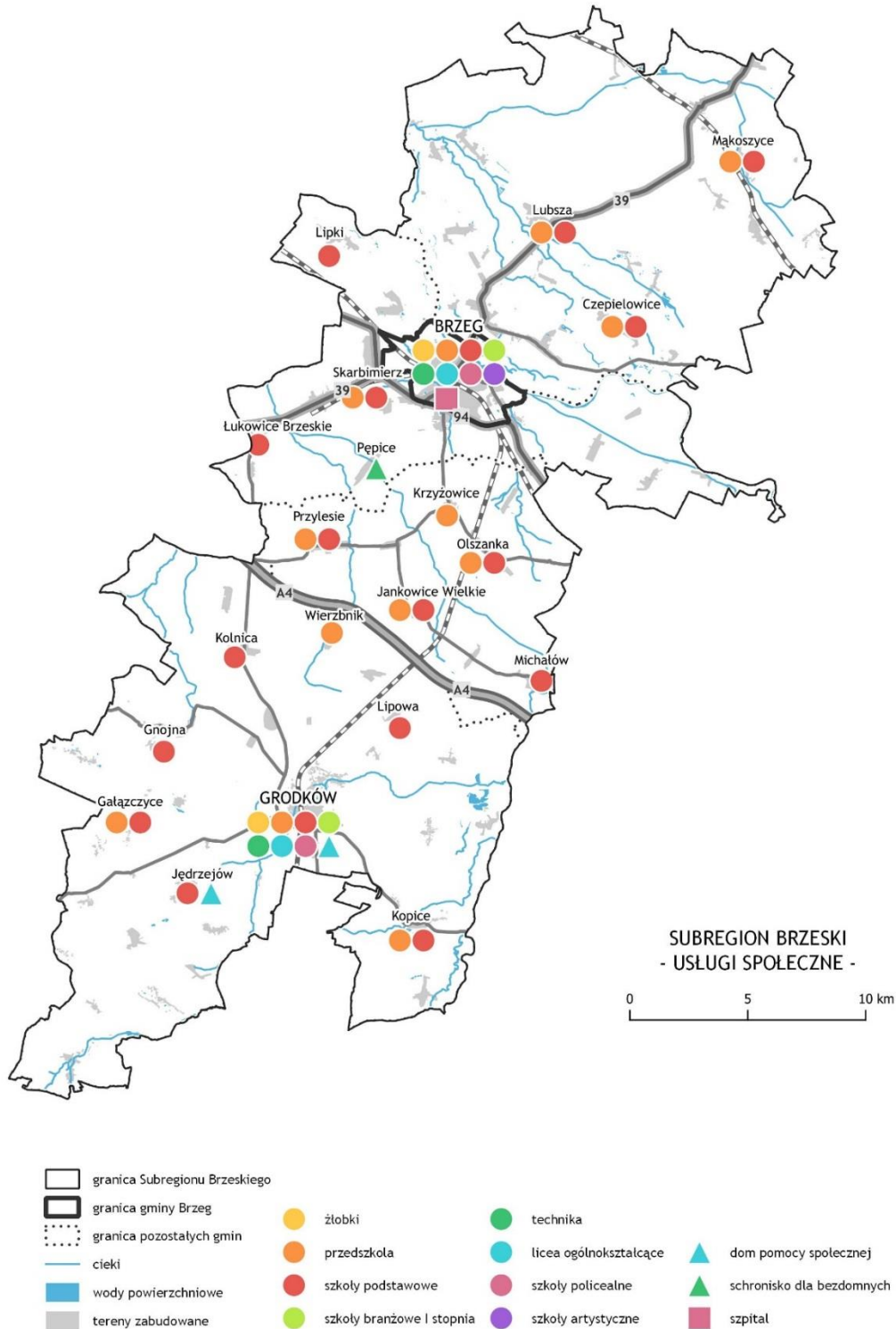
VII.3 Analiza SWOT

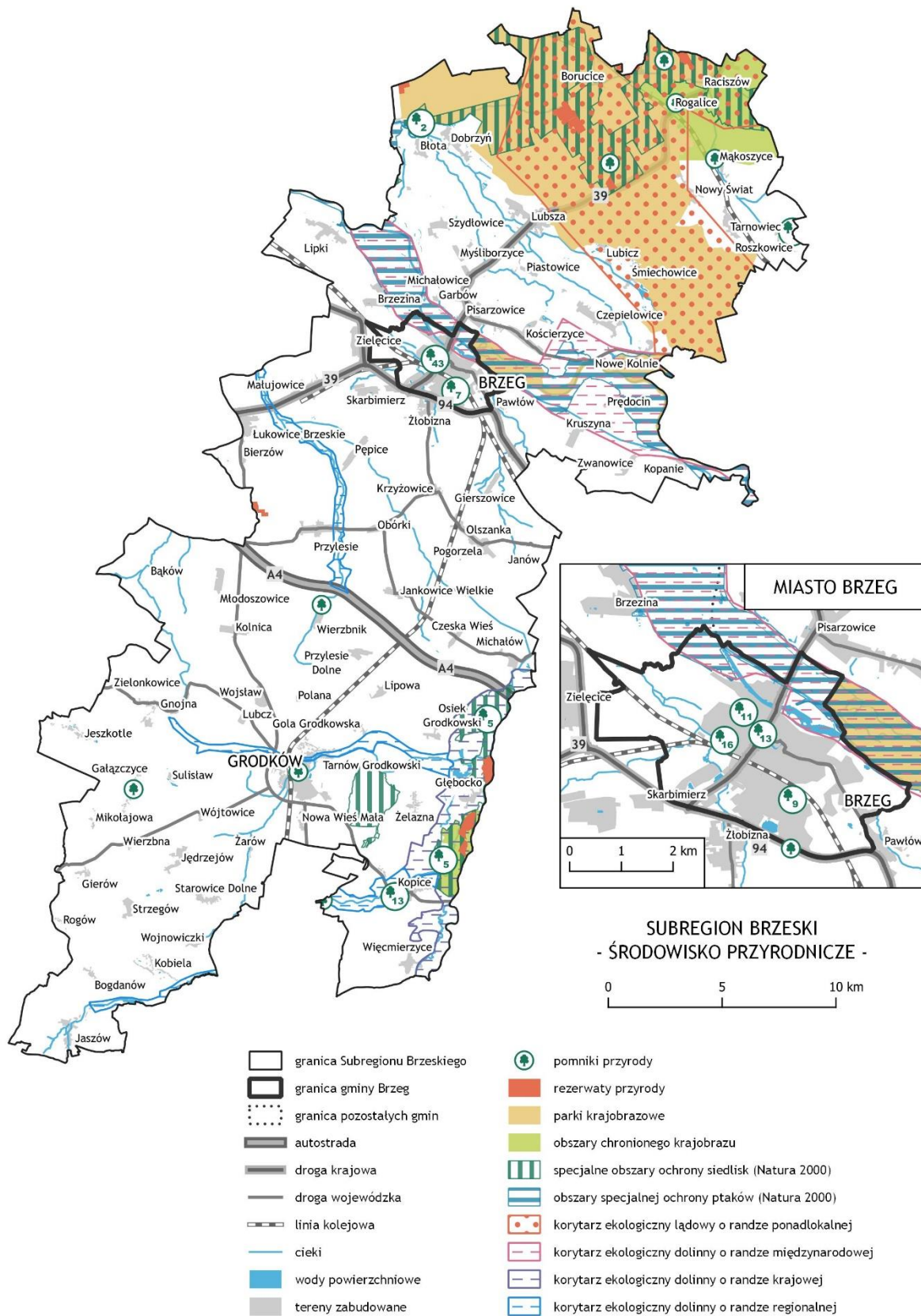
	Mocne strony	Słabe strony
	<ul style="list-style-type: none"> • Korzystne położenie pomiędzy miastami wojewódzkimi: Opolem i Wrocławiem • Bliskość autostrady A4 i węzła autostradowego (odległość 13 km od rdzenia obszaru) • Dostępność komunikacyjna do sieci dróg krajowych i wojewódzkich • Bliska odległość do portu lotniczego – Wrocław • Położenie nad Odrą – rzeką o znaczeniu krajowym, możliwość rozwoju turystyki aktywnej • Zwiększanie się atrakcyjności osiedleńczej obszaru z uwagi na czynniki środowiskowe oraz ekonomiczne - subregion staje się miejscem osiedlania się osób spoza regionu. • Relatywnie niski poziom bezrobocia, który w połączeniu z istniejącymi uwarunkowaniami gospodarczo-społecznymi w dużej mierze wpłynął na ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych. • Unikalne zasoby przyrodnicze i kulturowe w oparciu o które można budować markę subregionu - zasoby przyrodnicze do rozwoju agroturystyki i ekoturystyki (Stobrawski Park Krajobrazowy i rezerваты przyrody) • Możliwość tworzenia zróżnicowanych produktów turystycznych (zasoby kultury materialnej, warunki do aktywnego wypoczynku) 	<ul style="list-style-type: none"> • Trwałość zjawiska depopulacji, głównie w kontekście odnotowywanego przyrostu naturalnego oraz ujemnego salda migracji. • Duże dysproporcje pomiędzy gminami związane z atrakcyjnością osiedleńczą obszaru • Suburbanizacja • Brak dużych podmiotów gospodarczych, zatrudniających powyżej 1 000 osób • Brak wyspecjalizowanych kadr pracowniczych. • Niewykorzystany potencjał w zakresie zasobów turystycznych – brak jasno scharakteryzowanego produktu turystycznego • Duże dysproporcje pomiędzy gminami związane z atrakcyjnością osiedleńczą obszaru • Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura drogowa (drogi, parkingi) oraz niewystarczająca liczba ścieżek rowerowych • Definiowanie Gminy Brzeg jako miasta tracącego funkcje społeczno-gospodarcze

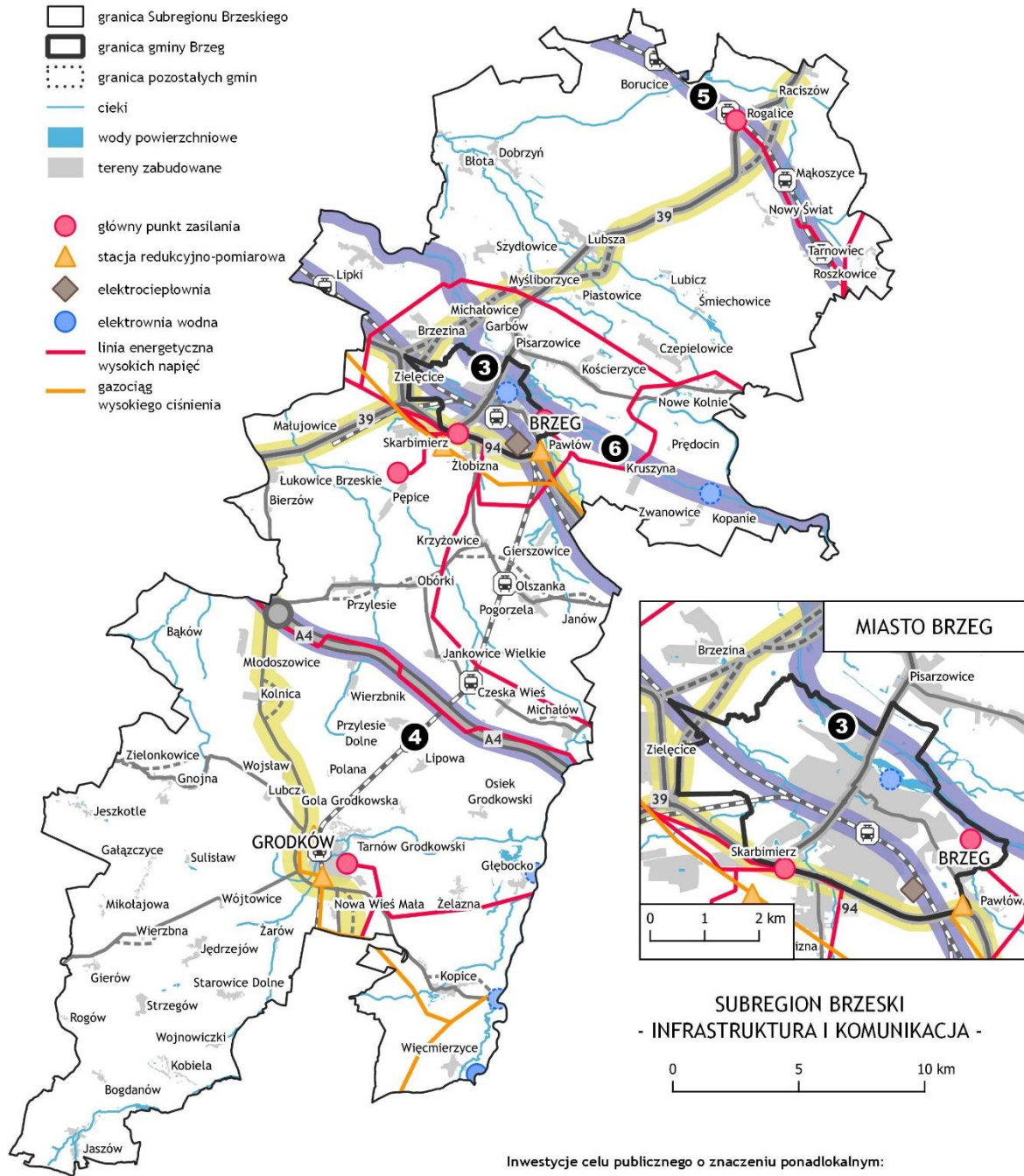
Najważniejsza szansa / potencjał	Zagrożenie
<ul style="list-style-type: none"> • Zintensyfikowanie dynamiki zjawiska reemigracji, która jest bezpośrednio powiązana z sytuacją społeczno-gospodarczą. • Coraz mniejsze przywiązanie do miejsca zamieszkania - główną determinantą są czynniki ekonomiczne, doskonale widoczne w przypadku gminy Skarbimierz, która charakteryzuje się dodatnim saldem migracji. • Dalszy rozwój terenów inwestycyjnych w subregionie generujący atrakcyjne miejsca pracy. • Zmiana dynamiki na rynku pracy związana z napływem uchodźców. • Dostępność środków zewnętrznych na finansowanie ważnych projektów inwestycyjnych i społecznych: fundusze strukturalne Unii Europejskiej, programy krajowe • Duża liczba obiektów (w tym zabytków kultury materialnej) możliwych do przeprowadzenia rewitalizacji i wdrożenia nowych funkcji • Możliwości rozwojowe branży turystycznej, która w perspektywie długoterminowej może stać się istotnym elementem regionalnej gospodarki - wzrost zainteresowania turystów obszarem o cennych walorach przyrodniczo-krajobrazowych i licznych zabytkach • Polityka Unii Europejskiej nastawiona na odnawialne źródła energii daje szansę na zachowanie dobrego stanu środowiska naturalnego 	<ul style="list-style-type: none"> • Drenaż brzeskiego kapitału ludzkiego przez wiodące ośrodki wzrostu województwa dolnośląskiego i opolskiego (Wrocław, Opole) oraz Konurbację Górnośląską • Konsekwentny spadek ludności mający duże znaczenie dla potencjału demograficznego obszaru i warunkujący niekorzystne perspektywy dla jego rozwoju. • Starzenie się społeczności. • Niekorzystna dynamika zaobserwowanego ruchu turystycznego - spada liczba osób korzystających z noclegów, jak również sama liczba udzielonych noclegów. • Trudności związane z finansowaniem inwestycji komunalnych (brak wolnych środków budżetowych, ograniczenie subwencji zewnętrznych, spadek dochodów budżetu z podatków) • Dalszy wzrost obciążenia samorządów – cedowanie większej liczby zadań na gminy bez jednoczesnego zapewniania środków finansowych na ich realizację, przyczyniająca się do stałego spadku możliwości inwestycyjnych samorządów • Niepewna sytuacja na rynku pracy będąca wynikiem pandemii COVID-19 • Zmieniająca się dynamicznie sytuacja geopolityczna zagrożenie związane z oddziaływaniem wojny na Ukrainie • Wzrost występowania miejscowych zagrożeń, które wynikają z ekstremalnych zjawisk pogodowych

Załącznik 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Subregionu Brzeskiego wraz z ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

VIII.1 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

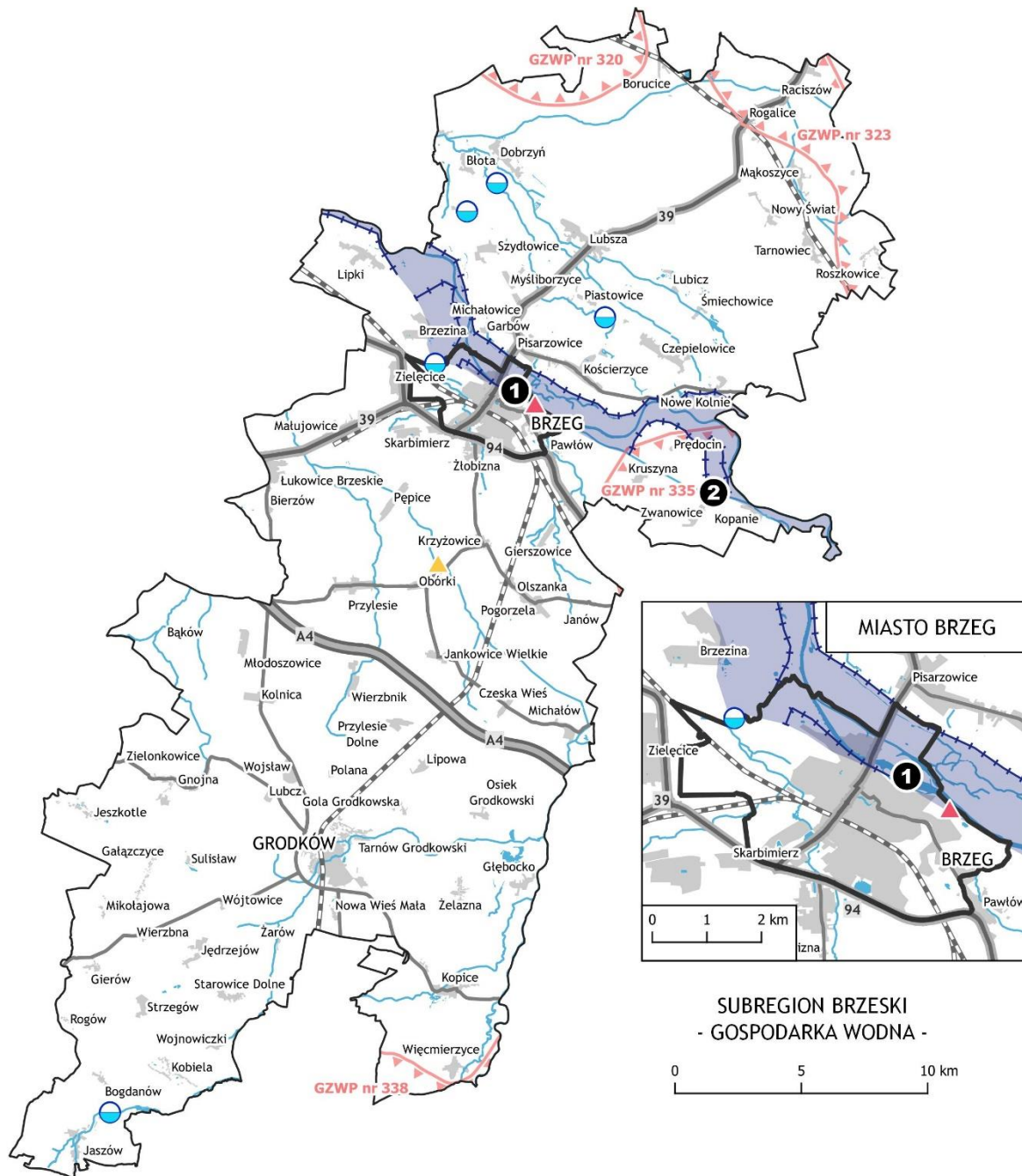

Investycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- 3** rozbudowa kanalizacji sanitarnej na terenie Aglomeracji Brzeg, w tym modernizacja części osadowej oczyszczalni ścieków w Brzegu
- 4** rewitalizacja linii kolejowej nr 288 Nysa - Brzeg
- 5** prace na linii kolejowej CE 30 na odcinku Opole Groszowice - Jelcz - Wrocław Brochów
- 6** modernizacja Odrzańskiej Drogi Wodnej do minimum IV klasy żeglowności

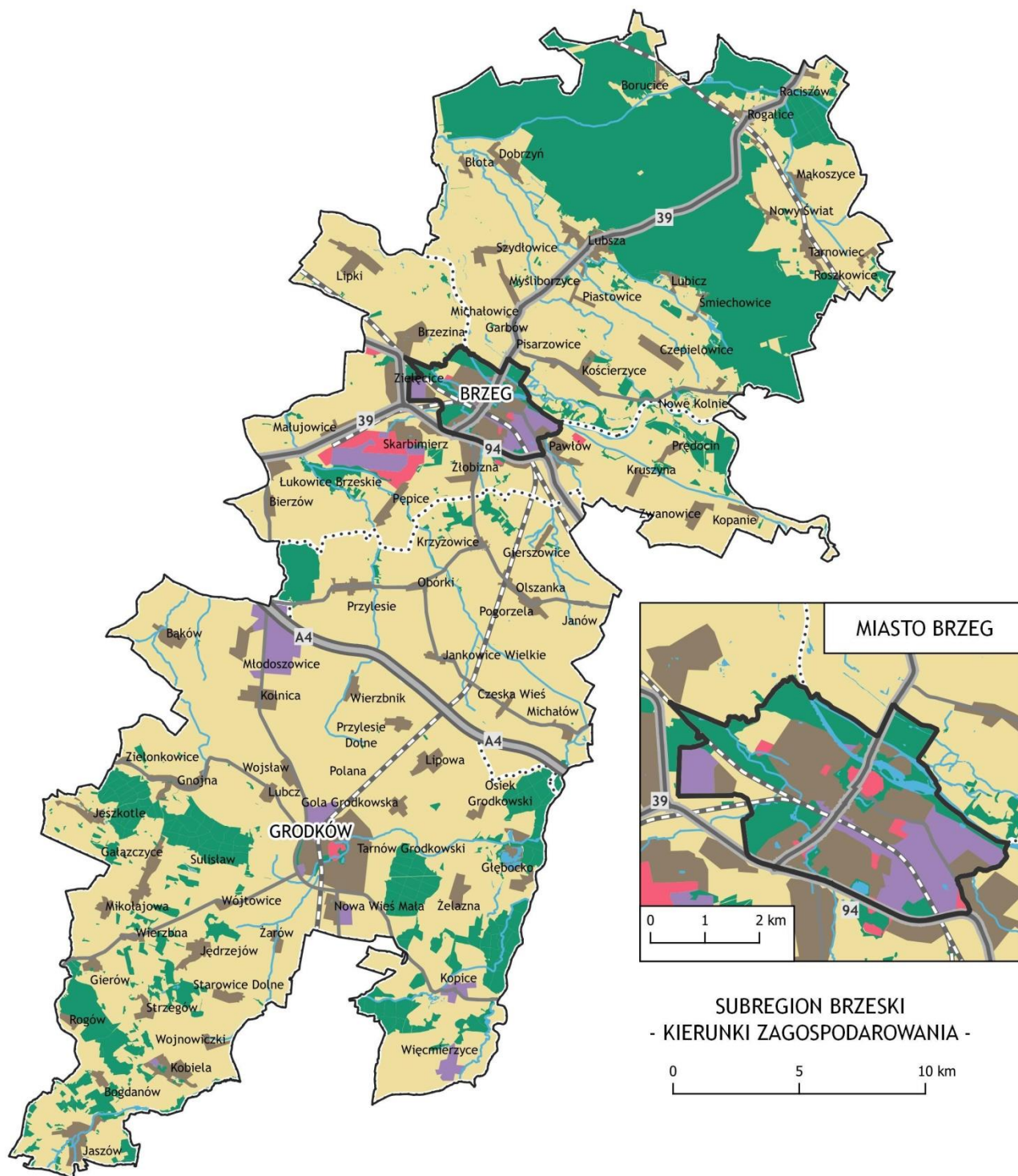
Investycje postulowane:

- drogi krajowe
- drogi wojewódzkie
- elektrownie wodne

SUBREGION BRZESKI
- GOSPODARKA WODNA -

granica Subregionu Brzeskiego	główne komunalne ujęcia wód powierzchniowych	Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:
granica gminy Brzeg	główne przemysłowe ujęcia wód powierzchniowych	
granica pozostałych gmin	wały przeciwpowodziowe	2 modernizacja jazu Zwanowice (I etap)
cieki	Główne Zbiorniki Wód Podziemnych	Inwestycje postulowane:
wody powierzchniowe	obszary szczególnego zagrożenia powodzią (Q=1%)	
tereny zabudowane		

	granica Subregionu Brzeskiego		tereny mieszkaniowe
	granica gminy Brzeg		tereny usługowe
	granica pozostałych gmin		tereny aktywności gospodarczej i produkcji
	cieki		tereny lasów i zieleni
	wody powierzchniowe		tereny rolne

VIII.2 Polityka przestrzenna w systemie polityk publicznych

Polityka przestrzenna należy do sfery tzw. polityk publicznych, które rozumiane są, jako sfera świadomych i zorganizowanych działań struktur państwa i społeczeństwa wokół problemów publicznych. Posługujemy się tu rozumieniem „polityk”, dotyczącym nie samego sprawowania władzy, ale działań w oparciu o przyjęte reguły. O ile polityka w ogólnym znaczeniu zajmuje się przede wszystkim sferą idei, zdobywania władzy i instrumentów jej egzekucji, to polityka publiczna, jako sfera praktyczna – przede wszystkim zagadnieniami związanymi z urzeczywistnianiem idei, i bliska jest zarządzaniu publicznemu.

Polityka przestrzenna spełnia wszystkie kryteria polityk publicznych. Jest to bowiem planowa działalność, polegająca na wykorzystywaniu znajomości dostępnych zasobów oraz praw rządzących kształtowaniem i użytkowaniem przestrzeni w celu najbardziej racjonalnego jej zagospodarowania. W ramach polityki przestrzennej władze publiczne ustalają cele i środki kształtowania zagospodarowania przestrzennego w określonych, zmiennych w czasie warunkach zewnętrznych – społecznych, ekonomicznych, technicznych, a także politycznych. Polityka przestrzenna zajmuje się określeniem celów, wraz ze sposobami ich osiągnięcia, w zakresie użytkowania i przekształcania środowiska życia człowieka, a więc wykorzystywanego przez niego zajmowanego terytorium. Musi ona wpływać na działania podejmowane przez liczne podmioty, czynnie zmieniające kształt tego środowiska.

Obowiązek prowadzenia polityki przestrzennej zawarty jest w polskim prawie, wyznaczającym zakres formalnych kompetencji w tej sferze poszczególnych poziomów władzy.

VIII.3 Instrumentacja polityki przestrzennej

Wdrażanie polityk publicznych można ułożyć w tzw. drabinę interwencji: na najniższym szczeblu władze powstrzymują się od działania, a na najwyższym narzucają swoje rozwiązania, czyli eliminują wybór obywatelowi, tworząc szczególne zakazy i ograniczenia. Władze mogą działać także na rzecz zwiększania skali wyboru, które ma przed sobą obywatel. Zakres instrumentów oddziaływania jest dość szeroki: najbardziej skuteczne mogą być bezpośrednie inwestycje publiczne, realizujące potrzeby społeczne, ale też istotnie wpływające na zachowania inwestycyjne. Istnieje też sfera prawno-regulacyjna, ale jej skuteczność jest w Polsce przeceniana. Lepiej jest udoskonalać sposoby zarządzania przestrzenią, głównie poprzez zwiększanie wiedzy i poprawę dostępu do informacji o problemach specyficznych obszarów, w których żyją obywatele i funkcjonuje gospodarka. Wszystko to winno sprzyjać większej dynamice wzrostu, co jest obecnie podstawowym kryterium oceny polityk publicznych.

Większa świadomość i zaangażowanie władz w politykę przestrzenną mogą sprzyjać jej skuteczności, ale należy także liczyć w tym względzie na wzrost świadomości obywatelskiej. Zwiększanie wiedzy obywateli może spowodować wzrost poczucia identyfikacji z miejscem zamieszkania oraz świadomości własnej siły sprawczej w procesie rozwoju – to wymarzona sytuacja dla wzrostu zaangażowania obywatelskiego i kapitałowego. Zwiększanie partycypacji obywatelskiej i zaangażowania lokalnego biznesu może stanowić skuteczną przeciwwagę dla ograniczoności instrumentów sprawowania władzy.

VIII.4 Rekomendacje dla polityki przestrzennej

Głównym zadaniem polityki przestrzennej jest określenie sposobu organizacji struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu sprzyjającej realizacji ustalonych celów rozwojowych, z uwzględnieniem uwarunkowań, szans i zagrożeń wynikających ze zróżnicowanych cech przestrzeni oraz potrzeb zapewnienia uporządkowanego rozwoju przestrzennego i ładu w zagospodarowaniu. Aby proces ten był efektywny musi wynikać lub odpowiadać obecnym i przyszłym potrzebom lub realizować wypracowane kompleksowe wizje rozwoju. Rozpoznanie potrzeb oraz pojawiających się szans i możliwości ich zaspokojenia jest jednym z głównych komponentów polityki przestrzennej. Natomiast zaspokojenie rozpoznanych potrzeb lub realizacja przyjętych wizji najczęściej wiąże się z odpowiednim kształtowaniem struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru w powiązaniu z jego otoczeniem, czyli rozwoju jej poszczególnych węzłów i odpowiednich powiązań między nimi.

Tak rozumiane prowadzenie polityki przestrzennej będzie prowadzić do wzmocnienia integracji przestrzennej subregionu. Aby proces ten przebiegał prawidłowo, niezbędne jest zachowanie komplementarności z dokumentami wyższego rzędu, a więc min. bezpośrednio z polityką przestrzenną wyrażoną w obowiązującym Planie zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego oraz ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej określonymi w Strategii Opolskie 2030.

Naczelna zasada, z której wynikają pozostałe najważniejsze, to **zasada zrównoważonego rozwoju** – polegająca na prowadzeniu rozwoju społeczno-gospodarczo-przestrzennego, z zachowaniem równowagi przyrodniczej i kulturowej w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb mieszkańców – tak obecnych, jak i przyszłych pokoleń.

Głównym wyzwaniem kształtowania struktury przestrzennej są także działania mające na celu **uporządkowanie gospodarki przestrzennej**:

1. **Zasada zachowania ładu przestrzennego** – przejawiająca się prowadzeniem efektywnej i racjonalnej polityki przestrzennej i planistycznej na wszystkich poziomach planowania przestrzennego, umożliwiająca uzyskanie harmonijnej całości oraz uwzględniająca

w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

2. **zasada racjonalnego kształtowania sieci osadniczej** – polegająca na dążeniu do spójności struktury funkcjonalno-przestrzennej, zwartości struktury przestrzennej miejskich i wiejskich jednostek osadniczych oraz uzyskaniu równowagi terenów zabudowanych i terenów zieleni.
3. **zasada preferencji intensyfikacji zabudowy na terenach zainwestowanych wraz z ich regeneracją (odnową)** – oznacza intensyfikację procesów inwestycyjnych na terenach już zagospodarowanych i przeciwdziałanie zajmowaniu nowych obszarów pod zabudowę.
4. **zasada budowania tożsamości regionalnej poprzez zachowanie dziedzictwa kulturowego** – polegająca na pielęgnowaniu tradycji kulturowych regionu, dbaniu o materialną spuściznę historyczną, eksponowaniu krajobrazu kulturowego i przyrodniczego i zacieśnieniu więzi społeczności lokalnych.
5. **zasada spójności i ciągłości przestrzennej przy wyznaczaniu obszarów planistycznych i ich strefowaniu** – w celu wykorzystania lokalnych i regionalnych potencjałów rozwojowych przy jednoczesnej minimalizacji sytuacji konfliktowych, polegająca na wskazaniu, poszanowaniu i ochronie obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo (objętych ochroną prawną i planowanych do ochrony) przy wyznaczaniu wielofunkcyjnych obszarów rozwoju.
6. **zasada poprawy dostępności przestrzennej** – polegająca na organizacji wydajnej sieci transportowej i opartego na niej zrównoważonego transportu publicznego z uwzględnieniem powiązań infrastrukturalnych i funkcjonalnych.
7. **zasada stymulowania rozwoju** – społecznego, gospodarczego i przestrzennego, z wykorzystaniem istniejącego potencjału gospodarczego, kadr i zasobów naturalnych, wraz ze wsparciem sektora gospodarki opartej na wiedzy i innowacyjności.
8. **zasada rozwoju infrastruktury społecznej** – zaspokajającej potrzeby zwłaszcza w dziedzinie ochrony zdrowia, edukacji i mieszkalnictwa, a także kultury i sportu.
9. **zasada tworzenia i wzmocnienia potencjału akademickiego i naukowego.**
10. **zasada racjonalnego kształtowania** stref aktywizacji gospodarczej.
11. **zasada racjonalnego zagospodarowania** – związanego z rozwojem gospodarczym, w sferze przemysłu, rolnictwa i turystyki oraz w zakresie rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej.
12. **Zasada oszczędnego gospodarowania energią.**
13. **Zasada wyznaczania obszarów funkcjonalnych i problemowych.**

Rekomendacje (wnioski), dotyczące kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej sformułowano w porządku analogicznym do porządku tematycznego Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego

na lata 2023-2033 – III Poziom strategiczny. Założenia rozwojowe Subregionu Brzeskiego na lata 2023-2033. Stanowią wyciąg i komentarz do modelu i odnoszą się do sfery przestrzennej Subregionu Brzeskiego, nie tracąc z horyzontu ściśle z nią powiązanych zagadnień gospodarczych i społecznych:

1. **Wizja rozwoju Subregionu Brzeskiego**, określająca Subregion Brzeski w roku 2033 jako obszar intensywnego rozwoju gospodarczego, zapewniający w pierwszej kolejności wysoką jakość usług publicznych oraz wykorzystania potencjału dziedzictwa kulturowego, a w wymiarze przestrzennym podkreślająca efektywne wykorzystanie potencjału powiązań Brzegu oraz gmin wiejskich na rzecz zintegrowanego rozwoju społeczno-ekonomicznego przy jednoczesnym łagodzeniu skutków kryzysu klimatycznego.
2. **Misja Subregionu Brzeskiego**, obejmująca integrację Subregionu Brzeskiego w oparciu o dynamikę rozwoju gospodarczego, wzmacnianie wspólnoty subregionalnej, podnoszenie i specjalizację dostępnych usług oraz wzmacnianie powiązań funkcjonalnych poprzez realizację wspólnych projektów.
3. **Cele strategiczne Subregionu Brzeskiego**, które wyznaczają obszary działania Subregionu Brzeskiego jako porozumienia samorządów na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz mają charakter kontynuacji i nawiązania do już zrealizowanych projektów
4. **Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych Subregionu Brzeskiego** wpisujące się w określone w celach strategicznych trzy wymiary tematyczne: społeczny, gospodarczy i przestrzenny. Wszystkie one są bardzo istotne a co więcej - ściśle ze sobą powiązane, gdyż niemal każde działanie generuje potrzeby przestrzenne lub przynajmniej ingerencję w przestrzeń publiczną a także wynikające z niej możliwości konfliktu interesów - swoistą "walkę o przestrzeń".

Wydaje się, że można w tym miejscu podkreślić rolę polityki przestrzennej jako - oprócz ogólnie rozumianego rozwoju czy doskonalenia infrastruktury - godzenie potrzeb przestrzennych uczestników życia społecznego.

W nawiązaniu do powyższych rekomendacji określa się wytyczne polityki przestrzennej:

- zapewnienie dostępności terenów pod rozwój funkcji mieszkaniowych wraz z towarzyszącymi im usługami,
- zapewnienie dostępności terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą – przemysłowo-składowych,
- stosowanie recyklingu przestrzeni: wykorzystywanie w pierwszej kolejności terenów opuszczonych lub zdegradowanych („brownfield”) i niewchodzenie na nowe, niezagospodarowane tereny („greenfield”),

- intensyfikację zabudowy na terenach zainwestowanych wraz z ich regeneracją (odnową),
- przeciwdziałanie niekontrolowanej suburbanizacji i rozlewaniu zabudowy,
- racjonalne kształtowanie sieci osadniczej (spójność i zwartość struktury funkcjonalno-przestrzennej, oraz równowaga terenów zabudowanych i terenów zieleni),
- wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich,
- dążenie do zachowania zgodności planowanych przedsięwzięć lokalizacyjnych z wiodącą funkcją obszarów (koncentracji działalności gospodarczej; koncentracji mieszkalnictwa i obsługi mieszkańców; gospodarki rolnej i leśnej; cennych przyrodniczo; zielonych pierścieni).

Należy zwrócić uwagę także na ochronę zasobów środowiskowych:

- kształtowanie struktur przestrzennych wzmacniających jakość środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych,
- poprawę jakości powietrza (wymiana indywidualnych źródeł ciepła, kompleksowa poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej),
- kształtowanie sieci ekologicznej miasta (ciągłość obszarów przyrodniczych, przewietrzanie, dostępność terenów dla celów rekreacyjnych i komunikacji pieszej),
- ochronę systemu obszarów otwartych (rolnych, leśnych, naturalnych),
- wskazanie, poszanowanie i ochronę obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo (objętych ochroną prawną i planowanych do ochrony), w tym w szczególności Szlak Polichromii Brzeskich,
- wzmacnianie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i zagrożenie utraty bezpieczeństwa energetycznego.

Osobnym zagadnieniem jest rozwój przestrzeni społecznych i sąsiedzkich (integrujących społeczności poszczególnych wsi czy osiedli) oraz przestrzeni publicznych:

- przestrzeń publiczna powinna integrować wspólnotę miejską i przyciągać gości z zewnątrz,
- istotne jest właściwe określenie programu użytkowego (zwłaszcza w obszarze śródmiejskim), w celu przyciągnięcia użytkowników,
- należy pamiętać o ich znaczeniu integracyjnym dla lokalnej społeczności,
- istotne funkcje symboliczne (kulturowe); ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej,
- rozwój i rynku usług turystycznych, promocja turystyki oraz produktów regionalnych.

Rozwój systemu komunikacyjnego powinien obejmować poprawę dostępności transportowej poprzez:

- organizację wydajnej sieci transportowej,

- wydajniejszą organizację transportu publicznego,
- poprawa jakości dróg publicznych, szczególnie powiatowych,
- obecność linii kolejowej na terenie gminy, której uruchomienie zwiększyłoby dostępność komunikacyjną,
- stosowanie zasad zrównoważonej mobilności,
- kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej, która (w miarę możliwości) racjonalizuje i minimalizuje zapotrzebowanie na wybrane elementy infrastruktury transportowej,
- multimodalność: równoległe skoordynowane zapewnieniu różnych środków i form transportu, umożliwiające podróżowanie na wiele sposobów, wieloma trasami,
- zwiększenie ilości ścieżek rowerowych.

Obok rozwoju infrastruktury transportowej istotny jest także rozwój infrastruktury technicznej, szczególnie w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

Załącznik 5. Raport z badań

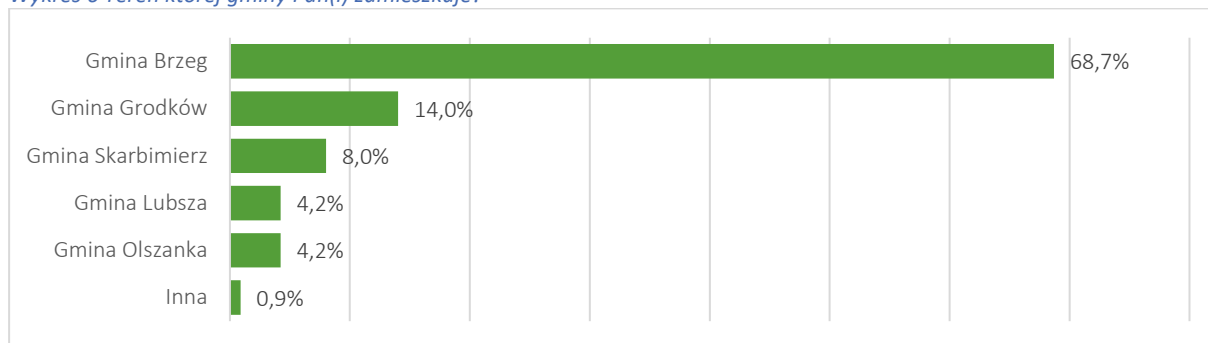
Przeprowadzone badanie ankietowe miało na celu poznanie potrzeb mieszkańców subregionu, a także zidentyfikowanie problemów i wyzwań rozwojowych stojących przed samorządami tworzącymi Subregion Brzeski. Stworzenie Strategii Rozwoju Subregionu Brzeskiego ma umożliwić realizację przedsięwzięć zintegrowanych w ramach mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) przez samorzady tworzące Subregion Brzeski. Poznanie opinii mieszkańców jest kluczowym elementem i bazą do planowania rozwoju subregionu. W badaniu wzięło udział 449 respondentów, z czego 72,6% stanowiły kobiety. Dominującą grupę były osoby w wieku 35-44 lat – blisko 54% ogółu ankietowanych. Najniższy odsetek odpowiedzi uzyskano od osób w wieku 65 i więcej lat, na co wpływ mógł mieć sposób przeprowadzania badania – ankieta internetowa i obecny problem wykluczenia cyfrowego wśród osób najstarszych. Zdecydowana większość respondentów posiadała wykształcenie wyższe (67,5%), a około 27% wykształcenie średnie/średnie branżowe. Ponad 80% respondentów to osoby pracujące. Na drugim miejscu z odsetkiem 5,3% były osoby nie pracujące/zajmujące się domem. Subregion Brzeski dotychczas zdominowany był funkcją rolniczą, jednakże w związku z dywersyfikacją gospodarki i rozwijaniem pozarolniczych funkcji, odsetek rolników stanowił niespełna 1%.

Zmienna	Badanie mieszkańców
Próba badawcza	449 osób
Płeć	kobiety – 72,6% mężczyźni – 27,4%
Przedział wiekowy	18-19 – 1,3% 20-24 – 2,0% 25-34 – 19,4% 35-44 – 53,6% 45-54 – 19,2% 55-64 – 3,6% 65 i więcej – 0,9%
Wykształcenie	wyższe – 67,5% średnie, średnie branżowe – 27,2% zasadnicze zawodowe, zasadnicze branżowe – 3,6% gimnazjalne/podstawowe – 1,8%
Status na rynku pracy	pracujący – 81,1% nie pracują, zajmuje się domem – 5,3% prowadzą działalność gospodarczą – 4,9% uczeń, student – 2,7% bezrobotny – 2,2% inne – 2,0% rolnik – 0,9% emeryt, rencista – 0,9%

Subregion Brzeski tworzy pięć gmin oraz powiat brzeski. Wśród ankietowanych przeważającą grupę stanowiły osoby zamieszkujące w gminie Brzeg, blisko 69% wszystkich ankietowanych. Na drugim

miejscu byli mieszkańcy gminy Grodków – 14%, która weszła w skład Subregionu początkiem 2020 r. Pozostałe 3 gminy uzyskały mniej niż 10% wskazań, w tym gmina Lubsza i Olszanka taki sam procent – 4,2%. W ankiecie wzięli udział również mieszkańcy innych gmin (Popielów, Nysa, Opole, Lewin Brzeski), jednakże ich odsetek był niewielki – łącznie niecały 1%.

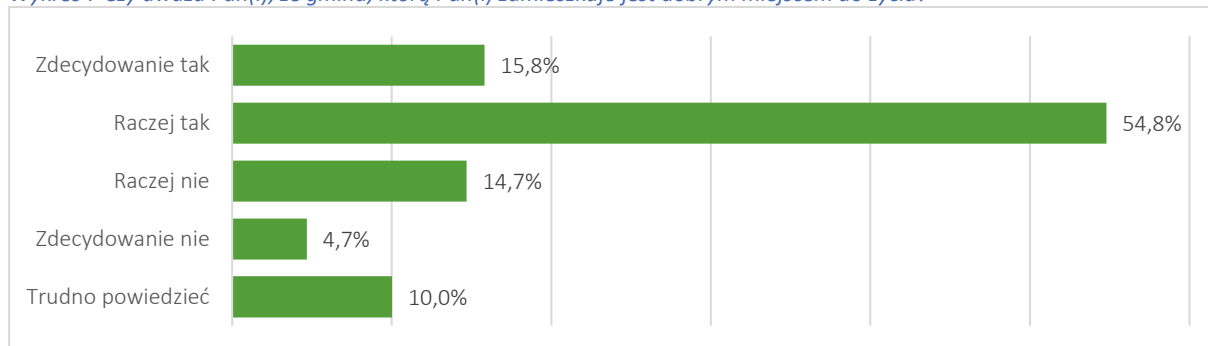
Wykres 6 Teren której gminy Pan(i) zamieszkuje?

Źródło: opracowanie własne, n=449.

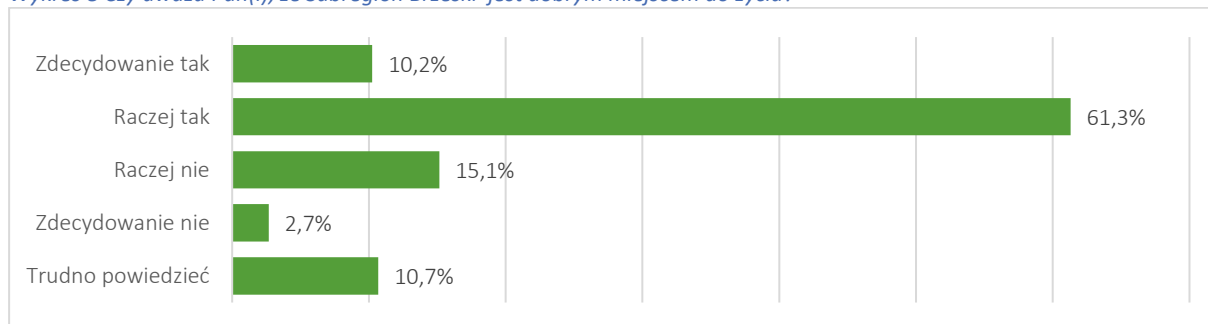
Ankietowani zostali zapytani o to, czy gmina, którą zamieszkują oraz obszar Subregionu Brzeskiego to dobre miejsca do zamieszkania. W obu pytaniach przeważały pozytywne odpowiedzi, ponad 70% wskazań. Blisko 1/5 ankietowanych oceniła negatywnie gminę, którą zamieszkuje.

Wykres 7 Czy uważa Pan(i), że gmina, którą Pan(i) zamieszkuje jest dobrym miejscem do życia?

Źródło: opracowanie własne, n=449.

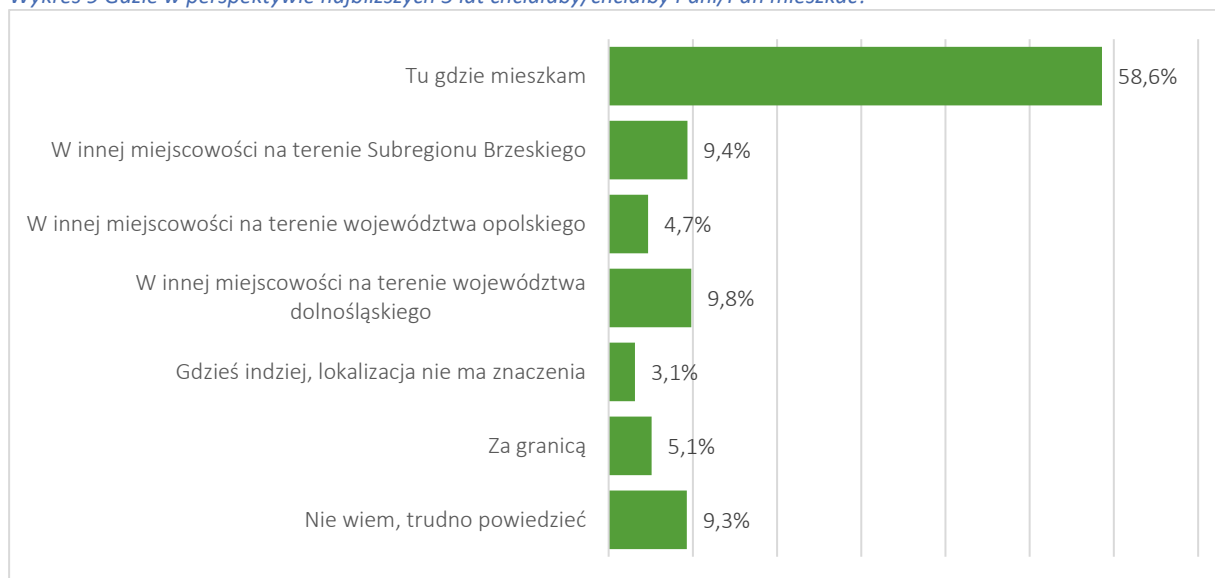
Wykres 8 Czy uważa Pan(i), że Subregion Brzeski jest dobrym miejscem do życia?

Źródło: opracowanie własne, n=449.

Przedstawione poniżej odpowiedzi stanowią odbicie ocen gmin (i całego subregionu) jako dobrego miejsca do życia. Deklaracje mieszkańców wskazują na chęć pozostania w obecnie zamieszkiwanej gminie (58,6%), w pięcioletniej perspektywie czasowej. Około 5% badanych rozważa zamieszkanie za granicą. Taki rozkład odpowiedzi może świadczyć o atrakcyjności Subregionu Brzeskiego i gmin wchodzących w jego skład, jako dobrego miejsca zamieszkania, ze względu na znaczną przewagę deklaracji o chęci pozostania w dotychczas zamieszkiwanej gminie.

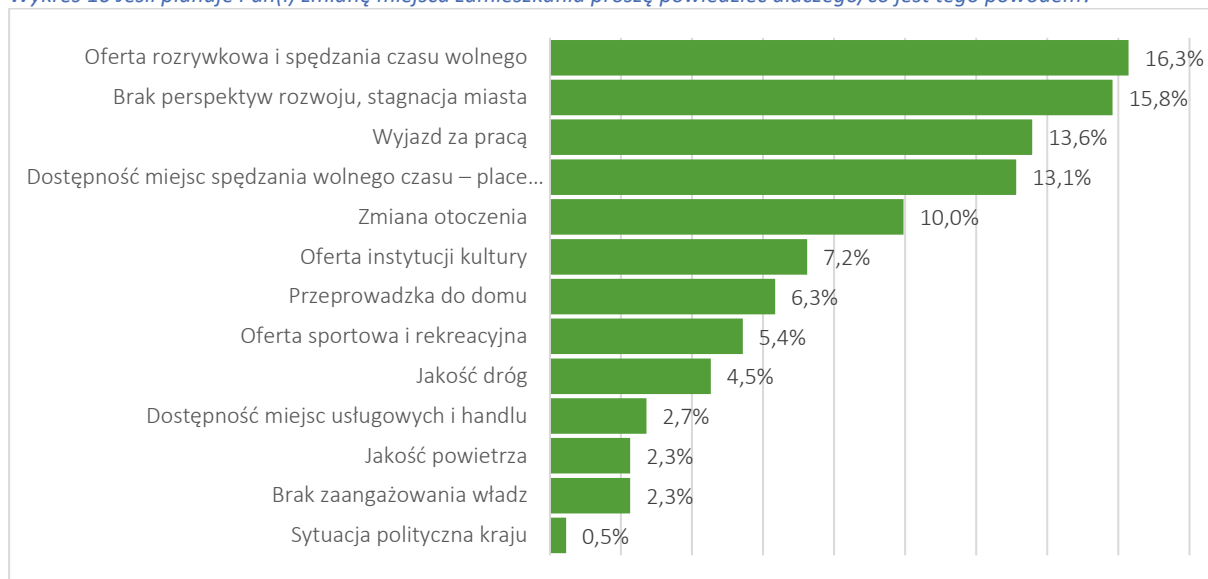
Wykres 9 Gdzie w perspektywie najbliższych 5 lat chciałaby/chciałby Pani/Pan mieszkać?

Źródło: opracowanie własne, n=449.

Łączny odsetek osób, które zdecydowałyby się na zmianę miejsca zamieszkania i wyjazd poza obszar Subregionu Brzeskiego wynosi 22,7%. Wśród głównych powodów ankietowani wskazują na ofertę rozrywkową i spędzania czasu wolnego (16,3%), brak perspektyw rozwoju i stagnację (15,8%) oraz wyjazd za pracą (13,6%). By zapobiec emigracji miejscowej ludności, w szczególności osób młodych, które mogą być w przyszłości motorem napędowym gospodarki regionu, należy przede wszystkim zapewnić im odpowiednie warunki do spędzania czasu po pracy. Zadbanie o tę sferę, rozwój oferty dostosowanej do potrzeb mieszkańców oraz zapewnienie miejsc pracy pozwoli na zatrzymanie mieszkańców w subregionie, a poprzez stworzenie atrakcyjnej oferty również przyciągnie nowych mieszkańców.

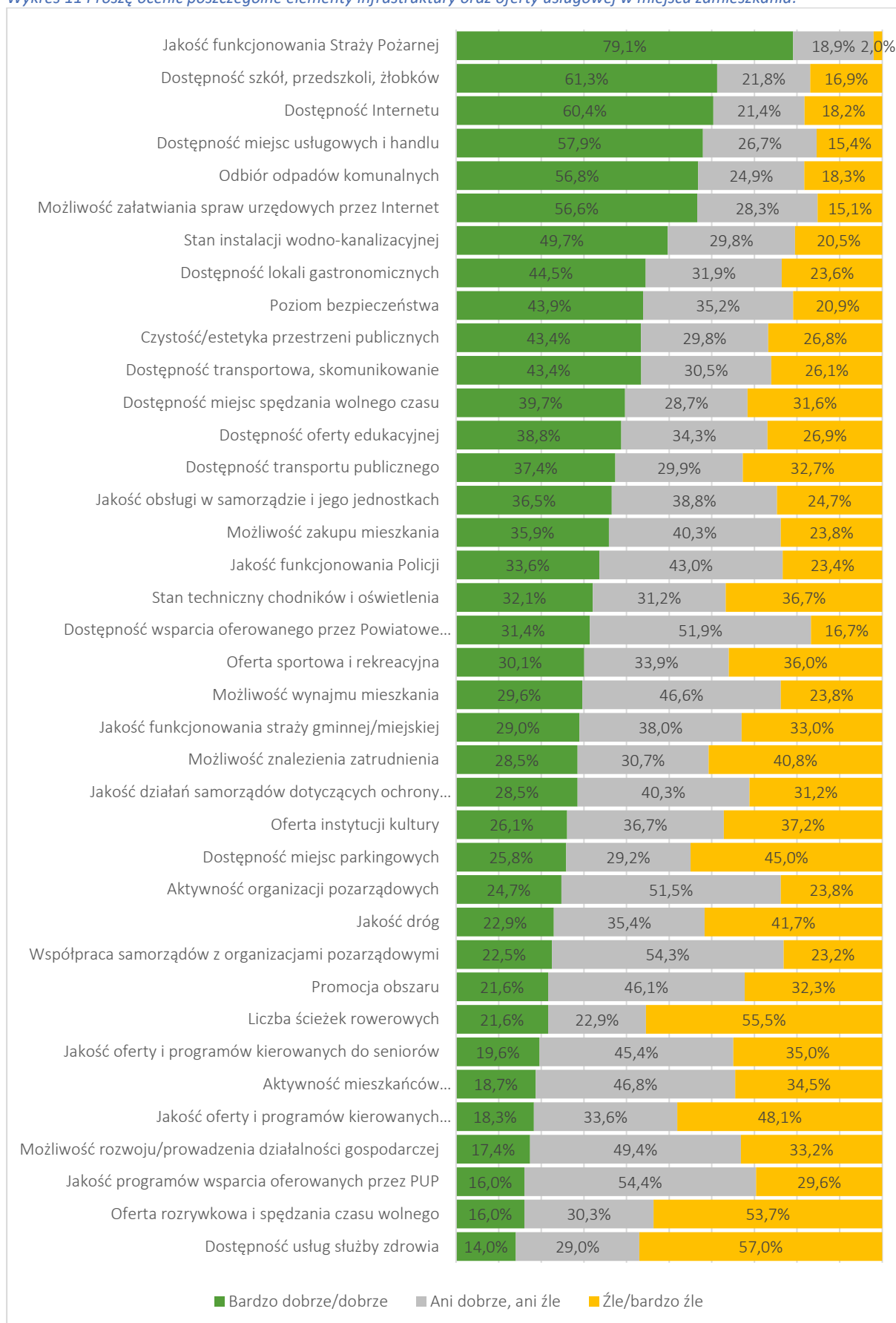
Wykres 10 Jeśli planuje Pan(i) zmianę miejsca zamieszkania proszę powiedzieć dlaczego/co jest tego powodem?

Źródło: opracowanie własne, n=221.

Mieszkańcy zostali poproszeni o ocenę poszczególnych elementów infrastruktury oraz oferty usługowej w miejscu zamieszkania. Wśród najlepiej ocenianych aspektów znalazła się jakość funkcjonowania Straży Pożarnej (79,1% pozytywnych ocen), dostępność szkół, przedszkoli, żłobków (61,3%) oraz miejsc usługowych i handlu (57,9%). Mieszkańcy dobrze oceniają również dostępność Internetu (60,4%) i możliwość załatwiania spraw urzędowych przez Internet (56,6%), co jest sporym ułatwieniem, w szczególności w czasie trwania pandemii. Najgorzej oceniono natomiast dostępność usług służby zdrowia (57,0% negatywnych wskazań) czy kwestie dotyczące liczby ścieżek rowerowych (55,5%). Blisko 54% badanych wskazało na ofertę rozrywkową i spędzania czasu wolnego, która jest niewystraszająca i jest jednym z głównych powodów, dla których ankietowani rozważają zmianę miejsca zamieszkania. Niektóre z aspektów okazały się być trudne w ocenie dla respondentów. Blisko 55% miało problem z jednoznaczną oceną jakości programów wsparcia oferowanych przez Powiatowy Urząd Pracy czy Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (51,9%), ale także oceną współpracy samorządów z organizacjami pozarządowymi (54,3%). Przeważający odsetek odpowiedzi „ani dobrze, ani źle” sprawia, że trudno jest jednoznacznie stwierdzić co stanowi wyzwanie i problem w gminach należących do Subregionu Brzeskiego.

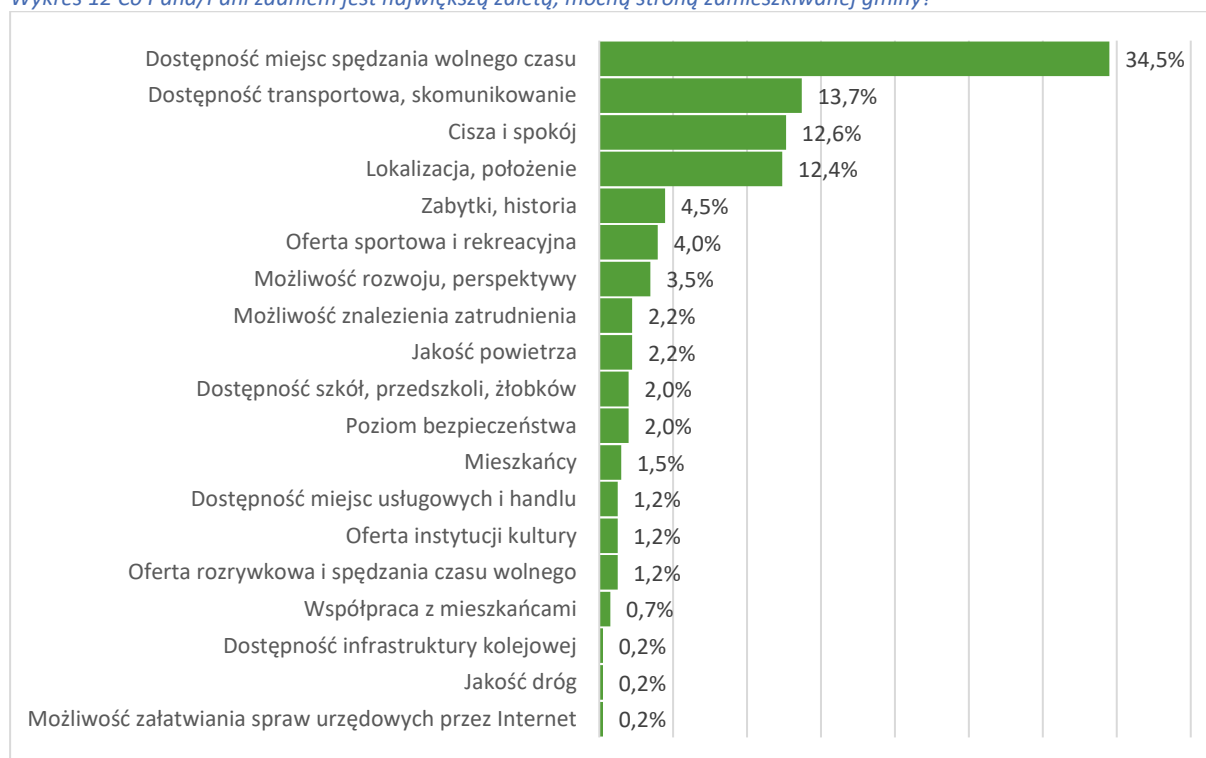
Wykres 11 Proszę ocenić poszczególne elementy infrastruktury oraz oferty usługowej w miejscu zamieszkania:

Źródło: opracowanie własne, n=449.

Ankietowani zostali poproszeni o określenie mocnych i słabych stron zamieszkiwanej gminy. Wśród najczęstszych odpowiedzi dotyczących mocnych stron pojawiała się dostępność miejsc spędzania czasu wolnego (34,5%). Kolejne wskazania dotyczyły dostępności transportowej i skomunikowania (13,7%) oraz lokalizacji i położenia (12,4%). Subregion Brzeski jest dobrze skomunikowany przede wszystkim z miastami wojewódzkimi – Opolem i Wrocławiem. Dostępność ta wynika zarówno z infrastruktury drogowej (przebiegu autostrady A4 i sieci dróg krajowych i wojewódzkich) jak i infrastruktury kolejowej, a także szybkiego dostępu do lotniska zlokalizowanego we Wrocławiu. Oprócz tego mieszkańcy wskazują na ciszę i spokój.

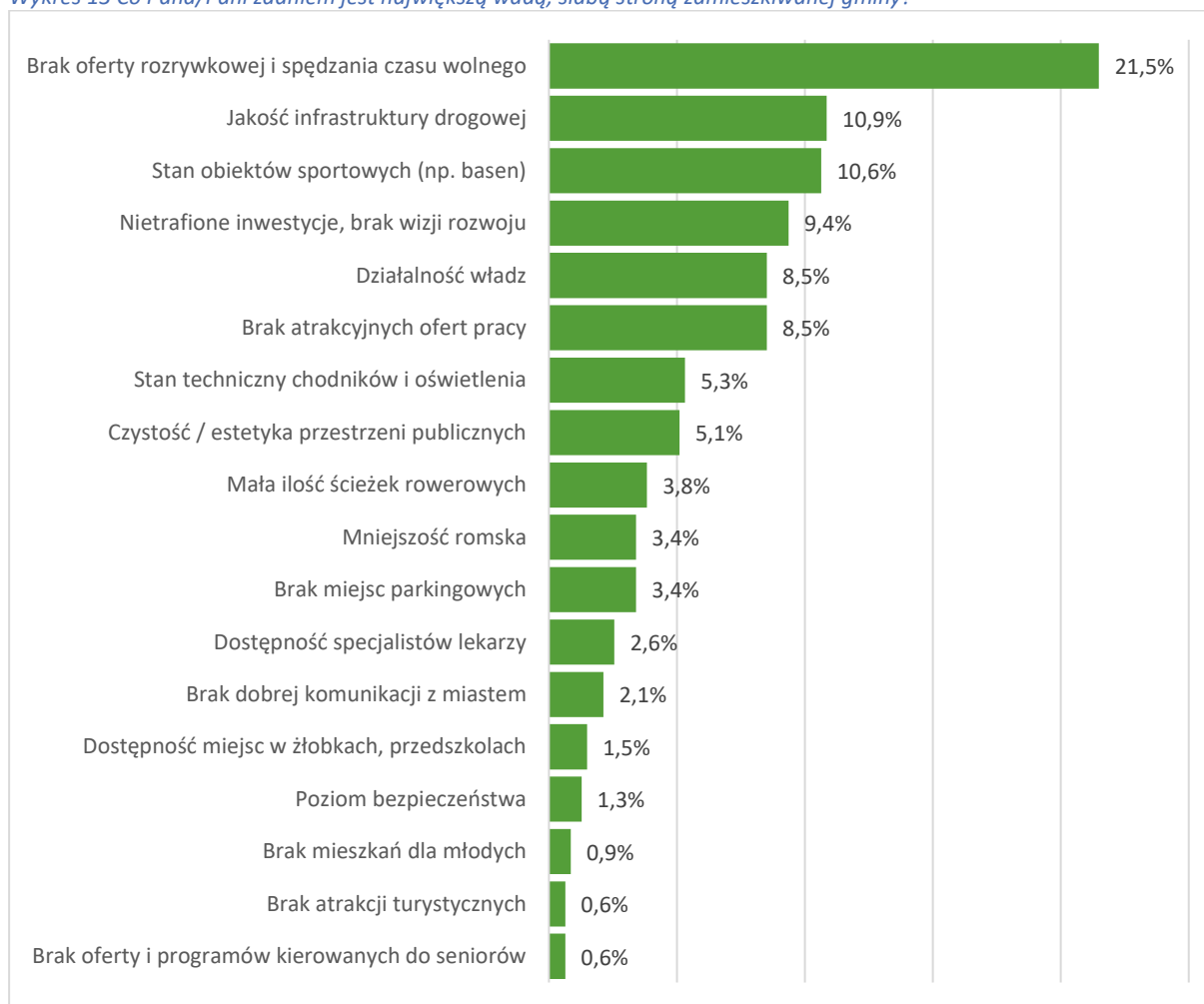
Wykres 12 Co Pana/Pani zdaniem jest największą zaletą, mocną stroną zamieszkiwanej gminy?

Źródło: opracowanie własne, n=404.

Jako największą słabą stronę ponad 1/5 mieszkańców wskazało brak oferty rozrywkowej i spędzania czasu wolnego. Z analizy odpowiedzi wynika, że trudność nie wynika z niskiej dostępności miejsc i obiektów, tylko braku oferty dostosowanej do potrzeb i wymagań mieszkańców. Ponadto zastrzeżenia budzi również stan obiektów sportowych (10,6%). Niedostatecznie rozwinięta oferta i niezagospodarowanie sfery czasu po pracy może powodować odpływ ludności. Dodatkowo wpływ na to może mieć również niezadowolająca sytuacja na rynku pracy i brak atrakcyjnych miejsc pracy, na które wskazuje 8,5% mieszkańców. Jako słabą stronę mieszkańcy wymieniali również jakość infrastruktury drogowej (10,9%) czy stan techniczny chodników i oświetlenia (5,3%).

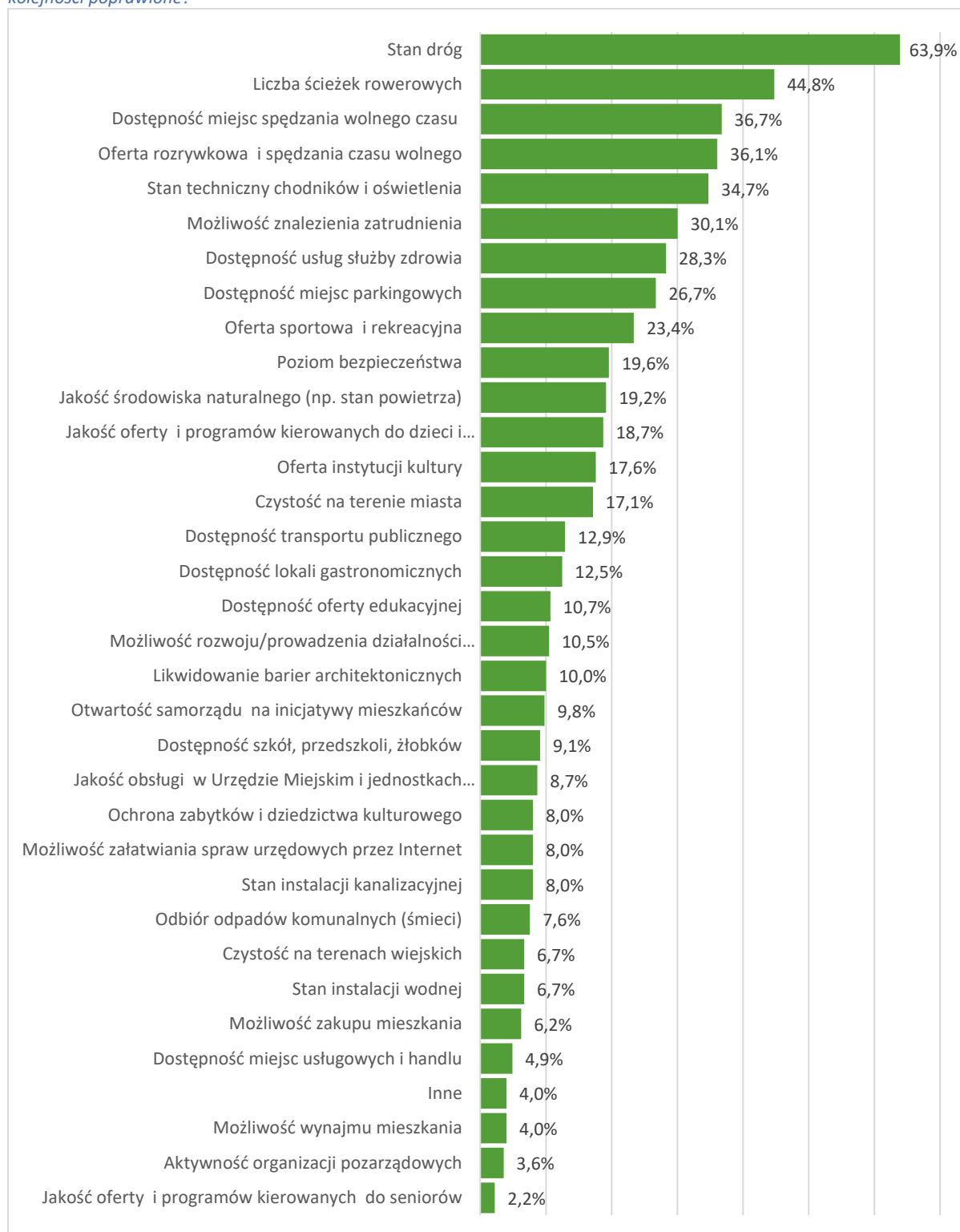
Wykres 13 Co Pana/Pani zdaniem jest największą wadą, słabą stroną zamieszkiwanej gminy?

Źródło: opracowanie własne, n=470.

Poniższy wykres przedstawia opinie mieszkańców na temat tego, co należy poprawić w najbliższych pięciu latach w Subregionie Brzeskim. Ponad połowa (63,9%) wskazuje na poprawę stanu dróg, a blisko 45% na liczbę ścieżek rowerowych. Oprócz kwestii infrastrukturalnych, duże znaczenie dla mieszkańców ma poprawa oferty i dostępności miejsc spędzania czasu wolnego (łącznie 70,8% wskazań). W dużej mierze wskazane propozycje korespondują ze wskazanymi słabymi stronami oraz naj słabiej ocenianymi elementami oferty i infrastruktury w gminach. Z analizy odpowiedzi respondentów wynika, że wyzwaniem dla samorządów tworzących Subregion Brzeski jest poprawa infrastruktury drogowej, zagospodarowanie i poszerzenie oferty czasu wolnego oraz kwestie związane z rynkiem pracy i możliwością znalezienia zatrudnienia. Wysoki odsetek odpowiedzi uzyskała również dostępność usług służby zdrowia (28,3% wskazań), na ten aspekt gminy również powinny zwrócić uwagę, z uwagi na postępujące procesy starzenia się społeczeństwa.

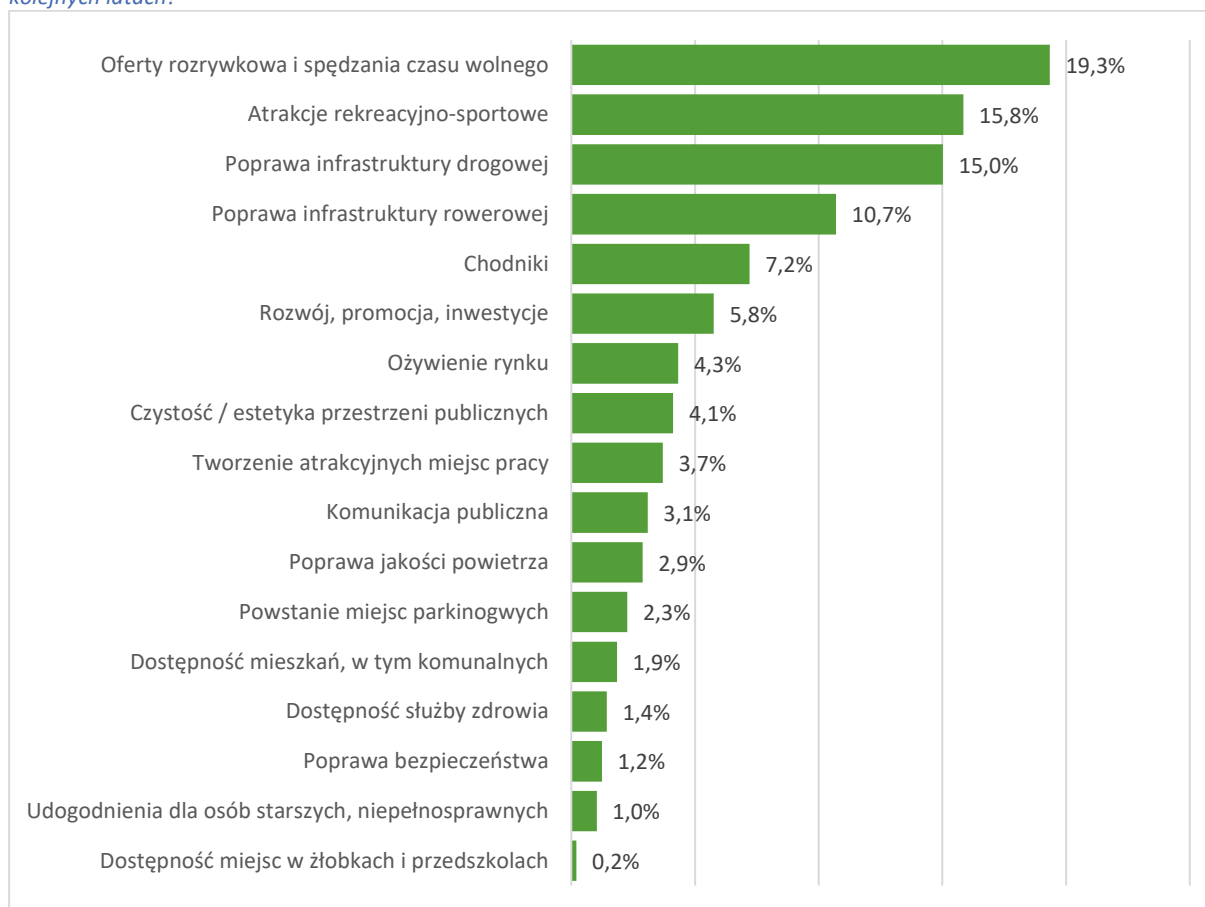
Wykres 14 Proszę wskazać obszary, które w najbliższych 5 latach w Subregionie Brzeskim powinny zostać w pierwszej kolejności poprawione?

Źródło: opracowanie własne, n=449.

Jako inne elementy, które powinny zostać poprawione w kolejnych latach respondenci wskazują kolejno ofertę rozrywkową i spędzania czasu wolnego (19,3%), atrakcje rekreacyjno-sportowe (15,8%) oraz poprawę infrastruktury drogowej (15,0%) i rowerowej (10,7%).

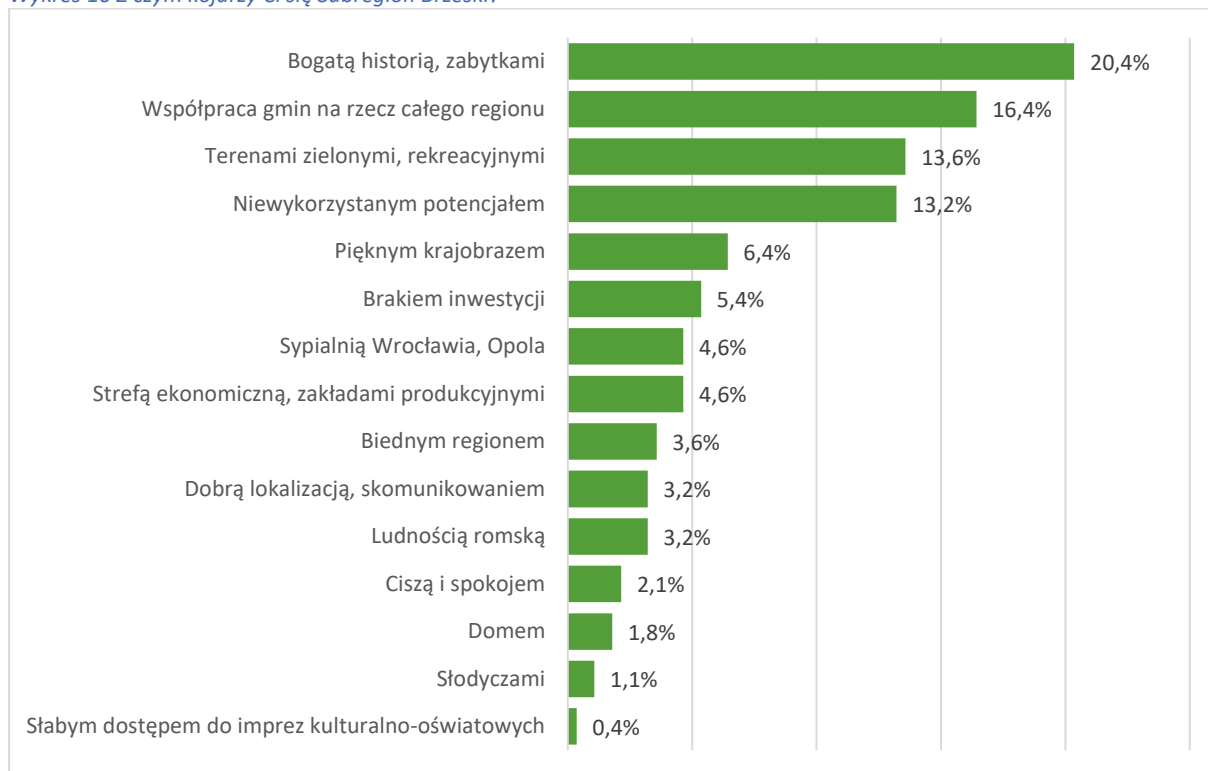
Wykres 15 Jakie inne elementy/oferta zamieszkiwanego obszaru powinny Pani/Pana zdaniem zostać poprawione w kolejnych latach?

Źródło: opracowanie własne, n=486.

Subregion Brzeski dla 1/5 respondentów kojarzy się z bogatą historią i zabytkami. Mieszkańcy wskazują również na tereny zielone, rekreacyjne (13,6%) czy piękny krajobraz (6,4%). Wśród zabytków i atrakcji subregionu, można wskazać Zamek Piastów Śląskich w Brzegu, liczne kościoły czy malarstwo sakralne i rozpoczynający się w Brzegu Szlak Średniowiecznych Polichromii. Jednakże o atrakcyjności subregionu świadczą nie tylko obiekty zabytkowe, ale również bogactwo środowiska przyrodniczego i liczne formy ochrony przyrody, od obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000 po rezerwat i park krajobrazowy. Współpraca gmin dzisiejszego subregionu ma wieloletnią tradycję. Zawiązanie ściślejszej współpracy i działanie w ramach porozumienia ma na celu wzmocnienie efektywnej współpracy i integrację samorządów. Efektywność współpracy znajduje odzwierciedlenie w skojarzeniach mieszkańców, współpraca gmin na rzecz całego regionu została wskazana już na drugim miejscu, z blisko 17% odsetkiem odpowiedzi. Dla 13,2% ankietowanych Subregion Brzeski kojarzy się z niewykorzystanym potencjałem.

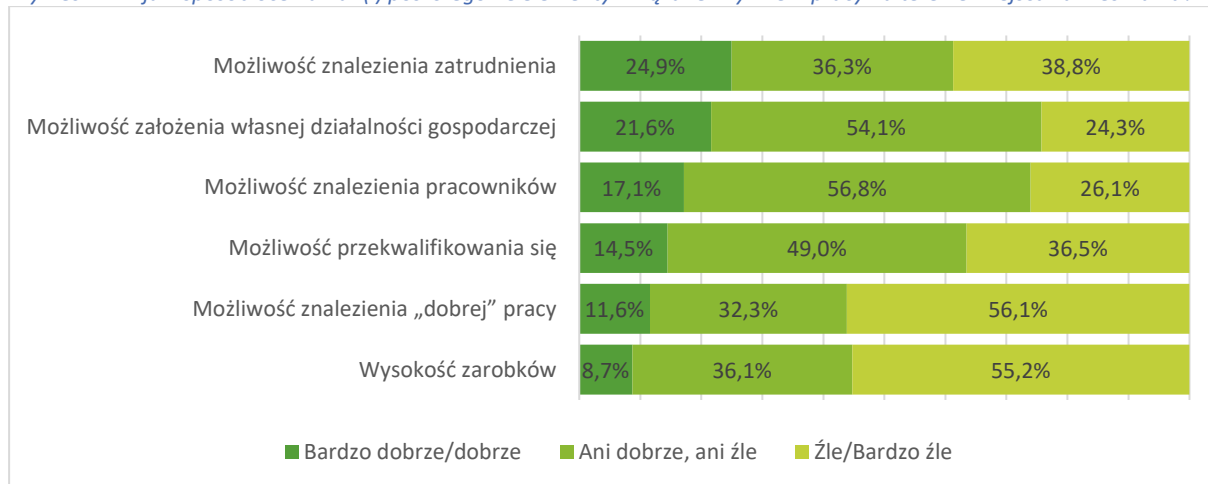
Wykres 16 Z czym kojarzy Ci się Subregion Brzeski?

Źródło: opracowanie własne, n=280.

Kolejne pytanie związane były z rynkiem pracy. Mieszkańcy zostali poproszeni o ocenę jego poszczególnych elementów. Najlepiej oceniono możliwość znalezienia zatrudnienia (24,9%) a na drugim miejscu możliwość założenia własnej działalności (21,6%). Najgorzej wygląda sytuacja dotycząca wysokości zarobków i znalezienia „dobrej” pracy. Największy problem z jednoznaczną oceną pojawił się w przypadku oceny możliwości znalezienia pracowników – 56,8% odpowiedzi „ani dobrze, ani źle”. Może to wynikać z faktu, że tylko niespełna 5% ankietowanych prowadzi własną działalność na obszarze, a pozostałe osoby nie są zorientowane w tym temacie i nie poszukują pracowników.

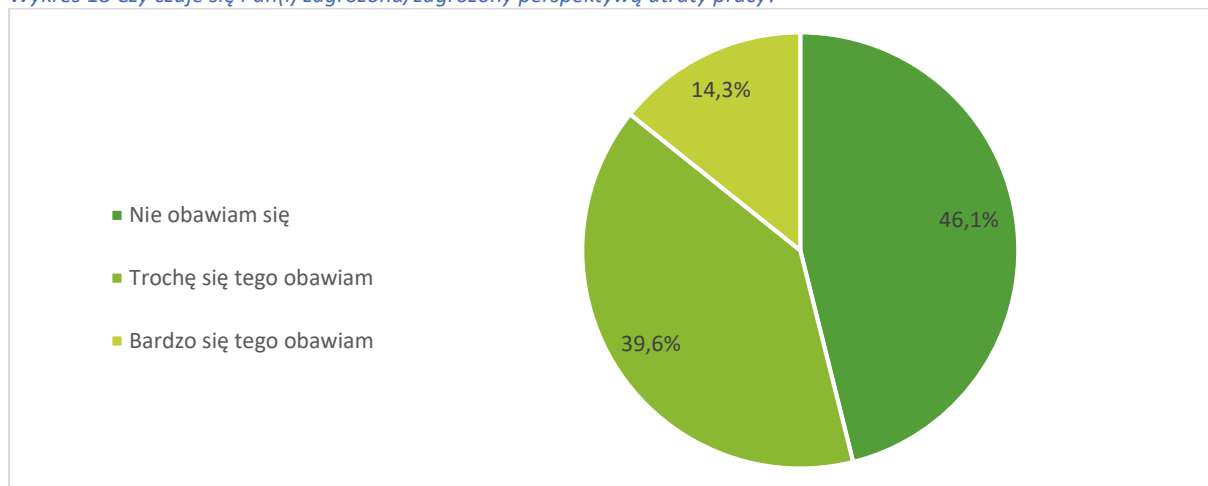
Wykres 17 W jaki sposób ocenia Pan(i) poszczególne elementy związane z rynkiem pracy na terenie miejsca zamieszkania?

Źródło: opracowanie własne, n=449.

Mieszkańcy zostali zapytani o to, czy czują się zagrożeni utratą pracy. Blisko 54% obawia się utraty pracy, w tym 14,3% bardzo się tego obawia. Taka struktura odpowiedzi wynika w dużej mierze z niepewnej sytuacji na rynku pracy, na którą wpływ ma pandemia koronawirusa, która rozpoczęła się w I kwartale 2020 r.

Wykres 18 Czy czuje się Pan(i) zagrożona/zagrożony perspektywą utraty pracy?

Źródło: opracowanie własne, n=449.

Ankietowani zapytani o to co zrobiliby po utracie pracy, wykazują aktywną postawę, 23,6% zmieniliby zawód i postawiliby na zdobywanie nowych umiejętności. 17,4% szukałoby zatrudnienia nawet poniżej kwalifikacji, a około 11% zapisałoby się na kursy doszkalające. Wyjazd z miejscowości i szukanie pracy za granicą rozważaloby blisko 23% badanych.

Wykres 19 Co zrobił(a)by Pan(i), gdyby utracił(a) Pan(i) pracę?

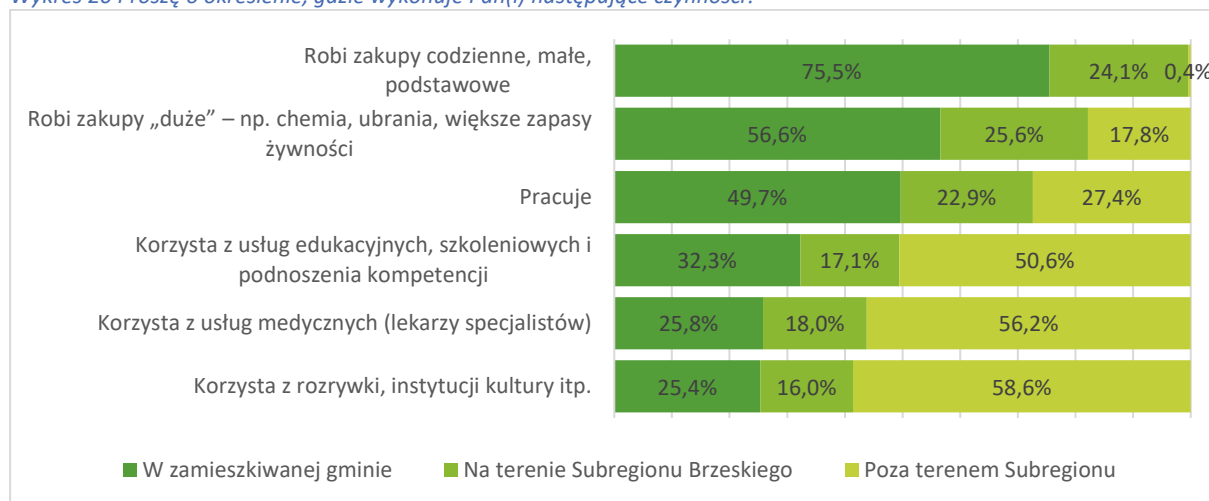

Źródło: opracowanie własne, n=449.

Zamieszkiwane gminy oraz teren Subregionu Brzeskiego, zaspokaja podstawowe potrzeby mieszkańców związane z możliwością skorzystania z obiektów handlowych i zrobienia zakupów, zarówno codziennych, małych jak i większych zakupów. Większość ankietowanych - 72,6% - pracuje na terenie Subregionu Brzeskiego, w tym blisko połowa w zamieszkiwanej gminie.

Jednakże w celach skorzystania z oferty instytucji kultury, rozrywki, a także usług medycznych mieszkańcy udają się w dużej mierze poza teren Subregionu.

Wykres 20 Proszę o określenie, gdzie wykonuje Pan(i) następujące czynności?

Źródło: opracowanie własne, n=449.

Spis tabel, wykresów i grafik

Tabela 1 Liczba ludności Subregionu Brzeskiego (2021 r.)	9
Tabela 2 Wyniki ewaluacji ex post.....	16
Tabela 3 Wskaźniki produktu	53
Tabela 4 Wskaźniki rezultatu.....	55
Tabela 5 Budżet Strategii IIT.....	87
Tabela 6 Liczba ludności Subregionu Brzeskiego (2021 r.)	110
Tabela 7 Bezpieczeństwo w ruchu drogowym na obszarze Subregionu Brzeskiego w latach 2016-2022.	112
Tabela 8 Bezpieczeństwo w ruchu drogowym na obszarze Subregionu Brzeskiego w latach 2016-2022.	113
Tabela 9 Sumaryczna liczba ofiar wypadków i zdarzeń drogowych na terenie Subregionu Brzeskiego w latach 2016-2022.	114
Tabela 10 Zrealizowane inwestycje drogowe do roku 2022.....	116
Tabela 11 Interesariusze rynku transportowego na obszarze Subregionu Brzeskiego.....	118
Tabela 12 Matryca logiczna Planu Transportowego.....	123
Tabela 13 Działania objęte instrumentem IIT.....	128
Grafika 1 Położenie Subregionu Brzeskiego	9
Grafika 2 Struktura funkcjonalno-przestrzenna województwa opolskiego.....	29
Grafika 3 Analiza potencjałów i deficytów dotyczących ogólnych uwarunkowań zewnętrznych wpływających na rozwój subregionu	31
Grafika 4 Analiza potencjałów i deficytów w otoczeniu społecznym subregionu, wpływających na jego rozwój.....	33
Grafika 5 Analiza potencjałów i deficytów w otoczeniu gospodarczym subregionu, wpływających na jego rozwój	35
Grafika 6 Obszary Strategicznej Interwencji Województwa Opolskiego	41
Grafika 7 OSI Krajowe w Województwie Opolskim	42
Grafika 8 Lokalizacja ładowarek dla samochodów elektrycznych na obszarze Subregionu Brzeskiego.	92
Grafika 9 Udział ludności przyjeżdżającej do pracy do gmin Subregionu Brzeskiego w 2016 roku.	108
Grafika 10 Udział ludności wyjeżdżającej do pracy z gmin Subregionu Brzeskiego w 2016 roku.	109
Grafika 11 Struktura terytorialna Subregionu Brzeskiego	136
Wykres 1 Długość ścieżek rowerowych przypadających na każde 100 km ² na obszarze Subregionu Brzeskiego [2021]	93
Wykres 2 Liczba przystanków na obszarze Subregionu Brzeskiego.....	102
Wykres 3 Liczba zarejestrowanych samochodów osobowych na terenie Subregionu Brzeskiego. Stan na koniec 2022 roku.	111
Wykres 4 Liczba zarejestrowanych samochodów osobowych na terenie Subregionu Brzeskiego w latach 2016-2022.	111
Wykres 5 Sumaryczna liczba wypadków i zdarzeń drogowych na terenie Subregionu Brzeskiego w latach 2016-2022.	113
Wykres 6 Teren której gminy Pan(i) zamieszkuje?	185
Wykres 7 Czy uważa Pan(i), że gmina, którą Pan(i) zamieszkuje jest dobrym miejscem do życia?	185
Wykres 8 Czy uważa Pan(i), że Subregion Brzeski jest dobrym miejscem do życia?	185
Wykres 9 Gdzie w perspektywie najbliższych 5 lat chciałaby/chciałby Pani/Pan mieszkać?	186
Wykres 10 Jeśli planuje Pan(i) zmianę miejsca zamieszkania proszę powiedzieć dlaczego/co jest tego powodem?	187
Wykres 11 Proszę ocenić poszczególne elementy infrastruktury oraz oferty usługowej w miejscu zamieszkania:	188
Wykres 12 Co Pana/Pani zdaniem jest największą zaletą, mocną stroną zamieszkiwanej gminy?	189
Wykres 13 Co Pana/Pani zdaniem jest największą wadą, słabą stroną zamieszkiwanej gminy?	190
Wykres 14 Proszę wskazać obszary, które w najbliższych 5 latach w Subregionie Brzeskim powinny zostać w pierwszej kolejności poprawione?	191
Wykres 15 Jakie inne elementy/oferta zamieszkiwanego obszaru powinny Pani/Pana zdaniem zostać poprawione w kolejnych latach?	192
Wykres 16 Z czym kojarzy Ci się Subregion Brzeski?	193
Wykres 17 W jaki sposób ocenia Pan(i) poszczególne elementy związane z rynkiem pracy na terenie miejsca zamieszkania?	193
Wykres 18 Czy czuje się Pan(i) zagrożona/zagrożony perspektywą utraty pracy?	194
Wykres 19 Co zrobił(a)by Pan(i), gdyby utracił(a) Pan(i) pracę?.....	194
Wykres 20 Proszę o określenie, gdzie wykonuje Pan(i) następujące czynności?	195